Cuviosul

SILUAN ATHONITUL

Între iadul deznădejdii și iadul smereniei

DEISIS

Cuviosul
SILUAN ATHONITUL

Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei

Însemnări duhovniceşti

Ediţia a IV-a revizuită

Studiu introductiv şi traducere:
diac. Ioan I. Ică jr

DEISIS
Sibiu
2001

Colecția Mistica
Seria Spiritualitate răsăriteană

Lector: Maria-Cornelia Ică jr
Tehnoredactori şi corectori:
Paul şi Violeta Morar

Coperta: ***Icoană a Cuviosului Siluan*,**
St. John the Baptist Monastery,
Maldon, Essex (Anglia)

Traducere după:

ПИСАНИЯ СТАРСА СИПУАНА,
Православная Община,
Москва – Ново – Казаачье – Минск, 1991

ISBN 973-9344-56-9

Cuviosul Siluan Athonitul: între iadul deznădejdii şi iadul smereniei şi iubirii lui Hristos

„Iar aceea că S-a suit ce altceva înseamnă decât că S-a pogorât în cele mai de jos ale pământului?" (*Ef* 4, 9).

Cuvios şi preafolositor lucru pentru plinătatea Bisericii este a venera şi cinsti cu evlavie şi după plecarea lor din această viaţă pe cei ce s-au distins în viaţa lor dusă în trup prin izbânzi deosebite ale virtuţii, slăvindu-i prin prăznuiri anuale şi imnuri de laudă; aceasta pentru că, pe de-o parte, lauda adusă celor ce au vieţuit în virtute trece la Însuşi Dumnezeu de la Care vine oamenilor toată virtutea, cum arată teologhisind undeva Grigorie cel numit cu supranumele Teologiei; iar, pe de altă parte, pentru că lauda celor bune aprinde zelul şi îmboldeşte pe cei uşuratici şi zăbavnici la realizarea virtuţii, iar pe cei iubitori de osteneală îi face şi mai viteji în ostenelile lor.

Aşadar, dat fiind că în asemenea izbânzi excepţionale ale virtuţii se distinge şi monahul Siluan, de obârşie din Rusia, dar care a vieţuit peste o jumătate de veac în Sfânta Mănăstire patriarhală şi stavropighială a Sfântului şi Slăvitului Mare Mucenic şi Tămăduitor Panteleimon de pe Sfântul Munte al Athosului, înfăţişându-se pe sine prin cuvioşia şi sfinţenia vieţii lui model de vieţuire după Hristos, iar printre feluritele sale scrieri ortodoxe şi

de suflet folositoare dascăl apostolic şi profetic al Bisericii şi plinătăţii celor ce poartă numele lui Hristos, ajungând la înalte măsuri duhovniceşti şi făcându-se vas al Sfântului Duh, nevoindu-se ca puţini alţii în iubirea agapică şi cinstit fiind pentru toate acestea de Dumnezeu cu darurile vindecării celor bolnavi şi suferinzi şi ale unei uimitoare clarviziuni — smerenia noastră dimpreună cu Preasfinţiţii şi preacinstiţii Mitropoliţi din jurul nostru, iubiţii noştri fraţi şi împreună-liturghisitori, privind la vieţuirea lui bine-plăcută lui Dumnezeu, la faptele şi izbânzile lui în virtute şi purtând de grijă de folosul obştesc al credincioşilor, am hotărât în Duhul Sfânt, în acord cu dumnezeieştii Părinţi dinaintea noastră şi urmând obiceiului comun al Bisericii, să i se acorde cinstea cuvenită bărbaţilor sfinţi şi dumnezeieşti.

De aceea şi decretăm în mod sinodal şi stabilim şi poruncim în Sfântul Duh ca de acum înainte şi pe mai departe în tot veacul, stareţul Siluan Aghioritul să fie numărat împreună cu bărbaţii cuvioşi şi sfinţi ai Bisericii, fiind cinstit cu prăznuiri sfinte şi ceremonii religioase anuale şi slăvit cu imnuri de laudă în ziua de 24 septembrie, în care a plecat fericit la Domnul.

Spre dovedire şi întărire a acestui fapt s-a întocmit şi prezentul nostru act patriarhal şi sinodal aşternut şi subsemnat în acest sfânt Codice al Sfintei şi Marii noastre Biserici a lui Hristos şi trimis identic şi neschimbat şi sfintei Comunităţi a Sfântului Munte spre a fi depus în arhivele lor.

În anul mântuirii 1987, 26 noiembrie, al 11-lea al indicţiei.

† Dimitrios al Constantinopolului
din mila lui Dumnezeu Arhiepiscop al
Constantinopolului şi Patriarh Ecumenic

şi membrii Sfântului Sinod
al Patriarhiei Ecumenice

Prin acest act solemn[1] Patriarhia Ecumenică — sub a cărei jurisdicţie spirituală şi canonică se află comunitatea Sfântului Munte al Athosului — proclama deci în mod oficial întregii Ortodoxii autenticitatea sfinţeniei vieţii şi scrierilor unui mare „bătrân" („gheron" în greceşte, „stareţ" în ruseşte) sau părinte şi povăţuitor duhovnicesc experimentat: schimonahul athonit *Siluan Ivanovici Antonov* (1866–1938). La acea dată acesta era deja recunoscut drept una dintre cele mai remarcabile figuri, dacă nu poate cea mai însemnată şi reprezentativă, ale spiritualităţii ortodoxe în secolul nostru.

Astfel, aniversarea a cincizeci de ani de la adormirea în Domnul a „stareţului" Siluan a devenit şi cea dintâi prăznuire bisericească solemnă a sa ca Sfânt Cuvios al Bisericii Ortodoxe de pretutindeni. Pentru că sfinţii proclamaţi ca atare de o Biserică Ortodoxă locală intră automat în venerarea şi patrimoniul de spiritualitate comun tuturor Bisericilor Ortodoxe surori a căror comuniune alcătuieşte Biserica Ortodoxă ecumenică („a toată lumea"). Cuviosul Siluan se alătura astfel celor peste trei sute de sfinţi cuvioşi pe care i-a dat de-a lungul secolelor Sfântul Munte. Însă, fapt mai puţin obişnuit dar elocvent, canonizarea sa a fost salutată şi receptată ca un eveniment ecumenic şi de numeroşi reprezentanţi ai altor confesiuni creştine, Cuviosul Siluan devenind astăzi un adevărat „sfânt fără frontiere" (Enzo Bianchi).

Cine era însă Cuviosul Siluan, în care actul de canonizare din 1987 recunoaşte nici mai mult, nici mai puţin decât un „dascăl apostolic şi profetic al Bisericii" (ἀποστολικὸν καὶ προφητικὸν διδάσκαλον τῆς Εκκλησίας)? Încă de la mijlocul anilor '50, nimeni altul decât cel mai de seamă ortodox sârb din veacul nostru, părintele arhimandrit Iustin Popovici (1894–1979), nu se sfia să-l compare pe Cuviosul Siluan cu Sfântul Simeon Noul Teolog, iar cele-

---

[1] Prin acest act, Patriarhia Ecumenică a dorit, în acelaşi timp, să aducă şi un omagiu duhovnicesc Bisericii Ortodoxe Ruse, care, în iunie 1988, prăznuia împlinirea unui mileniu de la botezul şi încreştinarea (în anul 988) a ruşilor kieveni sub marele şi Sfântul cneaz Vladimir.

brul în Occident monah cistercian („trappist") american Thomas Merton (1915–1968) scria în 1958 că „a fost poate cel mai autentic monah al secolului XX"!

Faima postumă mondială de care se bucură viaţa duhovnicească cu adevărat extraordinară a fericitului Siluan Athonitul, ca şi însemnările sale pe drept cuvânt remarcabile în simplitatea, profunzimea şi incandescenţa experienţei spirituale pe care o atestă se datorează în principal vrednicului ucenic şi fiu duhovnicesc al cuviosului din ultimii săi ani de viaţă pământească şi neobosit propagator al duhului şi învăţăturii sale în Occident: părintele arhimandrit Sofronie Saharov[2]. Mai exact, uimitoarei sale cărţi despre *Stareţul Siluan. Viaţă — Învăţătură — Scrieri* scrisă în 1948 şi publicată în originalul rus în 1952 la Paris. Tradusă în cincisprezece limbi moderne de circulaţie (1958 în engleză; 1959 în germană; 1973 în franceză; 1978

---

[2] Născut la 22 septembrie 1896 la Moscova, părintele Sofronie a manifestat de timpuriu o reală vocaţie de artist plastic, absolvind Şcoala Naţională de Arte Frumoase din Moscova. În 1921 părăseşte Rusia răvăşită de revoluţia bolşevică şi de războiul civil care i-a urmat, stabilindu-se la Paris. Abia sosit în capitala culturală a Europei, în 1922 şi-a expus pânzele executate în spiritul artei abstracte la Salonul de toamnă şi la Salonul Tuilleries. Nesatisfăcut însă de experimentele artei moderne, se orientează spre religie şi căutare spirituală. După ce o perioadă de câţiva ani fusese adeptul meditaţiei yoghine, în 1924 se înscrie la Institutul teologic ortodox „Saint-Serge" din Paris. Dar în 1925 abandonează studiile teologice în căutarea vieţii duhovniceşti şi pleacă la Athos, intrând ca monah în mănăstirea Sfântul Panteleimon (Russikon). În 1930 e hirotonit diacon de episcopul sârb Nicolai Velimirovici şi intră într-un strâns contact duhovnicesc cu „stareţul" Siluan, al cărui ucenic fidel rămâne până la moartea acestuia, survenită în septembrie 1938. În 1939 devine pustnic, retrăgându-se într-o peşteră. În 1941 e hirotonit preot şi devine duhovnic şi „stareţ" pentru mai multe mănăstiri athonite. Îmbolnăvindu-se grav, soseşte în 1947 în Franţa, unde este operat. Supravieţuieşte miraculos bolii şi redactează în 1948 cartea despre „stareţul" Siluan. Refuzându-i-se viza de întoarcere la Athos de către oficialităţile greceşti, obtuz ostile prezenţei străinilor la Sfântul Munte, se stabileşte în Anglia, unde în 1959 întemeiază la Maldon/Essex prima comunitate monahală ortodoxă britanică. Mănăstirea Sfântul Ioan Botezătorul, al cărei stareţ a fost până la moarte şi unde în 1988 a fost sfinţită prima biserică închinată Cuviosului Siluan. Aici a adormit în Domnul la 11 iulie 1993. (Aici a vieţuit ca ucenic al părintelui Sofronie şi un monah român: ieromonahul Rafail Noica, fiul cunoscutului filozof de la Păltiniş.)

în italiană, suedeză şi chiar în arabă, coreeană şi japoneză), această carte a fermecat şi impresionat profund pe mulţi. Cum arată foarte recenta mărturie a unui deţinut german condamnat la închisoare pe viaţă pentru omucidere şi a cărui viaţă s-a schimbat radical din clipa descoperirii între zidurile temniţei a scrierilor Cuviosului Siluan... Ea s-a bucurat şi se bucură pe drept cuvânt de o extraordinară audienţă şi căutare atât în Rusia, cât şi în Occident, unde a stârnit şi alimentat un veritabil entuziasm duhovnicesc conducând şi convertind pe mulţi la Ortodoxie. Ea este totodată singura sursă documentară din care cunoaştem detaliile vieţii şi învăţăturii Cuviosului Siluan (şi, de aceea, pe ea o urmărim şi noi în prezentarea de faţă). Cartea arhimandritului Sofronie reuşeşte să scoată la iveală într-un mod luminos, la adevăratele ei dimensiuni teologice, profunzimea unică a experienţei spirituale a Cuviosului Siluan, pe care modestia exemplară şi smerenia desăvârşită a schimonahului rus, viaţa sa exterioară de o perfectă „banalitate" monahală au ascuns-o chiar şi pentru părinţii şi fraţii propriei sale chinovii athonite. Pentru că în arhivele de la Russikon despre Cuviosul Siluan există doar următoarea însemnare:

> „Părintele Siluan, schimonah. Numele civil: Semion Ivanovici Antonov, ţăran din gubernia Tambov, districtul Lebedinsk, satul Şovsk. Născut în 1866. Sosit la Sfântul Munte în 1892. A îndeplinit următoarele ascultări: la moară, la Kalamareia, la Vechiul Russikon şi la economat. Decedat la 11/24 septembrie 1938."

Datorită cărţii arhimandritului Sofronie dispunem însă şi de alte date privitoare la viaţa Cuviosului Siluan, culese din discuţiile avute cu acesta în ultimii ani de viaţă ai Sfântului.

Aflăm astfel că viitorul „stareţ" se născuse într-o familie simplă, săracă, evlavioasă şi numeroasă de ţărani ruşi, alcătuită, pe lângă părinţi, din cinci băieţi şi două fete. Deşi lipsit de învăţătură, tatăl lui Semion era un om plin

de adâncă credinţă şi de multă înţelepciune în viaţă. Amintindu-şi peste ani de blândeţea şi echilibrul sufletesc al părintelui său după trup, Cuviosul Siluan povestea de pildă cum, într-o vineri, uitând că este post, a pregătit pentru întreaga familie, aflată vara la câmp, carne de porc. Cu toate acestea, tatăl său nu i-a spus nimic, aducând vorba cu blândeţe despre această întâmplare abia după şase luni, pentru că — zicea el — „nu am vrut să te rănesc, băiatul meu". Şi Cuviosul Siluan continua:

> „Iată un «stareţ» cum mi-ar fi plăcut să am. Nu se înfuria niciodată, era întotdeauna liniştit, întotdeauna blând. Gândiţi-vă, a aşteptat şase luni clipa potrivită ca să mă îndrepte, fără să mă rănească sau să mă dojenească. N-am ajuns la măsura tatălui meu."

Încă de mic copil — avea doar patru ani — Semion şi-a pus în gând:

> „Când voi fi mare, voi căuta pe Dumnezeu în tot pământul!"

Auzind, mai apoi, de sfinţii ruşi şi de minunile săvârşite la mormintele lor, tânărul Semion şi-a dat seama că

> „dacă există sfinţi, înseamnă că Dumnezeu este cu noi şi n-am nevoie să străbat tot pământul să-L găsesc"[3].

Înflăcărat de dragostea lui Dumnezeu, Semion — pe atunci în vârstă de nouăsprezece ani — se roagă mult cu

---

[3] Cum inspirat se scrie în prologul *Vieţii* Cuviosului „stareţ" Paisie de la Neamţ (Velicikovski) († 1794), scrise de Isaac Dascălul: „Făcându-se următori Sfinţilor Părinţi celor de demult, şi pre faptele lor bune şi pre viaţa lor cu osârdie din tinereţe metaherisindu-o", sfinţii „au arătat" şi arată „că Dumnezeu tot acelaşi şi neschimbat este, şi cum că aproape este, dupre psalmistul, de toţi cei ce îl cheamă pre El, şi îi sprijineşte, şi de ispitele cele mai presus de puterea lor îi fereşte şi le ajută în toată vremea, şi la vârful săvârşirii faptelor bune îi suie. Şi au astupat gurile acelora carii din trândăvia lor au căzut întru necredinţă, şi zice cum că acum nu se poate a metaherisi fapta bună cea desăvârşită şi a se sui prin lucrarea ei la vârful săvârşirii şi a ajunge după Pavel la bărbat desăvârşit şi la măsura vârstei plinirii lui Hristos". (ed. D. ZAMFIRESCU, *Revista Fundaţiei Drăgan*, Roma, nr. 3–4/1987, p. 470).

lacrimi, simte o prefacere interioară şi atracţie pentru viaţa monahală. Dar tatăl său îi refuză permisiunea de-a pleca la faimoasa Lavră a Peşterilor din Kiev, sfătuindu-l să-şi execute mai întâi serviciul militar, după care va fi liber să facă aşa cum crede.

Această înflăcărare duhovnicească a durat vreme de trei luni, după care însă s-a stins. Semion, un tânăr frumos şi viguros, a început să se întâlnească cu flăcăii din sat, să iasă cu fetele, să cânte la acordeon, să bea vodcă, pe scurt să se bucure de viaţă. Era apreciat pentru firea lui paşnică şi blândă şi era iubit de săteni, ca şi de tinerele fete, dar era departe de a fi fost un sfânt.

Dotat cu o fire robustă şi cu excepţională forţă fizică, Semion trece prin multe ispite. La petrecerile săteşti mănâncă şi bea fără măsură (înghite singur un platou cu cincizeci de ouă şi bea, fără să se îmbete, până la trei litri de votcă!). Fără a fi fost vorba de căsătorie, intră în legătură cu o fată din sat şi într-o seară inevitabilul se produce. Iar într-o zi, de hramul bisericii din sat, trece pe lângă crimă: se ia la harţă cu doi fraţi, lovindu-l pe unul dintre ei în piept atât de puternic, încât acesta de-abia rămâne în viaţă.

În tumultul acestei vieţi de păcat şi necurăţie, chemarea resimţită spre viaţa monahală începe să dispară. Dumnezeu însă îl mai cheamă o dată. Astfel, în vis, vede cum un şarpe îi intră pe gură în trup. Sculându-se din somn pradă unui dezgust violent, aude limpede glasul blând al Maicii Domnului: „Ai înghiţit un şarpe în somn şi ţi-e scârbă. Tot aşa, nici mie nu-mi place ceea ce faci tu acum". Până la sfârşitul vieţii, Cuviosul Siluan va mulţumi Maicii Domnului pentru îndurarea şi milostivirea cu care l-a întors de la păcat.

Petrecută cu puţin timp înaintea serviciului militar, această a doua chemare a jucat un rol decisiv în viaţa lui Semion, care de acum încolo se schimbă cu totul. Simte o adâncă ruşine pentru faptele sale şi în el se trezeşte un ascuţit simţământ al păcatului, însoţit de o adâncă şi aprinsă nevoie de pocăinţă. Într-o zi de sărbătoare, întreabă pe un om din sat care se veselea, dansa şi cânta la

acordeon, deşi cu ani în urmă ucisese la beţie un om, cum de se mai poate veseli după ceea ce a făcut. Acesta îi răspunde spunându-i că în închisoare s-a rugat mult ca Dumnezeu să-l ierte. „Într-o zi — i-a spus — patul pe care stăteam în genunchi cu capul în pernă a început să tremure şi inima mea a simţit o mare bucurie. Am înţeles atunci că Dumnezeu m-a iertat. De aceea joc acum, pentru că sufletul meu are pace". Semion, care fusese cât pe aci să ucidă un om, înţelege acum liniştea şi pacea celui căruia Dumnezeu îi iartă păcatele.

Se roagă, de aceea, mult lui Dumnezeu să-i îngăduie să-şi împlinească netulburat dorinţa sa fierbinte de pocăinţă neîncetată, intrând în viaţa monahală. Iar Dumnezeul îl ascultă. În timp ce era plecat în armată, un negustor de grâne venit în sat remarcă la o horă pe tânăra fată pe care o cunoscuse Semion şi o cere în căsătorie. Semion mulţumi lui Dumnezeu pentru că i-a îndeplinit rugăciunea, fără a uita însă păcatul său.

Îşi va executa serviciul militar ca simplu soldat în batalionul de geniu al gărzii imperiale din Sankt Petersburg. E un soldat conştiincios, paşnic, prietenos, cu o conduită ireproşabilă; cu gândul însă e mereu la pocăinţă şi la Sfântul Munte, unde trimite chiar şi bani din solda sa. Semnificativ pentru starea sa de spirit e următorul episod. Într-o noapte, aflat într-o cârciumă în care se chefuia împreună cu alţi trei camarazi, a răspuns:

> „Mă gândesc că în această clipă noi stăm într-o crâşmă, mâncăm, bem şi monahii se roagă toată noaptea. Cine dintre noi va da un răspuns mai bun la Judecata de Apoi? Ei sau noi?"

Intrigat, unul dintre camarazi a exclamat: „Ce om şi Simeon ăsta! Ascultăm muzică, ne veselim, iar el e cu mintea la Muntele Athos şi la Judecata de Apoi!"

Cu puţin înainte de eliberare, impresionat de faima şi slujbele săvârşite de Sfântul preot Ioan din Kronştadt (1829–1908) şi la care asistase în câteva rânduri, se duce împreună cu secretarul companiei să-i ceară binecuvânta-

rea. Negăsindu-l, îi scrie acestuia o scrisoare cu doar câteva cuvinte:

> „Părinte, vreau să mă fac monah. Roagă-te ca lumea să nu mă reţină."

Întors în cazarmă, Semion simte încă din aceeaşi zi, din momentul în care Sfântul Ioan s-a rugat pentru el, „vuind în jurul lui flăcările iadului".

Părăsind capitala Imperiului ţarilor, Semion se întoarce acasă doar pentru a-şi lua rămas bun şi pleacă după o săptămână spre Athos. Se îmbarcă la Odessa, iar în toamna lui 1892 soseşte în Sfântul Munte.

Situat în nordul Greciei, Athosul este cea mai estică dintre cele trei peninsule chalcidice. Lungă de 45 de km şi lată între 8–12 km, „peninsula călugărilor" culminează cu piscul de 2033 metri înălţime al Athosului. De peste o mie de ani Athosul este Sfântul Munte, „Grădina Maicii Domnului", citadela monahismului răsăritean şi oaza spiritualităţii filocalice, bastionul duhovnicesc al Ortodoxiei ecumenice. La sosirea lui Semion, comunitatea monastică athonită cunoştea un moment de apogeu al istoriei sale frământate. Veniţi din toate naţiunile ortodoxe, cei aproape zece mii de monahi sunt grupaţi în jurul a douăzeci de mănăstiri mari şi câteva sute de schituri, colibe, chilii şi peşteri, vieţuind după toate cele trei forme de viaţă monahală: chinovială, idioritmică şi anahoretică. Marea mănăstire rusească a Sfântului Panteleimon (Russikon) este o chinovie uriaşă cu aproape două mii de vieţuitori, fără a mai pune la socoteală sutele de pelerini şi muncitori sezonieri revărsaţi de vapoarele venite de la Odessa.

Sosit aici în vârstă de douăzeci şi şase de ani, Semion va petrece de acum înainte în Sfântul Munte — cu excepţia unei scurte rechemări de trei luni acasă în 1905, cu ocazia războiului ruso-japonez, spre a-şi rezolva situaţia militară — vreme de patruzeci şi şase de ani viaţa simplă şi monotonă a oricărui monah aghiorit. O viaţă ritmată şi împărţită între lungile slujbe şi privegheri în biserici, pravila de rugăciune personală în chilie, dese spovedanii şi cu-

minecare regulată, muncă şi ascultare. Esenţialul acestor lungi ani de „anonimat" şi „banalitate" monastică nu îl constituie însă aceste forme de asceză văzută, ci lungul proces de desăvârşire lăuntrică, proces prin care Semion va atinge treptat statura duhovnicească a marilor Părinţi de odinioară ai Pustiei şi *Filocaliei*. La acest proces se referă „însemnările" Cuviosului. Pe baza acestora şi a numeroaselor discuţii personale avute cu Cuviosul, acesta este reconstituit şi descris în detaliu, însoţit de ample şi valoroase explicaţii şi digresiuni teologice, în prima parte a admirabilei cărţi a arhimandritului Sofronie, menţionată mai sus, din care aflăm următoarele amănunte.

Intrarea lui Semion în mănăstire a avut ca motivaţie de bază un acut simţământ al păcătoşeniei care-l făcea să resimtă aievea chinurile iadului şi care făcuse să se nască în el o adâncă nevoie de pocăinţă. Abia sosit, după câteva zile de reculegere, tânărul Semion face o mărturisire generală a tuturor celor săvârşite în viaţa sa, neascunzând sau nejustificând nimic. La sfârşit, duhovnicul îi spune: „Acum că ţi-ai mărturisit păcatele înaintea lui Dumnezeu, să ştii că ele ţi-au fost iertate. De acum încolo începe o viaţă nouă. Mergi în pace şi bucură-te că Domnul te-a adus în acest liman al mântuirii." Relaxarea interioară generată în condiţiile lipsei de experienţă duhovnicească de bucuria prea timpurie a iertării păcatelor oferite în Taina Sfintei Spovedanii l-a expus însă pe fratele Semion asaltului ispitelor trupeşti. Acestea îi sugerau gânduri necurate îndemnându-l să se întoarcă în lume şi să se căsătorească. Înfricoşat, îşi dă seama de puterea considerabilă a păcatului concentrată în patimile care-l pot pierde până şi-n acel loc sfânt, precum şi de necesitatea de a nu părăsi niciodată pocăinţa. Duhovnicul îi atrage atenţia asupra necesităţii câştigării sau păstrării neîncetate a trezviei sau vigilenţei interioare asupra tuturor mişcărilor minţii şi a izgonirii „gândurilor" rele, pătimaşe, de îndată ce se ivesc, înainte ca mintea să consimtă cu ele, deschizând astfel uşa păcatului cu fapta. Este rânduit să muncească la moara mănăstirii. Toată ziua lucrează neobosit cărând saci, iar noaptea

şi-o petrece în rugăciune, încercând să doarmă cât mai puţin.

Neputând să-l facă să se întoarcă în lume, diavolul îi sugerează acum gândul de a pleca în pustie şi a se mântui în singurătate. Invocând ascultarea de egumen şi necesitatea binecuvântării pentru asemenea iniţiativă, Semion biruie şi această ispită primejdioasă şi îşi dă seama de forţa uriaşă a ascultării ca armă în lupta duhovnicească împotriva demonilor.

Alături de ascultare, pentru alungarea ispitelor şi a gândurilor necurate şi demonice, fratele Semion este povăţuit acum de părintele său duhovnicesc să dea minţii drept lucrare neîncetată rostirea neîntreruptă a rugăciunii lui Iisus:

„Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul!"

După numai trei săptămâni de rostire neîncetată a rugăciunii cu gura, apoi şi cu mintea, într-o seară, pe când se ruga înaintea icoanei Maicii Domnului, rugăciunea îi intră în inimă, ca de acum înainte şi până la sfârşitul vieţii să ţâşnească de aici de la sine, în ritmul bătăilor inimii, ziua şi noaptea, fără încetare.

Lipsit de experienţă, Semion nu înţelege însă raritatea darului primit de la Maica Domnului şi pe care majoritatea asceţilor îl obţin cu mare dificultate numai după ani de nevoinţă. Rapiditatea cu care dobândise darul rugăciunii neîncetate a inimii şi relativa uşurinţă cu care împlinea ascezele impuse de severa regulă athonită şi ascultările primite l-au expus însă apoi „înşelăciunii" (прелест, πλανή); mai exact, atacurilor perfide şi insidioase ale gândului pătimaş cel mai primejdios şi subtil, şi care nu-i cruţă mai ales pe cei desăvârşiţi: „gândul" mândriei. Acesta îi sugera astfel de idei: „Duci o viaţă sfântă, te-ai pocăit, ţi s-au iertat păcatele, te rogi neîncetat, îţi faci bine ascultarea, eşti desăvârşit", aşa că „poate te vei mântui; dar dacă, ajungând în rai, nu-i vei afla acolo pe cei pe care-i iubeşti, nu vei avea nici o bucurie". Drept urmare, în ciuda rugăciunii

neîncetate şi a ascezei riguroase neobosite, Semion va fi victima unor fenomene luminoase înşelătoare, demonice (neînsoţite, cu alte cuvinte, de zdrobire de inimă şi umilinţă, ci, dimpotrivă, de exaltare şi râs) şi a unor intense atacuri demonice. După vederea acestei stranii lumini, demonii au început chiar să i se arate, iar el, naiv, vorbea cu ei ca şi cu nişte oameni. Aceştia însă, alternativ, când îl înălţau ridicându-l până la cer („Eşti un sfânt!"), când îl prăvăleau disperat în adâncul osândei veşnice („Nu te vei mântui niciodată!"). Aceste oscilaţii infernale au durat vreme de şase luni. Zilele treceau, puterile de luptă îi slăbeau, curajul începea să-l părăsească, iar disperarea i se strecura în suflet.

Într-o după-amiază, înainte de vecernie, şezând în chilia sa, a atins treapta ultimă a deznădejdii („Dumnezeu e cu neputinţă de înduplecat"). Preţ de un ceas a încercat sentimentul unei părăsiri totale de către Dumnezeu, fapt care i-a aruncat sufletul în întunericul unei spaime îngrozitoare. Pradă aceleiaşi întristări şi spaime, se duce la vecernie în paraclisul Sfântului Ilie, unde de-abia rosteşte rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă!" şi de îndată în dreapta uşilor împărăteşti, în locul icoanei Mântuitorului, îl vede aievea pe Hristos Cel Viu. Întreaga sa fiinţă i se umple dintr-o dată de lumina harului Sfântului Duh în Care recunoaşte pe Domnul. Privirea Sa blândă şi infinit bună, iradiind o negrăită iertare, pace şi bucurie, atrage irezistibil întreaga făptură a fratelui Semion copleşită de focul harului până dincolo de limitele puterilor fireşti. Intensitatea viziunii îi provoacă o stare de epuizare vecină cu moartea. Domnul dispare, dar Duhul Sfânt îl răpeşte până la cer unde aude cuvinte negrăite. Semion percepe această răpire ca o naştere de sus, ca pe un eveniment pascal, ca o înviere duhovnicească.

Arătarea lui Hristos şi a luminii Sale în Duhul Sfânt la capătul traversării întunericului disperării infernale a fost evenimentul cel mai important al întregii vieţi a lui Semion/Siluan. Ca şi în cazul Sfântului Simeon Noul Teolog († 1022), şi la Siluan vederea lui Dumnezeu se situează în

prelungirea unei pocăinţe deosebit de intense prin care se învredniceşte a primi certitudinea iertării păcatelor ca simţire perceptibilă a conţinutului pozitiv al realităţii efective a iertării în experienţa prezenţei tainice a harului lui Dumnezeu în inimă şi a arătării Lui nemijlocite sufletului. Şi tot ca şi Sfântul Simeon Noul Teolog, Cuviosul Semion/Siluan face parte — aşa cum arată arhimandritul Sofronie — din acei rari sfinţi şi creştini desăvârşiţi care primesc încă de la începutul căii lor ascetice arătarea desăvârşită a harului lui Dumnezeu, de care majoritatea sfinţilor se bucură abia la sfârşitul, uneori şi la mijlocul vieţii lor pământeşti (majoritatea creştinilor simpli trăind această viaţă doar în credinţă, nu în vedere şi simţire duhovnicească). Calea şi viaţa acestor puţini aleşi care primesc harul desăvârşit încă de la început este însă şi cea mai dureroasă. Ei suferă cel mai mult („Nu puteţi înţelege întristarea mea", spunea Siluan), pentru că atunci când suportă inevitabila părăsire şi pierdere a harului (care se face în sens pedagogic, spre a spori râvna dragostei şi rugăciunii sufletului), spre deosebire de ceilalţi, ei ştiu bine ce au pierdut, şi de aceea tânjesc şi Îl caută pe Dumnezeu cu lacrimi (скучает душа моя о Боге и слезно ищет Его). Acest lucru nu-l pot face decât cei ce au cunoscut odată, ca Siluan, **„ce fel de** Dumnezeu avem [**какого** Бога имеем] noi, creştinii".

Timp de câteva zile după arătarea lui Hristos, Semion trăieşte o stare de intensă fericire pascală, e plin de bucurie şi iubire pentru Dumnezeu şi pentru întreaga lume. Într-o zi de sărbătoare, dimineaţa, după privegherea cea de toată noaptea, pe când slujea la trapeză, harul îl mai cercetează încă o dată, dar mai puţin intens decât înainte. După aceasta însă, lucrarea sa perceptibilă începe să slăbească, pacea şi bucuria cedând locul în suflet nedumeririi şi fricii de a nu pierde darul primit. Semion nu înţelege de ce sufletul său începe să simtă iarăşi asalturile demonilor. Înspăimântat, el cere sfatul părintelui Anatoli, un „stareţ" de la Vechiul Russikon. Acesta, care nu cunoscuse mila lui Dumnezeu decât după patruzeci şi cinci de ani de nevoinţe, nu-şi poate stăvili uimirea: „Dacă acum eşti aşa cum

ești, ce vei fi la bătrânețe?" Imprudență ascetică gravă (niciodată un ascet nu are voie să-și laude un confrate pentru a-l face să creadă în smerenie). Și iată-l pe fratele Semion obligat să lupte din nou împotriva demonului celui mai perfid și primejdios, cel al mândriei. Când se ivesc gânduri de mândrie, harul se retrage, inima se răcește, mintea se împrăștie, rugăciunea slăbește și sufletul este supus asaltului patimilor. Părăsit de har, sufletul este năpădit de demoni.

Începe o lungă perioadă (cincisprezece ani!) marcată de frecvente cercetări ale harului, dar și de părăsiri dublate de intense atacuri demonice. Fratele Semion, devenit din 1892 monahul Siluan, ia cu curaj asupra sa aspra asceză a luptei împotriva gândurilor pătimașe (primul stadiu al păcatului) și a imaginației (canalul pe care se strecoară gândurile pătimașe în suflet) pentru câștigarea trezviei lăuntrice și discernământului gândurilor, fără de care rugăciunea nu-și dă roadele ei. Deși era „neîncetată" și intrase în inimă, rugăciunea sa nu era încă și „curată", pentru că gândurile pătimașe nu fuseseră încă învinse, iar acestea pervertesc din interior orice „spiritualitate", oricare ar fi ea și oricât de înaltă. Dramatismul luptelor pe care Siluan a fost nevoit să le ducă nopți întregi în toți acești ani e cu neputință de redactat în cuvinte: „Dacă Domnul nu mi-ar fi făcut cunoscut de la început cu ce fel de iubire îi iubește pe oameni, n-aș fi putut îndura nici măcar una dintre aceste nopți; și am avut o mulțime!"

În tot acest timp, Siluan continuă să persevereze într-o asceză corporală care multora poate părea incredibilă și extremă. Faptul semnificativ că nu le pomenește nici măcar cu un singur cuvânt în însemnările sale e semn că era perfect conștient de valoarea ei tehnică, instrumentală. Fără a o minimaliza, nici nu o absolutiza, nici nu o lua drept scop în sine, ci o privea ca un mijloc indispensabil de pregătire a venirii și de menținere a harului în suflet. Ca și mai înainte, continuă să nu se întindă nici noaptea pe pat, dormind șezând pe un scăunel, practic ațipind cu întreruperi nu mai mult de 15–20 de minute o dată și între

o oră şi o oră jumătate pe noapte. Ziua îi este ocupată de munca desfăşurată în calitate de econom responsabil cu construcţiile şi reparaţiile efectuate la imensele edificii ale mănăstirii Russikon[4].

Înainte de a deveni şi rămâne până la sfârşitul vieţii econom, Siluan vieţuise însă timp de un an şi jumătate, cu binecuvântarea egumenului, în sihăstria mănăstirii, la Vechiul Russikon, într-o chilie pe care şi-o construise la cinci minute distanţă de mers de clădirea schitului. Venise aici din dorinţa de a se putea consacra în linişte absolută rugăciunii neîncetate, atras de faima câtorva „stareţi" (Anatoli, Dosifei, Onisifor) şi de asprimea vieţii ascetice de aici. Îmbolnăvindu-se însă de reumatism şi de violente dureri de cap, care nu-l vor slăbi toată viaţa de acum înainte (şi în care a văzut pedeapsa lui Dumnezeu pentru neascultarea sa), Siluan s-a întors la mănăstirea mare, abandonând excesele ascetice dăunătoare sănătăţii trupeşti şi duhovniceşti.

În calitate de econom, Siluan avea responsabilităţi considerabile, supraveghind adeseori, întotdeauna însă cu bu-

---

[4] După o perioadă petrecută la moară, fratele Semion fusese trimis cu ascultare la Kalamareia, un domeniu agricol al mănăstirii situat în afara Athosului. Munca în aer liber l-a pus în faţa unei noi ispite: deşi mănâncă pe săturate, după nici două ore i se face din nou foame, putând mânca aceeaşi cantitate de mâncare. Neliniştit, îşi supraveghează greutatea şi observă cu îngrijorare că în trei zile a pus pe el 4 kg. Înţelege că e vorba de o ispită împotriva căreia trebuie să lupte cu înfrânare şi cumpătare măsurată:

„Noi, monahii, va spune, trebuie să ne uscăm trupul, pentru că un trup ghiftuit e o piedică în calea rugăciunii curate, iar Duhul Sfânt nu vine atunci când pântecele este plin. Însă trebuie să postim cu măsură, pentru a nu slăbi trupul înainte de vreme, ci a rămâne în stare să ne îndeplinim ascultarea."

În ce priveşte linia de conduită generală, Siluan adoptă şi aplică un criteriu simplu dar eficient:

„Orice acţiune înaintea căreia sau după care nu poţi spune o rugăciune e mai bine să nu o faci."

E răspunsul pe care l-a dat, pe când se afla rechemat în Rusia (între decembrie 1904 – octombrie 1905), ca să-şi rezolve situaţia militară, unui negustor vecin de compartiment în tren, care-l tot îmbia să ia şi să fumeze cu el o ţigară.

năvoință și blândețe smerită, munca a peste două sute de lucrători. Și aceasta fără a-și pierde liniștea lăuntrică și rugăciunea neîncetată, datorită ascultării sale necondiționate și tăierii desăvârșite a voii proprii, prin care învăța să se predea cât mai deplin voii lui Dumnezeu. Spre deosebire de ceilalți economi, Siluan nu-i zorea, nici nu-i brusca pe lucrători, ci se ruga cu lacrimi fierbinți pentru ei, plin de milă față de suferințele și mizeria care-i făcuse pe aceștia să părăsească Rusia ca să câștige un ban muncind departe de casă. După el, adevăratele „interese" ale mănăstirii nu puteau fi decât paza poruncilor lui Hristos și în primul rând iubirea și rugăciunea pentru aproapele. Obișnuia să spună:

> „A te ruga pentru oameni e totuna cu a-ți vărsa sângele."

Iar întrebat odată dacă grijile de econom și contactele cu oamenii pe care această ascultare le implică nu dăunează liniștii interioare a monahului, Siluan a dat un răspuns memorabil:

> „Tăcerea e rugăciunea neîncetată și rămânerea minții în Dumnezeu. Părintele Ioan din Kronștadt era mereu înconjurat de lume, dar mintea lui era la Dumnezeu mai mult decât cea a multor pustnici. Am ajuns econom din ascultare și, pentru binecuvântarea pe care mi-a dat-o egumenul, mă pot ruga mai bine acum decât la Vechiul Russikon unde, urmând voii mele proprii, m-am dus să caut condiții prielnice rugăciunii. Dacă sufletul iubește pe oameni și îi este milă de ei, atunci rugăciunea nu încetează."

Nopțile însă și toate răgazurile pe care le avea Siluan erau consacrate rugăciunii „isihaste", în liniște și singurătate. Problema principală care-l frământa era aceea de a ști cum se câștigă, cum se păstrează și din ce cauze se pierde harul dumnezeiesc. În ciuda eforturilor ascetice excepționale la care se supunea, succesiunea continuă și epuizantă

de veniri ale harului şi de părăsiri nu înceta. Cu toată asceza şi rugăciunea, lumina harului îl părăsea adeseori, iar în locul ei simţea cum în jurul lui se îngrămădeau demonii.

Răspunsul la această întrebare Siluan l-a primit însă abia în jurul anului 1906, cincisprezece ani de la prima arătare a Domnului, în cursul uneia dintre nopţile înfricoşătoare şi anevoioase de luptă cu demonii pentru rugăciunea curată. Descurajat de inutilitatea eforturilor depuse în acest scop, Siluan cade din nou timp de un ceas în ghearele unei disperări infernale, vecine cu moartea şi necredinţa. Când deznădejdea a scăzut în intensitate, a încercat ridicându-se de pe scăunel să se închine la icoane, dar vede chilia plină de demoni şi silueta înfricoşătoare a unui demon profilându-se între el şi icoane şi aşteptând ca, închinându-se lor, cuviosul să i se închine de fapt lui, demonului. Descurajat, Siluan se aşază din nou jos, pleacă jos capul şi se roagă îndurerat:

> „Doamne, vezi că demonii mă împiedică să mă rog cu mintea curată. Învaţă-mă ce să fac ca să se depărteze de la mine."

Şi atunci aude în inimă glasul Domnului:

> „Sufletele celor mândri suferă de-a pururea din partea demonilor."

Atunci Siluan zice:

> „Doamne, Tu eşti milostiv, sufletul meu o ştie. Spune-mi ce să fac ca sufletul meu să se facă smerit."

Şi din nou Domnul îi răspunde în inima sa, dându-i soluţia practică a problemei, metoda cea mai sigură a câştigării smereniei:

> „Ţine mintea ta în iad şi nu deznădăjdui!" (Держи ум твой во аде и не отчаивайся).

Enigmatică şi şocantă, această scurtă frază concentrează esenţa mesajului spiritual al Cuviosului Siluan sau, mai exact, mesajul adresat prin el de Hristos umanităţii contemporane. Poate tocmai caracterul ei paradoxal şi provo-

cator la adresa figurii triumfaliste ori pietist-edulcorante a „creştinismului" actual oferă însă explicaţia succesului acestei apoftegme moderne în epoca noastră dominată de un sentiment crescând de disperare în faţa absurdităţii generale a existenţei ca şi a experienţelor istorice cu adevărat „infernale" pe care abia urma să le aducă cu sine secolul nostru. Vom reveni mai încolo asupra profundelor semnificaţii propriu-zis „teologice" ale acestei formule „ascetice" a Cuviosului Siluan (adeseori repetată, foarte puţin înţeleasă şi extrem de dificil şi chiar periculos, de practicat sau de copiat de cei ce n-au o experienţă ascetică minimă şi nu-i percep sensul ei *teologic*)[5].

---

[5] După cum arăta MAXIME EGGER într-un articol recent („Saint Siluane, un saint actuel et universel", *Contacts*, nr. 171/3/1995, p. 162–181, aici p. 173–179; trad. rom. Maria-Cornelia şi diac. Ioan I. Ică jr în: *„Ţine-ţi mintea în iad şi nu deznădăjdui!" Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice*, Ed. Deisis, Sibiu, 2000, p. 15–31), există *trei* sensuri posibile ale cuvântului „Ţine-ţi mintea în iad şi nu deznădăjdui":

— *psihologic-subiectiv* (cel mai răspândit), ca un cuvânt de mângâiere şi încurajare pentru suferinţa umană, ca un fel de-a spune: „Viaţa mea e un iad, dar Dumnezeu prin Siluan îmi spune că şi în aceste condiţii dificile nu trebuie să disper";

— *analogic-obiectiv*, speculativ, ca o expresie particulară a răsturnării paradoxale generale a valorilor naturale aduse de Evanghelia lui Hristos prin Fericirile şi crucea Sa ca un fel de a spune: „Nu ajungi la înviere decât trecând prin moarte, la slavă numai prin umilinţă, la bucurie şi lumină numai prin suferinţă şi întuneric";

— *ascetic-terapeutic*, cel mai dificil de înţeles şi practicat: autocondamnarea ca armă de luptă împotriva mândriei şi a disperării, aceasta din urmă fiind ea însăşi o formă extrem de subtilă a orgoliului. Perceput astfel, cuvântul apare ca expresie a unei pocăinţe de maximă incandescenţă şi permite evitarea celor două extreme egal de păgubitoare: speranţa fără conştiinţa păcătoşeniei („Sunt un sfânt") şi, respectiv, conştiinţa păcătoşeniei fără speranţă („Nu mă voi mântui niciodată").

În aplicarea lui însă, cuvântul cuviosului Siluan trebuie *adaptat* pe măsura puterilor fiecăruia (practicarea lui *ad litteram* implicând o experienţă ascetică considerabilă) în sensul unei înaintări prin nejudecare, autocondamnare şi căinţă pe calea dobândirii smereniei, „poarta Împărăţiei" (cf. IOAN SINAITUL, *Scara Raiului*, XXV, 14, 15. 29; *Filocalia românească* [*FR*] 9, p. 302, 306).

Poate că mijlocul cel mai sigur de a ocoli riscurile considerabile care pot însoţi practicarea fără discernământ a acestui cuvânt al Cuviosului Siluan este, în cele din urmă, numai evitarea cât mai riguroasă a consi-

Să spunem aici doar aceea că Siluan cunoaşte de acum înainte cauza ultimă a pierderii harului: mândria, rădăcina păcatului strămoşesc şi sămânţa morţii în om. Înţelege acum că secretul ultim al ascezei creştine, sensul ei profund şi specific, cheia ei, se concretizează în dobândirea smereniei (care e totodată şi calea spre rugăciunea curată). Iar calea câştigării smereniei este cea a urmării şi asemănării, a identificării cu smerenia, golirea de sine („kenoza") şi pogorârea mântuitoare a lui Hristos. Numai cine îl urmează pe Domnul în rugăciunea cu sudoare şi lacrimi de sânge din Ghetsimani, în suferinţa atroce, singurătatea şi părăsirea de toţi de pe Golgota şi în pogorârea prin moarte până în întunericul şi adâncurile ultime ale iadului, doar acela se poate învrednici de lumina şi bucuria Învierii şi Înălţării împreună cu El la cer. Altă cale nu există. Viaţa creştinului nu poate fi alta decât viaţa lui Hristos pe pământ. În mod inevitabil, ea întâlneşte în desfăşurarea ei ispitirile, persecuţiile, crucea, dar şi pogorârea în iad fără de care însă nimeni n-ajunge la înviere şi înălţare.

Există deci nu o singură smerenie, ci *două:* o „smerenie ascetică", a omului, generată de conştiinţa păcătoşeniei proprii, şi „smerenia lui Hristos", iar cea dintâi trebuie să se transforme în cea de-a doua. „Smerenia lui Hristos" însă nu e altceva decât modul de existenţă veşnic al Fiului în sânul Sfintei Treimi, descoperit în iconomia kenozei, pogorârii şi ascultării Sale mântuitoare pentru noi până la iad. În spiritul Sfântului Isaac Sirul, Cuviosul Siluan va scrie:

> „Smerenia e lumina prin care putem vedea Lumina-Dumnezeu" (смирение есть свет, в котором мы можем узрет Свет-Бога).

---

derării lui ca o reţetă psihologică subiectivă, ţinând de puterile individuale, precum şi conştientizarea naturii lui *obiective, hristologice*: nimeni nu poate coborî fără primejdie de unul singur la iad decât numai împreună cu Hristos, integrându-şi pogorârea sa „cu mintea" la iad ca act subiectiv în pogorârea la iad a lui Hristos, ca act obiectiv al iconomiei mântuirii imprimat permanent în Persoana lui Iisus Hristos.

Totodată, ea este arma nebiruită prin care omul poate respinge toate ispitele şi atacurile demonilor şi, în primul rând, pe cele ale mândriei. Lupta cu mândria şi neascultarea e ultima etapă în calea care duce la înfierea omului în Dumnezeu Cel în Treime şi la nepătimire. Înălţându-l amăgitor pe om doar ca să-l arunce şi mai adânc în prăpastia disperării şi necredinţei, mândria îl face să piardă harul. Ca să lupte împotriva ispitelor înălţării, creştinul nu are altă cale decât să se coboare cât mai jos cu putinţă, până la iad socotindu-se vrednic de chinurile veşnice şi osândindu-se pe sine, dar aşteptând şi nădăjduind în mila şi iubirea nemărginită a lui Dumnezeu Care cuprinde totul, inclusiv iadul. Pentru creştinul adevărat nu este vorba de o metaforă sau de o simplă „figură de stil", ci de o „figură de existenţă", de o pogorâre reală la iad şi de o experienţă reală a chinurilor sale. Singura formă de luptă eficientă împotriva mândriei şi de dobândire a smereniei şi a rugăciunii curate e deci aceasta: la fiecare asalt al mândriei sau al oricărei alte patimi, sufletul coboară cu mintea la iad, mişcare ce paralizează orice lucrare pătimaşă în suflet; sufletul se aruncă în întunericul veşnic socotindu-se pe sine (şi numai pe sine însuşi, nu pe alţii!) vrednic de osânda veşnică, iar atunci vrăjmaşul se depărtează de el, neputându-l urma în smerenia şi pogorârea sa extremă, iar el se poate întoarce liber spre Dumnezeu, rugându-se cu mintea curată.

Cu toată modernitatea şi concreteţea şocantă a formulării, „cuvântul" Cuviosului Siluan era perfect tradiţional în conţinutul său. Nu vorbea oare cu insistenţă Sfântul Ioan Sinaitul (secolul VII), în faimoasa *Scară a Raiului*, despre smerenie ca despre un „abis"?

> „Nu putem noi, cei ce am căzut în groapa fărădelegilor, să ieşim de acolo, dacă nu ne scufundăm în abisul smereniei [ἄβυσσος ταπεινώσεως]"[6].

---

[6] *Scara* V, 8; *FR* 9, p. 150.

„Monahul însuşi e un abis al smereniei în care s-a cufundat şi înecat întreg duhul său”[7].

„Dacă mândria a făcut pe unii din îngeri draci, smerenia poate face negreşit din draci îngeri”[8].

„Cei care au aflat abisul smeritei-cugetări alungă de la ei tot războiul”[9], „se îngroapă împreună cu Hristos şi coboară împreună cu el în iadul teologiei [ἄδην θεολογίας] şi tainelor negrăite”[10].

Şi tot avva Ioan Scărarul afirmă smerenia drept criteriul ultim al Ortodoxiei:

„E cu neputinţă să iasă foc din zăpadă. Dar e mai cu neputinţă să se afle smerita-cugetare la heterodocşi. Virtutea aceasta e a ortodocşilor, dar şi a acestora, numai dacă sunt curăţiţi”[11].

---

[7] XXII, 22; p. 283.

[8] XXV, 60; p. 315.

[9] IV, 19; p. 88.

[10] *PG* 88, 1205B; *FR* 9, p. 461, 460, nota 1018. Comentând acest pasaj, părintele Dumitru Stăniloae scrie:

„Coborârea lui Hristos la iad are şi sensul acestei prelungiri a kenozei fireşti a lui Dumnezeu pentru a birui prin smerenie suprema învârtoşare în rău a omului.” „Smerenia sădită de Fiul lui Dumnezeu în firea omenească nu e ceva contrar firii Sale dumnezeieşti, ci decurge din ea. Kenoza e arătarea lui Dumnezeu aşa cum e în Sine, în firea omenească, pentru restabilirea în ea a chipului lui Dumnezeu.” „Coborârea lui Hristos la iad are şi acest înţeles, reprezentând smerenia Lui fără de sfârşit, ca iubire pogorâtoare la nesfârşit, făcând chiar prin aceasta să strălucească din ea lumina adevăratei Lui cunoaşteri.” „Ne-am obişnuit să atribuim lui Dumnezeu însuşirile firii noastre căzute, ale puterii ce vrea să se impună cu forţa. [...] Or, puterea Lui stă în iubire, în blândeţe, în delicateţe, în smerenie. Acestea sunt adevăratele puteri şi înălţimi spre care e atras omul autentic. Ele vor rezolva problemele convieţuirii frumoase, ele vor restaura Împărăţia lui Dumnezeu. Smerenia e cea mai eficientă putere de transfigurare a omului, care lasă libertatea în largul ei. Orice ridicare spirituală a omului făcută cu forţa nu e o ridicare reală a lui. În acest loc al «Scării» înălţimea apofaticului e identificată cu înălţimea smereniei.”

[11] XXV, 31; p. 307.

Smerenia deci este „secretul” ascetic propriu numai creştinismului şi care i-a dus la desăvârşire pe marii sfinţi din istoria Bisericii. Acum înţelege de ce avva Antonie cel Mare († 350), după ce a epuizat toate nevoinţele ascetice cunoscute, a fost trimis de Dumnezeu la un curelar din Alexandria să înveţe lucrul duhovnicesc al acestuia, iar acesta l-a învăţat să zică în fiecare clipă:

> „Toţi se vor mântui, eu singur voi pieri!”

Acesta era „gândul lui Antonie” pe care, se întreba avva Sisoe cel Mare († 429): „Cine poate să-l poarte? Cunosc însă un om care poate să o facă”. Acum descoperă Cuviosul Siluan şi sensul afirmaţiei repetate ucenicilor săi de avva Pimen cel Mare († 450):

> „Credeţi-mă, copiii mei, unde e Satana acolo voi fi azvârlit şi eu!”

Înţelege şi rostul luptei Sfântului Serafim din Sarov († 1833) care, după ce încercase şi el părăsirea de Dumnezeu şi pierderea harului care i se arătase în timpul Sfintei Liturghii, a rămas vreme de o mie de zile pe o stâncă într-un loc pustiu, rugându-se neîncetat: „Doamne, miluieşte-mă pe mine păcătosul!” Îşi dă seama că prin lucrarea Duhului Sfânt această cale extremă de dobândire a smereniei n-a lipsit niciodată din Biserică şi că numai ea îi apropie pe sfinţi de nepătimire şi desăvârşire. În smerenie, sufletul se dilată în Dumnezeu într-un mod neînţeles de cei necredincioşi, ajungând să atingă în acelaşi timp extremităţile creaţiei: iadul şi Împărăţia, întunericul cel mai adânc şi lumina cea mai strălucitoare, suferinţa extremă şi fericirea ultimă. În Hristos şi în urmarea Lui creştinul experiază maximum de *„theoză”* (îndumnezeire, plinătate) prin maximum de *„kenoză”* (deşertare, golire de sine). Formula „simetrică” e a Sfântului Maxim Mărturisitorul († 662):

„Căci El măsoară, precum singur ştie, îndumnezeirea celor ce se mântuiesc prin har cu măsura golirii Lui..."[12].

Timp de încă alţi cincisprezece ani Cuviosul Siluan se nevoieşte pentru dobândirea „smereniei lui Hristos". Deşi lupta continuă, harul nu-l mai părăseşte ca înainte şi, la capătul acestor ani, sufletul primeşte puterea de a respinge dintr-o singură mişcare a minţii, insesizabilă din exterior, gândurile pătimaşe, atingând nepătimirea şi rugăciunea curată. În această stare, Cuviosul Siluan începe să înţeleagă în profunzimea lor marile taine ale vieţii duhovniceşti. Pe măsură ce simţirea harului sporea şi se permanentiza, în rugăciunea sa creştea atât recunoştinţa faţă de Dumnezeu şi milostivirea Sa negrăită, cât şi mila şi compasiunea pentru toţi oamenii şi întreaga creaţie iubită deopotrivă şi egal, fără nici o discriminare, de Dumnezeu. Spunea adeseori:

„Monah este cel ce se roagă pentru întreaga lume."

Iar cuvântul său este ecoul apoftegmei celebre a avvei Evagrie Ponticul († 399):

„Monah este cel despărţit de toţi şi una cu toţi"[13].

În inima sa unită cu mintea în rugăciune curată, Siluan descoperă în acelaşi timp şi în aceeaşi mişcare kenotică, prin Duhul Sfânt, nu numai taina iubirii şi milostivirii lui Dumnezeu Cel în Treime, ci şi unitatea ontologică a naturii umane: faptul că existenţa personală a celui ce se roagă este intim şi inseparabil legată, prin zeci de mii de fire nevăzute şi concentrate în „nodul" unic al Treimii, de cea a întregii umanităţi răspândite în timp şi în spaţiu dar recapitulate în Hristos în unitatea unui „Adam total". Intensitatea iubirii faţă de Dumnezeu se reflectă acum într-o iubire la fel de intensă faţă de toţi oamenii, fără deosebire;

---

[12] *Ambigua* 3, *PG* 90, 1040D; *PSB* 80, 1983, p. 50.
[13] *Despre rugăciune* 124; *FR* 1, 1947, p. 90.

sau, mai bine zis, prin una şi aceeaşi Iubire dumnezeiască (cum arată Sfântul Maxim Mărturisitorul în faimoasa sa *Epistolă* a II-a despre iubirea agapică[14]) sfântul se deschide şi se uneşte tot mai deplin şi în acelaşi timp atât cu Dumnezeu, cât şi cu umanitatea.

Spărgând limitele strâmte ale izolării şi separaţiei individualist-egoiste ale omului căzut în păcat, răstignindu-le, smerenia şi rugăciunea deschid sufletul omului atât spre Dumnezeu, cât şi spre întreaga creaţie: omul îmbrăţişează, ca Hristos pe cruce, întreg cosmosul şi întreaga umanitate. Departe de a fi o tehnică ascetică individualistă, de „autorealizare" egoist-solitară, la care este adesea redus şi deformat, adevăratul „isihasm" se revelează a fi de fapt nu altceva decât punerea consecventă în practică a dublei porunci a iubirii necondiţionate de Dumnezeu şi de aproapele — esenţa şi legea fundamentală a vieţii duhovniceşti, a vieţii veşnice.

În sufletul care nu cunoaşte pe Dumnezeu şi iubirea desăvârşită, cele două porunci intră într-o contradicţie violentă: cel ce, iubind pe Dumnezeu, se izolează de lume, cufundându-se în indiferenţă faţă de ea şi într-un egoism spiritual, interesat doar de salvarea sau mântuirea proprie („yoghinul") şi cel ce, iubind umanitatea, din milă faţă de suferinţele ei, se revoltă cu ură împotriva lui Dumnezeu, socotindu-L responsabil de dramele ei („comisarul"). Or, aşa cum arată exemplul vieţii lui Hristos, adevărata iubire de oameni îşi are izvorul în adevărata iubire de Dumnezeu, iar adevărata iubire de Dumnezeu se arată în iubirea faţă de toţi oamenii, fără deosebire. Chiar dacă la început viaţa unui ascet creştin, retras din lume şi concentrat pe pocăinţa personală şi iubirea lui Dumnezeu în rugăciune „din toată inima, din tot sufletul şi din tot cugetul", pare a lua un caracter aparent „egoist", mai târziu, când sufletul său câştigă prin smerenie şi rugăciune simţirea harului dumnezeiesc, iubirea lui Dumnezeu începe să lucreze în el

[14] Cf. traducerea mea comentată în *Mitropolia Ardealului* 33 (1988), nr. 1, p. 37–59.

şi ea se revarsă asupra întregii umanităţi şi a întregii creaţii. Chiar vieţuind în pustie, departe de lume, el simte şi trăieşte acut în Duhul Sfânt tragedia şi suferinţele întregii umanităţi, mult mai intens chiar decât cei aflaţi în lume şi care nu cunosc harul dumnezeiesc de care se lipsesc şi pe care-l ignoră.

Pagini esenţiale de adâncă pătrundere duhovnicească despre adevăratul înţeles al „isihasmului" şi „moralei" creştine în lumina experienţei şi învăţăturilor Cuviosului Siluan a scris recent părintele Gabriel (Bunge):

> „«Isihie» înseamnă *ad litteram* pacea sufletului. Prea adeseori avem tendinţa de a asimila această pace detaşării, cu întreg fundalul ei «oriental» de repliere pe sine, vag atinsă de dispreţ faţă de ceilalţi sau pentru materie. Să o spunem din nou: isihasmul nu este un turn de fildeş şi vederea luminii îndumnezeitoare nu e răsplata unei lupte individuale sau rezultatul aplicării unei «metode»; ea este în însăşi inima Evangheliei şi la această inimă ne readuce Sfântul Siluan. Aducându-ne aminte că nu există har, nu există pace a sufletului, fără compasiune, fără iubire din ce în ce mai largă pentru om şi lume, el repetă cu tărie că nu există mântuire, nu există har, fără răstignire. A-ţi iubi vrăjmaşii e o cruce enormă, e cuvântul cel mai radical nou, cel mai răscolitor şi mai crucifiant. A-ţi iubi vrăjmaşii e dincolo de natură, înseamnă realmente a trece dincolo de tine însuţi, a te deschide cum şi-a deschis El braţele pe cruce, a participa la iubirea lui Dumnezeu pentru oameni."
>
> „Isihasmul a fost prea adeseori redus la o tehnică ascetică, uitându-se că iubirea nu e un capitol al moralei creştine, ci inima rugăciunii, temeiul Evangheliei. Ne este îngăduit să afirmăm că Sfântul Siluan a experimentat şi cunoscut vederea luminii necreate şi că n-a ignorat nimic din toate detaliile tradiţiei isihaste. Şi totuşi, nu despre ele a scris, ci despre iu-

birea lui Dumnezeu, despre adevărurile Evangheliei. Dacă vederea Luminii dumnezeieşti este negrăită, ea nu şterge însă Evanghelia. Dimpotrivă, ea îngăduie înţelegerea ei în întreaga ei scânteiere"[15].

Exemplul şi însemnările Cuviosului Siluan ne permit — arată părintele Gabriel — să depăşim nu numai răstălmăcirea „individualist-egoistă" a „isihasmului", ci şi percepţia tradiţional „maniheistă" a „moralei" creştine, care pentru mulţi se reduce la iubirea de Dumnezeu şi ura şi lupta împotriva vrăjmaşilor Lui. Este vorba de o perspectivă „vechi-testamentară" ce apare în unii Psalmi — 138, 21–22 — şi ţinând de o viziune „angelică" şi militantă în sens războinic a vieţii spirituale.

„Să nu uităm că zelul de care e mistuit Psalmistul are în el o forţă divină. Furia sa e cea a îngerilor în lupta lor feroce împotriva demonilor. Deşi poate părea că e ură, ea este, paradoxal, născută din forţa şi puterea iubirii de Dumnezeu, a Luminii Lui îndumnezeitoare. Totuşi, Hristos a refuzat această formă de luptă proprie îngerilor. Calea crucii Sale e cea a dăruirii de Sine. Biruinţa Sa se întemeiază pe paradoxul unei înfrângeri umane, fiind tocmai biruinţa iubirii infinite a lui Dumnezeu împlinite în «kenoza» Fiului Său. E izbitor să vedem cum experienţa Sfântului Siluan e legată de crucea şi «kenoza» lui Hristos."

„Dacă Sfântul Siluan a putut îmbrăţişa întreaga creaţie în rugăciunea şi iubirea sa (întinsă până şi asupra demonilor), e pentru că a urmat pe Hristos în adâncul cel mai profund al operei Sale mântuitoare, în însuşi sânul abisului morţii. Când Hristos îi vorbeşte spunându-i: *«Ţine-ţi mintea în iad şi nu deznădăjdui»*, «stareţul» este realmente în iad: demo-

[15] MOINE GABRIEL, „L'amour des ennemis", *La Paix*, Message du Monastère orthodoxe Saint-Nicolas de la Dalmerie, nr. 54–58 (Saint Siluane l'Athonite), 1988, p. 72–80, aici p. 75–76.

nii îl înconjoară şi-l ispitesc să se separe de Hristos, împiedicându-l să se roage. Domnul nu vrea să-i dea o biruinţă asupra lor. Puterea pe care vrea să i-o dea nu e flacăra Arhanghelului, ci blândeţea iubirii Lui. Şi, mai cu seamă, vrea să-i arate că Dumnezeu e prezent chiar şi în fundul iadului, cum învăţase deja Sfântul Macarie, dar şi Sfântul Isaac Sirul. Într-un anume fel, sfinţenia pe care Hristos prin Duhul Sfânt o suscită în Siluan o depăşeşte pe cea a Puterilor netrupeşti. Domnul nu vrea să-l facă pe Siluan să lupte împotriva Puterilor răului, cum i-ar fi plăcut temperamentului său mai degrabă violent. El vrea să facă din el un om al blândeţii, smereniei şi rugăciunii. Toţi cei ce s-au apropiat de el în timpul vieţii sale, chiar dacă n-au putut deosebi în el sfinţenia, sunt de acord în a recunoaşte în el acest dar al blândeţii. Nu ne vom mira de aceea găsind în scrierile sale pasaje minunat de frumoase despre misterul sfinţeniei Maicii Domnului. *Această* sfinţenie îi va fi dat să o primească în Duhul Sfânt şi ea ne îngăduie să vedem în el cu adevărat un frate al lui Hristos ajuns mai presus de heruvimi, serafimi, stăpânii şi puteri prin harul iubirii sale pentru tot ce e viu, chiar şi pentru demoni."

„Sfântul Siluan ne dă un răspuns şi la problema pe care o pune lectura creştină a Psalmilor de «blestem». Spiritul educat la şcoala blândeţii şi abnegaţiei evanghelice poate fi într-adevăr şocat auzind recitate la biserică versete de o asemenea violenţă. Unii au crezut că pot accepta această violenţă aplicând-o asupra demonilor. Sfântul Siluan arată limpede că nu aceasta e calea cea mai profundă. «Ţine-ţi mintea în iad» nu implică oare plasarea noastră în poziţia condamnatului? Iar a te considera păcătos înseamnă de asemenea a considera că aceste blesteme ţi se adresează ţie însuţi (nu altora!). Şi dacă păstrezi în inimă nădejdea în milostivirea lui

> Hristos, nu poţi încerca decât această imensă compasiune pentru cei osândiţi şi pentru demoni, de care a fost plin Sfântul Siluan. Depăşind iubirea îngerilor care, în ciuda a toate, rămân exteriori iadului şi păcatului, ea vine de la Hristos Însuşi, Care S-a pogorât până în adâncurile morţii ca să ne «aducă la Tatăl, Părintele luminii»"[16].

Mistuit de o uriaşă compasiune, de dimensiuni cosmice, Cuviosul Siluan se ruga cu lacrimi fierbinţi lui Dumnezeu ca

> „toate popoarele pământului să cunoască în Duhul Sfânt pe Dumnezeu, mila şi iubirea Sa nesfârşită" (Молю Теья Милостиыи Господи познают Теья Духомъ Святимъ все народы землія),

pentru că El vrea ca „*toţi* să se mântuiască" (*1 Tim* 2, 4). Se roagă cu înflăcărare pentru toţi oamenii, fără deosebire: pentru credincioşi şi necredincioşi, pentru vii şi pentru morţi, pentru prieteni şi vrăjmaşi, pentru cei de pe pământ şi pentru cei din iad, pentru cei ce au fost şi pentru cei nenăscuţi încă — într-un cuvânt, pentru toţi şi pentru toate. Se roagă chiar şi pentru vrăjmaşi. Ca şi la Sfântul Maxim Mărturisitorul (cel din *Cuvântul ascetic*[17]), şi la Cuviosul Siluan *criteriul* ultim al Ortodoxiei, al Revelaţiei divine adevărate, al credinţei (religiei) adevărate a omului, al prezenţei Duhului Sfânt în om este, pe lângă smerenie, şi iubirea de vrăjmaşi. Oricât de savant şi virtuos ar fi cineva, dacă nu a ajuns să iubească orice făptură omenească până inclusiv pe duşmanii săi, e semn că nu este încă în Dumnezeu şi Dumnezeu în el. Iar cine are iubirea de vrăjmaşi a ajuns în Dumnezeu şi trăieşte viaţa lui Dumnezeu, fiindcă în afara Dumnezeului adevărat care e Iubire desăvârşită, iubirea de vrăjmaşi e cu neputinţă. Purtătorul unei asemenea iubiri s-a făcut sălaş al Duhului Sfânt, în Duhul Sfânt cunoaşte pe Hristos şi devine asemenea lui Hristos şi ca Hristos cunoaşte şi intră la Tatăl, Izvorul ul-

---

[16] *Ibid.*, p. 78–80.
[17] Cf. *FR* 2, 1947, p. 1–35, *passim*.

tim al bunătăţii, milei, iubirii şi luminii atât în cer, cât şi pe pământ. Intră astfel în comuniunea de iubire desăvârşită a Sfintei Treimi — piatra unghiulară a întregii teologii şi spiritualităţi creştine —, ajungând prin „înfiere" şi „înduhovnicire" „dumnezeu după har", iubind pe toţi şi pe toate la modul desăvârşit, dumnezeiesc, adică „kenotic", răstignit. Inima sa aprinsă de iubire pentru oameni e o inimă rănită, în care bucuria şi fericirea rămânerii în Dumnezeu se împleteşte cu suferinţa cea mai atroce provocată de mila pentru toţi oamenii şi pentru toată făptura.

Unui pustnic care i-a spus odată: „Dumnezeu va pedepsi pe toţi ateii şi ereticii, care vor arde în focul cel veşnic", Siluan i-a replicat:

> „Bine. Dar spune-mi, te rog, dacă vei fi în rai şi de acolo vei vedea cum arde cineva în focul iadului, vei mai avea pace?"

„Ce să-i faci? E păcatul lor", a spus pustnicul. La care Siluan a răspuns:

> „Iubirea nu poate suferi aceasta. Trebuie să ne rugăm pentru toţi oamenii."

Aceeaşi iubire de oameni îl îndeamnă acum pe Siluan să-şi aştearnă în scris experienţa interioară, extraordinara sa viaţă duhovnicească ignorată aproape cu totul de confraţii săi monahi. Scurte şi scrise în cuvinte foarte simple — „stareţul" nu putuse urma şcoala din sat mai mult decât „două ierni" — dar de o frumuseţe tulburătoare şi de o profunzime spirituală unică, „însemnările" revin constant, într-un ritm specific, care trădează originea lor în rugăciunea neîncetată, asupra unui număr redus de teme (cele esenţiale): Dumnezeu nu poate fi cunoscut decât în Duhul Sfânt, iar Acesta Îl descoperă ca iubire infinită; Dumnezeu nu poate fi găsit decât în Duhul Sfânt şi pe calea poruncilor, respectiv la capătul smereniei, compasiunii şi iubirii de vrăjmaşi. O teologie simplă, dar profundă, similară celeia a episoadelor ioaneice şi clar izvorâtă din rugăciune:

„rugăciune" devenită (în litera şi spiritul celebrei apoftegme evagriene) „teologie", iar „teologia" fiind „rugăciune".

În această epocă de deplină maturitate duhovnicească, arhimandritul Sofronie îl întâlneşte pe Cuviosul Siluan. În cartea sa, el face un portret fizic şi moral al sfântului şi relatează câteva dintre convorbirile lui Siluan la care a asistat sau despre care acesta i-a vorbit. Aşa cum ne arată şi cele câteva fotografii ale sale, schimonahul Siluan era un om robust, cu trup şi trăsături virile, puternice şi aspre de ţăran rus, deprins cu munca fizică. Oferă imaginea unei remarcabile armonii şi a unui echilibru perfect între forţele fizice şi morale. Asprimea trăsăturilor nu reuşeşte să ascundă întru totul blândeţea, delicateţea şi profunda sa sensibilitate (care n-are nimic de-a face cu sentimentalismul morbid, efeminat ori larmoiant). Refractar la orice minciună, răutate, judecată, vulgaritate sau meschinărie, era de o mare nobleţe interioară. Calm, serios (surâdea doar, nu râdea niciodată), blând, era mai presus de toate un om al smereniei, gata oricând de a ceda celuilalt şi de a asculta. Vorbea puţin şi atunci simplu, fără echivocuri şi, mai ales, fără nici cea mai mică trufie. Nu contrazicea niciodată, nu judeca niciodată pe nimeni. Dacă cineva era criticat în prezenţa sa, îi lua apărarea. Dacă nu era înţeles sau era contrazis tăcea, pentru că nu spera să convingă pe interlocutor cu explicaţii şi argumente în lucruri în care decisivă e doar experienţa duhovnicească. Şi, mai presus de orice, când vorbea, nu vorbea niciodată după mintea sa, ci numai ce-i dădea să vorbească Duhul Sfânt.

Într-o discuţie avută pe când era la Vechiul Russikon (deci pe la începutul secolului nostru) cu un renumit pustnic din Caucaz, părintele Stratonik, aflat în vizită la Athos pentru un „schimb de experienţă" duhovnicească, părintele Siluan a reuşit să-l impresioneze cel mai mult dintre zecile de monahi şi asceţi cu care acesta s-a întâlnit. (După două luni de întâlniri cu părinţii athoniţi, părintele Stratonik era oarecum dezamăgit, căci nu aflase nimic nou.) Cu smerenie, Siluan i-a atras părintelui Stratonik atenţia asupra faptului că vorbea prea mult „după mintea sa" şi de

aceea discursurile sale, deşi inspirate şi foarte admirate de monahii athoniţi ruşi, erau lipsite de claritatea duhovnicească ultimă. După care îi cere ascetului caucazian să răspundă la trei întrebări care atingeau miezul problemei: „Cum vorbesc cei desăvârşiţi?”, „Ce înseamnă să te predai voii lui Dumnezeu?”, „În ce constă ascultarea?”. După o scurtă tăcere, sesizând importanţa întrebărilor şi discreţia procedurii lui Siluan, la prima întrebare părintele Stratonik răspunde: „Nu ştiu. Spuneţi-mi sfinţia voastră”. Atunci Siluan a zis:

> „Nu spun nimic de la ei înşişi, ci numai ce le insuflă Duhul Sfânt.”

Ruşinat, părintele Stratonik îşi dă seama că e încă departe de desăvârşire şi că are încă multe de aflat de la Siluan. Au vorbit apoi despre rugăciune, iar cuvintele lui Siluan i-au revelat o stare pe care el nu o cunoştea încă: el credea că dacă rugăciunea nu e însoţită de lacrimi, e semn că nu a găsit încă locul inimii, pe când Siluan i-a arătat că lacrimile pot seca dar, afânată de lacrimi, mintea trece la o simţire a lui Dumnezeu în tăcere şi fără imaginaţie, stare mai preţioasă decât lacrimile. Tăcut şi meditativ, părintele Stratonik a plecat plin de recunoştinţă şi, de atunci — spre marea uimire a confraţilor lui Siluan —, când în discuţiile avute cu alţi monahi venea vorba de subtilităţi duhovniceşti, el spunea la toţi: „Îl aveţi pe părintele Siluan, pe el să-l întrebaţi”.

Faptul a produs desigur senzaţie şi invidie printre monahii de la Russikon, care îl apreciau pe Siluan pentru modestia şi blândeţea sa, dar nu le-ar fi trecut vreodată prin minte să-i ceară sfatul, socotindu-l un om simplu, un ţăran neînvăţat. Mulţi monahi nu-l iubeau. Sobrietatea sa ascetică îi deranja pe monahii neglijenţi care nu se dădeau în lături de la câte un pahar de rachiu sau votcă şi care sau nu-i răspundeau la salut, sau îl apostrofau adeseori zicându-i: „Sfânt blestemat!” sau, în batjocură: „Luminatul!” Libertatea cu care vorbea deschis, când era întrebat, de-

spre Dumnezeu ca Tată al său milostiv şoca pe mulţi, chiar dintre cei îmbunătăţiţi, care-l priveau cu rezervă: „Sau e în rătăcire, sau e mare!", suspectând în familiaritatea cu care vorbea despre Dumnezeu şi cele duhovniceşti o lipsă de smerenie primejdioasă.

Dacă însă Dumnezeu a vrut ca în timpul vieţii sale pământeşti, sfinţenia Cuviosului Siluan să rămână ascunsă majorităţii covârşitoare a monahilor athoniţi, ea a fost cunoscută şi simţită de mulţi episcopi, preoţi sau laici din afara Athosului aflaţi în vizită aici şi care au şi corespondat cu el. În 1932, a vizitat mănăstirea un părinte catolic doctor în teologie care şi-a exprimat uimirea şi admiraţia aflând care sunt lecturile monahilor (scrierile Părinţilor pustiei şi ai *Filocaliei*): „La noi, a continuat, doar profesorii le citesc!". La care Siluan a observat:

> „Monahii noştri nu numai că citesc aceste cărţi, dar ar putea scrie ei înşişi cărţi asemănătoare. Nu le scriu pentru că există deja numeroase cărţi foarte bune care le sunt de ajuns, dar dacă, dintr-un motiv sau altul, aceste cărţi ar dispărea, monahii ar scrie altele noi",

desigur, în alţi termeni, cu alte cuvinte, dar cu acelaşi conţinut, dat de identitatea experienţei Duhului Sfânt. Cu altă ocazie, unul dintre monahi, membru în consiliul mănăstirii, l-a întrebat pe un vizitator ortodox: „Nu înţeleg de ce voi, nişte universitari şi savanţi, mergeţi la părintele Siluan, un ţăran simplu şi neînvăţat. Nu e nimeni mai învăţat decât el în mănăstire?" „Pentru a înţelege pe Siluan trebuie să fii un universitar", a răspuns nu fără ruşine oaspetele. Un alt monah vorbea despre acelaşi lucru cu părintele bibliotecar: „Mă întreb: de ce se duc la el? Mi se pare că nu citeşte, totuşi, nimic". La care bibliotecarul a răspuns: „Nu citeşte nimic, dar face totul, pe când ceilalţi citesc totul, dar nu fac nimic".

În discuţiile avute cu părintele Sofronie sau cu alţi monahi, Siluan accentua mereu şi mereu necesitatea dobân-

dirii Duhului Sfânt pe calea rugăciunii neîncetate şi a smereniei. Dumnezeu nu poate fi cunoscut însă de mintea care speculează abstract despre El sau în marginea Scripturii, ci numai de mintea care, în stare de rugăciune curată (deci în smerenie kenotică!), participă nemijlocit la însuşi modul de existenţă al lui Dumnezeu şi devine asemenea lui Dumnezeu în Duhul Sfânt. Pentru a se putea însă uni cu Dumnezeu Cel în Treime, omul trebuie să renunţe la egoismul său adamic, la voia *sa* proprie, la conceptele *sale*, la imaginaţia *sa*, care toate pot deveni vehicul al amăgirii demonice şi *auto*justificării şi *auto*edificării omului, ridicând tot atâtea ziduri şi obstacole în calea venirii şi intrării Duhului Sfânt şi a vieţii lui Dumnezeu în om. Rugăciunea curată este rugăciunea Duhului în om şi ea nu are nimic comun nici cu reveria sentimental-pietistă psihologizantă, nici cu meditaţia intelectual-cerebrală conceptualizată. Duhul Sfânt nu vine însă decât acolo unde întâlneşte ascultarea şi smerenia lui Hristos. Iar singurul criteriu al prezenţei Lui, al autenticităţii extazelor şi viziunilor este acela dacă ele nasc în suflet străpungerea inimii, smerenie şi iubire de vrăjmaşi. Dacă în urma experienţei sufletul nu simte umilinţă şi milă, ci, dimpotrivă, orgoliu şi indiferenţă faţă de soarta lumii şi a semenilor, e semn sigur că ea este o amăgire primejdioasă şi e inspirată de demoni.

Pentru Cuviosul Siluan, ca şi pentru marii Părinţi duhovniceşti ai Ortodoxiei, creştinismul se concentrează în final în smerenia faţă de Dumnezeu şi în iubirea de semeni, mergând până la rugăciunea pentru vrăjmaşi. Ele singure sunt garanţia unică a participării omului la viaţa lui Dumnezeu Cel în Treime, a depăşirii planului existenţei umane create şi a îndumnezeirii omului, care are o singură cale verificată în Ortodoxie: smerenia noastră să devină „smerenia lui Hristos", iar rugăciunea noastră să ajungă „rugăciunea cu suspine negrăite a Duhului Sfânt". Într-o discuţie cu părintele Sofronie care îşi exprima regretul pentru a nu-şi fi terminat studiile teologice care l-ar fi putut ajuta să înţeleagă mai bine scrierile Părinţilor, Siluan i-a replicat:

„Şi credeţi că e chiar aşa important? După părerea mea, un singur lucru e important: să devenim smeriţi pentru că mândria ne împiedică să iubim."

Într-o altă împrejurare, discutând cu părinţii de care era apropiat, a insistat asupra faptului că lecturii ziarelor, de pildă, trebuie preferată rugăciunea:

„Ziarele nu informează despre oameni, ci despre evenimente, şi aceasta într-un mod inexact; ele tulbură mintea şi, în ciuda aparenţelor, nu ne învaţă adevărul. Rugăciunea, dimpotrivă, curăţeşte mintea şi atunci ea vede mai bine toate. Când se roagă pentru lume, sufletul ştie mai bine fără ziare cum suferă tot pământul şi care sunt nevoile oamenilor şi i se face milă de ei."

Ultimii ani de viaţă ai lui Siluan au coincis cu declinul vertiginos al comunităţii monahale de la Russikon. După revoluţia bolşevică, autorităţile greceşti au interzis accesul ruşilor în Athos, aşa că recrutarea a avut mult de suferit. Spre începutul anilor '30, din două mii de monahi mai vieţuiau şase sute şi cifra deceselor se ridica la 30–45 pe an. Ca şi părintele Stratonik, Siluan credea că a venit vremea în care mulţi creştini „învăţaţi" vor deveni monahi în lume; socotea că, în general, condiţiile pentru monahismul în formele lui tradiţionale au devenit mai puţin favorabile, dar vocaţia şi atracţia vieţii monahale vor exista totdeauna. Nu trebuie uitat că, deşi îl asumase în întreg radicalismul lui, Siluan depăşeşte ascetismul exclusivist în privinţa conceperii monahismului, recentrându-l evanghelic. Concentrându-l în smerenie şi rugăciunea pentru vrăjmaşi, el devine accesibil tuturor.

În aceşti ani, imensa iubire a „stareţului" pentru lume, ignorată de fraţii săi monahi, începe să rodească discret sub forma a diferite harisme de care se bucură cei ce i se adresează, chiar fără să-l cunoască, prin scrisori: clarviziuni, profeţii, vindecări. Era din ce în ce mai absorbit de rugăciunea plină de compasiune şi suferinţă pentru lume.

În conversațiile sale revenea, ioaneic, înainte de toate, asupra a două lucruri:

„«Mă duc la Tatăl meu și Tatăl vostru, la Dumnezeul meu și Dumnezeul vostru» [*In* 20, 17]. Gândiți-vă câtă bunătate în aceste cuvinte. Din noi toți, Domnul face o singură familie!"

„Rugați-vă pentru oameni. Aveți milă de poporul lui Dumnezeu... Sigur, este un lucru anevoios. A te ruga pentru oameni înseamnă a-ți vărsa sângele... dar trebuie să te rogi."

Sfârșitul pământesc al Cuviosului Siluan a fost la fel de blând, liniștit, smerit și senin ca și întreaga sa viață de monah. El a fost precedat de o scurtă suferință (de opt zile) cauzată probabil de o afecțiune cardiacă agravată subit. Înainte de a pleca la infirmerie, la întrebarea părintelui Sofronie dacă va muri, răspunde doar atât: *„N-am atins încă smerenia"*. La infirmerie primește Sfântul Maslu și se cuminecă zilnic. La câteva ceasuri după ce i s-a citit Canonul de rugăciune către Maica Domnului la ieșirea cu greu a sufletului, perfect lucid, senin și cufundat în rugăciune, se stinge ușor, fără ca vecinii de infirmerie să simtă ceva, între orele 1–2 noaptea în ziua de 11/24 septembrie 1938, în timp ce în paraclisul infirmeriei se cânta Utrenia. Ultimele sale cuvinte către părintele infirmier venit să-l întrebe înainte de miezul nopții dacă are nevoie de ceva, au fost: *„Nu, mulțumesc, n-am nevoie de nimic"*. Prohodit de soborul părinților și fraților mănăstirii, este înmormântat după rânduiala monahală, cusut în rasă și fără sicriu, la orele 16 în după-amiaza aceleiași zile.

Abia după moartea sa, confrații monahi de la Russikon și-au dat seama de sfințenia autentică a schimonahului Siluan. Lucru straniu, dar perfect explicabil în condițiile modului de existență al părinților athoniți care, pentru a nu cădea din smerenie în mândrie, au dezvoltat la maximum arta autodisimulării ascetice a virtuților personale și cultivă deliberat neîncrederea în sfințenia cuiva aflat încă

în viață. La recunoașterea sfințeniei lui Siluan au contribuit din plin și cunoașterea „însemnărilor" Cuviosului găsite în chilia sa după moarte (ele vor fi ordonate și publicate în originalul rus în 1952 la Paris de părintele Sofronie). Cuvintele schimonahului Siluan despre iubirea de Dumnezeu și de oameni, despre Duhul Sfânt și smerenie, despre câștigarea smereniei prin pogorârea minții la iad fără a deznădăjdui au produs o profundă impresie asupra monahilor îmbunătățiți de la Russikon. Moartea lui ca și însemnările i-au convins. Ca, de exemplu, pe schimonahul Trofim — cel neliniștit de prea marea familiaritate a lui Siluan când vorbea despre Dumnezeu ca despre un tată al său, lucru care i se părea prea îndrăzneț, crezând că a pierdut frica de Dumnezeu —, care a recunoscut că *părintele Siluan a atins măsura Sfinților Părinți*. Același lucru l-au spus în felul lor și doi episcopi de seamă: sfântul episcop sârb Nicolai Velimirovici (1880–1956), într-un necrolog publicat în revista misionară a eparhiei sale[18], și episcopul rus Veniamin, care nu-l cunoscuse pe Siluan decât prin corespondență. Acesta din urmă, aflând de moartea Cuviosului, s-a grăbit să scrie egumenului relatându-i un caz de clarviziune (o mamă care pierduse contactul cu fii-

---

[18] În necrologul său intitulat *Un om de mare iubire*, episcopul Nicolai Velimirovici scria:

„Despre acest minunat monah nu se poate spune decât un singur lucru: era un suflet plin de blândețe. Nu sunt singurul care să fi simțit această blândețe, orice pelerin la Sfântul Munte care l-a întâlnit a simțit această blândețe. Siluan era un bărbat viguros, înalt; avea o barbă neagră mare și, la prima vedere, înfățișarea lui nu-l făcea atrăgător pentru cine nu-l cunoștea. Dar era de ajuns o singură conversație ca să-l iubești pe acest om. Vorbea despre nemăsurata iubire de oameni a lui Dumnezeu și îi făcea pe păcătoși să se judece foarte sever pe ei înșiși.

Acest minunat ascet era un simplu monah, dar plin de iubire de Dumnezeu și de aproapele. Din toate părțile Sfântului Munte numeroși monahi alergau la el să-i primească sfaturile, dar era deosebit de iubit de monahii [sârbi] de la Hilandari și Sfântul Savva care vedeau în el pe părintele lor duhovnicesc. Și pentru mine, Părintele Siluan mi-a fost de un mare ajutor duhovnicesc. Simțeam cum rugăciunea lui mă întărea. La fiecare dintre vizitele mele la Sfântul Munte mă grăbeam să-l vizitez [...] Cartea vieții sale e smălțuită toată de mărgăritarele înțelepciunii și de aurul iubirii. E o carte uriașă și nestricăcioasă."

ca rămasă în Rusia l-a întrebat într-o scrisoare pe Siluan cum să se roage pentru ea, ca vie sau ca moartă, şi a primit răspunsul că era în viaţă — fapt confirmat ulterior într-o vizită făcută în Rusia), ca şi despre „puterea" spirituală copleşitoare şi unică pe care a simţit-o şi el în scrisorile lui Siluan şi care-l obligă să-l considere un sfânt. Totodată, el recomanda alcătuirea grabnică a unui dosar privitor la viaţa şi scrierile lui Siluan, care aparţin, după el, istoriei Bisericii cu acelaşi titlu ca şi cele (foarte apropiate ca stil şi inspiraţie) ale părintelui Ioan din Kronştadt (recent canonizat şi el de Biserica Ortodoxă Rusă în 1990).

Şi într-adevăr, *însemnările* Cuviosului Siluan sunt printre cele mai preţioase documente spirituale ale secolului nostru. Sunt în felul lor o traducere a *Filocaliei* şi a întregii tradiţii spirituale răsăritene într-un limbaj duhovnicesc nou, simplu, viu, biblic (nu biblicist) şi tradiţional (nu tradiţionalist), lipsit de retorică şi emfază şi capabil astfel să atingă inima contemporanilor noştri. Marcate de înalta desăvârşire spirituală atinsă de autorul lor, ele sunt mărturia vieţii sfinte pe care a trăit-o în Duhul Sfânt. Semnificativă este în acest sens reacţia unui preot ortodox rus după citirea cărţii părintelui Sofronie (în care sunt inserate şi însemnările Cuviosului Siluan):

> „Cum să vă mulţumesc? Cinci ani de zile am citit *Filocalia* cu multă atenţie, dar n-am putut înţelege cum se aplică toate acestea la viaţa noastră. Cartea voastră m-a făcut să înţeleg aceasta într-un mod absolut remarcabil. Nu e decât Filocalie în această carte şi ea este într-adevăr viaţă."

Transparente şi accesibile credincioşilor simpli, chiar şi nefamiliarizaţi cu subtilităţile tradiţiei ascetice şi filocalice a Bisericii, însemnările Cuviosului Siluan rămân dificil asimilabile şi chiar incomprehensibile majorităţii intelectualilor epocii noastre tocmai datorită remarcabilei lor simplităţi („banalităţi") şi concentrări tematice şi a modului de gândire şi exprimare repetitiv al Cuviosului izvorât din experienţa vie şi nemijlocită a Duhului Sfânt în rugăciune

(iar nu din analiză raţională ori exaltare poetică şi sentimentală). În forma sa, cuvântul „stareţului" aminteşte de Psalmi şi de epistolele Sfântului Ioan Teologul şi Evanghelistul, ca şi de imnurile Sfântului Simeon Noul Teolog, cu care a fost pe drept cuvânt comparat. Ca şi pentru Sfântul Simeon, şi pentru Cuviosul Siluan — acest adevărat Simeon Noul Teolog al secolului XX[19] — teologia adevărată se situează dincolo de orice erudiţie şi cultură intelectuală, identificându-se cu vorbirea vie despre Dumnezeu Cel Sfânt în Duhul Sfânt, cu mărturia nemijlocită despre lucrurile dumnezeieşti cunoscute din experienţă duhovnicească. Cuvintele „stareţului" izvorăsc clar şi inconfundabil din întâlnirea personală cu Hristos în Duhul Sfânt, din experienţa vederii Lui faţă către Faţă, în care a înţeles nemijlocit, viu, existenţial, faptul că Dumnezeu e milă şi iubire infinită de toţi şi de toate, dar care nu poate fi înţeleasă decât de cel care are smerenia răstignită a lui Hristos şi rugăciunea (iubirea) de vrăjmaşi. Mărturia sa centrală şi excepţională e aceea că smerenia şi iubirea de vrăjmaşi sunt absolut indispensabile pentru cunoaşterea misterelor Revelaţiei dumnezeieşti. Patosul „profetic şi apostolic" al mărturiei sale dublate de marea forţă a simplităţii sunt susţinute de o conştiinţă dogmatică şi eclezială neostentativă, dar fermă. Autenticitatea mărturiei e confirmată de profunda smerenie pe care însemnările o respiră, de echilibrul şi măsura lor duhovnicească, de acordul total cu poruncile Evangheliei lui Hristos, precum şi cu dogmele şi tradiţia Bisericii, de totala absenţă a oricărui orgoliu megaloman, a oricăror exaltări pasionale ori sentimentale maladive, de lipsa oricărui „misticism" exaltat sau a unui „iluminism" demonic caracterizat ca stare de neascultare

---

[19] Arhimandritul Sofronie ne relatează că, discutând în 1952 la Londra cu episcopul sârb Nicolai Velimirovici despre această comparaţie a Cuviosului Siluan cu Sfântul Simeon Noul Teolog, sfântul episcop ar fi exclamat: „Nu!... Nu, Nu! Siluan e mai mare decât toţi ceilalţi în iubirea sa! Când citeşti pe toţi ceilalţi, o disperare te cuprinde, dar niciodată nu se întâmplă aşa ceva cu ceea ce a scris Siluan" („Entretien", *La Paix*, nr. 54–55, 1988, p. 47).

şi trufie. Incandescenţa iubirii pe care cuvintele sale o degajă rămâne tot timpul înveşmântată în haina nepătimirii şi a smereniei care, după Sfântul Isaac Sirul, este „haina lui Dumnezeu".

Însemnările şi viaţa Cuviosului Siluan Athonitul sunt poate cea mai convingătoare demonstraţie a antiplatonismului misticii şi gândirii creştine autentice; patosului direct ascensional („angelic") al misticii platonice şi al tuturor „misticilor" naturale, aceasta îi opune paradoxul kenotic („hristologic") al ascensiunii prin descindere: pe „scara" virtuţilor evanghelice urcăm coborând. Ca atare, ele confirmă justeţea aserţiunii potrivit căreia *„sfinţii sunt cel mai bun şi profund comentariu al Evangheliei"* (Hans Urs von Balthasar), viaţa şi învăţăturile lor fiind o veritabilă *„dogmatică experimentală"*. Sfinţii sunt Evanghelie şi teologie întrupată; *teologia* lor este *existenţială* (viaţă) pentru că *existenţa* (viaţa) lor este integral *teologică*. Sfinţii aprofundează misterele dumnezeieşti nu meditând sau speculând despre ele, în marginea lor, ci adâncindu-şi întreaga lor existenţă în misterul divin ale cărui dimensiuni le adâncesc şi extind în viaţa lor, „pe pielea lor" proprie. Faptul este valabil şi în cazul Cuviosului Siluan. Încă în admirabila sa carte din 1948 (care ar trebui şi ea tradusă şi publicată cât mai repede), arhimandritul Sofronie a încercat să expliciteze dimensiunea teologică şi conştiinţa dogmatică de profunzime ale experienţei spirituale a părintelui său duhovnicesc. Iar într-o convorbire din 1988, cu ocazia canonizării, el vorbea de faptul că există în teologie puncte neclarificate suficient şi neexprimate în acelaşi fel în trecut şi asupra cărora viaţa şi cuvintele Cuviosului Siluan aduc lumini noi, de mare profunzime, care vor trebui asimilate şi de dogmatică. Afirmând aceasta, părintele Sofronie făcea referire la distincţia dintre cele *două* smerenii: smerenia ascetică (a noastră) şi „smerenia lui Hristos", şi la insistenţa sa pe rugăciunea (iubirea) pentru vrăjmaşi şi întreaga lume ca un criteriu al prezenţei Duhului Sfânt şi forme de participare a omului la viaţa Sfintei Treimi; prin asemănarea cu Hristos, creştinul rupe limitele in-

dividualității egocentrice și intră în dimensiunea teologică a persoanei, ipostasului[20].

Altundeva, tot părintele Sofronie sublinia semnificația insistenței Cuviosului Siluan pe „pogorârea la iad" și „kenoză" ca o condiție și măsură a „înălțării la cer" și „îndumnezeirii" — e vorba de revelarea dimensiunii kenotice a vieții de iubire desăvârșită a Sfintei Treimi — în aceste cuvinte:

„«Starețul» Siluan exprima în diferite moduri mereu aceeași idee: Dumnezeu și toate realitățile cerești nu pot fi cunoscute decât în Duhul Sfânt. Prin darul Duhului Sfânt Care purcede de la Tatăl știm că în Biserica noastră cunoaștem în mod existențial, printr-o experiență nemijlocită, «kenoza» (golirea) Fiului în actul Întrupării, în ispitirile în pustie, în rugăciunea din Ghetsimani și pe Golgota. Duhul Sfânt ne arată aici «kenoza» ce ne așteaptă și pe noi în moartea noastră. Prin credința în Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos faptul ne este accesibil într-o anumită măsură, dar putem oare merge mai departe? În Biserică învățăm să trăim nașterea Fiului în sânul Treimii ca și «kenoza» (golirea) Tatălui Care Se dăruiește întreg, în toată plinătatea Ființei Sale fără început și obârșie, Fiului. Și astfel, Fiul este egal Tatălui în plinătatea absolută a Ființei divine. Apoi observăm mișcarea inversă: cu aceeași plinătate desăvârșită a iubirii care se golește pe sine, Fiul se predă Tatălui atât în dumnezeirea, cât și în umanitatea Sa. Este îngăduit omului să-și ia libertatea de a depăși limitele experienței trăite și de a sesiza printr-o contemplare mistică participarea Tatălui și Fiului la moartea lui Iisus pe cruce?"[21].

Sau altundeva:

„Hristos-omul a fost preamărit și înălțat după ce S-a pogorât mai jos decât oricine în actul «kenozei» Sa-

[20] *Ibid.*, p. 44–45 și 52, 57.
[21] *Voir Dieu tel qu'Il est*, 1984, p. 83–84.

le, condamnat la un supliciu infamant, rezervat criminalilor, spânzurat pe cruce gol în fața Mamei Sale și a femeilor care L-au urmat ca să-i slujească, părăsit de ucenici, văzând eșecul predicii Sale. Cine ar putea pătrunde tot ceea ce a simțit și purtat în sufletul Lui în acele zile? Acest gen de părăsire de Dumnezeu nu e însă decât celălalt pol al iubirii lui Dumnezeu. Rar în istoria Bisericii a fost dat unui om să experimenteze părăsirea de Dumnezeu suscitată de har într-o măsură asemănătoare celei de care a fost socotit vrednic robul lui Dumnezeu, Siluan. Când însă la vederea lui Hristos l-a inundat o mare Lumină, părăsirea de Dumnezeu care îi păruse o suferință de moarte s-a transformat în smerenia lui Hristos, care e de «nedescris» și care e aspectul ontologic al iubirii veșnice a Dumnezeului-Treime. Absolut în nemăsurata Sa putere, Dumnezeu este în mod tainic absolut și atotputernic și în «kenoza»-smerenia Sa”[22].

În orice caz, în prelungirea celor evidențiate de părintele Sofronie, putem conchide că viața și însemnările Cuviosului Siluan Athonitul oferă o ocazie unică, providențială chiar, dogmaticii și teologiei Bisericii de a aprofunda în lumina experienței sale extraordinare o serie întreagă de puncte și conexiuni încă mai puțin sau deloc relevate; respectiv:

— obiectivitatea „teologică” și relevanța „ontologică” a asceticii și spiritualității Bisericii: actele ascetic-spirituale fundamentale ale creștinului nu sunt pur subiective, ci ele relevă o participare obiectivă (chiar dacă progresiv manifestată) la acte divine treimice, eterne; astfel:

— ascultarea, smerenia creștinului nu este altceva decât o participare treptată prin har la actul divin al „kenozei” și „smereniei” intratrinitare a Fiului, mod de existență filial devenit accesibil, prin Întruparea Lui prelungită în

[22] *Ibid.*, p. 80–81.

Biserică, fiecărui creştin, căruia îi oferă baza şi modelul îndumnezeirii;

— rugăciunea, iubirea creştinului pentru Dumnezeu şi umanitate, ca şi pentru întreaga creaţie, este modul trinitar de existenţă specific al Duhului care descoperă rugătorului în acelaşi timp misterul consubstanţialităţii triipostatice a Treimii, cât şi unitatea pluriipostatică a umanităţii, chemate să reflecte în viaţa ei modelul comuniunii treimice;

— paradoxul coincidenţei maxime „kenoză”/„theoză” reclamă o reflecţie mai aprofundată asupra misterului kenozei hristologice maxime: pogorârea lui Hristos la iad şi valoarea ei mântuitoare, atât personală, cât şi universală, ca să scoată pe oameni din iadul deznădejdii la care s-au condamnat pe sine prin păcat şi călcarea dreptăţii divine: iubirea lui Dumnezeu-Tatăl osândeşte la iad doar pe Fiul Său ca să golească iadul şi să mântuiască pe *toţi* oamenii. Aici însă trebuie distins cu grijă între iadul omului căzut în păcat, iadul deznădejdii şi iadul „smereniei” şi „kenozei” iubitoare a lui Hristos care copleşeşte pe cel dintâi[23].

> „La începutul secolului nostru, «stareţului» Siluan i-a fost dat cuvântul Domnului: *«Ţine mintea ta în iad şi nu deznădăjdui!»* Nu pot preciza data exactă a acestui eveniment. Ar fi putut avea loc în 1906. În jurul acestui an sau, mai curând, în 1905, lumea a luat cunoştinţă de ecuaţia lui Einstein: $E = mc^2$. Această formulă stă la baza ştiinţei şi tehnicii contemporane. Ea a eliberat surse colosale de energie pentru viaţă, dar, pe de altă parte, a marcat şi înce-

[23] Nu putem să nu remarcăm în acest context reticenţa Cuviosului Siluan faţă de orice fel de polemici doctrinare (ca, de pildă, aceea asupra „divinităţii” numelui lui Iisus, care a tulburat Athosul în anii 1910–1913 ducând la părăsirea lui forţată sau voluntară de către peste 1800 de monahi ruşi), precum şi atitudinea sa iubitoare faţă de membrii celorlalte confesiuni creştine, însoţită însă de o răspicată mărturisire a unicităţii Bisericii şi a Adevărului dogmatic al Ortodoxiei. Atitudine de echilibru care-l situează la egală distanţă atât de „zelotismul” hiperortodoxist, cât şi de relativismul dogmatic „ecumenist” care revendică în Cuviosul Siluan, pe cât de insistent pe atât de neîntemeiat, un „sfânt fără frontiere”, lipsit de identitate dogmatică şi ecleziologică precisă.

putul pregătirii focului apocaliptic gata să înghită întreaga viață pe pământ. Cuvântul lui Hristos: «şi nu deznădăjdui» a fost dat de Siluan pentru epoca noastră caracterizată printr-o disperare generală deosebit de apăsătoare. Oamenii secolului nostru devin, adesea împotriva voinței lor, complici morali ai unor fratricide regionale, ba chiar planetare. Ca atare, aşadar ca şi complici care nu se căiesc, ei pierd fireşte harul Duhului Sfânt şi nu pot crede în nemurirea lor prin înviere. Mai mult, nici măcar nu mai aspiră la ea. În chiar această autocondamnare la o anihilare totală după moarte rezidă esența spirituală a disperării"[24].

Drama teologică a istoriei umane va continua să se amplifice însă, câtă vreme umanitatea nu va avea conştiința rădăcinii ultime a disperării: păcatul, a cărui existență metafizică şi personală e mândria.

„Întorcându-l pe om de la Dumnezeu, mândria face din el un cerc închis asupra lui însuşi. Oricât de înzestrat intelectual ar fi, orgoliul va rămâne mereu şi pentru totdeauna în afara iubirii universale a lui Hristos. Îmbătat în rai de dulcea otravă a autoîndumnezeirii luciferice, omul şi-a pierdut mintea şi a devenit prada iadului. Întors spre sine însuşi ca spre centrul a toate, el va ajunge mai devreme sau mai târziu la un vid lipsit de speranță, la însuşi vidul din care au fost chemați la viață de Creatorul, cade în tot felul de perversiuni şi poate deveni capabil de a împlini orice crime. Atmosfera pământului e saturată de mirosul sângelui. Norii sumbri ai urii ascund de privirile noastre Lumina cerească. Oamenii îşi construiesc ei înşişi iadul lor. În afara lui Hristos, fără El, caracterul tragic al istoriei umanității nu va afla o soluție"[25].

---

[24] ARCHIM. SOPHRONY, *Voir Dieu tel qu'Il est*, 1984, p. 197.
[25] *Ibid.*, p. 37.

Iar soluţia Evangheliei este pocăinţa.

> „A ne vedea păcatele noastre — spuneau Părinţii — e un dar mai mare decât vederea îngerilor. Or, această «vedere» nu se poate face decât într-o «lumină». «Lumina» dumnezeiască, Lumina Duhului Sfânt îmi arată «locul» spiritual în care mă găsesc. Şi acest loc poartă un nume: iadul. Nu văd Lumina ca atare, dar ea îmi deschide ochii să-mi pot da seama în ce întuneric trăiesc"[26].

Pocăinţa ne pune pe calea nouă a iubirii de Dumnezeu şi a iubirii de aproapele.

Dat fiind că la cea dintâi, culminând în rugăciunea curată, se ajunge numai prin smerenie — arată arhimandritul Sofronie — „numele ei este: *iadul pocăinţei*", iar întrucât cea de-a doua culminează în iubirea de vrăjmaşi, „numele ei este: *iadul iubirii*"[27]. Deşi în calitate de chip al lui Dumnezeu, omul tinde în mod natural spre Dumnezeu, Arhetipul Său, după cădere urcuşul nostru începe — ca şi „urcuşul-pogorâre" al lui Hristos, despre care vorbeşte Sfântul Apostol Pavel în *Ef* 4, 9–10 — „prin pogorârea noastră în adâncurile iadului"[28]. Pentru că apropierea de Lumina lui Hristos scoate în evidenţă în primul rând întunericul, iadul, păcătoşenia şi nevrednicia noastră. Iar suferinţa aceasta sfântă îl face pe om să se roage cu o intensitate supremă.

> „Părinţii au numit această stare *iadul pocăinţei*, prin el ne facem asemenea lui Hristos Care coboară în *iadul iubirii*. Călăuziţi de harul primit dintr-o experienţă seculară ce se repetă din generaţie în generaţie, Părinţii noştri afirmă categoric că nu există altă cale care să ducă la Părintele luminilor. Harul unei atare căinţe a fost dat lumii prin rugăciunea lui

---

[26] *Ibid.*, p. 42.
[27] *Ibid.*, p. 43.
[28] *Ibid.*, p. 109.

Hristos din grădina Ghetsimani, prin moartea Sa pe Golgota şi prin Învierea Sa"[29].

În fața unei umanități care a trecut în secolul XX prin experiențele infernale (generatoare de spaimă şi disperare în proporții inimaginabile) ale conflagrațiilor mondiale, revoluțiilor, totalitarismelor, ateismelor, consumismelor, indiferentismelor, fanatismelor şi ororilor celor mai atroce din istorie, este pe deplin plauzibil ca mesajul adresat oamenilor de Dumnezeu prin Cuviosul Siluan să fie într-adevăr, cum spunea părintele Sofronie în cartea sa despre el, *ultimul cuvânt*. Dacă nu va regăsi urgent „smerenia lui Hristos" şi „iubirea de vrăjmaşi", umanitatea nu va putea evita colapsul violenței generalizate ori al automacerării spirituale, morale şi, în cele din urmă, şi fizice. Dacă singură nu poate, n-are voie să iasă din iad, în schimb „cu iadul pe iad călcând" ea poate însă afla calea ce schimbă iadul deznădejdii absolute, al întunericului şi al morții spirituale veşnice în iadul asumat şi învins la Înviere prin smerenia, lumina şi iubirea *lui Hristos*.

diac. Ioan I. Ică jr

---

[29] *Ibid.*, p. 100.

Cuviosul
Siluan Athonitul

Între iadul deznădejdii și iadul smereniei

Însemnări duhovnicești

воспрiими душу
мою отчуждавши-
бася мне познати
милости твоея
помяни ибо серд-
це мое пленни-
лось тобою и
благодать твоя
согрелос душу
мою отос влеки
к тебе Свету
моему да и гото-
бы что бы все
люди тебе поз
нали и вкусили
и возлюбили тебе
единого господа
ибо ты мило-
стив вовеки

1

Tânjirea după Dumnezeu

Sufletul meu tânjeşte după Domnul şi cu lacrimi Îl caut. Cum aş putea să nu Te caut? Tu m-ai găsit mai întâi şi mi-ai dat desfătarea Sfântului Tău Duh, şi sufletul meu Te-a iubit.

Tu vezi, Doamne, întristarea mea şi lacrimile... Dacă nu m-ai fi atras prin iubirea Ta, nu Te-aş căuta aşa cum Te caut. Dar Duhul Tău mi-a dat să Te cunosc şi sufletul meu se bucură că Tu eşti Dumnezeul şi Domnul meu şi până la lacrimi tânjesc după Tine.

Sufletul meu tânjeşte după Dumnezeu şi Îl caută cu lacrimi.

Milostive Doamne, Tu vezi căderea şi întristarea mea, dar cu smerenie cer mila Ta: revarsă asupra mea, a păcătosului, harul Sfântului Tău Duh. Amintirea lui atrage mintea să găsească iarăşi milostivirea Ta.

Doamne, dă-mi duhul smereniei Tale, ca să nu pierd iarăşi harul Tău şi să nu plâng în hohote după el, cum plângea Adam după rai şi după Dumnezeu.

În primul an al vieţii mele în mănăstire sufletul meu a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt.

Mult ne iubeşte Domnul; ştiu aceasta de la Duhul Sfânt pe Care mi L-a dat Domnul prin singură milostivirea Lui.

Sunt un om bătrân şi mă pregătesc de moarte, şi scriu adevărul de dragul norodului.

Duhul lui Hristos, pe Care mi L-a dat Domnul, vrea mântuirea tuturor, ca toţi să cunoască pe Dumnezeu.

Domnul a dat tâlharului raiul; tot aşa va da raiul şi oricărui păcătos. Pentru păcatele mele sunt mai rău decât un câine râios, dar m-am rugat lui Dumnezeu să mi le ierte, şi El mi-a dat **nu numai iertarea, dar şi Duhul Lui**, şi în Duhul Sfânt am cunoscut pe Dumnezeu.

Vezi iubirea lui Dumnezeu faţă de noi? Şi cine ar putea descrie milostivirea Sa?

O, fraţii mei, cad în genunchi şi vă rog: credeţi în Dumnezeu, credeţi că Duhul Sfânt e Cel ce dă mărturie despre El în toate bisericile şi în sufletul meu.

Duhul Sfânt este iubire; şi această iubire se revarsă în toate sufletele sfinte care sunt la Dumnezeu, şi acelaşi Duh Sfânt este pe pământ în sufletele care iubesc pe Dumnezeu.

În Duhul Sfânt, toate cerurile văd pământul şi aud rugăciunile noastre şi le duc la Dumnezeu.

Domnul este milostiv; sufletul meu ştie aceasta, dar nu poate să o descrie. El este foarte blând şi smerit, şi atunci când sufletul Îl vede, se preschimbă în întregime în iubire de Dumnezeu şi aproapele şi se face el însuşi blând şi smerit. Dar dacă omul pierde harul, atunci va plânge ca Adam la izgonirea din rai. El hohotea şi întreaga pustie auzea suspinul său; lacrimile lui erau amare de întristare şi ani mulţi le-a vărsat el.

Tot aşa şi sufletul care a cunoscut harul lui Dumnezeu, atunci când îl pierde, tânjeşte după Dumnezeu şi spune: „Sufletul meu tânjeşte după Dumnezeu şi Îl caut cu lacrimi”.

Sunt un mare păcătos, dar am văzut marea iubire şi milostivire a Domnului faţă de mine.

În anii când eram flăcău mă rugam pentru cei ce mă ocărau; spuneam: „Doamne, nu le socoti lor păcatele lor față de mine". Dar, deși iubeam să mă rog, totuși n-am scăpat de păcat. Domnul însă nu și-a adus aminte de păcatele mele și mi-a dat să iubesc oamenii, și sufletul meu dorește ca lumea întreagă să se mântuiască și să fie în Împărăția cerurilor, să vadă slava Domnului și să se desfăteze de iubirea lui Dumnezeu.

Judec după mine însumi: dacă Domnul m-a iubit atât, aceasta înseamnă că pe toți păcătoșii El îi iubește ca și pe mine.

O, iubire a Domnului! N-am putere să o descriu, căci e nemăsurat de mare și minunată.

Harul lui Dumnezeu dă putere de a iubi pe Cel iubit; și sufletul e neîncetat atras spre rugăciune și nu poate uita pe Domnul nici măcar pentru o secundă.

Iubitorule de oameni, Doamne, cum n-ai uitat pe robul Tău păcătos, ci cu milostivire Te-ai uitat la mine din slava Ta și în chip neînțeles mi Te-ai arătat mie?

Te-am supărat și întristat totdeauna, dar Tu, Doamne, pentru o mică schimbare mi-ai dat să cunosc marea Ta milostivire și nemăsurata Ta bunătate.

Privirea Ta liniștită și blândă a atras sufletul meu.

Ce să-Ți dau în schimb, Doamne, sau ce laudă să-Ți cânt?

Tu dai harul Tău, ca sufletul să se aprindă neîncetat de iubire și să nu cunoască odihnă nici ziua, nici noaptea de la iubirea lui Dumnezeu.

Amintirea Ta încălzește sufletul meu; nicăieri pe pământ el nu-și găsește odihnă afară de Tine. De aceea Te caut cu lacrimi și iarăși Te pierd, și iarăși mintea mea vrea să se desfete de Tine, dar Tu nu-Ți arăți Fața Ta, pe Care sufletul meu o dorește ziua și noaptea.

Doamne, dă-mi să Te iubesc numai pe Tine.

Tu m-ai zidit, Tu m-ai luminat prin Sfântul Botez, Tu mi-ai iertat păcatele şi mi-ai dat împărtăşirea Preacuratului Tău Trup şi Sânge; dă-mi şi puterea de-a rămâne totdeauna întru Tine.

Doamne, dă-ne pocăinţa lui Adam şi sfânta Ta smerenie.

Tânjeşte sufletul meu pe pământ şi doreşte cerul.

Domnul a venit pe pământ ca să ne ridice acolo unde şade El, Preacurata Sa Maică, Care I-a slujit pe pământ spre mântuirea noastră, ucenicii Lui şi cei ce au urmat Domnului.

Acolo ne cheamă Domnul cu toate păcatele noastre.

Acolo vom vedea pe Sfinţii Apostoli care sunt întru slavă pentru că au vestit Evanghelia; acolo vom vedea pe sfinţii proroci, şi pe sfinţiţii ierarhi — învăţătorii Bisericii; acolo vom vedea pe cuvioşii care s-au nevoit în posturi să-şi smerească sufletul; acolo sunt proslăviţi nebunii pentru Hristos, căci ei au biruit lumea.

Acolo vor fi proslăviţi toţi câţi s-au biruit pe ei înşişi, câţi s-au rugat pentru întreaga lume şi câţi au purtat întristarea întregii lumi, căci au fost plini de iubirea lui Hristos, iar iubirea nu rabdă să piară nici măcar un singur suflet.

Acolo vrea să se veselească şi sufletul meu, dar nimic necurat nu intră aici unde se intră prin mari întristări, cu duh înfrânt şi cu multe lacrimi; numai copiii care au păzit harul Sfântului Botez intră aici fără întristări, şi acolo prin Sfântul Duh cunosc pe Domnul.

Sufletul meu tânjeşte totdeauna după Dumnezeu şi se roagă ziua şi noaptea, căci numele Domnului e dulce şi desfătător pentru sufletul care se roagă şi aprinde sufletul de iubire pentru Dumnezeu.

Mult am trăit pe pământ şi am văzut şi am auzit multe. Am auzit multă muzică, şi ea a desfătat sufletul meu. Şi m-am gândit: dacă această muzică e atât de desfătată, cum va desfăta sufletul cântarea cerească, unde prin Duhul Sfânt Domnul este slăvit pentru pătimirile Lui?

Sufletul trăieşte mult pe pământ şi iubeşte frumuseţea pământului; iubeşte cerul şi soarele, iubeşte grădinile frumoase, marea şi râurile, pădurile şi câmpiile; iubeşte sufletul şi muzica şi toate aceste lucruri pământeşti desfătează sufletul. Dar când cunoaşte pe Domnul nostru Iisus Hristos, atunci nu mai vrea să vadă nimic pământesc.

Am văzut împăraţi ai pământului în slava lor şi am preţuit acest lucru, dar când sufletul cunoaşte pe Domnul, atunci va socoti puţin lucru toată slava împăraţilor; sufletul tânjeşte atunci neîncetat după Domnul şi, nesăturat, ziua şi noaptea, doreşte să vadă pe Cel Nevăzut, să pipăie pe Cel Nepipăit.

Dacă sufletul tău Îl cunoaşte, Duhul Sfânt îţi va da să înţelegi cum învaţă El sufletul să cunoască pe Domnul şi ce dulceaţă e în aceasta.

Milostive Doamne, luminează noroadele Tale ca să Te cunoască pe Tine, să cunoască cum ne iubeşti Tu pe noi.

Minunate sunt lucrurile Domnului: din pământ l-a alcătuit pe om şi acestei ţărâni i-a dat să-L cunoască prin Duhul Sfânt, aşa încât omul spune: „Domnul meu şi Dumnezeul meu”; şi spune aceasta din plinătatea credinţei şi iubirii.

Ce lucru mai mare mai poate căuta sufletul pe pământ?

Mare minune: **dintr-o dată** sufletul cunoaşte pe Ziditorul Lui şi iubirea Lui.

Când sufletul vede pe Domnul, cât de blând şi smerit este, atunci se smereşte şi pe sine însuşi **până la sfârşit** şi nu mai doreşte nimic cum doreşte smerenia lui Hristos; şi cât timp va trăi sufletul pe pământ, nu va înceta să dorească şi să caute această smerenie neînţeleasă pe care n-o poate uita.

Doamne, cât de mult îl iubeşti Tu pe om!

Milostive Doamne, dă harul Tău tuturor noroadelor pământului, ca ele să Te cunoască pe Tine, căci fără Duhul Tău Cel Sfânt omul nu poate să Te cunoască şi să înțeleagă iubirea Ta.

Doamne, trimite peste noi pe Duhul Tău Cel Sfânt, căci Tu şi toate ale Tale se cunosc numai prin Sfântul Duh, pe Care L-ai dat la început lui Adam, apoi sfinţilor proroci şi pe urmă creştinilor.

Doamne, dă tuturor noroadelor Tale să înţeleagă iubirea Ta şi dulceaţa Duhului Sfânt, ca oamenii să uite durerea pământului şi să lase tot răul, să se alipească de Tine prin iubire şi să trăiască în pace, făcând voia Ta spre slava Ta.

Doamne, învredniceşte-ne de darurile Sfântului Duh, ca să cunoaştem slava Ta şi să trăim pe pământ în pace şi iubire, ca să nu mai fie nici ură, nici război, nici duşmani, ci să împărăţească numai iubirea şi să nu mai fie nevoie nici de armate, nici de închisori şi să fie uşor de trăit pentru toţi pe pământ.

Mă rog Ție, Milostive Doamne, dă tuturor noroadelor pământului să Te cunoască prin Duhul Sfânt.

Cum mi-ai dat mie, păcătosului, să Te cunosc prin Duhul Sfânt, aşa dă şi tuturor noroadelor pământului să Te cunoască şi să Te laude ziua şi noaptea.

Ştiu, Doamne, că Tu iubeşti oamenii Tăi, dar oamenii nu înţeleg iubirea Ta, şi pe pământ toate noroadele se vânzolesc iar gândurile lor sunt ca norii mânaţi de vânt în toate părţile.

Oamenii Te-au uitat pe Tine, Făcătorul lor, şi caută libertatea lor neînţelegând că Tu eşti milostiv şi-i iubeşti pe păcătoşii care se pocăiesc şi le dai harul Sfântului Tău Duh.

Doamne, Doamne, dă puterea harului Tău tuturor noroadelor, ca să Te cunoască prin Sfântul Duh şi să Te laude cu bucurie, aşa cum mie, necuratului şi ticălosului,

mi-ai dat bucuria doririi Tale şi sufletul meu e atras spre iubirea Ta ziua şi noaptea, nesăturat.

O, nemăsurată e milostivirea lui Dumnezeu faţă de noi!

Mulţi bogaţi şi puternici ar da mult să vadă pe Domnul sau pe Preacurata Lui Maică, dar nu bogăţiei i Se arată Dumnezeu, ci sufletului smerit.

Şi la ce bun banii? Spiridon cel Mare a prefăcut un şarpe în aur, şi noi n-avem nevoie de nimic afară de Domnul: în El este plinătatea vieţii.

Dacă Domnul nu ne-a dat să cunoaştem multe din întocmirile acestei lumi, aceasta înseamnă că n-avem nevoie; nu putem cunoaşte cu mintea toată făptura.

Dar Însuşi Făcătorul cerului şi al pământului şi a toată făptura ne-a dat să-L cunoaştem prin Duhul Sfânt. În Acelaşi Duh Sfânt cunoaştem pe Maica lui Dumnezeu, pe îngeri şi pe sfinţi, şi sufletul nostru arde de iubire pentru ei.

Dar cine nu iubeşte pe vrăjmaşi, acela nu poate cunoaşte pe Domnul, nici dulceaţa Duhului Sfânt.

Duhul Sfânt ne învaţă să iubim pe vrăjmaşi până întratât încât sufletului să-i fie milă de ei ca de proprii copii.

Sunt oameni care doresc vrăjmaşilor lor sau duşmanilor Bisericii pierire şi chinuri în focul iadului. Ei gândesc aşa pentru că n-au învăţat de la Duhul Sfânt iubirea lui Dumnezeu, căci cel ce a învăţat aceasta va vărsa lacrimi pentru întreaga lume.

Tu zici: „Cutare e un criminal şi e bine să ardă în focul iadului". Dar te întreb: „Dacă Dumnezeu ţi-ar da un loc bun în rai şi de acolo ai vedea arzând în foc pe cel căruia i-ai dorit chinurile iadului, nu-ţi va fi milă de el, oricine ar fi, chiar dacă e un duşman al Bisericii?"

Sau vei avea şi tu o inimă de fier? Dar în rai nu e nevoie de fier. Acolo e nevoie de smerenie şi de iubirea lui Hristos, care **are milă de toţi**.

Cine nu iubeşte pe vrăjmaşii n-are în el harul lui Dumnezeu.

Milostive Doamne, învaţă-ne prin Duhul Tău Cel Sfânt să-i iubim pe vrăjmaşi şi să ne rugăm pentru ei cu lacrimi.

Doamne, dă Duhul Sfânt pe pământ ca toate noroadele să Te cunoască şi să înveţe iubirea Ta.

Doamne, aşa cum Te-ai rugat pentru vrăjmaşi, aşa învaţă-ne şi pe noi prin Duhul Sfânt să-i iubim pe vrăjmaşi.

Doamne, toate noroadele sunt zidirea mâinilor Tale; întoarce-le de la ură şi rău spre pocăinţă, ca să cunoască toate iubirea Ta.

Doamne, Tu ai poruncit să-i iubim pe vrăjmaşi, dar aceasta este greu pentru noi păcătoşii, dacă nu e cu noi harul Tău.

Doamne, revarsă pe pământ harul Tău; dă tuturor noroadelor pământului să cunoască iubirea Ta, să cunoască că Tu ne iubeşti ca o mamă şi mai mult chiar decât o mamă, fiindcă o mamă îşi poate uita copilul, dar Tu nu uiţi niciodată, căci Tu iubeşti nemăsurat zidirea Ta şi iubirea nu poate uita.

Milostive Doamne, întru bogăţia milei Tale, mântuieşte toate noroadele!

Bisericii noastre Ortodoxe i s-a dat prin Duhul Sfânt să înţeleagă tainele lui Dumnezeu, şi ea este tare prin cugetul ei sfânt şi răbdarea ei.

Sufletul ortodox e învăţat de har să se alipească cu tărie de Domnul şi de Preacurata Lui Maică, şi duhul nostru se veseleşte văzând pe Dumnezeu pe care-L cunoaşte.

Dar Dumnezeu este cunoscut numai prin Duhul Sfânt, şi cel ce în mândria sa vrea să cunoască pe Făcătorul cu mintea sa, acela e orb şi nebun.

Cu mintea noastră nu putem cunoaşte nici măcar cum s-a făcut soarele; şi atunci când cerem lui Dumnezeu să ne spună cum s-a făcut soarele, primim în suflet acest răspuns limpede: „Smereşte-te şi vei cunoaşte nu numai soarele, ci şi pe Făcătorul lui".

Dar când sufletul cunoaşte pe Domnul, el uită de bucurie soarele şi întreaga zidire şi lasă grija pentru cunoaşterea pământească.

Dumnezeu Îşi descoperă tainele Sale sufletului smerit. Toată viaţa lor sfinţii s-au smerit şi au luptat cu mândria. Şi eu mă smeresc ziua şi noaptea şi, cu toate acestea, nu m-am smerit cum trebuie. Dar prin Duhul Sfânt sufletul meu a cunoscut smerenia lui Hristos, pe care ne-a poruncit să o învăţăm de la El, şi sufletul meu e atras spre El neîncetat.

O, smerenia lui Hristos! Ea dă sufletului o bucurie de nedescris în Dumnezeu şi din iubirea lui Dumnezeu sufletul uită şi pământ, şi cer, şi toată dorinţa lui se avântă spre Dumnezeu.

O, smerenia lui Hristos! Cât de dulce şi plăcută este ea. Dar se găseşte numai în îngeri şi în sufletele sfinţilor. Noi însă trebuie să ne socotim mai răi decât toţi, şi atunci Domnul ne va da şi nouă să cunoaştem smerenia lui Hristos prin Duhul Sfânt.

Domnul, slava Lui şi toate cele cereşti se cunosc numai prin Duhul Sfânt.

Domnul ne-a dat Duhul Sfânt şi noi am învăţat cântările Domnului, iar de dulceaţa iubirii lui Dumnezeu uităm pământul.

Iubirea lui Dumnezeu e arzătoare şi nu ne îngăduie să ne mai aducem aminte de pământ.

Cine a încercat-o o caută neobosit ziua şi noaptea şi este atras spre ea. Ea se pierde însă de noi pentru mândrie şi înfumurare, pentru duşmănirea şi osândirea fratelui, pentru pizmă; ne lasă şi pentru un gând desfrânat, ca şi pentru alipirea de cele pământeşti; pentru toate acestea harul pleacă şi atunci, pustiit şi abătut, sufletul tânjeşte după Dumnezeu cum tânjea părintele nostru Adam la izgonirea din rai.

Cu lacrimi Adam striga către Dumnezeu aşa:

„Sufletul meu tânjeşte după Tine, Doamne, şi cu lacrimi Te caut. Vezi întristarea mea şi luminează întunericul meu, ca sufletul meu să se veselească din nou."

„Nu Te pot uita. Cum Te-aş putea uita? Privirea Ta liniştită şi blândă a atras sufletul meu şi duhul meu se bucura în rai unde vedea faţa Ta. Cum aş putea uita raiul unde mă veselea iubirea Tatălui Ceresc?"

Dacă lumea ar cunoaşte puterea cuvântului lui Hristos: „Învăţaţi de la Mine smerenia şi blândeţea", atunci lumea întreagă ar lăsa toate celelalte ştiinţe şi învăţături şi ar învăţa numai această ştiinţă cerească.

Oamenii nu cunosc puterea smereniei lui Hristos şi de aceea sunt atraşi spre cele pământeşti. Dar omul nu poate cunoaşte puterea acestui cuvânt al lui Hristos fără Duhul Sfânt; dar cine a cunoscut-o, acela n-ar mai lăsa această ştiinţă, chiar dacă ar avea ca bogăţie toate împărăţiile pământului.

Doamne, dă-mi smerenia Ta, ca să se sălăşluiască întru mine iubirea Ta şi să fie vie întru mine sfântă frica Ta.

Grea este viaţa fără iubirea de Dumnezeu; sufletul este întunecat şi posomorât, dar când vine iubirea, bucuria sufletului e cu neputinţă de descris.

Sufletul meu înseteazā să câştige smerenia lui Hristos şi tânjeşte după ea ziua şi noaptea, şi uneori **urlu strigând:**

„Sufletul meu tânjeşte după Tine şi cu lacrimi Te caut!"

Doamne, cum iubeşti Tu zidirea Ta! Sufletul vede în chip nevăzut harul Tău şi întru frică şi iubire Îţi mulţumeşte cucernic.

Fraţii mei dragi, cu lacrimi scriu aceste rânduri.

Când sufletul cunoaşte pe Domnul prin Duhul Sfânt, în fiecare minut este cuprins de neîncetată uimire înaintea

milostivirii lui Dumnezeu, a măreţiei şi atotputerniciei Lui. Dar dacă sufletul n-a câştigat încă smerenia, ci numai năzuieşte spre ea, vor fi în el schimbări: după o vreme va fi în luptă cu gândurile şi nu va avea odihnă, dar uneori va primi slobozenie de gânduri şi va vedea pe Domnul şi va înţelege iubirea Lui. De aceea şi zice Domnul: „Învăţaţi de la Mine blândeţea şi smerenia şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre" [*Mt* 11, 29].

Şi dacă omul nu învaţă smerenia, iubirea şi nerăutatea, Domnul nu-i va da să-L cunoască. Dar sufletul care a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt, acela e rănit de iubirea Lui şi nu-L poate uita, ci, ca un bolnav care-şi aduce aminte mereu de boala lui, aşa şi sufletul care iubeşte pe Domnul îşi aduce întotdeauna aminte de El şi de iubirea Lui pentru întreg neamul omenesc.

Ce-ţi voi da în schimb, Doamne?

Tu, Cel Milostiv, ai înviat sufletul meu din păcate şi mi-ai dat să cunosc mila Ta faţă de mine, inima mea a fost fermecată de Tine şi neîncetat atrasă spre Tine, Lumina mea.

Ce-ţi voi da în schimb, Doamne?

Tu ai înviat sufletul meu ca să Te iubesc pe Tine şi pe aproapele meu şi mi-ai dat lacrimi ca să mă rog pentru întreaga lume.

Fericit sufletul care a cunoscut pe Făcătorul lui şi s-a îndrăgostit de El, căci s-a odihnit întru El cu odihnă desăvârşită.

Domnul e nemăsurat de milostiv.

Sufletul meu cunoaşte milostivirea Lui faţă de mine, şi eu scriu despre ea cu nădejdea că măcar un singur suflet se va îndrăgosti de Domnul şi se va aprinde pentru El cu jarul pocăinţei.

Dacă Domnul nu mi-ar fi dat să cunosc mila Sa prin Duhul Sfânt, aş fi deznădăjduit din pricina mulţimii păcatelor mele, dar acum El a fermecat sufletul meu, şi el s-a îndrăgostit de El şi uită tot ce-i pământesc.

Doamne, smereşte inima mea, ca să fie întotdeauna plăcută Ţie.

Înţelegeţi, voi, toate noroadele pământului, cât de mult vă iubeşte Domnul şi cu câtă milostivire vă cheamă la El:

„Veniţi la Mine şi vă voi odihni pe voi."

„Vă voi odihni şi pe pământ şi în cer, şi veţi vedea slava Mea."

„Acum nu puteţi înţelege aceasta, dar Duhul Sfânt vă va da să înţelegeţi iubirea Mea pentru voi."

„Nu zăboviţi, veniţi la Mine. Cu dor vă aştept pe voi ca pe nişte copii dragi. Eu vă voi da pacea Mea şi voi vă veţi bucura şi bucuria voastră va fi veşnică."

Fraţii mei dragi, cu lacrimi scriu aceste rânduri.

Când sufletul cunoaşte pe Domnul prin Duhul Sfânt, în fiecare minut el se minunează neîncetat înaintea milostivirii lui Dumnezeu, a măreţiei şi atotputerniciei Lui, şi Domnul Însuşi învaţă sufletul prin harul Său milostiv, ca o mamă copilul ei preaiubit, gânduri bune şi smerite şi-i dă simţământul prezenţei şi al apropierii Lui. Şi în smerenie sufletul vede pe Domnul fără nici un fel de gânduri.

Domnul îl iubeşte pe om şi harul Lui va fi în Biserică până în vremea Înfricoşatei Judecăţi, aşa cum a fost în vremurile trecute.

Domnul îl iubeşte pe om şi, deşi l-a alcătuit din ţărână, l-a împodobit prin Duhul Sfânt.

Prin Duhul Sfânt este cunoscut Domnul şi tot prin Duhul Sfânt este iubit Domnul, dar fără Duhul Sfânt omul nu este decât pământ păcătos.

Domnul îşi creşte copiii Săi prin Duhul Sfânt, îi hrăneşte cu Preacuratul Lui Trup şi Sânge, şi toţi cei ce urmează Domnului se fac asemenea Domnului, Tatăl lor.

Duhul Sfânt ne-a înrudit cu Domnul şi să ştii că dacă simţi în tine o pace dumnezeiască şi o iubire pentru toţi oamenii, sufletul tău s-a asemănat Domnului.

Harul dumnezeiesc ne-a învăţat aceasta şi sufletul ştie când se îmbogăţeşte de har; dar când pierde harul, sufletul simte deopotrivă apropierea vrăjmaşului.

Înainte nu ştiam aceasta, dar acum, când am pierdut harul, acest lucru mi se face vădit din experienţă.

Pentru aceasta, fraţilor, cu toate puterile voastre păziţi pacea dumnezeiască dată nouă în dar şi, când cineva ne va supăra, să-l iubim, chiar dacă aceasta nu este uşor, şi Domnul, văzând osteneala noastră, ne va ajuta cu harul Lui.

Aşa grăiesc Sfinţii Părinţi, şi experienţa multor ani arată că osteneala e de neapărată trebuinţă.

Harul Sfântului Duh face încă de pe pământ pe tot omul asemenea Domnului Iisus Hristos.

Cine este în Duhul Sfânt, acela e asemenea Domnului încă de pe pământ, dar cine nu se pocăieşte şi nu crede, acela se aseamănă vrăjmaşului.

Domnul ne-a învrednicit să fim asemenea Lui. Şi ştii cât de blând şi de smerit este Domnul! Dacă L-ai vedea, bucuria ta ar fi atât de mare că ai vrea să-i spui: „Doamne, mă topesc de harul Tău!" Dar în acel minut nu vei putea spune nici măcar un singur cuvânt despre Dumnezeu, căci sufletul tău e schimbat de îmbelşugarea Sfântului Duh. Aşa şi Cuviosul Serafim din Sarov, când L-a văzut pe Domnul, n-a putut vorbi.

Domnul ne porunceşte să-L iubim din toată inima şi din tot sufletul, dar cum e cu putinţă să-L iubim pe Cel pe care nu L-am văzut niciodată şi cum să învăţăm această iubire? Domnul Se face cunoscut după lucrarea Lui în suflet. Când Domnul îl cercetează, sufletul ştie că a fost un Oaspete drag şi, când a plecat, atunci sufletul tânjeşte după El şi Îl caută cu lacrimi: „Unde eşti Tu, lumina mea? Unde eşti Tu, bucuria mea? Trecerea Ta a lăsat o bună-mireasmă în sufletul meu, dar Tu nu eşti aici şi sufletul meu tânjeşte după Tine, şi inima mea e abătută şi bolnavă,

şi nimic nu mă mai veseleşte, pentru că am întristat pe Domnul şi El S-a ascuns de mine".

Dacă am fi simpli ca nişte copii, Domnul ne-ar arăta raiul şi L-am vedea în slava heruvimilor şi a serafimilor, a tuturor puterilor cereşti şi a sfinţilor, dar noi n-avem smerenie şi de aceea ne chinuim pe noi înşine şi pe cei ce trăiesc împreună cu noi.

Ce bucurie pentru noi că Domnul nu numai că ne iartă păcatele noastre, dar Se şi face cunoscut pe Sine sufletului, de îndată ce el se smereşte. Fiecare, chiar şi ultimul sărman, se poate smeri şi cunoaşte pe Domnul prin Duhul Sfânt. Pentru a cunoaşte pe Domnul nu e nevoie nici de bani, nici de averi, ci numai de smerenie. Domnul Se dă în dar pe Sine Însuşi numai pentru milostivirea Sa. Odinioară nu ştiam aceasta, dar acum în fiecare zi şi în fiecare ceas văd limpede în fiece minut milostivirea lui Dumnezeu. Domnul dă pacea Sa chiar şi în somn, dar fără Dumnezeu nu e pace în suflet.

Din pricina mândriei minţii lor Domnul nu Se face cunoscut multora, dar cu toate acestea ei cred că ştiu multe. Dar ce este ştiinţa lor dacă nu cunosc pe Domnul, dacă nu cunosc harul Sfântului Duh, dacă nu ştiu cum vine şi de ce se pierde?

Să ne smerim , fraţilor, şi Domnul ne va arăta toate, aşa cum un tată iubitor arată totul copiilor lui.

Priveşte cu mintea ce se lucrează în sufletul tău. Dacă se află în el nu mult har, atunci în suflet este pace şi simţi iubire faţă de toţi; dacă se află mai mult har, atunci în suflet e lumină şi o mare bucurie; iar dacă se află şi mai mult har, atunci şi trupul simte harul Sfântului Duh.

Nu e amărăciune mai mare ca pierderea harului. Atunci sufletul tânjeşte după Dumnezeu. Şi cu ce aş putea asemă-

na această tânjire? O asemăn plânsului unei mame care şi-a pierdut singurul ei fiu preaiubit şi strigă: „Unde eşti, copilul meu preaiubit, unde eşti bucuria mea?"

Aşa, şi mai mult încă, tânjeşte sufletul după Domnul când pierde harul şi dulceaţa iubirii dumnezeieşti.

„Unde eşti Tu, milostivul meu Dumnezeu? Unde eşti Tu, Lumină neînserată? Pentru ce te ascunzi de mine şi nu mai văd faţa Ta blândă şi luminoasă?"

Rare sunt sufletele care Te cunosc şi puţini oamenii cu care se poate vorbi despre Tine: cei mai mulţi oameni se vor mântui prin credinţă. Dar aşa cum Tu Însuţi ai spus Apostolului Toma: „Tu M-ai văzut şi M-ai pipăit, dar fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut" [*In* 20, 29], tot aşa nu toţi simt Duhul Sfânt, dar cei ce se tem de Domnul şi păzesc poruncile Lui se vor mântui toţi, căci Domnul ne iubeşte nemărginit de mult şi eu n-aş fi putut cunoaşte această iubire, dacă nu m-ar fi învăţat Duhul Sfânt Cel ce învaţă tot binele.

Inima mea s-a îndrăgostit de Tine, Doamne, şi de aceea tânjesc după Tine şi cu lacrimi Te caut.

Tu ai împodobit cerul cu stele, văzduhul cu nori, pământul cu mări, râuri şi grădini înverzite în care cântă păsări, dar sufletul meu s-a îndrăgostit de Tine şi nu mai vrea să privească această lume, cu toată frumuseţea ei.

Numai pe Tine Te doreşte sufletul meu, Doamne. Privirea Ta liniştită şi blândă nu o pot uita şi cu lacrimi Te rog: „Vino şi Te sălăşluieşte întru mine şi curăţeşte-mă de toată întinăciunea. Tu vezi din înălţimea sfintei Tale slave cum tânjeşte sufletul meu după Tine; nu mă lăsa pe mine, robul Tău; auzi-mă când strig Ţie ca Prorocul David: «Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta» [*Ps* 50, 1]".

Sfinţilor Apostoli, voi aţi propovăduit întregului pământ: „Cunoaşteţi iubirea lui Dumnezeu!" Sufletul meu păcătos a cunoscut şi el această iubire prin Duhul Sfânt,

dar am pierdut acest Duh şi tânjesc după El. Vă rog, rugaţi pe Domnul să-mi dea înapoi darul Duhului Sfânt, pe Care sufletul meu îl cunoaşte, şi mă voi ruga pentru toată lumea ca să vină pacea pe pământ.

Sfinţilor toţi, rugaţi pe Domnul Dumnezeu pentru mine. Voi vedeţi slava Domnului în cer, căci pe pământ L-aţi iubit pe Dumnezeu din tot sufletul şi din tot cugetul vostru; voi aţi biruit lumea prin puterea harului pe care vi l-a dat Dumnezeu pentru smerenia voastră; voi aţi îndurat toate întristările pentru iubirea lui Dumnezeu, şi duhul meu arde de nerăbdare să vă vadă, să vadă cum vedeţi slava Domnului. Ziua şi noaptea tânjeşte sufletul meu după Domnul şi doreşte să se îndulcească de iubirea Lui.

„Stareţii" [„bătrânii iscusiţi"] buni sunt smeriţi şi la caracter asemenea lui Hristos. Prin viaţa lor ei dau un exemplu viu. Au dobândit pacea şi, asemenea pomului vieţii din rai, au săturat pe mulţi din roadele lor, cu roade ale acestei păci.

Pomul vieţii care este în mijlocul raiului e Hristos. Acum de el se pot apropia toţi şi toată lumea poate să mănânce şi să se sature din el prin Duhul Sfânt.

Când povăţuitori buni nu sunt, trebuie să ne predăm voii lui Dumnezeu întru smerenie şi atunci Domnul ne va înţelepţi prin harul Său, căci e cu neputinţă de spus în cuvânt cât de mult ne iubeşte Domnul şi mintea nu poate înţelege aceasta; numai prin Duhul Sfânt e cunoscută iubirea lui Dumnezeu, de minte ea nu este cunoscută.

Unii discută în contradictoriu despre credinţă şi discuţiile [controversele] lor sunt fără sfârşit, dar nu e nevoie să ne sfădim, ci numai să ne rugăm lui Dumnezeu şi Maicii Domnului, şi atunci Domnul ne va lumina fără discuţii şi îndată ne va lumina.

Mulţi au studiat toate credinţele [religiile], dar adevărata credinţă nu au cunoscut-o astfel, aşa cum trebuie, dar

celui ce se va ruga lui Dumnezeu cu smerenie să-l lumineze, Domnul îi va face cunoscut cât de mult îl iubeşte El pe om.

Oamenii mândri cred că înţeleg totul cu mintea lor, dar Dumnezeu nu le dă aceasta.

Dar noi Îl cunoaştem pe Domnul: El ni S-a arătat prin Duhul Sfânt, şi sufletul Îl cunoaşte, şi de atunci se bucură, se veseleşte şi se odihneşte, şi în aceasta stă viaţa noastră sfântă.

Domnul a zis: „Acolo unde sunt Eu, acolo va fi şi slujitorul Meu şi va vedea slava Mea" [*In* 12, 26]. Dar oamenii nu înţeleg Scriptura; ea este ca pecetluită. Dar când Duhul Sfânt ne învaţă, totul va fi înţeles şi sufletul se va simţi ca în cer, căci acelaşi Duh Sfânt este şi în cer, şi pe pământ, şi în Sfânta Scriptură, şi în sufletele care iubesc pe Dumnezeu. Dar fără Duhul Sfânt oamenii rătăcesc şi, deşi învaţă neîncetat, nu pot să-L cunoască pe Dumnezeu şi n-au cunoscut odihna în El.

Cine a cunoscut iubirea lui Dumnezeu, acela iubeşte lumea întreagă şi niciodată nu murmură pentru soarta lui, căci ştie că o întristare vremelnică pentru Dumnezeu duce la bucuria veşnică.

Sufletul nesmerit, care nu se predă pe sine voii lui Dumnezeu, nu poate cunoaşte nimic, ci trece numai de la un gând la altul, şi astfel nu se roagă niciodată cu minte curată şi nu slăveşte lucrurile mari ale lui Dumnezeu.

Sufletul care s-a predat cu smerenie voii lui Dumnezeu Îl vede nevăzut în fiecare secundă, dar tot acest lucru e cu neputinţă de exprimat pentru sufletul însuşi, şi el nu poate povesti despre aceasta, ci numai prin experienţă cunoaşte milostivirea lui Dumnezeu şi ştie când Domnul este cu el. Sufletul ce s-a predat Lui e ca un copil mic care-şi primeşte zilnic hrana lui fără să ştie de unde vine această hrană; aşa şi sufletul se simte bine cu Dumnezeu, dar nu poate lămuri cum se întâmplă aceasta.

Doamne, luminează norodul Tău prin Duhul Tău Cel Sfânt ca toţi să cunoască iubirea Ta.

Domnul ne insuflă gândul să ne rugăm pentru oameni şi tot El ne dă puterea pentru această rugăciune şi răsplăteşte sufletului pentru aceasta. Aşa e mila Domnului faţă de noi.

În copilărie iubeam lumea şi frumuseţea ei. Iubeam pomii şi grădinile înverzite, iubeam câmpiile şi toată lumea lui Dumnezeu: cât de frumos este ea alcătuită. Îmi plăcea să privesc strălucirea norilor, să-i văd trecând în înălţimile azurii. Dar de când am cunoscut pe Domnul meu şi El a robit sufletul meu, totul s-a schimbat în sufletul meu şi nu mai vreau să privesc la această lume, căci sufletul meu este neîncetat atras spre acea lume în care trăieşte Domnul. Ca o pasăre în colivie aşa se chinuie sufletul meu pe pământ. Aşa cum pasărea doreşte să zboare din colivia ei strâmtă spre tufişurile dese, aşa este aprins şi sufletul meu de dorinţa de a vedea din nou pe Domnul, căci El a atras sufletul meu şi acesta tânjeşte după El şi strigă:

Unde eşti Tu, Lumina mea? Vezi că Te caut cu lacrimi. Dacă nu mi Te-ai fi arătat, n-aş fi putut să Te caut astfel. Dar Tu Însuţi m-ai găsit pe mine, păcătosul, şi mi-ai dat să cunosc iubirea Ta. Tu mi-ai dat să văd că iubirea Ta pentru noi Te-a dus pe cruce şi că ai murit pentru noi în chinuri. Tu mi-ai dat să cunosc că iubirea Ta Te-a pogorât din cer pe pământ şi până la iad, ca noi să vedem slava Ta.

Tu Te-ai îndurat de mine şi mi-ai arătat Faţa Ta şi acum sufletul meu e atras de Tine, Doamne, şi în nimic nu-şi găseşte odihnă, nici ziua nici noaptea, şi plânge ca un copil ce şi-a pierdut mama.

Dar şi copilul îşi uită mama, şi mama îşi uită copilul când Te văd pe Tine. Văzându-Te pe Tine, sufletul uită lumea întreagă. Aşa este atras sufletul meu spre Tine şi tânjeşte după Tine şi nu mai vrea să vadă frumuseţea acestei lumi.

Când sufletul cunoaşte în Duhul Sfânt pe Maica Domnului, când în Duhul Sfânt el se face rudenie cu apostolii,

prorocii, sfinţiţii ierarhi, cuvioşii şi cu toţi sfinţii şi drepţii, atunci el este atras nestăvilit în această altă lume şi nu se poate opri, ci tânjeşte, se chinuie, plânge şi nu se poate smulge din rugăciune, şi chiar dacă trupul e neputincios şi vrea să se întindă pe pat, chiar şi atunci când este întins pe el, sufletul lui se avântă spre Domnul şi în Împărăţia sfinţilor.

Bătrâneţea a venit, trupul a slăbit şi vrea să se întindă pe pat, dar duhul nu stă întins — el se avântă spre Dumnezeu, Tatăl său, rudenia lui cerească. El ne-a făcut rudenii ale Sale prin Preacuratul Lui Trup şi Sânge şi prin Duhul Sfânt; ne-a dat să cunoaştem **ce** anume e viaţa veşnică. În parte ştim: Duhul Sfânt e viaţa veşnică. Sufletul trăieşte în iubirea lui Dumnezeu, în smerenia şi blândeţea Duhului Sfânt. Dar Duhului Sfânt trebuie să-I dăm un loc mai mare în sufletul nostru, ca El să fie viu întru el şi sufletul să-L simtă pipăit.

Cine rămâne pe pământ prin Duhul Sfânt în iubirea lui Dumnezeu, acela va fi şi sus împreună cu Domnul, căci iubirea nu poate să piară. Dar să nu ne amăgim în gânduri deştepte, să ne smerim pe noi înşine după cuvântul Domnului: „Fiţi ca şi copiii, căci a lor este Împărăţia lui Dumnezeu" [*Mt* 18, 3].

Vai mie, căci după ce am cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt, Îl pierd şi nu pot să-L am în deplinătate, deşi văd mila lui Dumnezeu cu mine.

Domnul ne iubeşte atât de mult, încât noi înşine nu ne putem iubi pe noi înşine aşa; dar când sufletul e în întristare, el crede că Dumnezeu l-a uitat şi că nici măcar nu mai vrea să se uite la el, şi atunci suferă şi se chinuie.

Dar nu este aşa, fraţilor. Domnul ne iubeşte fără sfârşit, ne dă harul Duhului Sfânt şi ne mângâie, Domnul nu vrea ca sufletul să fie în mâhnire şi nedumerire despre mântuirea lui. Crede deci cu tărie că suferim numai câtă vreme nu ne-am smerit; dar de îndată ce ne smerim, întristările noastre iau sfârşit, căci pentru smerenia lui Duhul lui Dumnezeu dă de ştire sufletului că se mântuieşte.

Mare este slava Domnului că ne iubeşte atât de mult, şi această iubire se face cunoscută prin Duhul Sfânt.

Sufletul meu tânjeşte după Domnul şi Îl caut cu lacrimi.

Cum aş putea să nu-L caut? El mi S-a arătat prin Duhul Sfânt şi inima mea s-a îndrăgostit de El. El a atras sufletul meu şi acesta tânjeşte după El.

Sufletul se aseamănă unei mirese, iar Domnul — Mirelui; şi ei se iubesc mult unul pe altul şi suspină unul după altul. În iubirea Lui, Domnul tânjeşte după suflet şi se mâhneşte dacă acesta n-are loc în el pentru Duhul Sfânt; dar sufletul care a cunoscut pe Domnul tânjeşte după El, căci în El e viaţa şi bucuria lui.

Viaţa în păcate e moartea sufletului, dar iubirea lui Dumnezeu e raiul desfătărilor în care trăia înainte de cădere părintele nostru Adam.

„Adame, părintele nostru, spune-ne cum iubea sufletul tău pe Dumnezeu în rai?"

A cunoaşte acest lucru e cu neputinţă şi abia sufletul care a gustat iubirea lui Dumnezeu îl poate înţelege întrucâtva.

Dar Maica Domnului, cum iubea Ea pe Domnul Fiul Ei?

Nimeni dintre oameni nu poate şti aceasta decât numai Ea Însăşi. Dar Duhul lui Dumnezeu ne învaţă iubirea. Şi în Ea a fost şi este acelaşi Duh al lui Dumnezeu, Care este Iubire, şi de aceea cine cunoaşte pe Duhul Sfânt poate înţelege în parte şi iubirea ei.

Ce fericiţi suntem noi creştinii: **ce** Dumnezeu avem!

Vrednici de plâns sunt oamenii care nu cunosc pe Dumnezeu. Ei nu văd lumina veşnică şi după moarte merg în întunericul cel veşnic. Noi ştim despre aceasta, pentru că

în Biserică Duhul Sfânt descoperă sfinţilor ce este în cer şi ce este în iad.

Oameni nenorociţi şi rătăciţi! Ei nu pot şti care e adevărata bucurie. Se veselesc uneori şi râd, dar râsul şi veselia lor se prefac în plâns şi întristare.

Dar bucuria noastră e Hristos. Prin pătimirile Lui El ne-a scris în cartea vieţii, şi în Împărăţia cerurilor vom fi veşnic împreună cu Dumnezeu, vom vedea slava Lui şi ne vom îndulci de ea.

Bucuria noastră e Duhul Sfânt. Cât e de dulce şi de drag! El dă mărturie sufletului de mântuirea lui.

O, fraţilor, vă rog şi vă implor în numele milostivirii lui Dumnezeu, credeţi în Evanghelie şi în mărturia Sfintei Biserici şi veţi gusta încă de aici, de pe pământ, fericirea raiului, căci Împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul nostru [*Lc* 17, 21]; iubirea lui Dumnezeu dă sufletului raiul. Mulţi prinţi şi vlădici şi-au părăsit scaunele lor după ce au cunoscut iubirea lui Dumnezeu. Şi lucrul e de înţeles, pentru că iubirea lui Dumnezeu e aprinsă; prin harul Sfântului Duh, ea îndulceşte sufletul până la lacrimi şi nimic pământesc nu se poate asemăna ei.

Cele pământeşti pot fi cunoscute prin mintea omenească, dar Domnul şi toate cele cereşti se cunosc numai prin Duhul Sfânt şi nu pot fi cunoscute numai cu mintea simplă.

Cine a cunoscut pe Dumnezeu prin Duhul Sfânt, acela uită pământul ca şi cum n-ar mai fi, dar după rugăciune îşi ridică ochii şi îl vede din nou.

Fraţilor, în Împărăţia cerurilor sfinţii văd slava lui Dumnezeu, noi însă să ne smerim şi Domnul ne va iubi şi ne va da pe pământ tot ce e de folos pentru suflet şi trup, şi ne va descoperi toate tainele.

Oamenii s-au alipit cu sufletul lor de agonisirea bunurilor pământeşti şi au pierdut iubirea lui Dumnezeu, de aceea nu este pace pe pământ. Mulţi vor să cunoască, de

pildă, cum s-a alcătuit soarele, dar uită să cunoască pe Dumnezeu. Domnul însă nu ne-a vorbit despre soare, ci ne-a descoperit despre Tatăl şi Împărăţia cerurilor. El a spus că în Împărăţia Tatălui Său drepţii vor străluci ca soarele [*Mt* 13, 43]; şi Scriptura spune că Domnul va fi Lumina în rai [*Ap* 21, 23; 22, 5] şi Lumina Domnului va fi **în sufletul, în mintea şi în trupul** sfinţilor.

Trăim pe pământ şi nu-L vedem pe Dumnezeu şi nu-L putem vedea. Dar dacă Duhul Sfânt vine în sufletul nostru, atunci Îl vedem pe Dumnezeu aşa cum L-a văzut Sfântul Arhidiacon Ştefan. Prin Duhul Sfânt, sufletul şi mintea recunosc îndată că acesta este **Domnul**. Aşa a recunoscut prin Duhul Sfânt Sfântul Simeon pe Domnul în micul prunc [adus la templu]; tot aşa a recunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt şi Sfântul Ioan Botezătorul şi a trimis poporul la El. Dar, fără Duhul Sfânt, nimeni nu poate cunoaşte pe Dumnezeu, nici şti cât de mult ne iubeşte. Şi, deşi citim că El ne-a iubit şi a pătimit din iubire pentru noi, noi ne gândim la aceste lucruri cu mintea, fără a înţelege şi cu sufletul nostru, aşa cum se cuvine această iubire a lui Hristos; dar, atunci când ne învaţă Duhul Sfânt, înţelegem în chip limpede şi simţit această iubire şi ne facem asemenea Domnului.

Milostive Doamne, învaţă-ne pe noi toţi prin Duhul Tău Cel Sfânt să trăim după voia Ta, ca toţi să Te cunoaştem în Lumina Ta pe Tine, adevăratul Dumnezeul nostru, fiindcă fără Lumina Ta nu putem înţelege plinătatea iubirii Tale. Luminează-ne prin harul Tău şi el va aprinde inimile noastre de iubire pentru Tine.

2

Cuvânt despre rugăciune

Cine iubeşte pe Domnul, acela îşi aduce aminte întotdeauna de El, iar aducerea-aminte de Dumnezeu naşte rugăciunea. Dar, dacă nu-ţi vei aduce aminte, atunci nu te vei mai ruga, iar fără rugăciune sufletul nu va rămâne în dragostea lui Dumnezeu, căci prin rugăciune vine harul Duhului Sfânt. Prin rugăciune se păzeşte omul de păcat, fiindcă, rugându-se, mintea e ocupată de Dumnezeu şi cu duh smerit stă înaintea Feţei Domnului, pe Care-L cunoaşte sufletul ce se roagă.

Fireşte, începătorul are nevoie de o călăuză, căci până se dă harul Sfântului Duh, sufletul are mare luptă cu vrăjmaşii şi nu-şi poate da seama dacă vrăjmaşul îi aduce dulceaţa sa. Poate deosebi aceasta numai cel ce a gustat el însuşi din experienţă harul Duhului Sfânt. Cine a gustat Duhul Sfânt recunoaşte apoi harul **după gust.**

Cine vrea să se îndeletnicească cu rugăciunea fără o călăuză şi îşi închipuie în mândria lui că poate să o înveţe singur după cărţi şi nu se va duce la un „stareţ" [„bătrân iscusit"], acela a căzut deja pe jumătate în înşelare. Dar pe cel smerit Domnul îl va ajuta şi, chiar dacă nu găseşte un povăţuitor experimentat, dar va merge la duhovnicul lui, oricare ar fi el, Dumnezeu îl va ocroti pentru smerenia lui.

Gândeşte-te că în duhovnic viază Duhul Sfânt, şi el îţi va spune ce trebuie să faci. Dar dacă îţi spui: „Duhovnicul vieţuieşte în nepăsare, cum poate via în el Duhul Sfânt?",

pentru un astfel de gând vei suferi silnic şi Domnul te va smeri şi, negreşit, vei cădea în înşelare.

Rugăciunea se dă celui ce se roagă, cum se spune în Scripturi; dar rugăciunea pe care o săvârşim numai din obişnuinţă, fără zdrobire de inimă pentru păcate, nu este plăcută Domnului.

Întrerup pentru o vreme cuvântul despre rugăciune.

Sufletul meu tânjeşte după Domnul şi Îl caut fierbinte, şi sufletul meu nu suferă să se gândească la altceva.

Sufletul meu tânjeşte după Domnul Cel Viu, şi duhul meu se avântă spre El ca spre Tatăl Ceresc şi o rudenie. Domnul ne înrudeşte cu El prin Duhul Sfânt. Domnul este drag inimii — e bucuria, veselia şi nădejdea noastră tare.

Bunule Doamne, caută cu milă la zidirea Ta şi arată-Te oamenilor prin Duhul Sfânt aşa cum Te-ai arătat robului Tău.

Bucură, Doamne, cu venirea Sfântului Tău Duh tot sufletul cel întristat. Fă, Doamne, ca toţi oamenii care se roagă Ţie să cunoască pe Duhul Sfânt.

Oamenilor, să ne smerim toţi pentru Domnul şi pentru Împărăţia cerurilor. Să ne smerim şi Domnul ne va face cunoscută puterea rugăciunii lui Iisus. Să ne smerim şi Însuşi Duhul lui Dumnezeu va învăţa sufletul.

Omule, învaţă smerenia lui Hristos şi Domnul îţi va da să guşti dulceaţa rugăciunii. Dacă vrei rugăciunea curată, atunci fii smerit, înfrânat, mărturiseşte-te cu sinceritate, şi rugăciunea te va iubi. Fii ascultător, supune-te cu bună conştiinţă stăpânirilor rânduite, fii mulţumit de toate şi atunci inima ta se va curăţi de gândurile deşarte. Adu-ţi aminte că Domnul te vede şi teme-te să nu întristezi cumva pe fratele tău; nu-l judeca şi nu-l dispreţui nici măcar cu o privire, şi Duhul Sfânt te va iubi şi te va ajuta El Însuşi întru toate.

Duhul Sfânt se aseamănă unei mame pline de dragoste. O mamă îşi iubeşte copilul şi-i este milă de el, tot aşa şi Duhului Sfânt îi este milă de noi, ne iartă, ne vindecă, ne povăţuieşte şi ne bucură; Duhul Sfânt se face cunoscut în rugăciunea smerită.

Cine iubeşte pe vrăjmaşi va cunoaşte degrabă pe Domnul prin Duhul Sfânt, dar despre cel ce nu-i iubeşte, nu vreau să scriu, ci îl plâng, căci se chinuie pe sine însuşi şi pe alţii şi nu cunoaşte pe Domnul.

Sufletul care iubeşte pe Domnul nu poate să nu se roage, căci este atras spre El prin harul pe care l-a cunoscut în rugăciune.

Pentru rugăciune ne sunt date bisericile; în biserici slujbele se săvârşesc după cărţi. Dacă biserica şi cărţile nu le ai totdeauna cu tine, rugăciunea lăuntrică însă e oricând şi oriunde cu tine. În biserici se săvârşesc dumnezeieştile slujbe şi viază Duhul Sfânt, dar cea mai bună biserică a lui Dumnezeu e sufletul, şi pentru cine se roagă în sufletul său, pentru acela lumea întreagă se face biserică; dar aceasta nu este pentru toţi.

Mulţi se roagă cu buzele şi le place să se roage după cărţi, şi acesta e un lucru bun, iar Domnul primeşte rugăciunea şi-i miluieşte. Dar dacă cineva se roagă Domnului şi se gândeşte la altceva, rugăciunea unuia ca acesta Domnul n-o ascultă.

Cine se roagă din obişnuinţă, în acela nu sunt schimbări în rugăciune, dar cine se roagă din inimă în acela sunt multe schimbări în rugăciune, e o luptă cu vrăjmaşul, o luptă cu sine însuşi, cu patimile, o luptă cu oamenii şi în toate acestea trebuie să fie curajos.

Cere sfat celor experimentaţi, dacă-i găseşti, şi roagă cu smerenie pe Domnul, şi pentru smerenia ta Domnul îţi va da înţelegere.

Dacă rugăciunea noastră e plăcută Domnului, Duhul lui Dumnezeu dă mărturie de aceasta în suflet; El este drag şi liniştit; dar odinioară nu ştiam dacă rugăciunea mea era primită sau nu la Domnul, şi după ce anume poate fi recunoscut acest lucru.

Întristările şi primejdiile i-au învăţat pe mulţi să se roage.

Într-o zi vine la mine în magazie un soldat; se ducea la Salonic. Sufletul meu l-a îndrăgit şi i-am spus:

„Roagă-te Domnului ca întristările să ţi se împuţineze!"

Dar el mi-a zis: „Ştiu să mă rog. Am învăţat în război, când eram pe front. L-am rugat cu tărie pe Domnul să mă lase în viaţă. Gloanţele plouau, obuzele explodau şi puţini au scăpat cu viaţă. Am luat parte la multe lupte, şi Domnul m-a păzit". În acest timp mi-a arătat cum se ruga şi după mişcarea trupului său se vedea limpede că era cu totul cufundat în Dumnezeu.

Multora le place să citească cărţi bune, şi acesta e un lucru bun, dar să te rogi e mai bine decât toate, însă cine citeşte cărţi proaste sau gazete e lovit de foame sufletească; sufletul lui flămânzeşte pentru că hrana sufletului şi desfătările lui sunt în Dumnezeu. În Dumnezeu e şi viaţă, şi bucurie, şi veselie, şi Domnul ne iubeşte nespus, şi această iubire e cunoscută prin Duhul Sfânt.

Dacă mintea ta vrea să se roage în inimă şi nu poate, atunci rosteşte rugăciunea cu buzele şi ţine-ţi mintea în cuvintele rugăciunii, cum spune *Scara*. Cu timpul Domnul îţi va da rugăciunea inimii fără gânduri şi te vei ruga cu uşurinţă. Unii şi-au vătămat inima, pentru că şi-au silit mintea să lucreze rugăciunea în inimă şi de aceea n-au mai putut-o rosti nici măcar cu buzele. Tu însă cunoşti rânduiala vieţii duhovniceşti: darurile sunt date de la Dumnezeu doar sufletului simplu, smerit şi ascultător. Celui ascultător şi înfrânat în toate — în hrană, cuvinte şi mişcări — Domnul Însuşi îi va da rugăciunea şi ea se va săvârşi cu uşurinţă în inimă.

Rugăciunea neîncetată vine din iubire, dar se pierde pentru osândiri, vorbe deşarte şi neînfrânare. Cine iubeşte pe Domnul, acela poate cugeta la El ziua şi noaptea, pentru că **nici un lucru nu te poate împiedica să iubeşti pe Dumnezeu**. Apostolii iubeau pe Domnul şi lumea nu-i împiedica, deşi ei îşi aduceau aminte de lume, se ru-

gau pentru ea şi propovăduiau. E adevărat că Sfântului Arsenie cel Mare i s-a zis: „Fugi de oameni!", dar chiar şi în pustie Duhul lui Dumnezeu ne învaţă să ne rugăm pentru oameni şi pentru lumea întreagă.

În lumea aceasta fiecare îşi are ascultarea lui: unul e împărat, altul patriarh, altul bucătar, fierar sau învăţător, dar Domnul îi iubeşte pe toţi, şi cine iubeşte mai mult pe Dumnezeu, acela va avea plată mai multă. Domnul ne-a dat porunca de a iubi pe Dumnezeu din toată inima, din tot cugetul şi din tot sufletul [*Mt* 22, 37]. Dar cum poţi să-L iubeşti fără să te rogi? De aceea, mintea şi inima omului trebuie să fie întotdeauna libere pentru rugăciune.

Când iubeşti pe cineva, vrei să te gândeşti la el, să vorbeşti despre el, să fii împreună cu el. Dar pe Domnul sufletul îl iubeşte ca pe Tatăl şi Ziditorul lui şi stă înaintea Lui cu frică şi iubire: cu frică, pentru că este Domnul; cu iubire, pentru că sufletul Îl cunoaşte ca pe un Tată; El este foarte milostiv şi harul Său e mai dulce decât toate.

Şi eu am cunoscut că e uşor să te rogi, pentru că harul lui Dumnezeu ne ajută. În mila Sa Domnul ne iubeşte şi ne dă să vorbim cu El prin rugăciune, să ne căim şi să-I mulţumim.

N-am putere să scriu cât de mult ne iubeşte Domnul. Această iubire e cunoscută prin Duhul Sfânt, iar pe Duhul Sfânt Îl cunoaşte sufletul ce se roagă.

Unii zic că de la rugăciune vine înşelarea. E o greşeală însă. Înşelarea vine de la rânduiala-de-sine [idioritmic], iar nu de la rugăciune. Toţi sfinţii s-au rugat mult şi îndeamnă şi pe alţii la rugăciune. Rugăciunea este cel mai bun lucru pentru suflet. Prin rugăciune se ajunge la Dumnezeu; prin rugăciune dobândim smerenie, răbdare şi tot lucrul bun. Cine vorbeşte împotriva rugăciunii, acela n-a gustat în chip vădit niciodată ca să vadă cât de bun este Domnul şi cât de mult ne iubeşte. De la Dumnezeu nu vine ceva rău. Toţi Sfinţii s-au rugat neîncetat; ei nu rămâneau nici o secundă fără rugăciune.

Sufletul care a pierdut smerenia, pierde o dată cu harul şi iubirea faţă de Dumnezeu, şi atunci rugăciunea fierbinte se stinge; dar când sufletul are odihnă dinspre patimi şi-şi agoniseşte smerenie, atunci Domnul îi dă harul Său şi el se roagă pentru vrăjmaşi ca pentru sine însuşi şi se roagă cu lacrimi fierbinţi pentru întreaga lume.

3

Despre smerenie

Acum sunt puţini „stareţi" [„bătrâni iscusiţi"] care să cunoască iubirea Domnului pentru noi şi să cunoască lupta cu vrăjmaşii şi că, pentru a-i birui, e nevoie de smerenia lui Hristos.

Domnul iubeşte atât de mult pe om, încât îi dă darurile Sfântului Duh, dar până când sufletul se învaţă să păstreze harul, se chinuie mult.

În primul an după ce am primit pe Duhul Sfânt, gândeam: „Domnul mi-a iertat păcatele: harul dă mărturie de aceasta; de ce mai am nevoie?". Dar nu trebuie să gândim aşa. Chiar dacă păcatele ne-au fost iertate, toată viaţa trebuie să ne aducem aminte de ele şi să ne întristăm, ca să păzim zdrobirea [inimii]. N-am făcut aşa şi am încetat zdrobirea şi mult am fost hărţuit de demoni. Eram nedumerit de ce se făcea cu mine şi-mi spuneam: „Sufletul meu cunoaşte pe Domnul şi iubirea Lui. Cum de-mi vin gânduri rele?" Dar Domnului i S-a făcut milă de mine şi m-a învăţat El Însuşi cum trebuie să mă smeresc: *„Ţine mintea ta în iad şi nu deznădăjdui!"* Şi prin aceasta vrăjmaşii sunt biruiţi. Dar de îndată ce las mintea mea să iasă din foc, gândurile rele câştigă din nou putere.

Cel ce, asemenea mie, a pierdut harul, e bine să lupte curajos cu demonii. Cunoaşte că tu însuţi eşti vinovat: ai căzut în mândrie şi slavă deşartă, şi Domnul îţi dă să cu-

noşti cu milostivire ce înseamnă să fii în Duhul Sfânt şi ce înseamnă să fi în luptă cu demonii. Astfel sufletul învaţă prin experienţă vătămările mândriei şi fuge de slava deşartă, de laudele oamenilor şi de gânduri. Atunci sufletul începe să se vindece şi să înveţe să păstreze harul. Cum să înţelegem dacă sufletul e sănătos sau bolnav? Sufletul bolnav se mândreşte, dar sufletul sănătos iubeşte smerenia, aşa cum l-a învăţat Duhul Sfânt, şi dacă nu o cunoaşte încă, se socoteşte pe sine mai rău decât toţi.

Chiar dacă Domnul l-ar înălţa la cer în fiecare zi şi i-ar arăta toată slava cerească în care se află El, şi iubirea serafimilor, a heruvimilor şi a tuturor sfinţilor, chiar şi atunci, învăţat de experienţă, sufletul smerit va spune: „Tu, Doamne, îmi arăţi slava Ta pentru că iubeşti zidirea Ta; mie însă dă-mi mai degrabă plâns şi puterea de a-Ţi mulţumi. Ţie Ţi se cuvine slavă în cer şi pe pământ, mie însă mi se cuvine să plâng pentru păcatele mele". Altfel nu vei păzi harul Duhului Sfânt pe care ţi-l dă Domnul după mila Sa.

Domnului i s-a făcut mare milă de mine şi mi-a dat să înţeleg că trebuie să plâng toată viaţa. **Aceasta este calea Domnului.** Şi iată, acum scriu din milă faţă de oamenii care, asemenea mie, sunt mândri şi din această pricină se chinuie. Scriu ca ei să înveţe smerenia şi să-şi găsească odihna în Dumnezeu.

Unii zic că aceasta a fost cândva, de demult, dar că acum toate acestea s-au învechit; dar la Domnul, **nimic nu trece niciodată**, numai noi ne schimbăm, ne facem răi şi astfel pierdem harul; dar celui ce cere Domnul îi dă toate [*Mt* 7, 7–8], nu pentru că am merita aceasta, ci pentru că El este milostiv şi ne iubeşte.

Scriu aceasta pentru că sufletul meu cunoaşte pe Domnul.

Mare lucru bun este a învăţa smerenia lui Hristos; cu ea viaţa e uşoară şi bucuroasă şi toate se fac dragi inimii. Numai celor smeriţi li Se arată pe Sine Domnul prin Du-

hul Sfânt dar, dacă nu ne smerim, nu vom vedea pe Dumnezeu. Smerenia e lumina în care putem vedea Lumina-Dumnezeu, după cum se cântă: „Întru lumina Ta vom vedea Lumina” [*Ps* 35, 10].

Domnul m-a învăţat să ţin mintea în iad şi să nu deznădăjduiesc şi aşa sufletul meu se smereşte, dar aceasta nu este încă adevărata smerenie, care e de nedescris. Când sufletul vine la Domnul, se înfricoşează, dar când vede pe Domnul, atunci se bucură nespus de frumusețea slavei Lui, iar iubirea lui Dumnezeu şi dulceaţa Duhului Sfânt îl fac să uite cu desăvârşire pământul. Aşa este raiul Domnului. Toţi vor fi în iubire şi de la smerenia lui Hristos toţi vor fi bucuroşi să-i vadă pe ceilalţi mai presus decât ei înşişi. Smerenia lui Hristos sălăşluieşte în cei mici: ei sunt bucuroşi că sunt mici. Aşa mi-a dat să înţeleg Domnul.

Rugaţi-vă pentru mine toţi sfinţii, ca sufletul meu să înveţe smerenia lui Hristos; sufletul meu însetează după ea, dar nu o poate avea şi cu lacrimi o caut, ca un copil mic ce s-a pierdut de mama lui:

„Unde eşti Tu, Domnul meu? Te-ai ascuns de sufletul meu şi cu lacrimi Te caut.

Doamne, dă-mi puterea de a mă smeri înaintea măreţiei Tale.

Doamne, Ţie Ţi se cuvine slavă în cer şi pe pământ, mie însă, micuţei Tale zidiri, dăruieşte-mi smeritul Tău Duh.

Mă rog bunătăţii Tale, Doamne, priveşte asupra mea din înălţimea slavei Tale şi dă-mi puterea de a Te slăvi ziua şi noaptea, căci sufletul meu s-a îndrăgostit de Tine prin Duhul Tău Cel Sfânt şi tânjesc după Tine şi cu lacrimi Te caut.

Doamne, dă-ne Duhul Sfânt; prin El Te vom slăvi ziua şi noaptea, căci dacă trupul nostru e neputincios, Duhul Tău e vioi, El dă sufletului puterea de a Te sluji cu râvnă şi întăreşte mintea în iubirea Ta şi o odihneşte întru Tine cu o odihnă desăvârşită şi nu mai vrea să se gândească la nimic altceva decât la iubirea Ta.

Milostive Doamne, duhul meu neputincios nu poate ajunge la Tine, de aceea Te chem ca şi regele Avgar: Vino

şi tămăduieşte-mi rănile gândurilor mele păcătoase, şi Te voi lăuda ziua şi noaptea şi Te voi propovădui oamenilor, ca toate noroadele să ştie că Tu, Doamne, ca şi odinioară, săvârşeşti minuni, ierţi păcate, sfinţeşti şi dai viaţă."

E o mare deosebire între omul simplu care a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt, şi omul, chiar foarte mare, care n-a cunoscut harul Sfântului Duh.

E o mare deosebire între a crede numai că Dumnezeu există cunoscându-L din natură sau din Scripturi, şi a cunoaşte pe Domnul prin Duhul Sfânt.

În cel ce a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt, duhul arde ziua şi noaptea de iubire pentru Dumnezeu şi sufletul lui nu se poate să se alipească de nimic pământesc.

Sufletul care n-a făcut experienţa dulceţii Duhului Sfânt se bucură de slava deşartă a acestei lumi, de bogăţii sau de putere; dar sufletul care L-a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt, tânjeşte numai după Domnul, iar bogăţiile şi slava lumii nu înseamnă nimic pentru el.

Sufletul care a gustat Duhul Sfânt Îl deosebeşte după gust; căci scris este: „Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul" [*Ps* 33, 9]. David a cunoscut aceasta din experienţă, dar şi acum Domnul dă robilor Lui să cunoască din experienţă harul Lui şi îi va învăţa aceasta pe robii Săi până la sfârşitul veacurilor.

Cine a cunoscut pe Dumnezeu prin Duhul Sfânt, acela a învăţat de la El smerenia, s-a asemănat Învăţătorului său, Hristos Fiul lui Dumnezeu, şi a ajuns asemenea Lui.

„Doamne, dă-ne darul sfintei Tale smerenii!

Doamne, dă-ne în dar smeritul Tău Duh Sfânt, căci ai venit să mântuieşti pe oameni şi să-i înalţi la cer ca să vadă slava Ta."

O, smerenie a lui Hristos! Te cunosc dar nu te pot dobândi. Roadele tale sunt dulci, căci nu sunt pământeşti.

Când sufletul e abătut, cum să se aprindă în el foc, ca el să ardă de iubire în tot ceasul? Acest foc este la Dumnezeu şi Domnul a venit pe pământ ca să ne dea acest foc al harului Duhului Sfânt, şi cine învaţă smerenia acesta îl are, căci Domnul dă celui smerit harul Său.

De multe osteneli şi de multe lacrimi e nevoie pentru a ţine duhul smerit al lui Hristos, dar fără el se stinge în suflet lumina vieţii şi el moare. Trupul poate fi veştejit repede prin post, dar nu e deloc uşor ca sufletul să se smerească aşa ca el să rămână mereu smerit, şi nu e cu putinţă degrabă. Maria Egipteanca a luptat şaptesprezece ani cu patimile ca şi cu nişte fiare sălbatice şi abia după aceea a găsit odihnă, măcar că îşi uscase repede trupul, fiindcă în pustie n-avea nimic cu ce să se hrănească.

Noi ne-am împietrit cu totul şi nu înţelegem ce e smerenia sau iubirea lui Hristos. E drept că această smerenie şi această iubire nu se cunosc decât prin harul Duhului Sfânt, dar noi nu credem că e cu putinţă să-l atragem la noi. Pentru aceasta e nevoie ca noi să-l dorim din tot sufletul. Dar cum să doresc ceea ce n-am cunoscut? Puţină cunoaştere avem noi toţi şi Duhul Sfânt mişcă fiecare suflet să caute pe Dumnezeu.

O, cum trebuie rugat Domnul ca El să dea sufletului smerit pe Duhul Sfânt! Sufletul smerit are o mare odihnă, dar sufletul mândru se chinuie pe sine însuşi. Omul mândru nu cunoaşte iubirea lui Dumnezeu şi e departe de Dumnezeu. Se făleşte pentru că e bogat sau învăţat sau slăvit, dar nu cunoaşte, nenorocitul, sărăcia şi căderea sa, pentru că nu cunoaşte pe Dumnezeu. Dar pe cel ce luptă împotriva mândriei Domnul îl ajută să biruie această patimă.

Domnul a zis: „Învăţaţi de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima" [*Mt* 11, 29]. Spre aceasta tânjeşte sufletul meu ziua şi noaptea şi Îl rog pe Dumnezeu, pe toţi sfinţii din cer şi pe voi toţi, care cunoaşteţi smerenia lui Hristos: Rugaţi-vă pentru mine ca să se pogoare asupra mea duhul smereniei lui Hristos pe care sufletul meu îl doreşte cu la-

crimi! Nu pot să nu-l doresc, pentru că sufletul meu l-a cunoscut prin Duhul Sfânt; dar am pierdut acest dar şi, de aceea, sufletul meu tânjeşte până la lacrimi.

Stăpâne mult milostive, dă-ne duh smerit ca sufletele noastre să-şi găsească odihna în Tine!

Preasfântă Maică a Domnului, dobândeşte-ne, Milostivă, un duh smerit!

Sfinţilor toţi, voi vieţuiţi în ceruri şi vedeţi slava Domnului şi duhul vostru se bucură — rugaţi-vă ca şi noi să fim împreună cu voi. Sufletul meu năzuieşte şi el să vadă pe Domnul şi tânjeşte după El în smerenie, ca unul nevrednic de acest bine.

Milostive Doamne, învaţă-ne prin Duhul Sfânt smerenia Ta.

Mândria nu lasă sufletul să o apuce pe calea credinţei. Necredinciosului îi dau acest sfat: Să zică: „Doamne, dacă exişti, luminează-mă şi-Ţi voi sluji din toată inima şi din tot sufletul”. Şi pentru acest gând smerit şi dispoziţie de a sluji lui Dumnezeu, Domnul îl va lumina negreşit. Dar să nu spună: „Dacă exişti, pedepseşte-mă”, căci dacă vine pedeapsa se poate să nu ai puterea de a mulţumi lui Dumnezeu şi să aduci pocăinţă.

Când Domnul te luminează, atunci sufletul tău simte pe Domnul; simte că Domnul l-a iertat şi îl iubeşte şi cunoşti aceasta din experienţă, şi harul Duhului Sfânt va da mărturie în sufletul tău de mântuirea ta şi atunci vei voi să strigi tare lumii întregi: „Cât de mult ne iubeşte Domnul!”

Până când nu L-a cunoscut pe Domnul, Apostolul Pavel L-a prigonit, dar când L-a cunoscut, a străbătut lumea întreagă propovăduind pe Hristos.

Dacă Domnul nu ne face cunoscut prin Duhul Sfânt cât de mult ne iubeşte, omul nu poate să o ştie, căci e cu neputinţă pentru mintea pământească să înţeleagă din ştiinţă ce fel de iubire are Domnul pentru oameni.

Dar ca să te mântuieşti trebuie să te smereşti, pentru că omul mândru, chiar dacă ar fi băgat cu de-a sila în rai, nu

şi-ar găsi acolo odihna, ar fi nemulţumit şi ar spune: „De ce nu sunt pe primul loc?” Dar sufletul smerit e plin de iubire şi nu caută întâietăţi, ci doreşte binele pentru toţi şi se mulţumeşte cu orice.

Cel stăpânit de slavă deşartă sau se înspăimântă de demoni, sau se aseamănă lor; dar nu trebuie să ne înspăimântăm de demoni, ci de slava deşartă şi trufie, căci prin ele se pierde harul.

Cine vorbeşte cu demonii îşi întinează mintea, dar mintea celui ce rămâne în rugăciune e luminată de Domnul.

Domnul ne iubeşte mult, dar noi toţi cădem pentru că nu avem smerenie. Pentru a păstra smerenia, trebuie să omorâm trupul şi să primim Duhul lui Hristos [*Rm* 8, 13].

Sfinţii au dus lupte crâncene cu demonii şi i-au biruit prin smerenie, rugăciune şi post.

Cine s-a smerit pe sine însuşi, acela i-a biruit pe vrăjmaşi.

Ce trebuie făcut pentru a avea pace în suflet şi în trup?

Pentru aceasta trebuie să iubeşti pe toţi oamenii ca pe tine însuţi şi să fii gata de moarte în fiecare ceas. Când sufletul îşi aduce aminte de moarte, el ajunge la smerenie şi se predă cu totul voii lui Dumnezeu şi doreşte să fie în pace cu toţi şi să iubească pe toţi oamenii.

Când pacea lui Hristos vine în suflet, atunci el este bucuros să şadă ca Iov pe gunoi şi să-i vadă pe ceilalţi în slavă; atunci sufletul se bucuros că e mai rău decât toţi. Taina acestei smerenii a lui Hristos e mare şi cu neputinţă de dezvăluit. Din iubire sufletul doreşte fiecărui om mai mult bine decât pentru sine însuşi şi se bucură când vede că alţii stau mai bine decât el şi se întristează când îi vede că sunt chinuiţi.

Rugaţi-vă pentru mine toţi sfinţii şi toate noroadele, ca să vină la mine sfânta smerenie a lui Hristos.

Domnul iubeşte pe oameni, dar îngăduie întristări, ca oamenii să-şi cunoască neputinţa şi să se smerească şi, pentru smerenia lor, să primească pe Duhul Sfânt, iar cu Duhul Sfânt toate sunt bune, toate sunt pline de bucurie, toate sunt frumoase.

Dacă cineva e chinuit mult de sărăcie şi de boală şi nu se smereşte, se chinuie fără folos. Dar cine se smereşte, acela va fi mulţumit de soarta lui, oricare ar fi ea, pentru că Domnul e bogăţia şi bucuria lui, şi toţi oamenii vor fi uimiţi de frumuseţea sufletului său.

Tu zici: „Viaţa mea e tare amară". Dar eu îţi voi spune sau mai degrabă Domnul Însuşi îţi spune: „Smereşte-te şi vei vedea că nenorocirile tale se vor preface în odihnă aşa încât te vei minuna şi vei spune: «De ce mă chinuiam şi întristam atât altădată?»".

Acum însă te bucuri pentru că te-ai smerit şi harul lui Dumnezeu a venit; acum, chiar dacă ai şedea singur în sărăcie, bucuria nu te va părăsi, pentru că ai în suflet pacea despre care a zis Domnul: „Pacea Mea dau vouă" [*In* 14, 27]. Aşa fiecărui suflet smerit Domnul îi dă pace.

Sufletul celui smerit e ca marea: dacă arunci o piatră în mare, ea tulbură pentru un minut faţa apelor, după care se scufundă în adâncuri.

Aşa se cufundă şi întristările în inima celui smerit, căci puterea Domnului e cu el.

Unde locuieşti tu, suflet smerit? Cine viază întru tine? Şi cu ce te-aş putea asemăna?

Tu arzi limpede ca soarele, dar nu te mistui şi încălzeşti pe toţi cu căldura ta.

Al tău este pământul celor blânzi, după cuvântul Domnului.

Tu eşti asemenea unei grădini în floare în mijlocul căreia e o preafrumoasă casă în care îi place Domnului să locuiască.

Pe tine te iubesc cerul şi pământul.

Pe tine te iubesc sfinţii apostoli, prorocii, sfinţii ierarhi şi cuvioşii.

Pe tine te iubesc îngerii, serafimii şi heruvimii.

Pe tine te iubeşte, în smerenia ei, Preacurata Maică a Domnului.

Pe tine te iubeşte şi de tine se bucură Domnul.

Sufletului mândru nu Se arată Domnul. Chiar dacă ar învăţa toate cărţile, sufletul mândru nu va cunoaşte niciodată pe Domnul, fiindcă mândria lui nu lasă loc în el pentru harul Sfântului Duh, iar Dumnezeu e cunoscut numai prin Duhul Sfânt.

Luminaţi prin Botez, oamenii cred în Dumnezeu, dar sunt unii care Îl şi cunosc. E bine să crezi în Dumnezeu, dar să cunoşti pe Dumnezeu, iată fericirea. Desigur, şi cei ce cred sunt fericiţi, după cum a zis Domnul Apostolului Toma: „Pentru că M-ai văzut şi M-ai pipăit, crezi, dar fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut" [*In* 20, 29].

Dacă vom fi smeriţi, atunci după iubirea Lui, Domnul ne va face cunoscute toate, ne va descoperi toate tainele, dar vai nouă dacă nu ne smerim, ne mândrim şi, căzând în slava deşartă, ne golim şi ne chinuim şi pe noi înşine şi pe ceilalţi.

Deşi e milostiv, pentru mândrie Domnul lasă sufletul să flămânzească şi nu-i dă harul câtă vreme n-a învăţat smerenia. Aş fi pierit de păcate şi de multă vreme aş fi fost în iad, dacă n-ar fi avut milă de mine Domnul şi Preacurata Născătoare de Dumnezeu. O, cât de blând şi paşnic e glasul Lui, glas ceresc cum pe pământ nu auzim niciodată. Şi iată, acum scriu cu lacrimi despre Domnul Cel Milostiv ca despre propriul meu Tată. Dulce este sufletului să fie împreună cu Domnul; această fericire Adam a gustat-o în

rai, când vedea pe Domnul faţă către faţă, dar sufletul nostru simte şi el că El este cu noi, aşa cum a făgăduit: „Iată, Eu sunt cu voi în toate zilele până la sfârşitul veacurilor" [*Mt* 28, 20].

Domnul este cu noi. Ce-am putea dori mai mult? Domnul l-a zidit pe om ca el să trăiască veşnic în El şi să fie fericit, ca noi să fim cu El şi în El. Domnul vrea să fie El Însuşi cu noi şi în noi. Domnul e bucuria şi veselia noastră; dar când, prin mândrie, ne depărtăm de Domnul, atunci ne predăm pe noi înşine chinului: jalea, urâtul şi gândurile rele ne sfâşie.

Doamne, îndreptează-ne cum îndreptează pruncii ei o mamă iubitoare. Dă fiecărui suflet să cunoască bucuria venirii Tale şi puterea ajutorului Tău. Răcoreşte sufletele chinuite din poporul Tău şi învaţă-ne pe noi toţi să Te cunoaştem prin Duhul Sfânt. Se chinuie pe pământ sufletul omenesc, Doamne, şi prin minte nu se poate întări întru Tine cu mintea, pentru că nu Te cunoaşte pe Tine şi bunătatea Ta. Mintea noastră e întunecată de grijile pământeşti şi nu putem simţi plinătatea iubirii Tale. Luminează-ne Tu! Toate sunt cu putinţă milostivirii Tale. Tu ai zis în Sfânta Ta Evanghelie „că morţii vor auzi glasul Fiului Omului şi vor învia" [*In* 5, 25]. Fă acum aşa ca sufletele noastre moarte să audă glasul Tău şi să învie în bucurie.

Zi, Doamne, lumii: „Iertate sunt vouă, tuturor, păcatele voastre" [*Mt* 9, 2; *Lc* 5, 20] şi iertate vor fi.

Sfinţeşte-ne, Doamne, şi toţi se vor sfinţi prin Duhul Sfânt, şi toate noroadele Tale Te vor slăvi pe pământ şi voia Ta va fi pe pământ ca şi în cer, căci la Tine toate sunt cu putinţă.

Omul mândru se teme de reproşuri, dar cel smerit nicidecum. Cine a dobândit smerenia lui Hristos doreşte

totdeauna să i se facă reproşuri, primeşte cu bucurie ocările şi se întristează când este lăudat. Dar aceasta nu este decât primul început al smereniei. Când sufletul cunoaşte prin Duhul Sfânt cât de blând şi smerit e Domnul, atunci se vede pe sine însuşi mai rău decât toţi păcătoşii şi se bucură să stea pe gunoaie în zdrenţe ca Iov şi să vadă pe oameni în Duhul Sfânt strălucitori şi asemenea lui Hristos.

Dă, Milostive Doamne, tuturor să guste smerenia lui Hristos care e de nedescris şi atunci sufletul nu va mai dori nimic, ci va trăi veşnic în smerenie, iubire şi blândeţe.

Sufletul meu tânjeşte după Tine, Doamne: Tu Ţi-ai ascuns faţa Ta de la mine şi eu m-am tulburat, şi sufletul meu doreşte de moarte să Te vadă din nou, pentru că Tu ai atras sufletul meu. Dacă Tu, Doamne, nu m-ai fi atras prin harul Tău, n-aş fi putut să tânjesc aşa după Tine, nici să Te caut cu lacrimi.

Cum va căuta şi ce va căuta cel ce n-a cunoscut şi n-a pierdut?

Când trăiam în lume, deşi mă gândeam la Tine, nu o făceam întotdeauna, dar acum duhul meu arde până la lacrimi de dorinţa de a Te vedea pe Tine, Lumina mea.

Tu m-ai învăţat prin milostivirea Ta. Te-ai ascuns de la mine, ca sufletul meu să înveţe smerenia, pentru că fără smerenie harul nu poate fi păstrat şi atunci urâtul chinuie rău sufletul. Dar când sufletul a învăţat smerenia, atunci nici urâtul, nici întristarea nu se apropie de suflet, pentru că Duhul lui Dumnezeu îl bucură şi veseleşte.

Mi-e milă de sărmanii oameni care nu cunosc pe Dumnezeu. Ei sunt mândri că zboară, dar nu e nimic uimitor în aceasta: şi păsările zboară şi slăvesc pe Dumnezeu. Dar omul, zidirea lui Dumnezeu, lasă pe Ziditorul lui. Dar gândeşte-te cum vei sta înaintea lui Dumnezeu la înfricoşata Sa Judecată? Unde vei fugi şi unde te vei ascunde de Faţa lui Dumnezeu?

Mă rog mult lui Dumnezeu pentru voi, ca toţi să vă mântuiţi şi să vă bucuraţi veşnic împreună cu îngerii şi sfinţii. Şi vă rog: pocăiţi-vă şi smeriţi-vă, bucuraţi pe Domnul Care vă aşteaptă cu dor şi milă. Sufletului pe care-L iubeşte,

Domnul îi dă întristare pentru norod, ca el să se roage cu lacrimi; şi sufletul meu e bolnav şi se roagă mult pentru voi.

Slavă Domnului şi milostivirii Sale, pentru că nouă, robilor Lui păcătoşi, ni Se arată prin Duhul Sfânt, şi sufletul Îl cunoaşte mai bine decât pe propriul lui tată, pentru că pe tatăl nostru îl vedem în afara noastră, dar Duhul Sfânt pătrunde tot sufletul, precum şi mintea şi trupul.

Fericit sufletul smerit; îl iubeşte pe el Domnul.

Pe sfinţii cei smeriţi îi fericesc tot cerul şi pământul, şi Domnul le dă slava de a fi împreună cu El: „Unde voi fi Eu, acolo va fi sluga Mea" [*In* 12, 26].

Maica Domnului e mai presus decât toţi în smerenie, de aceea o fericesc pe ea toate neamurile pe pământ şi îi slujesc toate puterile cereşti; şi pe această Maică a Sa Domnul ne-a dat-o spre apărare şi ajutor.

Nimic nu e mai bun decât a vieţui în smerenie şi iubire; atunci în suflet va fi mare pace şi el nu se va ridica deasupra fratelui. Dacă vom iubi pe vrăjmaşi, atunci mândria nu va avea loc în suflet, căci în iubirea lui Hristos nu este ridicare deasupra. Mândria mistuie ca un foc tot ce-i bun, dar smerenia lui Hristos e de nedescris şi dulce. Dacă oamenii ar şti aceasta, tot pământul ar învăţa această ştiinţă. Toată viaţa, zi şi noapte o învăţ, dar nu pot să-i dau de cap. Sufletul meu se gândeşte mereu: n-am atins încă ceea ce doresc şi nu pot avea odihnă, dar cu smerenie vă rog, fraţilor, care cunoaşteţi iubirea lui Hristos: Rugaţi-vă pentru mine, ca să fiu izbăvit de duhul mândriei şi să se sălăşluiască întru mine smerenia lui Hristos.

Sunt multe feluri de smerenie. Unul e ascultător şi se învinuieşte pe sine însuşi întru toate; şi aceasta e smerenie. Un altul se căieşte pentru păcatele sale şi se socoteşte

nemernic înaintea lui Dumnezeu; şi aceasta e smerenie. Dar alta e smerenia celui ce a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt; cunoaşterea şi gustul celui ce a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt sunt altele.

Când prin Duhul Sfânt sufletul vede cât de blând şi smerit e Domnul, atunci se smereşte pe sine până la capăt. Şi această smerenie e cu totul deosebită şi nimeni nu o poate descrie. Dacă oamenii ar cunoaşte prin Duhul Sfânt ce fel de Domn avem, s-ar schimba cu toţii: bogaţii ar dispreţui bogăţiile lor, savanţii ştiinţa lor, ocârmuitorii slava şi puterea lor, şi toţi s-ar smeri şi ar trăi în mare pace şi iubire, şi mare bucurie ar fi pe pământ.

Când sufletul se predă voii lui Dumnezeu, atunci în minte nu mai e nimic afară de Dumnezeu şi sufletul stă înaintea lui Dumnezeu cu mintea curată.

O, Doamne, învaţă-ne prin Duhul Tău Cel Sfânt să fim ascultători şi înfrânaţi. Dă-ne duhul pocăinţei lui Adam şi lacrimi pentru păcatele noastre. Dă-ne să Te slăvim şi să-Ţi mulţumim în veci. Tu ne-ai dat Preacuratul Tău Trup şi Sânge, ca noi să trăim veşnic împreună cu Tine şi să fim acolo unde eşti Tu, şi să vedem slava Ta [*In* 6, 53–58; 17, 24].

Doamne, dă noroadelor întregului pământ să cunoască cât de mult ne iubeşti şi ce viaţă minunată dai celor ce cred întru Tine.

4

Despre pace

Toţi oamenii vor să aibă pacea, dar nu ştiu cum să ajungă la ea. Paisie cel Mare s-a mâniat şi l-a rugat pe Domnul să-l izbăvească de mânie. Domnul i S-a arătat şi i-a zis: „Paisie, dacă nu vrei să te mânii, nu dori nimic, nu judeca pe nimeni, nu urî pe nimeni, şi nu te vei mai mânia".

Astfel, orice om, dacă-şi taie voia lui înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, va avea totdeauna pace în suflet, dar cel căruia îi place să-şi facă voia sa, nu va avea pace niciodată.

Sufletul care s-a predat pe sine voii lui Dumnezeu îndură cu uşurinţă orice întristare şi orice boală, pentru că, atunci şi când e bolnav, el se roagă şi vede pe Dumnezeu: „Doamne, Tu vezi boala mea. Ştii că sunt păcătos şi neputincios. Ajută-mă să îndur totul şi să-Ţi mulţumesc bunătăţii Tale". Şi Domnul alină boala şi sufletul simte ajutorul dumnezeiesc şi stă înaintea lui Dumnezeu vesel şi mulţumitor.

Dacă te loveşte orice fel de nenorocire, gândeşte-te: „Domnul vede inima mea, şi dacă îi e pe plac, totul va merge bine atât pentru mine, cât şi pentru ceilalţi", şi astfel sufletul tău va avea întotdeauna pace. Dar dacă omul va începe să murmure: „Aceasta n-ar trebui să fie aşa... aceasta nu e bine", nu va avea niciodată pace în suflet, chiar dacă ar posti şi s-ar ruga mult.

Apostolii au avut o mare predare voii lui Dumnezeu; aşa se păstrează pacea. Tot aşa şi toţi marii sfinţi au îndurat toate întristările predându-se voii lui Dumnezeu.

Domnul ne iubeşte şi de aceea nu ne putem teme de nimic, afară de păcat, pentru că prin păcat se pierde harul şi fără harul lui Dumnezeu vrăjmaşul vânează sufletul, aşa cum vântul sau fumul mână o frunză uscată.

Trebuie să ne aducem aminte cu tărie că vrăjmaşii înşişi au căzut prin mândrie, că ei se străduiesc mereu să ne împingă pe aceeaşi cale şi că pe mulţi i-au înşelat. Dar Domnul a zis: „Învăţaţi de la Mine blândeţea şi smerenia şi veţi afla odihnă sufletelor voastre" [*Mt* 11, 29].

Milostive Doamne, dă-ne pacea Ta, cum ai dat pace sfinţilor Tăi Apostoli zicând: „Pacea Mea dau vouă" [*In* 14, 27; 20, 21].

Doamne, dă-ne nouă să ne desfătăm de pacea Ta. Sfinţii Apostoli au primit pacea Ta şi au revărsat-o asupra întregii lumi şi, mântuind noroade, n-au pierdut pacea şi ea nu s-a împuţinat în ei.

Slavă Domnului şi milostivirii Lui, că mult ne iubeşte şi ne dă pacea Lui şi harul Sfântului Duh.

Cum să păstrăm pacea sufletului în mijlocul ispitelor în zilele noastre?

Judecând după Scriptură şi după caracterul oamenilor din vremurile noastre, trăim vremurile de pe urmă şi, cu toate acestea, trebuie să păstrăm pacea sufletului, fără de care nu este mântuire, cum a spus un mare rugător al pământului rusesc: Cuviosul Serafim din Sarov. În timpul vieţii Cuviosului Serafim, Domnul a păzit Rusia pentru rugăciunile lui. După el, a fost un alt stâlp care s-a ridicat de la pământ la cer: Părintele Ioan din Kronştadt. Să ne oprim puţin asupra lui, căci el a trăit în vremea noastră şi l-am văzut rugându-se cum nu i-am văzut pe alţii.

Îmi aduc aminte cum, după Liturghie, când i s-a adus calul şi trăsura şi s-a urcat să şadă în ea, norodul l-a înconjurat cerându-i binecuvântarea şi chiar într-o asemenea înghesuială sufletul lui rămânea neîncetat în Dumne-

zeu şi în mijlocul unei asemenea mulţimi nu era împrăştiat şi nu-şi pierdea pacea sufletească. Cum a ajuns însă la aceasta? Iată întrebarea noastră.

A ajuns la aceasta şi nu era împrăştiat, pentru că iubea norodul şi nu înceta rugându-se pentru el Domnului:

„Doamne, dă pacea Ta poporului Tău."

„Doamne, dă robilor Tăi Duhul Tău Cel Sfânt ca El să încălzească inima lor cu iubirea Ta şi să-i povăţuiască la tot adevărul şi binele."

„Doamne, vreau ca pacea Ta să fie în tot poporul Tău, pe care l-ai iubit fără preget şi L-ai dat pe Unul-Născut Fiul Tău ca să mântuiască lumea [*In* 3, 16]."

„Doamne, dă-le lor harul Tău ca în pace şi iubire să Te cunoască şi să Te iubească pe Tine şi să spună ca Apostolii pe Muntele Tabor: «Bine este nouă să fim împreună cu Tine» [*Mt* 17, 4]."

Astfel, rugându-se neîncetat pentru norod, el îşi păstra pacea sufletului, noi însă o pierdem, pentru că nu este în noi iubire pentru norod.

Sfinţii Apostoli şi toţi sfinţii doreau mântuirea norodului şi, stând în mijlocul oamenilor, se rugau fierbinte pentru ei. Duhul Sfânt le dădea puterea de a iubi norodul; şi noi, dacă nu vom iubi pe fratele nostru, nu vom putea avea pace.

E bine ca fiecare să cugete la aceasta.

Slavă Domnului că nu ne-a lăsat orfani, ci ne-a dat pe pământ pe Duhul Sfânt [*In* 14, 15–18]. Duhul Sfânt învaţă sufletul o negrăită iubire pentru norod şi milă pentru toţi cei rătăciţi. Domnului i-a fost milă de cei rătăciţi şi a trimis pe Fiul Său Unul-Născut ca să-i mântuiască; iar Duhul Sfânt învaţă aceeaşi milă pentru cei rătăciţi care merg în iad. Dar cine n-a primit pe Duhul Sfânt, acela nu vrea să se roage pentru vrăjmaşi.

Cuviosul Paisie cel Mare se ruga pentru unul dintre ucenicii lui care se lepădase de Hristos şi, pe când se ruga, i S-a arătat Domnul şi i-a zis: „Pentru cine te rogi, Paisie?

Nu ştii că el s-a lepădat de Mine?" Dar cuviosul continua să-i fie milă pentru ucenicul său, şi atunci Domnul i-a zis: „Paisie, prin iubirea ta te-ai asemănat Mie".

Aşa se dobândeşte pacea, **altă cale decât aceasta nu este.**

Dacă cineva se roagă mult şi posteşte, dar n-are iubire pentru vrăjmaşi, nu poate avea pace sufletească. Nici eu n-aş putea vorbi despre ea, dacă Duhul Sfânt nu m-ar fi învăţat această iubire.

Sufletul păcătos, robit patimilor, nu poate avea pace, nici să se bucure de Domnul, chiar dacă ar avea toate bogăţiile pământului şi chiar dacă ar împărăţi peste lumea întreagă. Dacă un împărat, veselindu-se împreună cu prinţii lui şi şezând pe tronul său în toată slava sa, ar primi dintr-o dată vestea: „Împărate, într-un ceas vei muri", sufletul lui s-ar tulbura şi ar tremura de frică, şi şi-ar vedea toată neputinţa sa.

Dar câţi săraci sunt a căror bogăţie este numai iubirea de Dumnezeu şi care, dacă li s-ar spune: „Într-un ceas vei muri", ar răspunde cu pace: „Fie voia Domnului. Slavă lui Dumnezeu că şi-a adus aminte de mine şi vrea să mă ia acolo unde a intrat cel dintâi tâlharul cel bun"?

Sunt săraci care n-au frică de moarte, ci o întâmpină cu pace, asemenea dreptului Simeon, care a cântat: „Acum slobozeşte, Stăpâne, pe robul Tău după cuvântul Tău în pace" [*Lc* 2, 29].

Ce pace era în sufletul dreptului Simeon pot înţelege numai cei care poartă în sufletul lor pacea lui Dumnezeu sau au avut într-o oarecare măsură experienţa ei. Despre această pace a zis Domnul ucenicilor Săi: „Pacea Mea dau vouă" [*In* 14, 27]. Cine o are, acela merge în pace spre viaţa veşnică şi spune: „Slavă Ţie, Doamne, că vin acum la Tine şi voi vedea veşnic faţa Ta în pace şi iubire. Privirea Ta liniştită şi blândă a atras sufletul Meu şi el tânjeşte după Tine".

Pe fratele trebuie să-l dojenim cu blândeţe şi cu iubire. Pacea se pierde dacă sufletul e cuprins de slava deşartă, dacă te ridici deasupra fratelui tău, dacă judeci pe cineva, dacă vei mustra pe fratele tău fără blândeţe şi iubire, dacă vei mânca mult sau te vei ruga cu moliciune — pentru toate acestea se pierde pacea.

Dacă ne facem obicei să ne rugăm din toată inima pentru vrăjmaşi şi să-i iubim, pacea va rămâne totdeauna în sufletele noastre. Dar dacă dispreţuim pe fratele nostru sau dacă-l judecăm, mintea noastră se întunecă şi pierdem pacea şi îndrăzneala la Dumnezeu.

Sufletul nu poate avea pace dacă nu va cugeta la legea lui Dumnezeu ziua şi noaptea [*Ps* 1, 2], căci această lege e scrisă de Duhul Sfânt; dar din Scriptură Duhul Sfânt trece în suflet şi sufletul simte în el o dulceaţă plăcută şi nu mai vrea să iubească cele pământeşti, pentru că iubirea celor pământeşti pustieşte sufletul şi atunci el cade în urât şi nepăsare şi nu mai vrea să se roage lui Dumnezeu. Vrăjmaşul însă, văzând că sufletul nu mai e în Dumnezeu, îl zdruncină şi îi seamănă liber în minte ce vrea el, goneşte sufletul de la un gând la altul şi astfel acesta îşi pierde toată ziua în această neorânduială şi nu poate vedea curat pe Domnul.

Cine poartă întru sine pacea Duhului Sfânt, acela revarsă această pace asupra celorlalţi, şi cine poartă întru sine duhul răului, acela revarsă acest rău şi asupra celorlalţi.

Întrebare: Cum îşi poate păstra pacea sufletului un şef, atunci când oamenii lui sunt neascultători?

E un lucru anevoios şi foarte trist pentru un şef dacă oamenii lui nu-l ascultă, dar pentru a-şi păstra pacea, el trebuie să-şi aducă aminte că, chiar dacă oamenii lui sunt

neascultători, totuşi Domnul îi iubeşte şi a murit în chinuri pentru mântuirea lor. De aceea, el trebuie să se roage din inimă pentru ei, şi atunci Domnul va da celui ce se roagă rugăciune şi el va cunoaşte din experienţă cum mintea care se roagă are îndrăznire către Dumnezeu şi iubire. Şi chiar dacă eşti un om păcătos, Domnul îţi va da să guşti roadele rugăciunii, iar dacă îţi vei face obicei să te rogi aşa pentru subordonaţi, atunci în sufletul tău va fi mare pace şi iubire.

Întrebare: Cum îşi poate păstra pacea sufletului un subordonat atunci când şeful lui e un om arţăgos şi rău?

Omul arţăgos îndură el însuşi un mare chin de la duhul cel rău. El îndură acest chin din pricina mândriei lui. Subordonatul, oricine ar fi, trebuie să ştie aceasta şi să se roage pentru sufletul chinuit al şefului său, şi atunci Domnul, văzând răbdarea lui, îi va da lui [subordonatului] iertarea păcatelor şi rugăciunea neîncetată. E mare lucru în faţa lui Dumnezeu să te rogi pentru cei ce te ocărăsc şi te mâhnesc; pentru aceasta Domnul îţi va da harul Lui, şi vei cunoaşte pe Domnul prin Duhul Sfânt şi atunci vei îndura cu bucurie toate întristările pentru El, şi Domnul îţi va da să iubeşti lumea întreagă şi vei dori fierbinte binele pentru toţi oamenii şi te vei ruga pentru toţi ca pentru sufletul tău.

Domnul a poruncit: „Iubiţi pe vrăjmaşi" [*Mt* 5, 44], şi cine iubeşte pe vrăjmaşi se aseamănă Domnului; dar a iubi pe vrăjmaşi e cu putinţă numai prin harul Duhului Sfânt şi, de aceea, de îndată ce te supără cineva, roagă-te lui Dumnezeu pentru el şi atunci îţi vei păstra în sufletul tău pacea şi harul lui Dumnezeu. Dacă însă vei murmura împotriva şefului tău şi-l vei înjura, vei ajunge tu însuţi arţăgos ca şi el şi se va împlini pentru tine cuvântul proorocului David: „Cu cel ales, ales vei fi şi cu cel îndărătnic te vei îndărătnici" [*Ps* 17, 29].

Astfel e greu pentru un începător să-şi păstreze pacea dacă stareţul său are un caracter urât. A trăi cu un astfel de stareţ este o mare cruce pentru un începător; el trebuie să ajungă să se roage pentru stareţ şi atunci îşi va păstra pacea sufletească şi trupească.

Dar dacă eşti şef şi trebuie să judeci pe cineva pentru faptele lui rele, roagă-te ca Domnul să-ţi dea o inimă milostivă, pe care o iubeşte Domnul, şi atunci îl vei judeca cu dreptate; dar dacă vei judeca numai după fapte, atunci vei greşi şi nu vei plăcea Domnului.

Trebuie să-l judeci pentru ca omul să se îndrepte, şi trebuie să-ţi fie milă de orice suflet, de orice făptură şi de toată zidirea lui Dumnezeu, şi să şi ai întru toate conştiinţa curată, şi atunci în sufletul şi mintea ta va fi multă pace. Vom trăi în pace şi iubire, şi atunci Domnul ne va asculta şi ne va da tot ceea ce i-am cerut de folos.

Duhul Sfânt e în iubire. Aşa grăieşte Scriptura şi arată experienţa.

E cu neputinţă ca sufletul să aibă pace dacă nu vom cere cu toată puterea de la Domnul să iubim pe toţi oamenii. Domnul ştia că, dacă nu vom iubi pe vrăjmaşii noştri, nu va fi pace în suflet, şi de aceea ne-a dat porunca: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri". Dacă nu-i vom iubi pe vrăjmaşi, atunci sufletul va avea uneori o anume odihnă, dar dacă-i iubim pe vrăjmaşi, pacea rămâne în suflet ziua şi noaptea.

Veghează în sufletul tău la pacea harului Duhului Sfânt; nu o pierde pentru lucruri mărunte. Dacă dai pace fratelui tău, Domnul îţi va da neasemănat de mult, dar dacă întristezi pe fratele tău, atunci negreşit întristarea se va abate degrabă şi asupra sufletului tău.

Dacă îţi vine un gând spurcat, alungă-l de îndată, şi atunci îţi vei păstra pacea sufletului tău, dar dacă-l primeşti, sufletul tău va pierde iubirea de Dumnezeu şi nu vei avea îndrăzneală în rugăciune.

Dacă îţi tai voia proprie, ai biruit pe vrăjmaşul şi vei câştiga drept cunună pacea sufletului, dar dacă îţi faci voia ta, eşti deja biruit de vrăjmaş şi urâtul va chinui sufletul tău.

Cine are patima iubirii de avuţii nu poate iubi pe Dumnezeu şi pe aproapele; mintea şi inima unui asemenea om sunt necontenit preocupate de bogăţii şi nu este în el duh de căinţă şi zdrobire pentru păcate, şi sufletul lui nu poate cunoaşte dulceaţa păcii lui Hristos.

Sufletul care a cunoscut pe Domnul vrea să-L vadă întotdeauna întru sine, căci El vine în suflet în tihnă, dă sufletului pace şi dă mărturie de mântuirea lui fără cuvinte.

Dacă împăraţii şi conducătorii popoarelor ar cunoaşte iubirea lui Dumnezeu, n-ar mai face niciodată războaie. Războiul este trimis pentru păcate şi nu pentru iubire. Domnul ne-a făcut din iubire şi ne-a poruncit să trăim în iubire şi să-L slăvim.

Dacă mai-marii ar păzi poruncile Domnului iar poporul i-ar asculta cu smerenie, mare pace şi veselie ar fi pe pământ, dar din pricina iubirii de stăpânire şi a neascultării celor mândri, toată lumea se chinuie.

Mă rog Ţie, Milostive Doamne, dă întregului norod, de la Adam şi până la sfârşitul veacurilor, să Te cunoască că eşti bun şi milostiv, ca toate noroadele să se desfete de pacea Ta şi să vadă toate lumina Feţei Tale. Privirea Ta e liniştită şi blândă şi ea atrage sufletul.

5

Despre har

N-am adus în mănăstire decât păcatele mele şi nu ştiu de ce Domnul mi-a dăruit, pe când eram încă tânăr începător, atât de mult har al Sfântului Duh, că sufletul şi trupul meu erau pline de har, şi harul era ca la mucenici, şi trupul meu dorea să sufere pentru Hristos.

Nu cerusem de la Domnul pe Duhul Sfânt: nici nu ştiam că este Duh Sfânt, cum vine şi ce lucrează El în suflet, dar acum scriu cu bucurie despre aceasta.

O, Duhule Sfinte, drag eşti Tu sufletului! Nu e cu putinţă să Te descriu, dar sufletul cunoaşte venirea Ta şi Tu dai pace minţii şi dulceaţă inimii.

Domnul spune: „Învăţaţi de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre" [*Mt* 11, 29]. Aceasta o spune Domnul despre Duhul Sfânt: căci numai în Duhul Sfânt îşi găseşte sufletul odihna desăvârşită.

Fericiţi suntem noi, creştinii ortodocşi, pentru că mult ne iubeşte Domnul şi ne dă harul Duhului Sfânt şi în Duhul Sfânt ne dă să vedem slava Lui. Dar ca să păstrăm harul, trebuie să iubim pe vrăjmaşi şi să mulţumim lui Dumnezeu pentru toate întristările.

Domnul a chemat la pocăinţă un suflet păcătos, şi acest suflet s-a întors spre Domnul, şi El l-a primit cu mi-

lostivire şi i S-a arătat lui. Domnul e foarte milostiv, smerit şi blând. După mulţimea bunătăţii Lui, El nu şi-a adus aminte de păcatele sufletului, şi sufletul L-a iubit până la capăt şi se avântă spre El cum zboară pasărea din colivia ei strâmtă spre tufişurile înverzite.

Sufletul acestui om a cunoscut pe Dumnezeu, un Dumnezeu milostiv, mărinimos şi dulce, şi L-a iubit până la sfârşit şi după mulţimea dogorii iubirii e atras nesăturat spre El, pentru că harul Domnului e nesfârşit de dulce şi el încălzeşte mintea, inima şi tot trupul neputincios.

Şi dintr-o dată sufletul pierde acest har al Domnului; şi atunci el se gândeşte: „Trebuie să fi întristat pe Stăpânul. Voi cere mila Lui, poate îmi va da din nou acest har, pentru că sufletul meu nu mai doreşte nimic din această lume decât pe Domnul". Iubirea Domnului e atât de arzătoare încât o dată ce a gustat-o, sufletul nu mai doreşte nimic altceva, şi dacă o pierde sau dacă harul slăbeşte, **ce fel** de rugăciuni nu va înălţa atunci sufletul către Dumnezeu dorind să afle din nou harul Lui. Astfel, Cuviosul Serafim din Sarov a stat în genunchi pe o stâncă, zi şi noapte, vreme de trei ani de zile, rugând pe Dumnezeu să aibă milă de el, păcătosul, pentru că sufletul lui cunoscuse pe Domnul şi gustase harul Lui şi L-a iubit până la sfârşit.

Sufletul care a cunoscut pe Domnul e atras spre El de iubire, şi dogoarea acestei iubiri nu-i îngăduie să-L uite nici ziua, nici noaptea, nici măcar pentru o singură secundă. Iar dacă noi iubim atât de puţin pe Domnul şi sufletul nostru năzuieşte atât de arzător spre El, atunci cine va descrie plinătatea iubirii Maicii Domnului pentru Fiul şi Dumnezeul ei?

„Spune-ne, Preacurată, cum îl iubeai pe Fiul şi Domnul Tău şi care au fost rugăciunile Tale când Fiul Tău s-a înălţat la cer?"

Nu putem înţelege aceasta.

Domnul iubeşte sufletul fericit care păzeşte curăţia sufletească şi trupească şi-i dă harul Duhului Sfânt, şi acest har leagă sufletul să iubească pe Dumnezeu atât, încât din

pricina dulceţei Duhului Sfânt el nu se mai poate rupe de Dumnezeu şi nesăturat năzuieşte spre El, pentru că iubirea lui Dumnezeu nu arc sfârşit; deşi cunosc un om pe care Domnul Cel Milostiv l-a cercetat cu harul Său şi, dacă l-ar fi întrebat pe el Domnul: „Vrei să-ţi dau un har mai mare?”, sufletul care e neputincios în trup ar fi spus: „Doamne, Tu vezi că dacă e mai mare, nu-l sufăr şi mor!”. Omul nu poate să poarte plinătatea harului; aşa pe Tabor, ucenicii lui Hristos au căzut cu faţa la pământ din pricina slavei Domnului.

În fiecare zi, hrănim trupul nostru şi respirăm aer ca el să trăiască. Dar pentru suflet avem nevoie de Domnul şi de harul Duhului Sfânt, fără de care sufletul moare. Aşa cum soarele încălzeşte şi învie florile câmpului şi ele se întorc spre el, aşa şi sufletul care iubeşte pe Domnul este atras spre El şi-şi găseşte fericirea în El, şi în marea lui bucurie vrea ca în toţi oamenii să fie aceeaşi fericire. Domnul ne-a făcut ca să locuim veşnic în cer împreună cu El în iubire.

Slavă Domnului şi milostivirii Sale! El ne-a iubit atât de mult, încât ne-a dat pe Duhul Sfânt, Care ne învaţă tot binele şi ne dă puterea de a birui păcatul. După mulţimea milostivirii Sale, Domnul ne dă harul şi noi trebuie să-l păstrăm cu tărie ca să nu-l pierdem, fiindcă fără har omul e orb duhovniceşte. Orb este cel ce adună comori în această lume: aceasta înseamnă că sufletul lui nu cunoaşte pe Duhul Sfânt, nu ştie cât e de dulce şi de aceea e înrobit pământului.

Dar cine a cunoscut dulceaţa Duhului Sfânt, acela ştie că ea întrece neasemănat toate şi nu mai poate fi înrobit de nimic pe pământ. E înrobit numai de iubirea Domnului, îşi găseşte odihna în Dumnezeu şi se bucură şi plânge pentru oameni, că n-au cunoscut toţi pe Domnul şi îi este milă de ei.

Când sufletul este în Duhul Sfânt, el este plin şi nu mai tânjeşte după cele cereşti, pentru că Împărăţia cerurilor

este înăuntrul nostru [*Lc* 17, 21], fiindcă Domnul a venit şi s-a sălăşluit întru noi [*In* 14, 23]. Dar dacă sufletul pierde harul, atunci el tânjeşte după cele cereşti şi cu lacrimi Îl caută pe Domnul.

Înainte de a fi atins de har, omul trăieşte gândind că totul e bine şi în bună rânduială în sufletul lui; dar când harul îl cercetează şi locuieşte în el, atunci se vede pe sine cu totul altfel, iar când harul îl părăseşte din nou, numai atunci îşi dă seama în ce mare nenorocire se găseşte.

Un fiu de împărat a plecat departe la vânătoare şi, pierzându-se în codrul des, nu s-a mai putut întoarce la palatul său. Multe lacrimi a vărsat căutând calea, dar nu a găsit-o. Pierdut în codrul sălbatic, el tânjea după împăratul, tatăl lui, şi după împărăteasa, maica lui, după fraţii şi surorile lui. Cum să trăiască el, fiul de împărat, într-un codru sălbatic şi des? Hohotea cu amar, gândindu-se la viaţa sa de altădată în palatul tatălui său şi suspina cu putere după mama sa.

Aşa, şi mai mult încă, se întristează şi tânjeşte sufletul atunci când pierde harul.

Când preafrumosul Iosif a fost vândut rob egiptenilor de fraţii săi într-o ţară străină îndepărtată, el plângea nemângâiat după tatăl său; şi când a văzut mormântul Rahilei, mama lui, a hohotit cu amar şi a zis: „Mama mea, vezi oare că sunt dus în robie într-o ţară îndepărtată?"

Aşa, şi mai mult încă, se chinuie şi tânjeşte sufletul care a pierdut harul Duhului Sfânt şi a fost dus în robie de gândurile cele rele.

Dar cine nu cunoaşte harul, acela nici nu-l caută. Şi aşa, lumea s-a alipit de pământ şi oamenii nu ştiu că nimic de pe pământ nu poate înlocui dulceaţa Duhului Sfânt.

Cocoşul de la ţară trăieşte într-o mică ogradă mulţumit cu soarta lui. Dar vulturul care zboară în înălţimi şi vede de sus depărtările azurii, cunoaşte multe ţări, a văzut păduri şi câmpii, râuri şi munţi, mări şi oraşe; dacă însă îi tai

aripile şi-l pui să trăiască împreună cu cocoşul în ograda de la ţară, cât de mult îi vor lipsi cerul albastru şi stâncile pustii!

Aşa şi sufletul, când este părăsit de harul pe care l-a cunoscut, e nemângâiat în nimic şi nu-şi găseşte odihna.

Domnul „nu ne-a lăsat orfani", ca o mamă iubitoare care nu-şi lasă orfani copiii, ci ne-a dat Mângâietor pe Duhul Sfânt [*In* 14, 16–18] şi El ne atrage nesăturat să iubim pe Dumnezeu şi să tânjim după El, şi cu lacrimi Îl caut ziua şi noaptea.

O, cât de rău îi este sufletului când pierde harul şi îndrăznirea; atunci în plânsul inimii strigă după Dumnezeu: „Când voi vedea iarăşi pe Domnul şi mă voi desfăta de pacea şi iubirea Lui?"

De ce te tângui, suflete al meu, şi verşi lacrimi? Sau ai uitat ce a făcut Domnul pentru tine, cel vrednic de toată pedeapsa?

Nu, n-am uitat ce mare milă a revărsat asupra mea Domnul şi-mi aduc aminte de dulceaţa harului Duhului Sfânt şi cunosc iubirea Domnului şi cât de dulce este ea sufletului şi trupului.

De ce lăcrimezi, suflete, dacă cunoşti pe Stăpânul şi negrăita Lui milostivire faţă de tine? Ce mai vrei de la Stăpânul, Care ţi-a arătat o milă atât de mare?

Sufletul meu vrea să nu mai piardă nicicând harul Domnului, căci dulceaţa Lui atrage sufletul meu să iubească neîncetat pe Ziditorul lui.

Când harul se împuţinează în suflet, atunci el cere iarăşi de la Domnul mila pe care a cunoscut-o. Atunci sufletul se frământă pentru că îl chinuie gândurile rele şi cau-

tă ocrotire la Domnul, Ziditorul său, şi-L roagă să-i dea duh smerit, ca harul să nu mai părăsească sufletul, ci să-i dea puterea de-a iubi neîncetat pe Tatăl său Cel Ceresc.

Domnul îşi retrage adeseori harul Lui de la suflet şi prin aceasta povăţuieşte cu milostivire şi înţelepciune sufletul, pentru care în mari chinuri şi-a întins braţele pe cruce, ca el să fie smerit. El lasă sufletul să-şi arate alegerea liberă în lupta cu vrăjmaşii noştri, dar prin el însuşi sufletul e lipsit de putere pentru a-i birui şi, de aceea, sufletul meu e trist şi tânjeşte după Domnul şi Îl caută cu lacrimi.

Doamne, Tu vezi cât de neputincios e sufletul meu fără harul Tău, şi că nu are nicăieri odihnă. Tu, dulceaţa noastră, Tatăl nostru Cel Ceresc, dă-ne puterea de a Te iubi, dă-ne frica Ta sfântă, aşa cum tremură şi Te iubesc heruvimii.

Tu, Lumina noastră, luminează sufletul ca el să Te iubească nesăturat. Tu retragi harul Tău de la mine, pentru că sufletul meu nu rămâne totdeauna în smerenie, dar Tu vezi cât sunt de trist şi cum Te rog: „Dă-mi mie smeritul Duh Sfânt".

Prin el însuşi omul este lipsit de puterea de a împlini poruncile lui Dumnezeu, de aceea s-a zis: „Cereţi şi vi se va da" [*Mt* 7, 7]. Dacă nu cerem, ne chinuim pe noi înşine şi ne lipsim de harul Duhului Sfânt; fără har însă, sufletul se tulbură mult, pentru că nu înţelege voia lui Dumnezeu.

Pentru a avea harul, omul trebuie să fie înfrânat în toate: în mişcări, în cuvinte, în priviri, în gânduri, în hrană. Şi oricui se înfrânează îi vine în ajutor învăţătura din cuvântul lui Dumnezeu, care spune: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci şi cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu" [*Mt* 4, 4].

Cuvioasa Maria Egipteanca a luat de la Sfântul Zosima numai puţină linte cu degetul şi a zis: „Îmi e de ajuns aceasta, cu harul lui Dumnezeu". Trebuie să te obişnuieşti

aripile şi-l pui să trăiască împreună cu cocoşul în ograda de la ţară, cât de mult îi vor lipsi cerul albastru şi stâncile pustii!

Aşa şi sufletul, când este părăsit de harul pe care l-a cunoscut, e nemângâiat în nimic şi nu-şi găseşte odihna.

Domnul „nu ne-a lăsat orfani”, ca o mamă iubitoare care nu-şi lasă orfani copiii, ci ne-a dat Mângâietor pe Duhul Sfânt [*In* 14, 16–18] şi El ne atrage nesăturat să iubim pe Dumnezeu şi să tânjim după El, şi cu lacrimi Îl caut ziua şi noaptea.

O, cât de rău îi este sufletului când pierde harul şi îndrăznirea; atunci în plânsul inimii strigă după Dumnezeu: „Când voi vedea iarăşi pe Domnul şi mă voi desfăta de pacea şi iubirea Lui?”

De ce te tângui, suflete al meu, şi verşi lacrimi? Sau ai uitat ce a făcut Domnul pentru tine, cel vrednic de toată pedeapsa?

Nu, n-am uitat ce mare milă a revărsat asupra mea Domnul şi-mi aduc aminte de dulceaţa harului Duhului Sfânt şi cunosc iubirea Domnului şi cât de dulce este ea sufletului şi trupului.

De ce lăcrimezi, suflete, dacă cunoşti pe Stăpânul şi negrăita Lui milostivire faţă de tine? Ce mai vrei de la Stăpânul, Care ţi-a arătat o milă atât de mare?

Sufletul meu vrea să nu mai piardă nicicând harul Domnului, căci dulceaţa Lui atrage sufletul meu să iubească neîncetat pe Ziditorul lui.

Când harul se împuţinează în suflet, atunci el cere iarăşi de la Domnul mila pe care a cunoscut-o. Atunci sufletul se frământă pentru că îl chinuie gândurile rele şi cau-

tă ocrotire la Domnul, Ziditorul său, şi-L roagă să-i dea duh smerit, ca harul să nu mai părăsească sufletul, ci să-i dea puterea de-a iubi neîncetat pe Tatăl său Cel Ceresc.

Domnul îşi retrage adeseori harul Lui de la suflet şi prin aceasta povăţuieşte cu milostivire şi înţelepciune sufletul, pentru care în mari chinuri şi-a întins braţele pe cruce, ca el să fie smerit. El lasă sufletul să-şi arate alegerea liberă în lupta cu vrăjmaşii noştri, dar prin el însuşi sufletul e lipsit de putere pentru a-i birui şi, de aceea, sufletul meu e trist şi tânjeşte după Domnul şi Îl caută cu lacrimi.

Doamne, Tu vezi cât de neputincios e sufletul meu fără harul Tău, şi că nu are nicăieri odihnă. Tu, dulceaţa noastră, Tatăl nostru Cel Ceresc, dă-ne puterea de a Te iubi, dă-ne frica Ta sfântă, aşa cum tremură şi Te iubesc heruvimii.

Tu, Lumina noastră, luminează sufletul ca el să Te iubească nesăturat. Tu retragi harul Tău de la mine, pentru că sufletul meu nu rămâne totdeauna în smerenie, dar Tu vezi cât sunt de trist şi cum Te rog: „Dă-mi mie smeritul Duh Sfânt".

Prin el însuşi omul este lipsit de puterea de a împlini poruncile lui Dumnezeu, de aceea s-a zis: „Cereţi şi vi se va da" [*Mt* 7, 7]. Dacă nu cerem, ne chinuim pe noi înşine şi ne lipsim de harul Duhului Sfânt; fără har însă, sufletul se tulbură mult, pentru că nu înţelege voia lui Dumnezeu.

Pentru a avea harul, omul trebuie să fie înfrânat în toate: în mişcări, în cuvinte, în priviri, în gânduri, în hrană. Şi oricui se înfrânează îi vine în ajutor învăţătura din cuvântul lui Dumnezeu, care spune: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci şi cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu" [*Mt* 4, 4].

Cuvioasa Maria Egipteanca a luat de la Sfântul Zosima numai puţină linte cu degetul şi a zis: „Îmi e de ajuns aceasta, cu harul lui Dumnezeu". Trebuie să te obişnuieşti

să mănânci cât mai puţin cu putinţă, dar aceasta cu judecată, atât cât îţi îngăduie munca ta. Măsura înfrânării trebuie să fie aceea ca după masă să dorim să ne rugăm.

Domnul ne iubeşte mai mult decât iubeşte o mamă pe copiii ei şi ne dă în dar harul Duhului Sfânt, dar noi trebuie să-l păzim cu tărie, pentru că nu e nenorocire mai mare decât faptul de a-l pierde. Când sufletul pierde harul, el se mâhneşte tare şi se gândeşte: „Trebuie că l-am întristat pe Stăpânul”. În aceste minute de întristare, sufletul e ca şi cum a căzut din cer pe pământ şi vede toate întristările de pe pământ. Ah! Cum roagă atunci sufletul pe Domnul să-i dea din nou harul Său. Această tânjire după Dumnezeu nu poate fi descrisă. Sufletul care a gustat dulceaţa Duhului Sfânt n-o poate uita; el înseteazӑ ziua şi noaptea şi se avântă nesăturat spre Dumnezeu. Cine va descrie dogoarea iubirii sale pentru Dumnezeu pe Care sufletul l-a cunoscut ca Părintele său Ceresc? Sufletul nu va avea nici un minut de răgaz pe pământ, până când Domnul nu-i va da harul Său.

Sufletul care a pierdut harul tânjeşte după Stăpânul şi plânge ca Adam după izgonirea din rai. Şi nimeni nu-l poate mângâia atunci afară de Dumnezeu. Lacrimile lui Adam erau mari şi ele udau ca nişte pârâiaşe faţa, pieptul şi pământul de sub picioarele lui, şi suspinele lui erau adânci şi puternice ca foalele unei fierării: „Doamne, Doamne — se tânguia el — ridică-mă iarăşi în rai!”

Sufletul lui Adam era desăvârşit în iubirea lui Dumnezeu şi cunoştea toată dulceaţa raiului, dar era încă lipsit de experienţă, de aceea el n-a depărtat ispita Evei, cum a depărtat ispita soţiei sale mult încercatul Iov [*Iov* 2, 9–10].

Ce vrei tu, suflete al meu, şi pentru ce te întristezi şi verşi lacrimi?

Sunt întristat pe Stăpânul, că e atât de multă vreme de când nu L-am văzut şi nimeni nu mângâie plânsul meu

după El. El mi-a dat să cunosc mila Lui şi aş vrea ca El să rămână totdeauna întru mine.

Când nu l-a văzut de multă vreme, mama plânge după fiul iubit şi spune: „Unde eşti tu, copilul meu preaiubit?" Dar iubirea de mamă nu e nimic faţă de iubirea lui Dumnezeu, atât de mare şi de nesăturată este.

Când sufletul este plin de iubirea lui Dumnezeu, atunci de **bucuria măsurată** se întristează şi se roagă cu lacrimi pentru toată lumea, ca toţi oamenii să cunoască pe Stăpânul şi Tatăl lor ceresc, şi nu cunoaşte odihnă şi nici nu vrea odihnă câtă vreme nu se desfată toţi de harul iubirii Lui.

Sufletul meu tânjeşte după Tine şi nu Te poate găsi. Tu vezi, Doamne, cât de atras este el şi plânge căutând harul Tău. A fost voia Ta să mi-l dai şi tot voia Ta a fost să-l iei de la mine. Când nu-l cunoşteam, nu-l puteam cere aşa. Şi cum puteam cere ceea ce nu cunoşteam? Dar mă rog Ţie şi îl cer, pentru că sufletul meu Te-a cunoscut şi s-a îndulcit de Duhul Tău Cel Sfânt şi Te-a iubit pe Tine, Ziditorul lui.

Tu ai dat harul Tău Sfinţilor Tăi şi ei Te-au iubit până la capăt şi au dispreţuit cele lumeşti, pentru că dulceaţa iubirii Tale nu mai lasă loc pentru a iubi pământul şi frumuseţea acestei lumi, pentru că ele nu sunt nimic faţă de harul Tău.

O, cât de neputincios e sufletul meu şi n-are putere să zboare spre Domnul şi să stea înaintea Lui cu smerenie şi să plângă ziua şi noaptea.

Sufletul care a cunoscut pe Dumnezeu, Ziditorul şi Tatăl său Ceresc, nu mai poate avea odihnă pe pământ. Şi sufletul se gândeşte:

„Când mă voi arăta Domnului, mă voi ruga milostivirii Lui pentru tot neamul cel creştinesc."

Dar, în acelaşi timp, se gândeşte:

„Când voi vedea Faţa Lui iubită, de bucurie nu voi putea spune nimic, pentru că de multă iubire omul nu poate grăi nimic."

Şi iarăşi se gândeşte:

„Mă voi ruga pentru întreg neamul omenesc, ca toţi oamenii să se întoarcă la Domnul şi să-şi afle odihna întru El, pentru că iubirea lui Dumnezeu vrea ca toţi să se mântuiască."

Păstraţi harul lui Dumnezeu: cu el viaţa e uşoară, totul se lucrează bine, după Dumnezeu, totul e plin de dragoste şi bucurie, sufletul are odihnă în Dumnezeu şi merge ca printr-o grădină minunată în care trăieşte Domnul şi Maica Domnului. Lipsit de har, omul nu e decât pământ păcătos, dar cu harul lui Dumnezeu omul se aseamănă după minte îngerilor. Îngerii slujesc lui Dumnezeu şi Îl iubesc prin mintea lor; tot aşa şi omul e după minte ca un înger.

Fericiţi cei care ziua şi noaptea se îngrijesc să placă Domnului ca să se facă vrednici de iubirea Lui; ei cunosc prin experienţă şi simt harul Duhului Sfânt.

Harul nu vine aşa încât sufletul să nu-l cunoască şi, când pierde harul, sufletul tânjeşte cu putere după el şi-l caută cu lacrimi. Dacă nişte părinţi şi-ar pierde copilul preaiubit, cum l-ar mai căuta peste tot ca să-l găsească! Dar sufletul care iubeşte pe Dumnezeu Îl caută pe Domnul cu mult mai multă nelinişte şi putere, aşa încât nu-şi poate aduce aminte nici de părinţi, nici de cei dragi.

Slavă Domnului că ne dă să înţelegem venirea harului şi ne învaţă să cunoaştem pentru ce vine harul şi pentru ce se pierde. Sufletul celui ce păzeşte toate poruncile va simţi întotdeauna harul, chiar dacă e puţin. Dar el se pierde uşor pentru slava deşartă, pentru un singur gând de mândrie. Putem să postim mult, să ne rugăm mult, să facem mult bine, dar dacă pentru aceasta vom cădea în slavă deşartă, vom fi asemenea unui chimval care răsună, dar înăuntru e gol [*1 Co* 13, 1]. Slava deşartă face sufletul gol pe

dinăuntru şi e nevoie de multă experienţă şi de o îndelungată luptă pentru a o birui. În mănăstire am cunoscut din experienţă şi din Scripturi vătămarea slavei deşarte, şi acum, ziua şi noaptea, cer de la Domnul smerenia lui Hristos. Aceasta e o ştiinţă mare şi neîncetată.

Războiul nostru e şi crud, şi greu, şi totodată simplu. Dacă sufletul iubeşte smerenia, el sfărâmă toate cursele vrăjmaşilor noştri şi ia toate întăriturile lor. În lupta noastră duhovnicească trebuie să ne uităm de asemenea cu grijă să nu ne lipsească muniţiile şi proviziile. Muniţiile sunt această smerenie a noastră, iar proviziile sunt harul dumnezeiesc; dacă le pierdem, duşmanii ne biruiesc.

Războiul e crâncen, dar numai pentru cei mândri: pentru cei smeriţi, dimpotrivă, el este uşor, pentru că ei Îl iubesc pe Domnul, iar El le dă o armă puternică: harul Duhului Sfânt, de care vrăjmaşii noştri se tem, fiindcă îi arde cu focul lui.

Iată o cale scurtă şi uşoară spre mântuire:

Fii ascultător, înfrânat, nu osândi, păzeşte-ţi mintea şi inima de gândurile cele rele şi gândeşte că toţi oamenii sunt buni şi Domnul îi iubeşte. Pentru acest gând smerit, harul Duhului Sfânt va via întru tine şi vei zice: „Milostiv este Domnul!”

Dar dacă osândeşti, murmuri şi-ţi place să-ţi faci voia, atunci chiar dacă te rogi mult, sufletul tău sărăceşte şi spui: „Domnul m-a uitat”. Dar nu Domnul te-a uitat pe tine, ci tu ai uitat că trebuie să te smereşti, şi pentru aceasta harul lui Dumnezeu nu viază în sufletul tău; el intră însă cu uşurinţă în sufletul smerit şi îi dă pacea şi odihna în Dumnezeu. Maica Domnului a fost mai smerită decât toţi şi de aceea o preamăresc cerul şi pământul; şi oricine se smereşte va fi preamărit de Dumnezeu şi va vedea slava Domnului.

Duhul Sfânt este dulce şi plăcut pentru suflet şi trup. El ne dă să cunoaştem iubirea lui Dumnezeu, şi iubirea aceasta este de la Duhul Sfânt.

Lucru minunat: prin Duhul Sfânt omul cunoaşte pe Domnul, Ziditorul lui; şi fericiţi cei ce slujesc Lui, pentru că El a zis: „Acolo unde sunt Eu, va fi şi slujitorul Meu" şi „va vedea slava Mea" [*In* 12, 26; 17, 24].

Dacă încă aici pe pământ e aşa, cu cât mai mult Îl iubesc pe Domnul şi-L slăvesc în Duhul Sfânt sfinţii în ceruri; şi iubirea aceasta e de negrăit.

Sufletul care a cunoscut pe Duhul Sfânt înţelege ce scriu.

Pentru ce însă ne iubeşte atât de mult Domnul? Toţi suntem păcătoşi [*Rm* 3, 23], iar „lumea întreagă în rău zace", cum spune Ioan Teologul [*1 In* 5, 19]. Pentru ce ne iubeşte deci?

Domnul Însuşi este **numai iubire** [cf. *1 In* 4, 8].

Aşa cum soarele încălzeşte tot pământul, aşa şi harul Duhului Sfânt încălzeşte sufletul să iubească pe Domnul, iar el tânjeşte după El şi-L caută cu lacrimi.

Cum să nu te caut? Tu te-ai arătat în chip neînţeles sufletului meu şi l-ai înrobit cu iubirea Ta, şi harul Duhului Sfânt a desfătat sufletul meu şi e cu neputinţă pentru el să-l uite.

Cum să uităm pe Domnul, când El este în noi? Apostolul a propovăduit noroadelor zicând: „Până când Hristos va lua chip întru voi" [*Ga* 4, 19].

O, dacă ar cunoaşte toată lumea pe Hristos şi cât de mult ne iubeşte şi cât de dulce e această iubire şi cum toate puterile cereşti se hrănesc din ea şi cum toate viază prin Duhul Sfânt şi cum este preamărit Domnul pentru pătimirile Lui şi cum Îl slăvesc toţi sfinţii! Şi slava aceasta nu va avea sfârşit.

Domnul Se bucură de sufletul ce se pocăieşte întru smerenie şi îi dă harul Duhului Sfânt. Ştiu cum un frate

sub ascultare a primit pe Duhul Sfânt după şase luni de mănăstire; alţii L-au primit după zece ani, iar alţii au trăit patruzeci de ani şi chiar mai mult, înainte de a cunoaşte harul. Dar **nimeni** n-a putut ţine acest har, pentru că nu suntem smeriţi.

Cuviosul Serafim [din Sarov] avea douăzeci şi şapte de ani când a văzut pe Domnul; şi sufletul său l-a îndrăgit într-atât pe Dumnezeu, că s-a schimbat cu totul de la dulceaţa Duhului Sfânt; mai târziu, înţelegând că acest har nu mai era cu el, s-a dus în pustie şi a stat vreme de trei ani pe o stâncă rugându-se: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"

Sufletul care a cunoscut pe Dumnezeu prin Duhul Sfânt se avântă spre El; amintirea Lui îl atrage cu putere şi el uită lumea, iar când îşi aduce din nou aminte de lume, doreşte fierbinte acelaşi har pentru toţi şi se roagă pentru întreaga lume. Duhul Sfânt Însuşi îl atrage să se roage ca toţi oamenii să se pocăiască şi să cunoască pe Dumnezeu, cât de milostiv este.

Să ne smerim, fraţilor, şi Domnul ne va iubi. Că Domnul ne iubeşte, o ştim după harul pe care Domnul îl dă sufletului. Când harul e în suflet, fie şi numai puţin, atunci sufletul iubeşte pe Domnul şi pe aproapele şi are pace întru sine. Dar este o iubire încă şi mai mare, şi atunci sufletul uită lumea întreagă.

Fericit cel ce nu pierde harul lui Dumnezeu, ci se înalţă din putere în putere. Eu însă am pierdut harul, dar Domnul a avut multă milă de mine şi, mi-a dat să gust un har încă şi mai mare, după singură milostivirea Sa.

Neputincios este sufletul! Lipsiţi de harul dumnezeiesc, suntem asemenea dobitoacelor, dar prin har, omul e mare la Dumnezeu.

Oamenii pun mare preţ pe ştiinţele pământeşti sau pe cunoştinţa împăraţilor pământeşti şi se bucură dacă sunt împreună cu ei, dar lucrul cu adevărat mare e a cunoaşte pe Domnul şi voia Sa.

Din toate puterile voastre, fraţilor, smeriţi sufletele voastre, ca Domnul să le iubească şi să le dea mila Sa. Dar el nu va rămâne în noi dacă nu-i vom iubi pe vrăjmaşi.

Prin Duhul Sfânt sufletul meu a cunoscut pe Domnul şi de aceea îmi este uşor şi plăcut să mă gândesc la El şi la lucrurile lui Dumnezeu; dar fără Duhul Sfânt sufletul e mort, chiar dacă ar avea toată ştiinţa lumii.

Dacă oamenii ar şti că există o ştiinţă duhovnicească, ar lepăda toate ştiinţele şi tehnicile lor, şi ar vedea numai pe Domnul. Frumuseţea Lui înrobeşte sufletul şi acesta este atras spre El, doreşte să fie veşnic împreună cu El şi nu mai vrea nimic altceva. El se uită la toate împărăţiile pământului ca la nişte nori care trec pe cer.

Domnul a zis: „Eu sunt în Tatăl şi Tatăl este în Mine" şi: „voi în Mine şi Eu în voi" [*In* 14, 20]. Sufletul nostru simte că Domnul este în noi, şi de aceea nu-L poate uita nici măcar un minut.

Ce milă! Domnul vrea ca noi să fim în El şi în Tatăl.

Dar ce am făcut pentru Tine, Doamne, sau cu ce Ţi-am plăcut, ca Tu să vrei să fii în noi şi noi să fim întru Tine? Prin păcatele noastre noi te-am ţintuit pe cruce şi Tu vrei ca noi să fim cu Tine? Cât de mare e mila Ta, şi eu o văd revărsându-se peste mine. Sunt vrednic de iad şi de toate chinurile, dar Tu mi-ai dat harul Duhului Sfânt.

Iar dacă Tu mi-ai dat mie, păcătosului, să Te cunosc prin Duhul Sfânt, atunci Te rog, Doamne, dă tuturor noroadelor să Te cunoască pe Tine.

Despre voia lui Dumnezeu şi libertate

Mare bine este să te predai voii lui Dumnezeu. Atunci în suflet este numai Domnul şi nu alte gânduri, şi el se roagă lui Dumnezeu cu minte curată şi simte iubirea lui Dumnezeu, chiar dacă s-ar chinui cu trupul.

Când sufletul s-a predat cu totul voii lui Dumnezeu, Domnul Însuşi începe să-l călăuzească şi sufletul este învăţat în chip nemijlocit de Dumnezeu, în vreme ce înainte era povăţuit de învăţători şi de Scripturi. Dar rareori se întâmplă ca Învăţătorul sufletului să fie Domnul Însuşi prin harul Duhului Sfânt, şi puţini sunt cei ce cunosc aceasta; numai cei ce vieţuiesc după voia lui Dumnezeu.

Omul mândru nu vrea să vieţuiască după voia lui Dumnezeu: îi place să se conducă el însuşi şi nu înţelege că omul nu are destulă minte ca să se conducă pe sine însuşi, fără Dumnezeu. Şi eu, când trăiam în lume şi nu cunoşteam încă pe Domnul şi Duhul Său Cel Sfânt, nu ştiam cât de mult ne iubeşte Domnul şi mă încredeam în mintea mea proprie. Dar când, prin Duhul Sfânt, am cunoscut pe Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, atunci sufletul meu s-a predat lui Dumnezeu şi de atunci primesc toate întristările care vin asupra mea şi zic: „Domnul se uită la mine, de ce să mă tem?” Dar înainte nu puteam trăi aşa.

ഇ൫

Pentru cel ce s-a predat voii lui Dumnezeu viaţa e mult mai uşoară, pentru că şi atunci când e în boală, în sărăcie şi în prigoană, el gândeşte aşa: „Aşa i-a plăcut lui Dumnezeu, iar eu trebuie să îndur aceasta pentru păcatele mele".

Iată că de mulţi ani bolesc de dureri de cap, greu de îndurat dar folositoare, pentru că prin boală sufletul se smereşte. Sufletul meu vrea fierbinte să se roage şi să facă priveghere, dar boala mă împiedică, fiindcă trupul bolnav are nevoie de linişte şi odihnă; şi L-am rugat mult pe Domnul să mă vindece, dar El nu m-a ascultat. Înseamnă că lucrul nu-mi este de folos.

Dar iată ce s-a întâmplat cu mine altă dată, când Domnul m-a ascultat degrabă şi m-a izbăvit. Într-o zi de praznic s-a dat la trapeză peşte; şi mâncând, am înghiţit un os de peşte care a rămas prins în piept. Am chemat pe Sfântul Mare Mucenic Pantelimon cerându-i să mă vindece, pentru că nici doctorul nu putea scoate osul din piept. Şi când am spus: „Vindecă-mă", am primit în suflet răspunsul: „Ieşi din trapeză, respiră adânc şi osul va ieşi cu sânge". Am făcut aşa: am ieşit, am respirat adânc, am tuşit şi un os mare de peşte a ţâşnit afară cu sânge. Şi am înţeles că dacă Domnul nu mă vindecă de durerile mele de cap, înseamnă că e de folos pentru sufletul meu să bolesc astfel.

Lucrul cel mai preţios pe lume e să cunoaştem pe Dumnezeu şi să înţelegem, măcar în parte, voia Lui.

Sufletul care a cunoscut pe Dumnezeu trebuie să se predea întru toate voii lui Dumnezeu şi să trăiască înaintea Lui în frică şi în iubire: în iubire, pentru că Domnul este Iubire; în frică, pentru că trebuie să ne temem să nu întristăm pe Dumnezeu prin vreun gând rău.

O, Doamne, fă ca prin puterea harului Sfântului Duh să vieţuim după sfânta Ta voie.

Când harul e cu noi, mintea noastră e puternică; dar când pierdem harul, atunci vedem neputinţa noastră; vedem că fără Dumnezeu nu putem nici măcar gândi ceva bun.

Milostive Dumnezeule, Tu ştii neputinţa noastră. Mă rog Ţie: dă-mi duh smerit pentru că, după milostivirea Ta, Tu dai sufletului smerit puterea de a vieţui după voia Ta şi-i descoperi toate tainele Tale, dându-i să cunoască cât de nesfârşit ne iubeşti.

Cum ştii dacă vieţuieşti după voia lui Dumnezeu?

Iată un semn: dacă te întristezi pentru un lucru oarecare, înseamnă că nu te-ai predat pe deplin voii lui Dumnezeu, chiar dacă ţie ţi se pare că vieţuieşti după voia Lui.

Cine vieţuieşte după voia lui Dumnezeu, acela nu se îngrijeşte de nimic.

Şi dacă are nevoie de vreun lucru, se predă pe sine însuşi şi lucrul de care are nevoie lui Dumnezeu. Şi chiar dacă nu-l dobândeşte, rămâne la fel de liniştit, ca şi cum l-ar avea.

Sufletul care s-a predat voii lui Dumnezeu nu se teme de nimic: nici de furtună, nici de tâlhari, **de nimic.** Şi orice i s-ar întâmpla, el spune: „Aşa i-a plăcut lui Dumnezeu". Dacă e bolnav, gândeşte: „Înseamnă că am nevoie de boală, altfel Dumnezeu nu mi-ar fi trimis-o".

Şi aşa se păstrează pacea în suflet şi în trup.

Cine-şi face griji pentru sine însuşi, acela nu se poate preda pe sine voii lui Dumnezeu astfel ca sufletul lui să aibă pace în Dumnezeu.

Dar sufletul smerit se predă voii lui Dumnezeu şi vieţuieşte înaintea Lui cu frică şi iubire: cu frică, ca să nu întristeze cu nimic pe Dumnezeu; cu iubire, căci sufletul ştie cât de mult ne iubeşte Domnul.

Lucrul cel mai bun este să te predai voii lui Dumnezeu şi să înduri întristările cu nădejde. Iar Domnul, văzând întristarea noastră, nu ne va da niciodată peste puterile noastre.

Dar dacă întristările noastre ne par mari, aceasta înseamnă că nu ne-am predat încă voii lui Dumnezeu.

Sufletul s-a predat pe sine voii lui Dumnezeu întru toate şi se odihneşte în El, pentru că ştie din experienţă şi din Sfânta Scriptură că mult ne iubeşte Domnul şi veghează asupra sufletelor noastre, ca toate să se facă vii prin harul Său în pace şi iubire.

Cine s-a predat pe sine voii lui Dumnezeu, acela nu se întristează de nimic, chiar dacă ar fi bolnav, sărac şi prigonit. Sufletul ştie că Domnul poartă grijă de noi cu milostivire. De lucrurile Domnului dă mărturie Duhul Sfânt, pe Care sufletul Îl cunoaşte. Dar cei mândri şi neascultători nu vor să se predea voii lui Dumnezeu, fiindcă le place să-şi facă voia lor, lucru atât de vătămător pentru suflet.

Marele Pimen zicea: „Voia noastră este zid de aramă între noi şi Dumnezeu şi nu ne lasă să ne apropiem de El sau să vedem mila Lui".

Întotdeauna trebuie să cerem de la Domnul pacea sufletului ca să împlinim mai uşor poruncile Domnului; fiindcă Domnul iubeşte pe cei ce se străduiesc să împlinească voia Lui şi astfel ei află mare odihnă în Dumnezeu.

Cel ce împlineşte voia lui Dumnezeu e mulţumit de toate, chiar dacă e sărac, bolnav sau se chinuie, pentru că îl veseleşte harul Domnului. Dar cel nemulţumit de soarta lui, care murmură pentru boala lui sau pentru cel care l-a supărat, acela e bine să ştie că în el se află un duh de mândrie care a luat de la el mulţumirea faţă de Dumnezeu.

Chiar dacă e aşa, nu te mâhni, ci străduieşte-te cu tărie să-ţi pui nădejdea în Dumnezeu şi cere de la El duh smerit; şi atunci când vine la tine smeritul Duh al lui Dumnezeu, Îl vei iubi şi-ţi vei găsi odihna, chiar de vei avea întristări.

Sufletul care are smerenie îşi aduce aminte întotdeauna de Dumnezeu şi gândeşte aşa: „Dumnezeu m-a făcut, a

pătimit pentru Mine, îmi iartă păcatele şi mă mângâie, mă hrăneşte şi poartă de grijă de mine. De ce să-mi fac atunci griji sau de ce să mă tem, chiar dacă m-ar ameninţa moartea?"

Domnul povăţuieşte orice suflet care se predă pe sine voii lui Dumnezeu, fiindcă El a zis: „Cheamă-Mă în ziua necazului şi te voi izbăvi, şi tu Mă vei preamări" [*Ps* 49, 16].

Orice suflet tulburat de ceva trebuie să întrebe pe Domnul, şi Domnul îl va povăţui. Şi aceasta mai cu seamă în ceas de nenorocire şi tulburare; de obicei, însă, trebuie discutat cu duhovnicul, fiindcă acest lucru înseamnă smerenie.

Bun lucru e a ne învăţa să vieţuim după voia lui Dumnezeu. Atunci sufletul rămâne neîncetat în Dumnezeu şi are mare odihnă; şi din această bucurie omul se roagă ca tot sufletul să cunoască pe Domnul; să cunoască cât de mult ne iubeşte şi cu câtă bogăţie ne dă Duhul Sfânt Care veseleşte sufletul în Dumnezeu.

Şi atunci sufletul e în întregime drag, pentru că e în întregime al lui Dumnezeu.

Domnul Cel Milostiv îl povăţuieşte pe om că trebuie să îndure întristările cu mulţumire. În toată viaţa mea n-am murmurat o singură dată pentru întristări, ci le-am primit pe toate din mâinile lui Dumnezeu ca pe un leac mântuitor şi am mulţumit întotdeauna lui Dumnezeu, şi de aceea Dumnezeu mi-a dat să îndur cu uşurinţă toate întristările.

Toţi oamenii pe pământ îndură inevitabil întristări şi, deşi întristările pe care ni le trimite Domnul nu sunt mari, pentru oameni ele par de neîndurat şi îi întristează, şi aceasta pentru că nu vor să-şi smerească sufletul, nici să se predea voii lui Dumnezeu.

Dar pe cei ce s-au predat voii lui Dumnezeu, Domnul Însuşi îi călăuzeşte cu harul Său, şi ei îndură totul cu bărbăţie pentru Dumnezeu, pe Care-L iubesc şi împreună cu Care vor fi preamăriţi în veci.

Pe pământ nimeni nu poate scăpa de întristări, dar cel ce s-a predat voii lui Dumnezeu, le îndură cu uşurinţă. El vede întristările, dar nădăjduieşte în Domnul, şi întristările trec.

Când Maica Domnului stătea la picioarele crucii, întristarea ei era **necuprins de mare,** pentru că ea Îl iubea pe Fiul ei mai mult decât îşi poate închipui cineva. Şi noi ştim că cine iubeşte mult, acela şi suferă mult. După firea omenească, Maica Domnului n-ar fi putut îndura întristarea, dar ea s-a predat pe sine voii lui Dumnezeu şi Duhul Sfânt a întărit-o şi i-a dat puterea de a îndura această întristare.

Şi mai apoi, după Înălţarea Domnului, Ea s-a făcut pentru tot poporul lui Dumnezeu mare mângâiere în întristări.

Domnul a dat pe pământ pe Duhul Sfânt şi cel în care Acesta viază simte în el raiul.

Vei zice poate: „De ce nu este şi în mine un asemenea har?” Pentru că nu te-ai predat voii lui Dumnezeu, ci trăieşti după voia ta.

Priveşte pe cel ce-şi iubeşte voia sa proprie; n-are niciodată pace în suflet şi e mereu nemulţumit: „Asta nu e aşa, asta nu e bine”. Dar cel ce s-a predat pe sine însuşi în chip desăvârşit voii lui Dumnezeu, acela are rugăciunea curată în sufletul lui, iubeşte pe Domnul, şi toate ale lui sunt dragi şi plăcute.

Aşa s-a predat lui Dumnezeu Preasfânta Fecioară: „Iată roaba Ta. Fie mie după cuvântul tău!” [*Lc* 1, 38]. Dacă am spune şi noi aşa: „Iată robii Tăi, Doamne. Fie nouă după cuvântul Tău”, cele spuse de Domnul şi scrise de Duhul Sfânt în Evanghelie ar rămâne în sufletele noastre şi atunci lumea întreagă s-ar umple de iubirea lui Dumnezeu şi cât

de minunată ar fi viaţa pe întregul pământ. Dar, deşi cuvintele Domnului se aud de atâtea veacuri în întreaga lume, oamenii nu le înţeleg şi nu vor să le primească. Dar cine trăieşte după voia lui Dumnezeu, acela va fi preamărit în cer şi pe pământ.

Cine s-a predat pe sine voii lui Dumnezeu nu se preocupă numai de Dumnezeu. Harul lui Dumnezeu îl ajută să rămână întotdeauna în rugăciune. Chiar dacă lucrează sau vorbeşte, sufletul lui e preocupat de Dumnezeu, pentru că s-a predat pe sine voii lui Dumnezeu şi pentru aceasta Domnul îl are în purtarea Sa de grijă.

O tradiţie spune că, în drum spre Egipt, Sfânta Familie a întâlnit un tâlhar, dar acesta nu le-a făcut nici un rău, ci, văzând Pruncul, a spus că dacă Dumnezeu S-ar întrupa, n-ar fi mai frumos decât pruncul acesta; şi i-a lăsat să meargă în pace.

Lucru uimitor: un tâlhar, care de obicei ca o fiară nu cruţă pe nimeni, nu a necăjit, nici nu a supărat Sfânta Familie. La vederea Pruncului şi a blândei Sale Maici, sufletul tâlharului s-a înmuiat şi a fost atins de harul lui Dumnezeu.

Aşa s-a întâmplat şi cu fiarele sălbatice care la vederea sfinţilor mucenici sau a bărbaţilor cuvioşi se făceau blânde şi nu le făceau rău. Chiar şi demonii se tem de sufletul blând şi smerit, care-i biruie prin ascultare şi rugăciune.

Alt lucru uimitor: tâlharului i s-a făcut milă de Domnul-Prunc, dar arhiereii şi bătrânii L-au predat lui Pilat să-L răstignească. Şi aceasta pentru că ei nu se rugau şi nu cereau de la Domnul să-i povăţuiască ce şi cum să lucreze.

Astfel, adeseori ocârmuitorii şi oamenii mari vor binele, dar nu ştiu unde este; nu ştiu că este în Dumnezeu şi că li se dă de la Dumnezeu.

Întotdeauna trebuie să ne rugăm ca Domnul să ne povăţuiască ce anume trebuie să facem, şi Domnul nu ne va lăsa să rătăcim.

Adam n-a avut înţelepciunea să întrebe pe Domnul despre rodul pe care i l-a dat Eva, şi pentru aceasta a pierdut raiul.

David n-a întrebat pe Domnul: „Este bine oare să iau pe femeia lui Urie?" şi a căzut în păcatul uciderii şi al preacurviei.

Aşa şi toţi sfinţii care au păcătuit, au păcătuit pentru că n-au chemat pe Domnul să-i ajute şi să-i povăţuiască. Cuviosul Serafim din Sarov zicea: „Când vorbeam după mintea mea, se întâmpla să greşesc".

Dar sunt şi greşeli fără păcat care vin din nedesăvârşirea noastră; le vedem chiar şi la Maica Domnului. În Evanghelie se spune că atunci când a părăsit Ierusalimul împreună cu Iosif, ea credea că Fiul ei mergea cu rudele sau cunoscuţii... Şi abia la capătul a trei zile de căutări L-au găsit în templu vorbind cu cărturarii [*Lc* 2, 44].

Astfel, numai Domnul ştie toate, noi însă, **oricine am fi,** trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu să ne povăţuiască şi să întrebăm pe părintele duhovnicesc, ca să nu greşim.

Duhul lui Dumnezeu povăţuieşte pe toţi în chip deosebit: unul se linişteşte [vieţuieşte în isihie] în singurătate, în pustie, altul se roagă pentru oameni; altul e chemat să păstorească turma cuvântătoare a lui Hristos; altuia i s-a dat să propovăduiască sau să mângâie pe cei ce suferă; altul slujeşte pe aproapele din munca sau averea lui — toate acestea sunt daruri ale Duhului Sfânt şi toate sunt date în grade diferite: unuia treizeci, altuia şaizeci, altuia o sută [*Mc* 4, 20].

Dacă ne-am iubi unii pe alţii întru simplitatea inimii, atunci Domnul ne-ar arăta prin Duhul Sfânt multe lucruri minunate şi ne-ar descoperi mari taine.

Dumnezeu — o iubire de care nu te poţi sătura...

Mintea mea s-a oprit în Dumnezeu şi am încetat să scriu...

Cât de limpede îmi este că Domnul ne conduce. Fără El n-am putea nici măcar gândi binele; de aceea trebuie să ne predăm cu smerenie voii lui Dumnezeu, fiindcă Domnul ne călăuzeşte.

Toţi ne chinuim pe pământ şi căutăm libertatea, dar puţini sunt cei ce ştiu în ce anume stă libertatea şi unde se găseşte ea.

Şi eu doresc libertatea şi o caut zi şi noapte. Am înţeles că ea este la Dumnezeu şi e dată de Dumnezeu inimilor smerite care s-au pocăit şi şi-au tăiat voia proprie înaintea Lui. Celor ce se pocăiesc Domnul le dă pacea Lui şi libertatea de a-L iubi. Şi nu e nimic mai bun pe lume decât a iubi pe Dumnezeu şi pe aproapele. În aceasta îşi găseşte sufletul odihna şi bucuria.

Noroade ale pământului, cad în genunchi înaintea voastră şi vă rog cu lacrimi: „Veniţi la Hristos! Eu cunosc iubirea Lui pentru voi. O cunosc şi de aceea strig întregului pământ. Dacă nu cunoşti ceva, cum vei vorbi despre aceasta?”

Vei întreba, poate: „Dar cum putem cunoaşte pe Dumnezeu?” Eu, însă, spun că vedem pe Domnul prin Duhul Sfânt. Şi tu, dacă te smereşti, atunci şi ţie Duhul Sfânt îţi va arăta pe Domnul nostru; şi atunci şi tu vei voi să strigi despre El întregului pământ.

Sunt bătrân şi aştept moartea, şi scriu adevărul din dragoste pentru norod, pentru care se întristează sufletul meu. Dacă aş putea ajuta fie şi numai un singur suflet să se mântuiască, şi pentru aceasta voi mulţumi lui Dumnezeu, dar inima mea suferă pentru întreaga lume şi mă rog şi vărs lacrimi pentru întreaga lume, ca toţi să se pocăiască şi să cunoască pe Dumnezeu şi să trăiască în iubire şi să se desfete de libertate în Dumnezeu.

Voi, toţi oamenii de pe pământ, rugaţi-vă şi plângeţi pentru păcatele voastre, ca Domnul să vi le ierte. Unde este iertarea păcatelor, acolo e şi o conştiinţă liberă şi iubire, chiar dacă una mică.

Domnul nu vrea moartea păcătosului [*Iz* 18, 32], iar celui ce se pocăieşte îi dă în dar harul Duhului Sfânt. El dă sufletului pacea şi libertatea de a fi cu mintea şi inima în Dumnezeu. Când Duhul Sfânt ne iartă păcatele, atunci sufletul primeşte libertatea de a se ruga lui Dumnezeu cu mintea curată; atunci el vede liber pe Dumnezeu şi rămâne întru El în odihnă şi bucurie. Aceasta e adevărata libertate. Dar fără Dumnezeu nu poate fi libertate, pentru că vrăjmaşii tulbură sufletul prin gândurile cele rele.

Voi spune adevărul în faţa lumii întregi: sunt un ticălos înaintea lui Dumnezeu şi aş fi deznădăjduit de mântuirea mea dacă Dumnezeu nu mi-ar fi dat harul Sfântului Său Duh. Şi Duhul Sfânt m-a învăţat şi de aceea scriu despre Dumnezeu fără osteneală, pentru că El mă atrage să scriu.

Mi-e milă şi plâng şi suspin pentru oameni. Mulţi gândesc: „Am făcut multe păcate: am ucis, am zburdat, am siluit, am defăimat, am desfrânat şi am făcut multe alte lucruri", şi de ruşine nu vin la pocăinţă. Dar ei uită că înaintea lui Dumnezeu toate păcatele lor sunt ca o picătură de apă în mare.

O, fraţii mei din tot pământul, căiţi-vă până când mai e vreme! Dumnezeu aşteaptă cu milostivire pocăinţa noastră. Şi tot cerul, toţi sfinţii aşteaptă această pocăinţă. Aşa cum Dumnezeu este iubire [*1 In* 4, 8], aşa şi Duhul Sfânt în sfinţi e iubire. Cere iertare, şi Dumnezeu te va ierta. Şi când vei primi iertarea păcatelor, atunci în sufletul tău va fi bucurie şi veselie, şi harul Duhului Sfânt va intra în sufletul tău şi vei zice: „Iată adevărata libertate; ea este în Dumnezeu şi de la Dumnezeu".

Harul lui Dumnezeu nu desfiinţează libertatea, ci o ajută numai să împlinească poruncile lui Dumnezeu. Adam

era în har, dar voia lui nu era desfiinţată. La fel şi îngerii rămân în Duhul Sfânt, dar voia lor liberă nu este desfiinţată.

Mulţi oameni nu cunosc calea mântuirii, rătăcesc în întuneric şi nu văd Lumina Adevărului. Dar El a fost, este şi va fi, şi pe toţi îi cheamă cu milostivire la Sine: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi, cunoaşteţi-Mă şi Eu vă voi da odihna şi libertatea".

Iată adevărata libertate: când suntem în Dumnezeu. Înainte însă nu ştiam aceasta. Până la douăzeci şi şapte de ani credeam numai că Dumnezeu există, dar nu-L cunoşteam, dar de când sufletul meu L-a cunoscut prin Duhul Sfânt, el se topeşte de dogoarea doririi Lui; şi acum cu inimă fierbinte Îl caut ziua şi noaptea.

Domnul vrea ca noi să ne iubim unii pe alţii; în aceasta stă libertatea: în iubirea de Dumnezeu şi de aproapele. În aceasta e şi libertatea şi egalitatea. În rangurile pământeşti nu poate fi egalitate, dar acest lucru nu contează pentru suflet. Nu se poate ca fiecare să fie împărat sau prinţ; nu se poate ca fiecare să fie patriarh sau egumen sau întâi-stătător; dar în oricare rang e cu putinţă să iubeşti pe Dumnezeu şi să fii bineplăcut Lui şi numai aceasta contează. Şi cine iubeşte mai mult pe Dumnezeu pe pământ, acela va avea mai multă slavă în Împărăţie. Cine iubeşte mai mult, acela se avântă cu tărie spre Dumnezeu, acela va fi aproape de El. Fiecare va fi preamărit pe măsura iubirii lui. Şi am înţeles că iubirea este felurită după tăria ei.

Cineva se teme de Dumnezeu ca să nu-L supere cu ceva — aceasta e întâia iubire.

Cineva are mintea curată de gânduri — aceasta e cea de-a doua iubire, mai mare decât prima.

Cineva are în chip simţit harul în sufletul său — aceasta e a treia iubire, încă mai mare.

Cea de-a patra şi desăvârşita iubire de Dumnezeu e atunci când cineva are harul Duhului Sfânt în suflet şi în trup. Trupul unuia ca acesta se sfinţeşte şi după moarte se

va preface în sfinte moaşte. Aşa a fost la marii sfinţi mucenici, la proroci şi la cuvioşi. Cine a ajuns la această măsură rămâne neatins de iubirea trupească. El se poate culca liber cu o fată, fără a încerca faţă de ea nici un fel de dorinţă. Iubirea lui Dumnezeu e mai puternică decât iubirea de fată spre care este atrasă toată lumea, afară de cel ce are harul lui Dumnezeu în deplinătate; pentru că dulceaţa Duhului Sfânt renaşte omul întreg şi-l învaţă să iubească pe Dumnezeu în deplinătate. Pentru deplinătatea iubirii dumnezeieşti, sufletul rămâne neatins de lume; chiar dacă omul trăieşte pe pământ în mijlocul altora, din iubirea lui pentru Dumnezeu el uită tot ce este în lume. Nenorocirea noastră stă în aceea că, din pricina mândriei minţii noastre, nu stăruim în acest har şi el părăseşte sufletul, şi sufletul îl caută plângând şi suspinând, şi zice: „Sufletul meu tânjeşte după Domnul”.

Despre pocăință

Sufletul meu Te-a cunoscut, Doamne, și eu scriu despre mila Ta norodului Tău.

Noroadelor, nu vă întristați că trăiți în osteneli. Luptați numai cu păcatul și cereți ajutor de la Dumnezeu, iar El vi-l va da, pentru că e milostiv și ne iubește.

Noroadelor, cu lacrimi scriu aceste rânduri. Sufletul meu vrea ca voi să cunoașteți pe Domnul și să vedeți mila și slava Lui. Am șaptezeci și doi de ani; curând voi muri și scriu despre mila Domnului, pe care Domnul mi-a dat să o cunosc prin Duhul Sfânt; și Duhul Sfânt m-a învățat să iubesc norodul. V-aș pune pe un munte înalt, ca de pe vârful lui să puteți vedea fața blândă și milostivă a Domnului și inimile voastre să salte de bucurie. Vă spun adevărul: nu știu nimic bun în mine însumi și în mine sunt multe păcate, dar harul Duhului Sfânt mi-a șters mulțime de păcate și știu că celor ce luptă cu păcatul Domnul le dă nu numai iertarea, dar și harul Duhului Sfânt, care bucură sufletul și-i dă o pace dulce și adâncă.

Doamne, Tu iubești zidirea Ta; și cine poate înțelege iubirea Ta sau gusta dulceața ei, dacă nu o înveți Tu Însuți prin Duhul Tău Cel Sfânt?

Te rog, Doamne, revarsă peste oameni harul Duhului Sfânt ca ei să cunoască iubirea Ta. Încălzește inimile abătute ale oamenilor ca ei să Te slăvească în bucurie uitând întristările pământului.

Mângâietorule bunule, cu lacrimi Te rog: mângâie inimile întristate ale oamenilor. Dă noroadelor să audă dulcele Tău glas: „Iertate sunt păcatele voastre". Da, Doamne, stă în puterea Ta să faci minuni şi nu e minune mai mare decât a-i iubi pe păcătoşi în căderea lor. Să iubeşti un sfânt e uşor, căci el este vrednic de ea. Da, Doamne, ascultă rugăciunea pământului. Toate noroadele sunt întristate; toate sunt abătute în păcat; toate sunt lipsite de harul Tău şi trăiesc în întuneric.

O, noroadelor, să chemăm la Domnul tot pământul şi auzită va fi rugăciunea noastră, pentru că Domnul se bucură de căinţa oamenilor; şi toate puterile cereşti ne aşteaptă, ca şi noi să ne bucurăm de dulceaţa iubirii lui Dumnezeu şi să vedem frumuseţea feţei Lui.

Când oamenii păzesc frica de Dumnezeu, atunci e lesnicios şi desfătat lucru a trăi pe pământ. Dar acum norodul a ajuns să trăiască după voia şi mintea lui şi a lăsat poruncile sfinte; el crede că-şi află bucuria pe pământ fără Domnul, neştiind că numai Domnul e bucuria noastră şi numai în Domnul se veseleşte sufletul omului. El încălzeşte sufletul aşa cum soarele încălzeşte florile câmpului, şi cum vântul le leagănă şi le dă viaţă. Domnul ne-a dat toate, ca noi să-L slăvim. Dar lumea nu înţelege aceasta. Şi cum ar putea înţelege ceea ce n-a văzut, nici n-a gustat? Chiar eu, când eram în lume, credeam că aceasta e fericirea pe pământ: să fiu sănătos, frumos, bogat şi iubit de ceilalţi. Şi mă mândream în deşert de acestea. Dar când L-am cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt, atunci m-am deprins să privesc toată fericirea lumii ca un fum purtat de vânt. Însă harul Duhului Sfânt bucură şi veseleşte sufletul, iar el într-o adâncă pace vede pe Domnul şi uită pământul.

Doamne, întoarce oamenii Tăi spre Tine, ca toţi să cunoască iubirea Ta şi să vadă în Duhul Sfânt faţa Ta blândă;

ca toţi să se desfăteze încă de pe pământ de această vedere şi, văzându-Te cum eşti, să se facă asemenea Ţie [*1 In* 3, 2].

Slavă Domnului că ne-a dat pocăinţa, iar prin pocăinţă noi toţi ne mântuim, fără excepţie. Nu se mântuiesc numai cei ce nu vor să se pocăiască, şi în aceasta văd deznădejdea lor şi plâng mult, fiindu-mi milă de ei. Ei nu cunosc prin Duhul Sfânt cât de mare e milostivirea lui Dumnezeu. Dar dacă fiecare suflet ar cunoaşte pe Domnul şi ar şti cât de mult ne iubeşte, atunci nimeni n-ar mai deznădăjdui şi nici n-ar mai murmura vreodată.

Orice suflet care şi-a pierdut pacea trebuie să se pocăiască şi Domnul îi va ierta păcatele, iar atunci bucuria şi pacea vor fi în suflet; şi nu e nevoie de alte mărturii, pentru că Duhul Însuşi dă mărturie că păcatele au fost iertate. Iată un semn al iertării păcatelor: dacă urăşti păcatul înseamnă că Domnul ţi-a iertat păcatele tale.

Ce mai aşteptăm? Ca din înălţimea cerurilor să ni se cânte un cânt ceresc? Dar în cer totul viază prin Duhul Sfânt, şi pe pământ Domnul ne-a dat **Acelaşi** Duh Sfânt. În bisericile lui Dumnezeu slujbele sunt săvârşite prin Duhul Sfânt; în pustii, în munţi şi în peşteri, toţi nevoitorii lui Hristos viază prin Duhul Sfânt; şi dacă-L vom păstra, vom fi liberi de tot întunericul, şi viaţa veşnică va fi în sufletele noastre.

Dacă toţi oamenii s-ar pocăi şi ar păzi poruncile lui Dumnezeu, atunci ar fi raiul pe pământ, fiindcă „Împărăţia lui Dumnezeu este înăuntrul nostru" [*Lc* 17, 21]. Împărăţia lui Dumnezeu e Duhul Sfânt, iar Duhul Sfânt în cer şi pe pământ Acelaşi este.

Celui ce se căieşte Domnul îi dă raiul şi Împărăţia veşnică, împreună cu El. După mulţimea milostivirii Sale, El nu-şi mai aduce aminte de păcatele noastre, cum nu

şi-a adus aminte pe cruce de cele ale tâlharului răstignit împreună cu El.

Mare e milostivirea Ta, Doamne; şi cine poate să-Ţi mulţumească cum se cuvine pentru că ne-ai dat pe pământ pe Duhul Sfânt?

Mare e dreptatea Ta, Doamne. Tu ai făgăduit Apostolilor Tăi: „Nu vă voi lăsa orfani" [*In* 14, 18]; şi acum noi trăim această milostivire, şi sufletul nostru simte că Domnul ne iubeşte. Iar cine nu simte, e bine ca acela să se pocăiască şi să trăiască după voia lui Dumnezeu şi atunci Domnul îi va da harul Lui, care va călăuzi sufletul său. Dar dacă vezi un om care păcătuieşte şi nu ţi-e milă de el, harul te părăseşte.

Ni s-a poruncit să iubim, dar iubirii lui Hristos îi este milă de toţi oamenii, şi Duhul Sfânt învaţă sufletul să împlinească poruncile lui Dumnezeu şi-i dă puterea să facă binele.

Duhule Sfinte, nu ne lăsa! Când eşti cu noi, sufletul simte prezenţa Ta şi îşi găseşte fericirea în Dumnezeu, căci Tu îi dai să iubească cu înflăcărare pe Dumnezeu.

Atât de mult i-a iubit pe oameni Domnul, că i-a sfinţit prin Duhul Sfânt şi i-a făcut asemenea Lui. Domnul e milostiv, iar Duhul Sfânt ne dă puterea de a fi milostivi. Fraţilor, să ne smerim şi prin pocăinţă vom dobândi o inimă plină de milă, şi atunci vom vedea slava Domnului, care se face cunoscută sufletului şi minţii prin harul Duhului Sfânt.

Cine se pocăieşte cu adevărat e gata să sufere toate necazurile: foame şi golătate, frig şi căldură, boală şi sărăcie, dispreţ şi prigoană, nedreptate şi defăimare, fiindcă sufletul se avântă spre Domnul şi nu se mai grijeşte de cele pământeşti, ci se roagă lui Dumnezeu cu minte curată.

Dar cel alipit de averi şi de bani, acela nu va putea avea niciodată mintea curată în Dumnezeu, fiindcă în adâncul sufletului său şade grija: ce să facă cu aceşti bani? Şi dacă nu se pocăieşte sincer şi nu se va întrista pentru că L-a întristat pe Dumnezeu, va şi muri în patimi fără să fi cunoscut pe Dumnezeu.

Când ţi se ia ceea ce ai, dă tu acel lucru, pentru că iubirea dumnezeiască nu poate refuza nimic; dar cine n-a cunoscut iubirea, acela nu poate fi milostiv, pentru că în sufletul lui nu e bucuria Duhului Sfânt.

Dacă prin patimile Lui Domnul Cel Milostiv ne-a dat pe pământ pe Duhul Sfânt de la Tatăl, ba ne-a dat însuşi Trupul şi Sângele Lui, e limpede că El ne va da şi toate cele de care avem nevoie. Să ne predăm voii lui Dumnezeu şi atunci vom vedea purtarea de grijă [pronia] a lui Dumnezeu şi Domnul ne va da şi ceea ce nu aşteptăm. Dar cine nu se predă voii lui Dumnezeu, acela nu va putea vedea niciodată purtarea de grijă [pronia] a lui Dumnezeu faţă de noi.

Să nu ne întristăm de pierderea averilor noastre: acesta e un lucru neînsemnat. Tatăl meu după trup m-a învăţat aceasta. Când se întâmpla o nenorocire în casă, el rămânea liniştit. După ce casa noastră a ars oamenii spuneau: „Ivan Petrovici, ţi-a ars gospodăria", dar el răspundea: „Dă Dumnezeu, şi mi-o voi pune pe picioare". Într-o zi mergeam la ogorul nostru şi eu i-am spus: „Uite, ne-au furat snopii de grâu", dar el mi-a răspuns: „Ei şi? Fiule, Domnul a făcut să rodească pentru noi bucate din destul, dar cine fură înseamnă că are nevoie de ele". Mi s-a întâmplat să-i spun: „Dai mult de pomană, dar iată acolo oamenii trăiesc mai bine decât noi şi dau mai puţin", iar el mi-a răspuns: „Lasă, fiule, Domnul ne va da ce ne trebuie!" Şi Domnul n-a înşelat nădejdea lui.

Celui milostiv, Domnul îi iartă îndată păcatele. Omul milostiv nu-şi aduce aminte de rău. Chiar dacă e ocărât

sau i se ia ce-i al lui, el rămâne liniştit, căci cunoaşte milostivirea Domnului; **şi de mila Domnului nimeni dintre oameni nu se poate lipsi**, pentru că ea este sus, este la Dumnezeu.

Toţi oamenii feciorelnici şi smeriţi, ascultători şi înfrânaţi şi care se căiesc pentru păcatele lor, sunt înălţaţi la cer, văd pe Domnul nostru Iisus Hristos întru slavă şi aud cântul heruvimilor şi uită de pământ. Dar noi, pe pământ, suntem răscoliţi ca praful pe care-l ridică vântul şi mintea noastră se lipeşte de cele pământeşti.

Neputincios este duhul meu! Ca o candelă pâlpâitoare, el se stinge la cea mai mică suflare de vânt; dar duhul sfinţilor ardea în flăcări ca rugul ce ardea şi nu se mistuia, şi ei nu se temeau de vânt. Cine-mi va da o asemenea dogoare, ca să nu cunosc odihnă de la dragostea lui Dumnezeu nici ziua, nici noaptea?

Arzătoare e iubirea Domnului. Pentru ea, sfinţii au îndurat toate întristările şi au dobândit puterea de a face minuni. Vindecau bolnavi, înviau morţii, mergeau pe ape, erau ridicaţi în văzduh la vremea rugăciunii; eu însă vreau să învăţ doar smerenia şi iubirea lui Hristos, ca să nu supăr pe nimeni, ci să mă rog pentru toţi oamenii ca pentru mine însumi.

Vai, mie! Scriu despre iubirea lui Dumnezeu, dar eu însumi iubesc puţin pe Dumnezeu şi de aceea plâng mult şi mă întristez ca Adam când a fost izgonit din rai şi suspin şi strig: „Miluieşte-mă, Dumnezeule, pe mine, zidirea Ta căzută”.

De câte ori nu mi-ai dat harul Tău, şi eu nu l-am păzit din pricina slavei deşarte din sufletul meu; dar sufletul meu Te cunoaşte pe Tine, Ziditorul şi Dumnezeul meu, şi de aceea Te caut suspinând, aşa cum suspina Iosif după

tatăl său, Iacob, la mormântul maicii sale, când a fost dus rob în Egipt.

„Te-am întristat cu păcatele mele, şi Tu pleci de la mine, iar sufletul meu tânjeşte după Tine."

„Duhule Sfinte, nu mă lăsa. Când Tu pleci de la mine, gândurile rele se apropie de mine şi sufletul meu tânjeşte după Tine cu multe lacrimi."

„Preasfântă Stăpână, Născătoare de Dumnezeu, Tu vezi mâhnirea mea: am întristat pe Domnul şi El m-a părăsit. Dar rog bunătatea ta: Mântuieşte-mă pe mine, făptura căzută a lui Dumnezeu, mântuieşte-mă pe mine, robul Tău."

Dacă gândeşti rău despre oameni, aceasta înseamnă că un duh rău viază în tine şi îţi insuflă gânduri rele împotriva oamenilor. Şi dacă cineva nu se pocăieşte şi moare fără să fi iertat fratelui său, sufletul lui se va pogorî acolo unde sălăşluieşte duhul rău care-i stăpâneşte sufletul.

Asta e legea pentru noi: dacă ierţi, aceasta înseamnă că Domnul te-a iertat; dar dacă nu ierţi fratelui tău, înseamnă că păcatul tău rămâne cu tine.

Domnul vrea ca noi să iubim pe aproapele; şi dacă tu gândeşti despre el că Domnul îl iubeşte, aceasta înseamnă că iubirea Domnului e cu tine; şi dacă crezi că Domnul iubeşte mult făptura Sa şi ţi-e milă de întreaga zidire şi-i iubeşti pe vrăjmaşii tăi, iar pe tine însuţi te socoteşti mai rău decât toţi, aceasta înseamnă că e cu tine un mare har al Duhului Sfânt.

Cine poartă în sine pe Duhul Sfânt, chiar dacă nu mult, acela se întristează pentru toţi oamenii ziua şi noaptea, şi în inima lui îi este milă de orice zidire a lui Dumnezeu şi mai cu seamă de oamenii care nu-L cunosc pe Dumnezeu sau se împotrivesc Lui şi care, pentru aceasta, merg în focul chinurilor. El se roagă pentru ei ziua şi noaptea, mai mult decât pentru sine însuşi, ca toţi să se pocăiască şi să cunoască pe Domnul.

Hristos S-a rugat pentru cei ce-L răstigneau: „Părinte, iartă-i că nu ştiu ce fac” [*Lc* 23, 34]. Arhidiaconul Ştefan se ruga pentru cei ce-l omorau cu pietre, ca Domnul să nu le socotească păcatul acesta [*FA* 7, 60]. Şi noi, dacă vrem să păstrăm harul, trebuie să ne rugăm pentru vrăjmaşi. Dacă nu ţi-e milă de păcătosul care se va chinui în foc, aceasta înseamnă că nu este întru tine harul Duhului Sfânt, ci în tine viază un duh rău; şi câtă vreme eşti încă în viaţă, sileşte-te prin pocăinţă să te eliberezi de el.

8

Despre cunoaşterea lui Dumnezeu

Atât de mult ne-a iubit pe noi Tatăl, încât ne-a dat pe Fiul Său [*In* 3, 6]; dar şi Fiul Însuşi a voit aceasta şi S-a întrupat şi a vieţuit cu noi pe pământ. Atât Sfinţii Apostoli, cât şi o mulţime de oameni au văzut pe Domnul în trup, dar nu toţi L-au cunoscut ca pe Domnul; dar mie, mult păcătosului, mi s-a dat să cunosc prin Duhul Sfânt că Iisus Hristos e Dumnezeu [*1 Co* 12, 3].

Domnul îl iubeşte pe om şi i Se arată cum El Însuşi vrea. Şi când vede pe Domnul, sufletul se bucură cu smerenie de Stăpânul Cel milostiv şi nu mai poate iubi nimic altceva cum iubeşte pe Ziditorul său; chiar dacă vede toate şi iubeşte pe toţi, dar mai mult decât orice iubeşte pe Domnul.

Sufletul cunoaşte această iubire, dar nu o poate reda în cuvinte: ea este cunoscută numai prin Duhul Sfânt, pe care Îl dă Domnul.

Sufletul vede dintr-o dată pe Domnul şi-L recunoaşte.

Cine putea descrie această bucurie şi veselie?

Domnul este recunoscut în Duhul Sfânt, iar Duhul Sfânt rămâne în **omul întreg: în suflet, în minte şi în trup.**

Aşa este cunoscut Dumnezeu atât în cer, cât şi pe pământ.

În nemărginita Sa milostivire, Domnul mi-a dat acest har, mie, păcătosului, şi va da oamenilor să cunoască pe Dumnezeu şi să se întoarcă la El.

Scriu în numele milostivirii lui Dumnezeu.
Da, acesta este adevărul.
Martorul meu este Însuşi Domnul.

Domnul ne iubeşte ca pe propriii Săi copii şi ne iubeşte mai mult decât iubeşte o mamă, căci o mamă îşi poate uita copilul, dar Domnul nu ne uită **niciodată.** Şi dacă Domnul Însuşi n-ar fi dat Duhul Sfânt poporului ortodox şi marilor noştri păstori, n-am fi putut şti cât de mult ne iubeşte El.

Slavă Domnului şi marii Lui milostiviri, că unor oameni păcătoşi El le dă harul Duhului Sfânt. Bogaţii şi împăraţii nu cunosc pe Domnul, dar noi, nişte monahi şi păstoriţi sărmani, Îl cunoaştem pe Domnul prin Duhul Sfânt.

Pentru a cunoaşte pe Domnul n-avem nevoie nici de bogăţii, nici de învăţătură, ci e nevoie să fim ascultători şi înfrânaţi, să avem duh smerit şi să-l iubim pe aproapele, şi Domnul va iubi un asemenea suflet şi Se va arăta pe Sine Însuşi sufletului şi îl va învăţa iubirea şi smerenia, şi-i va da tot ceea ce are nevoie pentru a-şi găsi odihna în Dumnezeu.

Oricât am învăţa, e cu neputinţă să cunoaştem pe Domnul dacă nu vom vieţui după poruncile Lui, pentru că nu prin ştiinţă, ci prin Duhul Sfânt se face cunoscut Domnul. Mulţi filozofi şi savanţi au ajuns la credinţa că Dumnezeu există, dar nu L-au cunoscut pe Dumnezeu. Şi noi, monahii, învăţăm ziua şi noaptea Legea Domnului, dar nu toţi ajung să-L cunoască, chiar dacă cred în El.

A crede că Dumnezeu există e un lucru, dar a-L cunoaşte pe Dumnezeu e altceva.

Iată o taină: există suflete care au cunoscut pe Domnul; există suflete care nu L-au cunoscut, dar cred în El; şi,

în sfârşit, există oameni care nu numai că n-au cunoscut pe Dumnezeu, dar care nici măcar nu cred în El, şi printre aceştia din urmă există mulţi oameni învăţaţi.

La necredinţă se ajunge din mândrie. Omul mândru vrea să cunoască toate prin mintea şi prin ştiinţa lui, dar nu-i este dat să cunoască pe Dumnezeu, pentru că Domnul nu Se descoperă decât sufletelor smerite. Sufletelor smerite Domnul le face cunoscute lucrurile Sale, care sunt de neînţeles pentru mintea noastră, dar se descoperă prin Duhul Sfânt. Numai cu mintea omul nu poate cunoaşte decât cele pământeşti şi pe acestea numai în parte, dar Dumnezeu şi toate cele cereşti nu se cunosc decât prin Duhul Sfânt.

Unii se ostenesc toată viaţa lor să cunoască ce este pe soare sau pe lună sau aiurea, dar aceasta nu e de folos pentru sufletul lor. Dar dacă ne vom strădui să cunoaştem ce este înăuntrul inimii omului, iată ce vom vedea: în sufletul unui sfânt — Împărăţia cerurilor, iar în sufletul unui păcătos — întuneric şi chin. Şi e de folos să ştim aceasta, pentru că vom locui veşnic fie în Împărăţie, fie în chinuri.

Cel leneş la rugăciune cercetează cu nesaţ tot ce vede pe pământ şi în cer, dar cum este Domnul nu ştie şi nici nu se străduieşte să cunoască, iar când aude învăţătura despre Dumnezeu, el spune:

„Cum e cu putinţă a cunoaşte pe Dumnezeu? Şi tu de unde Îl cunoşti?"

Îţi voi spune: „Duhul Sfânt dă mărturie despre Dumnezeu [*1 In* 5, 6]. El Îl cunoaşte şi ne învaţă şi pe noi".

„Dar oare Duhul se vede?"

Apostolii L-au văzut pogorând în chip de limbi de foc, dar noi Îl simţim în noi. Este mai dulce decât tot ce-i pământesc. Pe El L-au gustat prorocii şi au vorbit norodului, şi norodul le dădea ascultare. Sfinţii Apostoli au primit pe Duhul Sfânt şi au propovăduit oamenilor mântuirea netemându-se de nimic, fiindcă Duhul lui Dumnezeu îi întărea. Guvernatorului care-l ameninţa cu răstignirea dacă va mai propovădui, Apostolul Andrei i-a spus:

„Dacă m-aş teme de cruce, n-aş mai propovădui-o."

Aşa şi toţi ceilalţi apostoli şi apoi mucenicii şi, mai apoi, sfinţii cuvioşi mergeau cu bucurie la chinuri şi suferinţă. Şi toate acestea pentru că Duhul Sfânt e bun şi dulce şi el atrage sufletul să iubească pe Domnul şi din pricina dulceţii Duhului Sfânt sufletul nu se teme de suferinţe.

Mulţi sfinţi mucenici au cunoscut în suferinţe pe Domnul şi ajutorul Lui. Mulţi monahi săvârşesc mari nevoinţe şi suferă aspre osteneli pentru Domnul; şi ei au cunoscut pe Domnul şi se tem să nu fie biruiţi în patimile lor şi se roagă pentru întreaga lume şi harul lui Dumnezeu îi învaţă să iubească pe vrăjmaşi, pentru că cine nu iubeşte pe vrăjmaşi nu poate să cunoască pe Domnul, Care a murit pe cruce pentru vrăjmaşi, ne-a dat pildă în El Însuşi şi ne-a dat porunca de a-i iubi pe vrăjmaşi [*Mt* 5, 44].

Domnul este iubire şi ne-a poruncit să ne iubim unii pe alţii [*In* 13, 34] şi să-i iubim pe vrăjmaşi; Duhul Sfânt ne învaţă această iubire [*1 In* 4, 12–13].

Sufletul care n-a cunoscut pe Duhul Sfânt nu înţelege cum e cu putinţă a-i iubi pe vrăjmaşi şi nu primeşte aceasta; dar Domnul are milă de toţi şi cine vrea să fie cu Domnul, acela trebuie să-i iubească pe vrăjmaşi.

Cine a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt, acela se face asemenea Domnului, după cum a zis Ioan Teologul: „Vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea aşa cum este” [*1 In* 3, 2] şi vom vedea slava Lui [*In* 17, 24].

Tu zici că mulţi oameni suferă de tot felul de nenorociri şi de la oamenii răi; dar eu te rog: smereşte-te sub mâna cea tare a lui Dumnezeu şi atunci harul te va învăţa şi tu însuţi vei voi să suferi pentru iubirea Domnului. Iată ce te învaţă Duhul Sfânt pe Care L-am cunoscut în Biserică.

Dar cine-i ocărăşte pe oamenii răi şi nu se roagă pentru ei, acela nu va cunoaşte niciodată harul lui Dumnezeu.

Dacă vrei să ştii cât de mult ne iubeşte Domnul, urăşte păcatul şi gândurile rele şi roagă-te din adâncul inimii ziua şi noaptea, şi atunci Domnul îţi va da harul Lui şi vei cunoaşte pe Domnul prin Duhul Sfânt, iar după moarte, când vei ajunge în rai, şi acolo vei cunoaşte pe Domnul prin Duhul Sfânt, aşa cum L-ai cunoscut pe pământ.

În cer şi pe pământ Domnul este cunoscut numai prin Duhul Sfânt şi nu din ştiinţă. Chiar şi pruncii care n-au învăţat încă nimic Îl cunosc pe Domnul prin Duhul Sfânt [*Mt* 11, 2]. Sfântul Ioan Botezătorul a simţit încă pe când era în pântecele maicii lui venirea Domnului [*Lc* 1, 14]. Simeon Stâlpnicul de pe Muntele Minunat [24 mai] era un băiat de şapte ani atunci când i S-a arătat Domnul şi el L-a cunoscut. Cuviosul Serafim era în puterea vârstei [27 de ani] când Domnul i S-a arătat în vremea Liturghiei. Iar [dreptul] Simeon era la adânci bătrâneţi atunci când L-a cunoscut pe Domnul şi L-a luat în braţele sale [*Lc* 2, 24–25].

Astfel, Domnul Se potriveşte nouă ca să mângâie orice suflet.

Iubirea Domnului se face cunoscută nu altfel decât prin Duhul Sfânt; dar un suflet paşnic care-şi păzeşte conştiinţa curată cunoaşte din făpturi pe Dumnezeu, că El a făcut cerul şi pământul. Şi aceasta e o lucrare a harului, chiar dacă una mică; lipsită însă de har, mintea noastră nu poate cunoaşte pe Dumnezeu, ci este neîncetat atrasă spre cele pământeşti: spre bogăţii, spre slavă, spre desfătări.

Ca şi iubirea lui Iisus Hristos, tot aşa şi pătimirile Lui au fost prea mari ca noi să le putem pricepe, pentru că iubim prea puţin pe Domnul. Dar cine iubeşte mult, acela

poate înţelege mult şi din pătimirile Domnului. Iubirea este mică, este mijlocie, dar este şi desăvârşită, şi cu cât mai desăvârşită e iubirea, cu atât mai desăvârşită e şi cunoştinţa.

Îndeobşte, fiecare dintre noi poate înţelege despre Dumnezeu atât cât i-a făcut cunoscut harul Duhului Sfânt, căci cum am putea gândi sau judeca despre ceea ce n-am văzut sau n-am auzit şi nu cunoaştem? Iată, sfinţii zic că ei au văzut pe Dumnezeu; dar sunt oameni care zic că Dumnezeu nu există. Este limpede că ei vorbesc aşa pentru că n-au cunoscut pe Dumnezeu, dar aceasta nu înseamnă deloc că El nu există.

Sfinţii vorbesc despre ceea ce au văzut şi au cunoscut aievea. Ei nu vorbesc despre ceva ce n-au văzut. Nu spun, de pildă, că au văzut un cal lung de un kilometru sau un vapor de zece kilometri — ceea ce nici nu există. Şi eu cred că dacă Dumnezeu n-ar exista, nu s-ar mai pomeni despre El pe pământ; dar oamenii vor să trăiască după voia lor şi de aceea zic că Dumnezeu nu există, şi prin aceasta demonstrează că El există.

Chiar şi la păgâni sufletul simţea că Dumnezeu există, deşi ei nu ştiau cum să cinstească pe adevăratul Dumnezeu [*Rm* 1, 21]. Dar Duhul Sfânt i-a învăţat pe sfinţii proroci, apoi pe apostoli, apoi pe sfinţii părinţi şi episcopi, şi aşa credinţa cea adevărată a ajuns până la noi. Şi noi L-am cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt şi, când L-am cunoscut, sufletul nostru s-a întărit întru El.

Sufletul care a cunoscut pe Domnul simte în chip nevăzut prezenţa Făcătorului său şi rămâne în El foarte liniştit şi bucuros. Şi cu ce s-ar putea asemăna această bucurie? Este asemenea celei pe care o simte un fiu iubit care se întoarce după o lungă despărţire dintr-o ţară îndepărtată în casa sa părintească şi vorbeşte pe săturate cu tatăl său, cu iubita lui mamă, cu fraţii şi surorile lui dragi.

Oamenilor, făpturi ale lui Dumnezeu, cunoaşteţi pe Făcătorul! El ne iubeşte. Cunoaşteţi iubirea lui Hristos şi trăiţi în pace şi aşa bucuraţi-L pe Domnul. El îi aşteaptă la Sine milostiv pe toţi.

Întoarceţi-vă la Dumnezeu toate noroadele pământului şi înălţaţi spre El rugăciunile voastre şi rugăciunea întregului pământ va urca la cer ca un nor preafrumos, liniştit, luminat de soare, şi atunci toate cerurile se vor bucura şi vor cânta un cânt de slavă Domnului pentru pătimirile Lui prin care ne-a mântuit.

Cunoaşteţi, noroadelor, că am fost zidiţi pentru slava lui Dumnezeu în ceruri, şi nu vă alipiţi de pământ, fiindcă Dumnezeu este Tatăl nostru şi ne iubeşte ca pe nişte copii dragi.

Domnul Cel Milostiv a dat pe pământ pe Duhul Sfânt şi prin Duhul Sfânt s-a întărit Sfânta Biserică.

Duhul Sfânt nu ne-a descoperit numai cele pământeşti, ci şi cele cereşti.

Prin Duhul Sfânt am cunoscut iubirea Domnului. Iubirea Domnului e arzătoare. Plini de iubire, Sfinţii Apostoli au străbătut lumea întreagă şi duhul lor ardea ca toţi oamenii să-L cunoască pe Domnul.

Prin Duhul Sfânt se desfătau cei iubiţi ai lui Dumnezeu — prorocii — şi de aceea cuvântul lor era puternic şi plăcut, pentru că orice suflet vrea să audă cuvântul Domnului.

O, minune! Chiar şi pe mine, care sunt un mare păcătos, Domnul nu m-a dispreţuit, ci mi-a dat să-L cunosc prin Duhul Sfânt.

Dă-mi, Doamne, duh smerit, ca să-Ţi mulţumesc pururea pentru că ai trimis pe pământ pe Duhul Sfânt. Eu îmi aduc aminte de El. El Însuşi mă ajută să-mi aduc aminte de El.

Duhule Sfinte! Împărate mare! Ce-Ţi voi da în schimb eu — pământ păcătos? Tu mi-ai descoperit taine de nepătruns. Tu mi-ai dat să cunosc cât de nemăsurat ne iubeşte El.

Este cu neputinţă de tâlcuit cât de mult ne iubeşte Domnul; această iubire se face cunoscută numai prin Duhul Sfânt şi atunci sufletul simte această iubire în chip neînţeles. Domnul este prin fire bun şi milostiv, blând şi iubitor, şi bunătatea Lui nu poate fi descrisă, dar sufletul simte fără cuvinte această iubire şi doreşte să rămână pururea într-o asemenea tihnă.

El a zis: „Nu vă voi lăsa orfani" [*In* 14, 18], şi noi vedem că, într-adevăr, nu ne-a părăsit, ci ne-a dat pe Duhul Sfânt.

Duhul Sfânt dă sufletului cunoştinţa în chip nevăzut. În Duhul Sfânt sufletul îşi află odihna. Duhul Sfânt veseleşte sufletul şi-i dă bucurie pe pământ. Ce fel de bucurie şi ce veselie vor fi însă în ceruri? Prin Duhul Sfânt învăţăm să cunoaştem iubirea lui Dumnezeu, dar acolo ea va fi desăvârşită. Sunt un om neputincios! Am cunoscut iubirea lui Dumnezeu în desăvârşirea ei, dar nu pot să o am, şi sufletul meu plânge în fiecare zi şi gândesc mereu: „N-am ajuns încă la ceea ce caută sufletul meu".

Când Duhul Sfânt S-a pogorât peste Apostoli, atunci ei au cunoscut din experienţă ce este iubirea lui Dumnezeu şi iubirea de oameni.

„Copiii mei, sufăr până ce Hristos va lua chip în voi", zice Apostolul [*Ga* 4, 19].

O, cât de bucuros aş fi dacă toate noroadele ar cunoaşte pe Domnul!

Doamne, dă-le Tu Însuţi să Te cunoască prin Duhul Sfânt, aşa cum ai dat apostolilor Tăi pe Duhul Sfânt şi ei Te-au cunoscut pe Tine, aşa dă tuturor oamenilor să Te cunoască prin Duhul Tău Cel Sfânt.

9
Despre iubire

Sufletul meu însetează după Dumnezeul Cel Viu. Sufletul meu caută iarăşi să se sature de dulceaţa Domnului. O, nepătrunsă mila Domnului: din ţărână l-a zidit Domnul pe om şi a suflat în nările lui suflare de viaţă [*Fc* 2, 7], şi sufletul omului a ajuns înrudit cu Dumnezeu.

Atât de mult a iubit Domnul zidirea Sa, că a dat omului pe Duhul Sfânt, iar omul a cunoscut pe Ziditorul său şi iubeşte pe Domnul lui.

Duhul Sfânt e iubire şi dulceaţă sufletului, minţii şi trupului; dar când sufletul pierde harul sau când harul se împuţinează, atunci sufletul va căuta iarăşi pe Duhul Sfânt cu lacrimi, tânjeşte după Dumnezeu şi zice:

„Sufletul meu tânjeşte după Domnul şi-L caut cu lacrimi. Cum să nu Te caut, Doamne? Tu Însuţi m-ai aflat întâi şi mi-ai dat dulceaţa Duhului Sfânt; şi acum sufletul meu tânjeşte după Tine. Inima mea s-a îndrăgostit de Tine şi mă rog Ţie: Dă-mi să rămân până la sfârşit în iubirea Ta; dă-mi pentru iubirea Ta să îndur toate întristările şi bolile."

Frică şi cutremur cuprind sufletul meu când vreau să scriu despre iubirea lui Dumnezeu.

Sufletul meu e sărman şi n-are putere să descrie iubirea Domnului.

Şi sufletul e cuprins de spaimă, dar, în acelaşi timp, năzuieşte să scrie măcar un cuvânt despre iubirea lui Hristos.

A scrie aceasta istoveşte duhul meu, dar mă sileşte iubirea.

Omule — neputincioasă făptură.

Când harul e în noi, duhul se aprinde şi se avântă spre Domnul ziua şi noaptea, pentru că harul leagă sufletul să-L iubească pe Dumnezeu, şi el se îndrăgosteşte de El şi nu vrea să se smulgă de la El, pentru că nu poate să se sature de dulceaţa Sfântului Duh.

Şi iubirea lui Dumnezeu nu are sfârşit.

Cunosc un om pe care Domnul Cel Milostiv L-a cercetat cu harul Lui; şi dacă Domnul l-ar fi întrebat: „Vrei să-ţi dau încă şi mai mult?”, pentru neputinţa trupului sufletul ar fi răspuns: „Tu vezi, Doamne, că dacă mi-ai da mai mult, aş muri”, pentru că omul e mărginit şi nu poate purta plinătatea harului.

Astfel, pe Tabor, ucenicii lui Hristos au căzut cu faţa la pământ de slava Domnului. Şi nimeni nu poate pricepe cum dă Domnul sufletului harul Său.

Bun eşti Tu, Doamne. Mulţumesc milei Tale: Tu ai revărsat peste mine Duhul Tău Cel Sfânt şi mi-ai dat să gust iubirea Ta pentru mine, mult greşitul, şi sufletul meu e atras spre Tine, Lumină neapropiată.

Cine ar putea să Te cunoască, dacă Tu Însuţi, Cel Milostiv, n-ai binevoi să Te faci cunoscut sufletului? Şi el Te-a văzut şi a cunoscut pe Ziditorul său ca pe un Dumnezeu bun, şi sufletul meu vrea nesăturat să fie cu Tine totdeauna, fiindcă Tu, Cel milostiv, ai atras sufletul prin dragostea Ta, şi sufletul a cunoscut iubirea Ta.

Tu vezi, Doamne, cât de neputincios şi păcătos e sufletul omului, dar Tu, Cel milostiv, dai sufletului puterea să Te iubească, şi sufletul se teme să nu piardă smerenia pe

care vrăjmaşii încearcă să o ia de la el, fiindcă atunci harul Tău părăseşte sufletul.

Ce să dau în schimb Domnului meu?

Sunt un ticălos, Domnul ştie aceasta, dar îmi place să-mi smeresc sufletul şi să-l iubesc pe aproapele meu, chiar dacă el m-a ocărât. Neîncetat Îl rog pe Domnul ca, El, Cel milostiv, să-mi dea iubirea de vrăjmaşi, şi prin milostivirea lui Dumnezeu am simţit ce este iubirea lui Dumnezeu şi iubirea aproapelui; ziua şi noaptea cer de la Domnul iubirea şi Domnul îmi dă lacrimi să plâng pentru întreaga lume. Dar dacă osândesc pe cineva sau îl privesc de sus, lacrimile seacă şi atunci în suflet lucrează urâtul; şi iarăşi încep să cer de la Domnul iertare şi, Domnul Cel milostiv mă iartă pe mine, păcătosul.

Fraţilor, scriu înaintea feţei Dumnezeului meu: smeriţi-vă inimile voastre şi veţi vedea mila Domnului, şi încă de pe pământ veţi cunoaşte pe Ziditorul ceresc şi sufletul vostru nu va cunoaşte săturare în iubire.

Nimeni nu poate cunoaşte de la sine ce este iubirea lui Dumnezeu, dacă nu-L învaţă Duhul Sfânt; dar în Biserica noastră iubirea lui Dumnezeu se face cunoscută prin Duhul Sfânt şi de aceea vorbim despre ea.

Sufletul păcătos care nu cunoaşte pe Domnul se teme de moarte, gândind că Domnul nu-i va ierta păcatele sale. Dar aceasta e pentru că sufletul nu cunoaşte pe Domnul şi cât de mult ne iubeşte. Dacă oamenii ar şti aceasta, nici un singur om n-ar mai deznădăjdui, pentru că Domnul nu numai că iartă, dar se şi bucură de întoarcerea păcătosului. Chiar şi atunci când moartea îţi bate la uşă, crede cu tărie că, de îndată ce vei cere iertare, o vei şi dobândi.

Domnul nu e ca noi. El este blând şi milostiv şi bun, şi atunci când sufletul Îl cunoaşte, el se minunează fără sfârşit şi zice: „Ah, ce Dumnezeu avem!”

Duhul Sfânt a dat Bisericii noastre să cunoască cât de mare este milostivirea lui Dumnezeu.

Domnul ne iubeşte şi ne primeşte cu blândeţe, fără reproşuri, aşa cum în Evanghelie tatăl fiului risipitor nu i-a făcut acestuia reproşuri, ci a dat poruncă slujitorilor să-i dea o haină nouă, să-i pună în deget un inel scump şi încălţăminte în picioare, să junghie viţelul cel gras şi să se veselească şi nu l-a învinuit [*Lc* 15].

Cu câtă blândeţe şi răbdare trebuie să îndreptăm şi noi pe fratele nostru, ca să fie praznic în suflet pentru întoarcerea lui!

Duhul Sfânt învaţă sufletul în chip negrăit să iubească pe oameni.

O, fraţilor, să uităm pământul şi tot ce e pe el, pentru că el ne abate de la vederea Sfintei Treimi, Care e de necuprins pentru mintea noastră, dar pe Care sfinţii în ceruri o văd prin Duhul Sfânt. Noi însă să stăruim în rugăciune fără nici o închipuire şi să cerem de la Domnul duh smerit [*Ps* 50, 18] şi Domnul ne va iubi şi ne va da pe pământ tot ce e de folos pentru suflet şi trup.

Milostive Doamne, dă harul Tău tuturor noroadelor pământului, fă ca ele să Te cunoască pe Tine, pentru că, fără Duhul Sfânt, omul nu poate să Te cunoască şi să înţeleagă iubirea Ta.

Copilaşilor, cunoaşteţi pe Făcătorul cerului şi al pământului.

Doamne, trimite mila Ta peste copiii acestui pământ, pe care îi iubeşti, şi dă-le să Te cunoască prin Duhul Sfânt. Cu lacrimi mă rog Ţie: ascultă rugăciunea mea pentru copiii Tăi şi dă tuturor să cunoască slava Ta prin Duhul Sfânt.

În anii copilăriei îmi plăcea să gândesc aşa: Domnul S-a înălţat la ceruri şi ne aşteaptă la El; dar pentru a fi îm-

preună cu Domnul, trebuie să fim asemenea Lui sau ca nişte copii [*Mt* 18, 3], smeriţi şi blânzi, şi să-I slujim Lui. Atunci, după cuvântul Domnului: „Acolo unde sunt Eu, va fi şi slujitorul Meu" [*In* 12, 26], şi noi vom fi împreună cu El în Împărăţia cerurilor. Dar acum sufletul meu e mâhnit şi abătut şi nu pot să mă înalţ cu minte curată spre Dumnezeu şi n-am în mine destule lacrimi ca să plâng faptele mele cele rele; sufletul meu e secătuit şi istovit de întunericul posomorât al vieţii acesteia...

Ah, cine-mi va cânta cântul pe care-l iubesc din anii copilăriei despre cum S-a înălţat Domnul la cer şi cât de mult ne iubeşte şi cu cât dor ne aşteaptă la El. Cu lacrimi ascult acest cânt, pentru că sufletul meu tânjeşte pe pământ.

Ce s-a întâmplat cu mine? Cum am pierdut bucuria şi cum să o găsesc din nou?

Plângeţi cu mine păsări şi toate fiarele sălbatice! Plângeţi cu mine, păduri şi pustii! Să plângă cu mine toată zidirea lui Dumnezeu şi să mă mângâie în nenorocire şi întristare.

Iată ce gândeşte sufletul meu: dacă eu iubesc atât de **puţin** pe Dumnezeu şi sufletul meu tânjeşte cu atâta **tărie** după Domnul, cât de mare trebuie să fi fost întristarea Maicii lui Dumnezeu, când a rămas pe pământ după Înălţarea Domnului?

Ea n-a aşternut în scris întristarea sufletului Său, şi ceea ce ştim despre viaţa ei pe pământ e puţin, dar trebuie să ne dăm seama că nu e cu putinţă să înţelegem plinătatea iubirii ei pentru Fiul şi Dumnezeul ei.

Inima Maicii Domnului, toate gândurile şi tot sufletul ei erau preocupate de Domnul; dar i-a mai fost dat şi altceva: ea iubea norodul şi se ruga fierbinte pentru oameni, pentru noii creştini, ca Domnul să ne întărească, şi pentru toată lumea, ca toţi să se mântuiască. În această rugăciune era bucuria şi mângâierea ei pe pământ.

Nu înţelegem în deplinătatea ei iubirea Maicii lui Dumnezeu, dar ştim aceasta:

cu cât mai mare e iubirea, cu atât mai mari sunt şi suferinţele sufletului;

cu cât mai deplină e iubirea, cu atât mai deplină e cunoştinţa;

cu cât mai fierbinte e iubirea, cu atât mai fierbinte e rugăciunea;

cu cât mai desăvârşită e iubirea, cu atât mai sfântă e viaţa.

Nimeni dintre noi nu ajunge la deplinătatea iubirii Maicii lui Dumnezeu; noi avem nevoie de pocăinţa lui Adam; în parte însă, aşa cum ne învaţă Duhul Sfânt în Biserică, înţelegem şi noi această iubire.

„Oare nu ardea inima noastră înăuntrul nostru?" [*Lc* 24, 32], au spus apostolii când S-a apropiat de ei Hristos. Aşa cunoaşte sufletul pe Stăpânul său şi-L iubeşte, şi dulceaţa iubirii Lui e arzătoare.

În ceruri, e în toţi o singură iubire, dar pe pământ unii iubesc mai mult pe Domnul, alţii mai puţin, iar alţii nu-L iubesc deloc.

Sufletul plin de iubirea lui Dumnezeu uită şi cer şi pământ; duhul arde şi vede în chip nevăzut pe Cel Dorit, şi sufletul varsă mulţime de lacrimi dulci şi nu poate uita pe Domnul fie şi numai o secundă, pentru că harul lui Dumnezeu dă puterea de a iubi pe Cel Iubit.

Ah, în ce slavă e Domnul şi cu ce cântări este El preamărit în ceruri! Cât de dulci sunt aceste cântări care izvorăsc din iubirea lui Dumnezeu!

Cine e vrednic să audă aceste cântări cântate prin Duhul Sfânt şi în care este preamărit Domnul pentru pătimirile Lui, şi care va fi bucuria la auzul acestor cântări?

Pe pământ, de-abia e atins sufletul de iubirea lui Dumnezeu, că dulceaţa Duhului Sfânt îl şi poartă spre Dumnezeul iubit şi Tatăl ceresc.

Fraţilor preaiubiţi, să ne smerim pe noi înşine, ca să fim vrednici de iubirea lui Dumnezeu, ca Domnul să ne

împodobească cu smerenia şi blândeţea Sa şi să ne facem vrednici de lăcaşurile cereşti pe care ni le-a gătit Domnul [*In* 14, 2–3].

Domnul iubeşte pe toţi oamenii, dar încă şi mai mult îl iubeşte pe cel care Îl caută.

„Pe cei ce Mă caută îi iubesc, zice Domnul, şi cei ce Mă caută vor afla har" [*Pr* 8, 17]. Iar cu el [cu harul] viaţa e uşoară şi bună, sufletul e vesel şi spune: „Domnul **meu**, eu sunt robul **tău**".

O mare bucurie e în aceste cuvinte: dacă Domnul e **al nostru**, atunci **toate sunt ale noastre.** Iată cât de bogaţi suntem!

Mare şi necuprins e Domnul nostru, dar pentru noi El S-a micşorat ca să-L cunoaştem şi să-L iubim, ca din iubirea lui Dumnezeu să uităm pământul, să trăim în ceruri şi să vedem slava Domnului.

Celor pe care i-a ales, Domnul le dă un har atât de mare, că în iubirea lor îmbrăţişează tot pământul, lumea întreagă, şi sufletele lor ard de dorinţa ca toţi oamenii să se mântuiască şi să vadă slava Domnului.

Domnul a spus ucenicilor Lui: „Copii, aveţi ceva de mâncare?" [*In* 21, 5]. Ce mare iubire e în aceste cuvinte duioase: Domnul ne numeşte „copii". Ce bucurie mai mare decât aceasta?

Trebuie să cugetăm adânc asupra acestor cuvinte şi asupra suferinţelor Domnului pentru noi pe cruce.

Cât de mult iubeşte Domnul zidirea Sa!

Şi iată că Domnul ne-a dat să vorbim despre aceasta împreună cu voi, şi duhul nostru se bucură că Domnul e cu noi.

Cu smerenie vă cer: Rugaţi-vă pentru mine şi Domnul vă va răsplăti.

Fratele R. mi-a povestit că, odată, pe când era grav bolnav, mama sa i-a spus tatălui său: „Cum se chinuie copilul nostru. Cu bucurie m-aş lăsa tăiată în bucăţi, dacă aceasta i-ar putea fi drept ajutor şi i-ar uşura suferinţele."

Aşa este şi iubirea Domnului pentru oameni. El a spus: „Nu e iubire mai mare decât să-şi pună cineva sufletul pentru aproapele său" [*In* 15, 13]. Domnului îi era atât de mult milă de oameni, că a dorit să sufere pentru ei ca o mamă, şi chiar mai mult. Dar nimeni nu poate înţelege această mare iubire fără harul Duhului Sfânt. Scripturile vorbesc despre aceasta, dar nici Scripturile nu pot fi înţelese cu mintea, pentru că şi în Scriptură vorbeşte acelaşi Duh Sfânt.

Domnul ne iubeşte atât încât vrea ca toţi oamenii să se mântuiască [*1 Tim* 2, 4] şi să fie veşnic împreună cu El în ceruri şi să vadă slava Lui [*In* 17, 24]. Noi nu cunoaştem această slavă în deplinătatea ei, dar prin Duhul Sfânt o înţelegem în parte. Cine n-a cunoscut însă pe Duhul Sfânt nu poate înţelege această slavă, ci crede numai în făgăduinţele Domnului şi păzeşte poruncile Lui. Dar şi ei sunt fericiţi, aşa cum a spus Domnul Apostolului Toma [*In* 20, 29]; şi vor fi deopotrivă cu cei care au văzut încă de aici slava lui Dumnezeu.

Dacă vrei să cunoşti pe Domnul, smereşte-te până la sfârşit, fii ascultător şi înfrânat în toate, iubeşte adevărul şi **negreşit** Domnul îţi va da să-L cunoşti prin Duhul Sfânt; şi atunci vei şti din experienţă **ce** este iubirea lui Dumnezeu şi **ce** este iubirea de oameni. Şi cu cât mai desăvârşită e iubirea, cu atât mai desăvârşită e şi cunoştinţa. Iubirea este mică, este mijlocie, dar este şi mare.

Cine se teme de păcat acela iubeşte pe Dumnezeu; cine are străpungerea inimii acela iubeşte mai mult; cine are în

suflet lumină şi bucurie, acela iubeşte încă şi mai mult; dar cine are harul în suflet şi în trup, acela are iubirea desăvârşită. Un astfel de har a dat Duhul Sfânt mucenicilor, şi el îi ajuta să îndure cu bărbăţie toate suferinţele.

Poate vorbi cineva despre rai, cum va fi el?

Despre rai nu poate vorbi decât cel care prin Duhul Sfânt a cunoscut pe Domnul şi iubirea Lui pentru noi.

Domnul e atât de drag şi vrednic de iubit, încât din pricina iubirii Lui sufletul nu-şi mai poate aduce aminte de altcineva. Harul Duhului Sfânt e atât de dulce şi schimbă până într-atât tot omul, că el uită chiar şi de propriii lui părinţi.

Sufletul care a cunoscut deplin pe Domnul şi s-a desfătat de El nu mai doreşte nimic altceva şi nu se mai alipeşte de nimic din cele de pe pământ şi, chiar dacă i s-ar pune înainte o împărăţie, n-ar voi-o, pentru că iubirea lui Hristos e atât de dulce şi ea bucură şi veseleşte atât de mult sufletul, încât chiar şi o viaţă împărătească nu-l mai poate desfăta.

Aş vrea să spun acum un cuvânt, pe cât mă luminează harul lui Dumnezeu, despre măsurile iubirii lui Dumnezeu.

Când omul se teme să nu întristeze pe Dumnezeu printr-un păcat oarecare, aceasta e prima iubire. Când cineva are mintea curată de gânduri, aceasta e a doua iubire, mai mare decât prima. A treia, mai mare încă, e atunci când cineva are în chip simţit harul în suflet. Iar când cineva are harul Duhului Sfânt şi în suflet şi în trup, aceasta e iubirea desăvârşită; oasele celui ce păzeşte acest har vor fi sfinte moaşte, ca acelea ale mucenicilor sau ale prorocilor sau ale cuvioşilor şi ale celorlalţi mari sfinţi.

Cine rămâne în această măsură, pe acela nu-l mai înşeală iubirea fetelor, cu care se desfată toată lumea, căci dulceaţa iubirii dumnezeieşti face sufletul să uite tot ce-i pământesc. Harul Sfântului Duh atrage sufletul să iubească pe Domnul deplin şi în această plinătate a iubirii Dom-

nului sufletul nu mai e atins de lume, deşi trăieşte pe pământ.

Suntem mândri cu mintea şi de aceea nu putem sta în acest har şi el se depărtează de suflet şi atunci sufletul tânjeşte după el şi îl caută din nou cu lacrimi, plânge şi suspină, şi strigă către Domnul:

„Dumnezeule Milostive, Tu vezi cât de întristat e sufletul meu şi cum tânjesc după Tine!"

N-a fost pe pământ om atât de blând şi plin de iubire ca Domnul nostru Iisus Hristos. În El este bucuria şi veselia noastră. Să-L iubim, iar El ne va duce în Împărăţia Lui, unde vom vedea slava Lui.

De patruzeci de ani, iată, de când Domnul mi-a dat prin Duhul Sfânt să cunosc iubirea lui Dumnezeu, mă întristez pentru norodul lui Dumnezeu.

O, fraţilor, nimic nu e mai bun ca iubirea lui Dumnezeu, când Domnul aprinde sufletul de iubire pentru Dumnezeu şi aproapele lui.

Mare e mila Domnului: sufletul a cunoscut pe Dumnezeu, Tatăl său Ceresc, şi plânge şi se mâhneşte: de ce am întristat atât de mult pe Domnul? Şi Domnul îi dă iertarea păcatelor, şi atunci e o bucurie şi o veselie să iubească pe Ziditorul său şi pe aproapele, chiar şi să plângă pentru el, ca Domnul Cel Milostiv să ia orice suflet la El, acolo unde ne-a gătit loc prin pătimirile Sale pe cruce.

Cine a cunoscut dulceaţa iubirii lui Dumnezeu, când sufletul lui e încălzit de har şi iubeşte pe Dumnezeu şi pe fratele lui, acela ştie în parte că „Împărăţia cerurilor este înăuntrul nostru" [*Lc* 17, 21].

Milostive Doamne, mare e iubirea Ta faţă de mine, păcătosul. Tu mi-ai dat să Te cunosc, Tu mi-ai dat să gust harul Tău. „Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul" [*Ps* 33, 9].

Tu mi-ai dat să gust bunătatea Ta şi mila Ta, şi sufletul meu e atras spre Tine nesăturat ziua şi noaptea, şi el nu poate uita pe Ziditorul său iubit, fiindcă Duhul Dumnezeu îi dă puterea de a iubi pe Cel iubit şi sufletul nu cunoaşte săturare, ci este atras necontenit spre Părintele său Ceresc.

Fericit sufletul care iubeşte smerenia şi lacrimile şi care urăşte gândurile cele rele.

Fericit sufletul care iubeşte pe fratele său, căci **fratele nostru este viaţa noastră.**

Fericit sufletul care iubeşte pe fratele: în el viază în chip simţit Duhul Domnului şi îi dă pace şi bucurie, iar el plânge pentru întreaga lume.

Sufletul meu şi-a adus aminte de iubirea Domnului şi inima mea s-a încălzit şi sufletul meu s-a predat unui plâns adânc, pentru că am întristat atât de mult pe Domnul, Ziditorul meu iubit; dar El nu şi-a adus aminte de păcatele mele, şi atunci sufletul meu s-a predat unui plâns încă mai adânc, ca Domnul să aibă milă de fiece suflet şi să-l ia în Împărăţia Sa cea cerească.

Şi sufletul meu plânge pentru întreaga lume.

Nu pot să tac despre norodul pe care-l iubesc până la lacrimi. Nu pot să tac, pentru că sufletul meu se întristează mereu pentru norodul lui Dumnezeu şi mă rog pentru el cu lacrimi. Nu pot să nu vă destăinui, fraţilor, despre mila lui Dumnezeu şi despre vicleniile vrăjmaşului.

Patruzeci de ani s-au scurs din vremea când harul Sfântului Duh m-a învăţat să iubesc pe om şi toată zidirea şi mi-a descoperit vicleniile vrăjmaşului care-şi lucrează răul său în lume prin înşelăciune.

Credeţi-mă, fraţilor. Scriu înaintea feţei lui Dumnezeu, Care în marea Lui milostivire S-a făcut cunoscut sufletului meu prin Duhul Sfânt. Dar dacă sufletul nu gustă pe Duhul Sfânt, nu poate cunoaşte nici pe Domnul, nici iubirea Lui.

Domnul e bun şi milostiv, dar dacă nu ne-ar învăţa Duhul Sfânt, n-am putea spune despre iubirea Lui nimic, afa-

ră de ce spun Scripturile. Dar tu frate, nu te tulbura dacă nu simţi în tine iubirea lui Dumnezeu, ci cugetă despre Domnul că e milostiv şi înfrânează-te de la păcate, şi harul lui Dumnezeu te va învăţa.

Iubirea nu se îngrijeşte de vreme şi are totdeauna putere. Unii cred că Domnul a suferit pentru oameni din iubire, dar cum nu găsesc această iubire în sufletul lor, aceasta li se pare că ar fi o poveste de demult.

Dar când sufletul cunoaşte iubirea lui Dumnezeu prin Duhul Sfânt, atunci el simte lămurit că Domnul e pentru noi un Tată, cel mai apropiat, cel mai bun şi mai drag, şi că nu e fericire mai mare decât să iubeşti pe Dumnezeu din tot cugetul, din toată inima şi din tot sufletul, aşa cum a poruncit Domnul, şi pe aproapele tău ca pe tine însuţi [*Mt* 22, 37–39]. Şi când această iubire este în suflet, atunci toate bucură sufletul, dar când o pierde, omul nu-şi mai găseşte odihna, se tulbură şi se supără pe ceilalţi atunci când este supărat de ei şi nu înţelege că el însuşi este vinovat: a pierdut iubirea lui Dumnezeu şi a osândit sau urât pe fratele lui.

Harul vine de la iubirea pentru fratele şi se păstrează prin iubirea pentru fratele; dar dacă nu iubim pe fratele, harul lui Dumnezeu nu vine în suflet.

Dacă oamenii ar păzi poruncile lui Hristos, ar fi raiul pe pământ şi cu puţină osteneală toţi ar avea îndeajuns tot ce le e de neapărată trebuinţă, şi Duhul lui Dumnezeu ar fi viu în sufletele oamenilor, fiindcă El Însuşi caută sufletul omului şi vrea să vieze în noi; dar dacă nu se sălăşluieşte în noi, aceasta e numai din pricina mândriei minţii noastre.

Acum oamenii s-au făcut mândri şi nu se mântuiesc decât prin întristări şi pocăinţă, şi numai foarte arareori ajunge cineva la iubire.

Marele Antonie zicea: „De acum nu mă mai tem de Domnul, ci Îl iubesc". El vorbea aşa pentru că în sufletul lui era un mare har al Duhului Sfânt, Care dă mărturie de această iubire, şi atunci sufletul nu mai poate vorbi altfel. Dar pe cel care n-are asemenea mare har, Sfinţii Părinţi îl învaţă pocăinţa, şi pocăinţa nu e departe de iubire care vine pe măsura simplităţii şi smereniei duhului.

Dacă cineva gândeşte bine despre fratele, că Domnul îl iubeşte şi mai cu seamă dacă tu însuţi gândeşti că în sufletul lui viază Duhul Sfânt, atunci eşti aproape de iubirea lui Dumnezeu.

Cineva va spune poate: „El se gândeşte tot timpul la iubirea lui Dumnezeu". Dar la ce altceva să te gândeşti mai mult decât la Dumnezeu? Doar El ne-a zidit ca să fim veşnic împreună cu El şi să vedem slava Lui. Cine iubeşte ceva, acela vrea să şi vorbească de aceasta; după care ajunge la obişnuinţă: dacă se obişnuieşte să se gândească la Dumnezeu, Îl va purta întotdeauna în suflet; dacă se obişnuieşte să se gândească la cele ale lumii, atunci şi cu mintea va fi întotdeauna în aceasta. Obişnuieşte-te să te gândeşti la suferinţele Domnului, obişnuieşte-te să cugeţi la focul cel veşnic şi atunci acestea ţi se vor încrusta în suflet.

La bine ne ajută Domnul, la rău, vrăjmaşii, dar aceasta atârnă şi de voia noastră; trebuie să ne silim spre bine, dar cu măsură şi cunoscându-ne măsura. Trebuie să învăţăm să ne cunoaştem sufletele, ca să ştim ce ne e de folos. Unuia îi este de folos să se roage mult, altuia să citească sau să scrie. E folositor să citeşti, dar e mai bine să te rogi fără împrăştiere, şi încă şi mai de preţ este plânsul; fiecăruia ce-i dă Dumnezeu. Negreşit însă atunci când te-ai sculat din pat, trebuie să-I mulţumeşti lui Dumnezeu, după care căieşte-te şi roagă-te îndeajuns; după aceasta citeşte, ca mintea ta să se odihnească; iar după aceasta roagă-te din nou şi munceşte. Harul vine de la tot binele, dar mai mult decât de la orice vine de la iubirea de fraţi.

Într-o zi de Paşti, după vecernia săvârşită în biserica Acoperământului Maicii Domnului, mă întorceam la mine la moară. Pe drum stătea un muncitor. Când m-am apro-

piat de el, m-a rugat să-i dau un ou. Nu aveam şi m-am întors la mănăstire, am luat de la duhovnicul meu două ouă şi unul l-am dat muncitorului. El mi-a zis: „Suntem doi". I-am dat atunci şi pe celălalt şi, când m-am depărtat de el, am plâns de milă pentru sărmanul norod şi mi s-a făcut milă de lumea întreagă şi de fiecare făptură.

Altă dată, tot de Paşti, mergeam de la poarta principală a mănăstirii spre corpul nou de clădiri al Schimbării la Faţă şi văd venind în fugă în întâmpinarea mea un băieţel de vreo patru ani cu faţă veselă — harul dumnezeiesc veseleşte copiii. Aveam un ou şi am dat acest ou băiatului. El s-a bucurat şi îndată a alergat la tatăl său să-i arate darul. Şi pentru acest lucru neînsemnat am primit de la Dumnezeu o mare bucurie şi am fost cuprins de iubire pentru fiecare zidire a lui Dumnezeu şi Duhul lui Dumnezeu s-a făcut simţit în suflet. Ajuns acasă la mine, de milă pentru lume m-am rugat mult lui Dumnezeu cu lacrimi.

O, Duhule Sfinte, sălăşluieşte în noi pururea, căci bine este nouă să fim împreună cu Tine.

Dar nu totdeauna este atât de bine pentru suflet, fiindcă pentru mândrie harul se pierde, şi atunci suspin cum suspina Adam după raiul cel pierdut şi zic:

„Unde eşti Tu, Lumina mea? Unde eşti Tu, bucuria mea? De ce m-ai lepădat şi se chinuie inima mea? De ce Te-ai ascuns de mine şi se întristează sufletul meu?"

„Când ai venit în sufletul meu, mi-ai mistuit păcatele. Vino şi acum iarăşi în sufletul meu şi mistuie păcatele mele, care mi Te ascund aşa cum norii ascund soarele."

„Vino şi bucură-mă cu venirea Ta!"

„De ce zăboveşti, Doamne? Vezi că sufletul meu se chinuie şi Te caută cu lacrimi. Unde Te-ai ascuns? Iată, Tu eşti în tot locul, dar sufletul meu nu Te vede şi, bolnav, Te caut cu întristare."

Aşa Te-au căutat Preacurata Fecioară şi Iosif când erai mic copil. Oare ce gândea Ea în întristarea ei când nu l-a găsit pe Fiul ei Preaiubit? [*Lc* 2, 48].

Aşa, după moartea Domnului, inima Sfinţilor Apostoli era bolnavă şi întristată, pentru că pierise nădejdea lor. Dar, după Înviere, Domnul li S-a arătat şi ei L-au recunoscut şi s-au umplut de bucurie [*In* 20, 20].

Aşa Domnul Se arată şi acum sufletelor noastre şi sufletul Îl recunoaşte prin Duhul Sfânt. Simeon din Muntele Minunat era mic copil când i S-a arătat Domnul; înainte nu cunoştea pe Domnul, dar când i S-a arătat Domnul, el L-a recunoscut prin Duhul Sfânt.

Domnul a dat pe pământ pe Duhul Sfânt şi prin Duhul Sfânt e cunoscut Domnul şi toate cele cereşti, dar fără Duhul Sfânt omul e pământ păcătos.

Sufletul trebuie să iubească nesăturat pe Dumnezeu şi aşa mintea nu va mai fi înrobită de nimic, ci va rămâne cu toată puterea în Dumnezeu.

Am văzut multă milă de la Dumnezeu, deşi după faptele mele ar trebui mai degrabă să fiu pedepsit încă de aici, de pe pământ, precum şi după moarte. Dar Domnul îl iubeşte pe om cum nici nu ne putem închipui.

Fericit păcătosul care s-a întors la Dumnezeu şi L-a iubit pe El.

Cine urăşte păcatul, acela a urcat prima treaptă a scării cereşti. Când gândul nu-l mai îmboldeşte spre păcat, a urcat deja pe cea de-a doua. Iar cel care, prin Duhul Sfânt, a cunoscut iubirea desăvârşită a lui Dumnezeu, a urcat pe cea de-a treia. Dar aceasta se întâmplă arareori.

Ca să ajungem în iubirea lui Dumnezeu, trebuie să păzim tot ce a poruncit în Evanghelie Domnul.

Trebuie să avem o inimă plină de milă şi nu numai să-i iubim pe oameni, ci să ne fie milă de fiece făptură, de tot ce a fost făcut de Dumnezeu.

Ai văzut în pom o frunză verde şi ai rupt-o, fără să fie nevoie. Chiar dacă acesta nu e un păcat, totuşi mi-e milă şi

pentru frunză; inimii care a învăţat să iubească îi este milă pentru orice făptură. Dar omul e făptura cea mare. De aceea, dacă vezi că s-a rătăcit şi se pierde, roagă-te pentru el şi plângi dacă poţi; iar dacă nu poţi, atunci suspină cel puţin pentru el înaintea lui Dumnezeu. Domnul iubeşte sufletul care face aşa, pentru că atunci el se aseamănă Lui.

Aşa se ruga Cuviosul Paisie cel Mare pentru ucenicul lui care se lepădase de Hristos şi se căsătorise cu o evreică, ca Domnul să-l ierte. Şi Domnul a fost atât de bucuros de această rugăciune, că a vrut să-l mângâie El Însuşi pe robul Său şi i S-a arătat şi i-a zis: „Paisie, de ce te rogi pentru acesta, care s-a lepădat de Mine?" Dar Paisie a zis: „Doamne, Tu eşti milostiv, iartă-l!" Atunci Domnul i-a zis: „O, Paisie, prin iubirea ta te-ai asemănat Mie!" Atât de plăcută e Domnului rugăciunea pentru vrăjmaşi.

Eu însumi sunt un mare păcătos, dar scriu despre milostivirea lui Dumnezeu, pe care sufletul meu a cunoscut-o pe pământ prin Duhul Sfânt.

Sufletul nu poate avea pace dacă nu se va ruga pentru vrăjmaşi. Sufletul învăţat să se roage de harul lui Dumnezeu iubeşte şi-i este milă de fiece făptură şi mai cu seamă de om, pentru care Domnul a pătimit pe cruce, şi a suferit cu sufletul pentru noi toţi.

Domnul m-a învăţat să iubesc pe vrăjmaşi. Fără harul lui Dumnezeu nu putem iubi pe vrăjmaşi, dar Duhul Sfânt ne învaţă iubirea, şi atunci ne va fi milă chiar şi de demoni, pentru că s-au dezlipit de bine şi au pierdut smerenia şi iubirea de Dumnezeu.

Vă rog, fraţilor, faceţi o încercare. Dacă cineva vă ocărăşte sau vă dispreţuieşte sau smulge ce e al vostru, sau prigoneşte Biserica, rugaţi pe Domnul zicând: „Doamne, noi toţi suntem făpturile Tale. Ai milă de robii Tăi şi întoarce-i spre pocăinţă!" Şi atunci vei purta în chip simţit harul în sufletul tău. La început sileşte inima ta să iubească pe vrăjmaşi, şi Domnul, văzând dorinţa ta cea bună, te

va ajuta în toate, şi experienţa însăşi te va povăţui. Dar cine gândeşte rău de vrăjmaşi, acela n-are în el iubirea lui Dumnezeu şi nu-L cunoaşte pe Dumnezeu.

Dacă te vei ruga pentru vrăjmaşi, va veni la tine pacea; iar când vei iubi pe vrăjmaşi, să ştii că un mare har al lui Dumnezeu viază întru tine; nu zic că este deja un har desăvârşit, dar e de ajuns pentru mântuire. Dacă însă îi ocărăşti pe vrăjmaşii tăi, aceasta înseamnă că un duh rău viază întru tine şi aduce gânduri rele în inima ta; pentru că, aşa cum a spus Domnul, „din inima omului ies gândurile bune şi gândurile rele" [*Mt* 15, 19].

Omul bun gândeşte: „Tot cel ce rătăceşte de la adevăr piere" şi, de aceea, îi este milă de el. Dar cine n-a învăţat de la Duhul Sfânt să iubească, acela nu se va ruga pentru vrăjmaşi. Cine a învăţat de la Duhul Sfânt să iubească, acela se întristează toată viaţa pentru oamenii care nu se mântuiesc şi varsă multe lacrimi pentru popor, şi harul lui Dumnezeu îi dă puterea de a iubi pe vrăjmaşi.

Dacă nu-i iubeşti, măcar nu-i ponegri şi nu-i înjura; şi acesta va fi un lucru bun. Dar dacă cineva îi blestemă şi-i înjură, e limpede că un duh rău viază în el şi, dacă nu se pocăieşte, va merge după moarte acolo unde sălăşluiesc duhurile cele rele. Să izbăvească Domnul orice suflet de o asemenea nenorocire!

Înţelegeţi! E atât de simplu. Sunt vrednici de milă oamenii care nu cunosc pe Dumnezeu sau care se împotrivesc Lui. Inima mea suferă pentru ei şi lacrimi curg din ochii mei. Pentru noi şi raiul şi chinurile sunt limpezi: le cunoaştem prin Duhul Sfânt. Aceasta a spus-o şi Domnul: „Împărăţia lui Dumnezeu e înăuntrul vostru" [*Lc* 17, 22]! Aşa că încă de aici începe viaţa veşnică; şi chinurile veşnice încep şi ele tot încă de aici.

Pentru mândrie se pierde harul şi, împreună cu el şi iubirea de Dumnezeu şi îndrăzneala în rugăciune; şi atunci sufletul e chinuit de gândurile cele rele şi nu înţelege că

trebuie să se smerească şi trebuie să iubească pe vrăjmaşi, fiindcă altfel nu poate să placă lui Dumnezeu.

Tu zici: „Vrăjmaşii prigonesc Sfânta noastră Biserică. Cum îi voi iubi oare?". Dar la aceasta eu îţi voi spune: „Sufletul tău sărman n-a cunoscut pe Dumnezeu, n-a cunoscut cât de mult ne iubeşte şi cu cât dor aşteaptă ca toţi oamenii să se pocăiască şi să se mântuiască. Domnul e iubire şi El a dat pe pământ pe Duhul Sfânt Care învaţă sufletul să iubească pe vrăjmaşi şi să se roage pentru ei, ca ei să se mântuiască. Aceasta şi este iubirea. Dar dacă îi judecăm după fapte, merită să fie pedepsiţi".

Slavă Domnului că ne iubeşte atât de mult, ne iartă păcatele şi prin Duhul Sfânt ne descoperă tainele Lui.

Domnul ne-a dat porunca: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri" [*Mt* 5, 44]. Dar cum să-i iubim când ei ne fac rău? Sau cum să-i iubim pe cei ce prigonesc Sfânta Biserică?

Când Domnul mergea spre Ierusalim şi samarinenii n-au vrut să-L primească, Ioan Teologul şi Iacob erau gata să facă să se pogoare foc din cer şi să-i nimicească pentru aceasta; dar Domnul le-a spus cu milă: „N-am venit să pierd, ci să mântui" [*Lc* 9, 54–56]. Aşa şi noi trebuie să avem un singur gând: ca toţi să se mântuiască. Sufletul să aibă milă de vrăjmaşi şi să se roage pentru ei, pentru că au rătăcit de la adevăr şi merg în iad. Aceasta e iubirea faţă de vrăjmaşi. Atunci când Iuda se gândea să vândă pe Domnul, Domnul i-a răspuns cu milă [*Mt* 26, 50]; tot aşa şi noi trebuie să fim cu milă faţă de cei ce se rătăcesc şi se pierd, şi atunci ne vom mântui prin milostivirea lui Dumnezeu.

Iubirea e cunoscută prin Duhul Sfânt. Iar pe Duhul Sfânt sufletul Îl recunoaşte prin pace şi dulceaţă. O, cum trebuie să-I mulţumim lui Dumnezeu că ne iubeşte atât de mult. Gândiţi-vă, fraţilor preaiubiţi: unui suflet păcătos

Domnul îi dă Duhul Sfânt şi-l face să cunoască mila Lui. Iar pentru a-L cunoaşte pe Dumnezeu nu e nevoie de bogăţie, trebuie doar să-l iubeşti pe aproapele, să ai duh smerit, să fii înfrânat şi ascultător, şi pentru aceste fapte bune Domnul ne dă să-L cunoaştem. Şi ce poate fi mai de preţ pe lume decât această cunoaştere? Să cunoşti pe Dumnezeu, să ştii cum ne iubeşte, cum ne înalţă duhovniceşte!

Unde găseşti un asemenea părinte care să moară pe cruce pentru fărădelegile copiilor? De obicei, un părinte se mâhneşte şi îşi plânge fiul care trebuie pedepsit pentru nelegiuirile lui; dar, deşi îi e milă de fiul său, îi spune în acelaşi timp: „N-ai făcut bine şi eşti pedepsit după dreptate pentru faptele tale cele rele".

Domnul însă nu ne spune niciodată aceasta. Ca şi pe Apostolul Petru, El ne va întreba: „Mă iubeşti tu pe Mine?" [*In* 21, 15]. Tot aşa şi în rai va întreba toate noroadele: „Mă iubiţi voi pe Mine?" Şi toţi vor răspunde: „Da, Doamne, Te iubim. Tu ne-ai mântuit prin pătimirile Tale pe cruce şi acum ne-ai dat în dar Împărăţia cerurilor".

Şi nu va fi în cer nici o **ruşine**, cum au fost ruşinaţi Adam şi Eva după cădere, nu va fi decât blândeţe, iubire şi smerenie. Nu o smerenie aşa cum o vedem acum, când ne smerim şi îndurăm reproşuri sau când ne socotim mai răi decât toţi; ci în toţi va fi smerenia lui Hristos, care e de neînţeles pentru oameni, afară de cei care au cunoscut-o prin Duhul Sfânt.

Nu pot înţelege de ce oamenii nu cer pacea de la Domnul. Doar Domnul ne iubeşte atât de mult, încât nu ne va refuza nimic. Odinioară nu ştiam aceasta şi gândeam: Se va mai griji Domnul de mine, de vreme ce L-am întristat atât de mult? Dar când sufletul meu s-a umplut de iubirea lui Dumnezeu şi de dulceaţa Duhului Sfânt, el a fost umplut atât de mult că dacă Domnul m-ar fi întrebat: „Vrei să-ţi dau încă şi mai mult din iubirea Mea şi din harul Duhului Sfânt?", sufletul meu ar fi spus: „Tu vezi, Doamne,

că nu pot purta mai mult, pentru că aş muri". Şi dacă atât de necuprinsă este minunata milă a Domnului faţă de un păcătos, ce să mai spunem de sfinţi? Ce fel de har au ei?

Cineva ar putea spune: „Atunci pentru ce Domnul nu mă iubeşte şi pe mine atât de mult şi nu-mi dă şi mie un asemenea har?" Într-o zi un bătrân l-a întrebat pe Antonie cel Mare: „De ce, părinte Antonie, te osteneşti mai puţin decât mine, dar ai mai multă slavă ca mine?" La care Sfântul Antonie a răspuns: „Pentru că iubesc pe Dumnezeu mai mult decât tine".

Şi noi trebuie să ne gândim la aceasta şi să ne aducem aminte că cine iubeşte pe Dumnezeu iubeşte şi pe fratele lui, cum spune Ioan Teologul [*1 In* 4, 21]; şi atunci când cineva ne supără şi ne ocărăşte trebuie să ne rugăm pentru el lui Dumnezeu ca pentru noi înşine, şi aşa aceasta va ajunge o obişnuinţă. Noi înşine nu putem face nimic, dar Domnul ne ajută la aceasta, pentru că ne iubeşte mult.

Cât de mult ne iubeşte Domnul noi nu putem pricepe. Vedem crucea, ştim că a fost răstignit pentru noi şi că a murit în chinuri şi, cu toate acestea, prin sine însuşi sufletul nu poate înţelege această iubire; ea nu este cunoscută decât prin Duhul Sfânt.

Harul Duhului Sfânt e atât de dulce şi mila Domnului e atât de mare, că e cu neputinţă să fie descrise, dar sufletul e atras nesăturat spre El, căci este aprins de iubirea Domnului, cu totul înghiţit de Dumnezeu şi are în El mare odihnă, şi atunci uită cu desăvârşire lumea. Dar Domnul Cel Milostiv nu dă întotdeauna sufletului aşa; uneori îi dă iubire pentru întreaga lume şi atunci sufletul plânge pentru întreaga lume şi Îl roagă pe Stăpânul Cel Bun şi Milostiv să reverse harul Său peste orice suflet şi să-l miluiască cu milostivirea Sa.

Ce-ţi voi da în schimb Ţie, Doamne, pentru atât de multa milă revărsată asupra sufletului meu? Dă-mi, rogu-Te,

să-mi văd fărădelegile mele şi să plâng totdeauna înaintea Ta, pentru că Tu iubeşti sufletele smerite şi le dai harul Sfântului Duh!

Dumnezeule Milostive, iartă-mă! Tu vezi cum este atras sufletul meu spre Tine, Ziditorul meu. Tu ai rănit sufletul meu cu iubirea Ta şi el însetează după Tine, atunci şi fără sfârşit tânjeşte şi nesăturat năzuieşte el spre Tine ziua şi noaptea şi nu mai vrea să vadă lumea aceasta, deşi o iubesc, pentru că mai presus decât toate Îl iubesc pe Ziditorul, şi sufletul meu te doreşte pe Tine.

O, Ziditorul meu, deşi eu, neînsemnata Ta făptură, Te-am întristat atât de mult, Tu nu Ţi-ai adus aminte de păcatele mele.

Mă întorc înapoi şi încep să vorbesc iarăşi despre aceasta. Aşa cum în fiecare zi mâncăm pâine şi bem apă, dar mâine trupul viu vrea să mănânce şi să bea iarăşi, aşa şi aducerea-aminte de binefacerile lui Dumnezeu nu oboseşte niciodată sufletul, ci îl face să se gândească încă mai mult la Dumnezeu. Sau încă: cu cât pui mai multe lemne pe foc, cu atât mai multă dogoare dă; aşa şi cu Dumnezeu: cu cât te gândeşti mai mult la El, cu atât mai mare se face dogoarea iubirii şi râvnei pentru El.

Dacă ar şti oamenii ce e iubirea Domnului, ar alerga grămadă spre Hristos, şi El i-ar încălzi pe toţi cu harul Lui. Milostivirea Lui e negrăită. Din iubirea lui Dumnezeu sufletul uită pământul.

Domnul iubeşte mult păcătosul ce se pocăieşte şi îl strânge cu drag la pieptul Său: „Unde ai fost, copilul Meu? De multă vreme te aştept". Domnul îi cheamă la El pe toţi prin glasul Evangheliei, şi glasul Lui răsună în lumea întreagă:

„Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi Eu vă voi odihni pe voi. Veniţi şi beţi apa cea vie. Veniţi şi învăţaţi că Eu vă iubesc. Dacă nu v-aş iubi, nu v-aş chema. Nu pot suferi să se piardă nici măcar una dintre oile Mele. Chiar şi pentru una singură Păstorul se duce în munţi să o caute."

„Veniţi, deci, la Mine, oile Mele. Eu v-am făcut şi vă iubesc. Iubirea Mea pentru voi M-a adus pe pământ şi Eu am îndurat totul pentru mântuirea voastră, şi vreau ca voi să cunoaşteţi iubirea Mea şi să spuneţi ca apostolii pe Tabor: «Doamne, bine este nouă împreună cu Tine!»"

Slavă Domnului Dumnezeu că ne-a dat pe Unul-Născut Fiul Său pentru mântuirea noastră [*In* 3, 16].

Slavă Fiului Celui Unul-Născut că a binevoit să Se nască din Preacurata Fecioară şi să pătimească pentru mântuirea noastră, să dea Preacuratul Lui Trup şi Sânge spre viaţa veşnică şi să trimită Duhul Sfânt pe pământ.

Duhul Sfânt ne descoperă tainele lui Dumnezeu. Duhul Sfânt învaţă sufletul să iubească pe oameni cu iubire negrăită. Duhul Sfânt împodobeşte trupul şi sufletul cu frumuseţe până într-atât încât omul se face asemenea Domnului în trup şi va trăi veşnic cu Domnul în cer şi va vedea slava Lui. În viaţa cea veşnică toţi oamenii vor fi asemenea Domnului. Dar nimeni n-ar fi putut cunoaşte această taină dacă nu i-ar fi descoperit-o Duhul Sfânt.

Domnul e plin de bucurie şi strălucire, şi oamenii vor fi strălucitori ca şi El, aşa cum Însuşi Domnul a zis: „Iar drepţii vor străluci ca soarele" [*Mt* 13, 4], iar Apostolul Ioan Teologul spune că „vom fi asemenea Lui" [*1 In* 3, 2].

Prin Duhul Sfânt Tu ai atras la Tine sufletele sfinţilor, Doamne, şi ele curg spre Tine ca nişte pârâiaşe liniştite.

Mintea sfinţilor s-a alipit de Tine, Doamne, şi e atrasă spre tine, Lumina şi bucuria noastră,

Inimile sfinţilor Tăi s-au întărit în iubirea Ta, Doamne, şi nu Te pot uita nici pentru o singură clipă, nici măcar în somn, căci dulce e harul Duhului Sfânt.

Domnul Cel Milostiv ne-a dat nouă, păcătoşilor, pe Duhul Sfânt şi n-a cerut de la noi nici o plată, dar fiecăruia dintre noi îi spune ca Apostolului Petru: „Mă iubeşti tu pe Mine?” [*In* 21, 15]. Astfel, Domnul vrea de la noi numai iubire şi se bucură de întoarcerea noastră. Milostivirea Domnului faţă de om e aşa: de îndată ce omul încetează să mai păcătuiască şi se smereşte înaintea lui Dumnezeu, Domnul îi şi iartă milostiv totul şi-i dă harul Duhului Sfânt şi puterea de-a birui păcatul.

Lucru uimitor: omul se scârbeşte de fratele lui atunci când acesta e sărac sau nespălat, deşi este un om ca şi el, dar Domnul ne iartă totul ca o mamă iubitoare copilului ei şi nu se scârbeşte de nici un păcătos, ba mai mult, îi dă darul Sfântului Duh.

Dacă oamenii ar cunoaşte iubirea Domnului pentru noi, s-ar preda cu desăvârşire voii Lui sfinte şi ar trăi într-o asemenea odihnă în Dumnezeu ca nişte copii de împărat. Împăratul poartă de grijă de toate: şi de împărăţie, şi de familie, şi de copii, iar fiul său trăieşte liniştit în palat, toţi îl slujesc şi el se bucură de toate fără nici o grijă. Tot aşa, cel ce s-a predat voii lui Dumnezeu trăieşte în pace, mulţumit de soarta lui, chiar dacă ar fi bolnav, sărac sau prigonit. Are odihnă pentru că harul Duhului Sfânt e cu el, şi dulceaţa Duhului îl mângâie, şi se întristează numai de faptul că l-a supărat mult pe Domnul său preaiubit.

Ah, cum trebuie să trăim pe pământ ca sufletul să simtă întotdeauna că rămâne cu Dumnezeu. Domnul a zis: „Nu vă voi lăsa orfani!” [*In* 14, 18] şi ne-a dat Duhul Sfânt şi sufletul trebuie să simtă că Duhul Sfânt viază în el; chiar dacă harul e mic, sufletul simte totdeauna iubirea Domnului, simte că Domnul e al nostru şi noi ai Lui. Dar dacă în suflet nu e aşa, înseamnă că el a pierdut harul.

Sufletul simte că Domnul îl iubeşte şi El nu se uită la mulţimea păcatelor. Ca în ziua în care Domnul i-a spus lui Zaheu: „Zahee, astăzi trebuie să fiu în casa ta” [*Lc* 19, 5], şi aceasta numai pentru că voia să vadă pe Hristos; aşa e şi acum cu păcătosul când sufletul lui se întoarce la Dumnezeu. Acum însă, norodul a rătăcit de la calea cea bună, şi

oamenii s-au făcut nemiloşi, s-au împietrit cu toţii şi nu mai e iubire; de aceea, nici nu mai simt iubirea lui Dumnezeu. Din pricina împietririi inimii lor oamenii cred că şi Dumnezeu e ca ei, şi adeseori îşi pierd credinţa în Dumnezeu.

Ah! dacă ar fi cu putinţă, le-aş arăta pe Domnul şi le-aş spune: „Priviţi cum este Domnul! În faţa iubirii Lui sufletul omului se topeşte ca ceara". Dar această iubire nu se poate vedea numai cu mintea simplă; ea este cunoscută prin Duhul Sfânt.

Doamne, dă-mi să vărs lacrimi pentru mine însumi şi pentru întreaga lume, ca noroadele să Te cunoască şi să trăiască veşnic împreună cu Tine. Doamne, fă-ne vrednici de darul smeritului Duh Sfânt ca să înţelegem slava Ta.

Sufletul meu e întristat până la lacrimi multe: mi-e milă de oamenii care nu cunosc dulceaţa străpungerii sfinte [a inimii]. Sufletul meu doreşte cu putere ca mila Domnului să fie cu toţi, ca lumea întreagă, toţi oamenii, să ştie cât de fierbinte ne iubeşte Domnul, ca pe nişte scumpi copii.

10

Suntem copii ai lui Dumnezeu şi asemenea Domnului

Din pulberea pământului l-a zidit Domnul pe om, dar ne iubeşte ca pe propriii Săi copii şi ne aşteaptă cu dor la El. Domnul ne iubeşte până într-atât, încât de dragul nostru S-a întrupat, Şi-a vărsat Sângele pentru noi şi ni L-a dat băutură, şi Trupul Lui Preacurat ni l-a dat spre mâncare; şi aşa ne-a făcut copiii Lui, din Trupul şi Sângele Lui, şi asemenea Domnului în trup, aşa cum oricare ar fi vârsta lor, copiii sunt asemenea tatălui lor, iar Duhul lui Dumnezeu dă mărturie duhului nostru că vom fi veşnic împreună cu El.

Domnul ne cheamă neîncetat la El: „Veniţi la Mine şi Eu vă voi odihni pe voi". Ne hrăneşte cu Preacuratul Lui Trup şi Sânge. Ne povăţuieşte cu milostivire prin Cuvântul Său şi prin Duhul Sfânt. Ne-a descoperit taine. Viază în noi şi în Tainele Bisericii şi ne duce acolo unde vom vedea slava Lui. Dar fiecare va vedea această slavă pe măsura iubirii lui. Cine iubeşte mai mult, acela năzuieşte cu putere să fie împreună cu Domnul Cel Iubit şi de aceea se va alipi mai mult de El; cine iubeşte puţin, acela doreşte puţin, iar cine nu iubeşte nu doreşte şi nu năzuieşte să vadă pe Domnul şi rămâne în întuneric.

Până la lacrimi mi-e milă de oamenii care nu cunosc pe Domnul, care nu cunosc milostivirea Lui. Dar nouă Domnul ni S-a arătat prin Duhul Sfânt, şi noi trăim în lumina sfintelor Sale porunci.

Lucru minunat: harul mi-a dat să înţeleg că toţi oamenii care iubesc pe Dumnezeu şi păzesc poruncile Lui sunt plini de lumină şi asemenea Domnului; dar cei ce se împotrivesc lui Dumnezeu sunt plini de întuneric şi asemenea vrăjmaşului.

Şi e firesc aceasta. Domnul e Lumină [*1 In* 1, 5] şi El luminează pe robii Săi, dar cei ce slujesc vrăjmaşului au primit de la el întunericul.

Am cunoscut odată un băieţel. Era ca un înger: ascultător, conştiincios şi blând, alb şi îmbujorat la faţă, cu ochi luminoşi, adânci, buni şi liniştiţi. Dar când a crescut, a început să trăiască în necurăţie şi a pierdut harul dumnezeiesc; iar când a ajuns de treizeci de ani semăna în acelaşi timp cu un om şi cu un demon, cu o fiară sălbatică şi un tâlhar, şi toată înfăţişarea lui era aspră şi înfricoşătoare.

Am cunoscut şi o fată foarte frumoasă, cu o faţă atât de luminoasă şi plăcută, că multe fete pizmuiau frumuseţea ei. Dar păcatele au făcut-o să piardă harul, şi abia de te mai puteai uita la ea.

Dar am văzut şi altceva. Am văzut oameni care veneau în monahism cu feţe urâţite de păcate şi de patimi, dar care prin pocăinţă şi printr-o viaţă cucernică s-au schimbat şi au ajuns foarte plăcuţi la vedere.

Odată Domnul mi-a dat să văd la Vechiul Russikon un ieromonah duhovnic la vremea mărturisirii în chipul lui Hristos. Stătea în picioare în locul în care se ascultă mărturisirile, strălucind în chip negrăit şi, deşi părul său era cu totul alb din pricina vârstei înaintate, faţa lui era frumoasă şi tânără, ca a unui băiat. Am văzut un asemenea chip şi la un episcop în timpul Liturghiei. L-am văzut aşa şi pe părintele Ioan din Kronştadt, care prin fire era un om

obişnuit la înfăţişare, dar prin harul lui Dumnezeu faţa sa strălucea ca un înger şi voiai să te uiţi la ea.

Astfel, păcatul îl urâţeşte pe om, dar harul îl face frumos.

Omul a fost făcut din pământ, dar Dumnezeu l-a iubit atât, încât l-a înfrumuseţat cu harul Său şi omul s-a făcut asemenea Domnului.

E dureros că sunt atât de puţini cei care ştiu acest lucru, şi aceasta pentru că suntem mândri. Dar dacă am fi smeriţi, Domnul ne-ar descoperi această taină, fiindcă ne iubeşte mult.

Domnul a zis apostolilor: „Copii, aveţi ceva de mâncare?” [*In* 21, 5]. Ce iubire se vede în aceste cuvinte. Dar Domnul iubeşte aşa nu numai pe apostoli, ci şi pe noi toţi.

Când i s-a spus Domnului: „Iată mama Ta şi fraţii Tăi au venit să Te vadă”, El a răspuns: „Cel ce face voia lui Dumnezeu, acela îmi este mamă şi soră şi frate” [*Mt* 12, 47–50].

Sunt oameni care zic că nu există Dumnezeu. Ei vorbesc aşa pentru că în inima lor viază duhul mândriei, care le insuflă minciuni împotriva Adevărului şi împotriva Bisericii lui Dumnezeu. Ei cred că sunt inteligenţi şi deştepţi, dar în fapt nu înţeleg nici măcar că aceste gânduri nu sunt ale lor, ci vin de la vrăjmaşul; dacă cineva le primeşte în inima lui şi le îndrăgeşte, acela se înrudeşte cu duhul cel rău şi se face asemenea lui. Şi să nu dea Dumnezeu nimănui să nu moară în această stare.

Dar în inimile sfinţilor viază harul Duhului Sfânt care îi înrudeşte cu Dumnezeu, şi ei simt lămurit că sunt copii duhovniceşti ai Tatălui Ceresc, şi de aceea zic: „Tatăl nostru” [cf. *Rm* 8, 15–16; *Ga* 4, 6–7].

La aceste cuvinte, sufletul se bucură şi se veseleşte. Prin Duhul Sfânt el ştie că Domnul e Tatăl nostru. Deşi suntem zidiţi din pământ, Duhul Sfânt viază în noi şi ne face

asemenea Domnului Iisus Hristos, aşa cum copiii seamănă cu tatăl lor.

Omul a fost zidit din pământ: ce lucru bun poate fi în el?

Dar iată că mila lui Dumnezeu l-a înfrumuseţat pe om cu harul Sfântului Duh şi el s-a făcut asemenea lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Mare este taina aceasta, mare e şi mila lui Dumnezeu faţă de om.

Dacă toate noroadele pământului ar şti cât de mult îl iubeşte Domnul pe om, toţi L-ar iubi pe Hristos şi smerenia Lui şi ar dori să se asemene Lui întru toate. Dar, prin el însuşi, omul nu poate aceasta, fiindcă numai în Duhul Sfânt se face omul asemenea lui Hristos. Omul căzut se curăţeşte prin pocăinţă, se înnoieşte prin harul Duhului Sfânt şi se face întru totul asemenea Domnului.

Atât de mare e mila lui Dumnezeu faţă de noi.

Îţi mulţumesc, Doamne, că ne-ai dat pe pământ pe Duhul Sfânt şi El învaţă sufletul cunoştinţa a ceea ce niciodată n-ar fi visat să cunoască.

Duhul Sfânt ne învaţă smerenia lui Hristos, ca sufletul să poarte în el mereu harul lui Dumnezeu care veseleşte sufletul; dar, în acelaşi timp, Domnul dă sufletului să plângă pentru oameni şi să se roage cu lacrimi ca toţi oamenii să cunoască pe Domnul şi să guste dulceaţa iubirii Lui.

Cine a cunoscut iubirea lui Dumnezeu prin Duhul Sfânt, acela nu cunoaşte odihnă nici ziua, nici noaptea şi chiar dacă trupul lui e neputincios şi doreşte să se întindă pe pat, chiar şi pe pat sufletul lui neobosit este atras cu toată puterea spre Dumnezeu, Tatăl lui. Domnul ne-a înrudit cu El. „Tu, Părinte, în Mine, şi Eu în Tine, ca şi ei să fie una întru Noi” [*In* 17, 21]. Aşa, prin Duhul Sfânt, Domnul face din noi o singură familie cu Dumnezeu-Tatăl.

11

Despre Maica Domnului

Când sufletul e în iubirea lui Dumnezeu, cât de bune, cât de plăcute şi vesele sunt atunci toate. Dar, chiar şi în iubirea lui Dumnezeu sunt întristări şi, cu cât e mai mare iubirea, cu atât mai mari sunt şi întristările. Maica Domnului n-a păcătuit niciodată, nici măcar cu un singur gând, nici n-a pierdut vreodată harul, dar şi în ea au fost mari întristări; iar când stătea lângă cruce, atunci întristarea ei a fost nemăsurată ca oceanul, şi chinurile sufletului ei au fost neasemănat mai mari decât chinurile lui Adam la izgonirea din rai, pentru că şi iubirea ei era neasemănat mai mare decât iubirea Lui Adam în rai. Şi dacă a rămas în viaţă, e numai pentru că a întărit-o puterea Domnului, fiindcă Domnul a vrut ca ea să vadă Învierea Lui şi, după Înălţarea Lui, să rămână pe pământ spre mângâiere şi bucurie apostolilor şi noului popor creştin.

Noi nu ajungem la deplinătatea iubirii Maicii Domnului şi de aceea nu putem înţelege pe deplin întristarea ei. Iubirea ei era desăvârşită. Ea iubea nemăsurat de mult pe Dumnezeul şi Fiul ei, dar iubea cu o mare iubire şi norodul. Şi ce n-a trăit ea atunci când oamenii pe care-i iubea atât de mult şi a căror mântuire o dorea până la capăt, au răstignit pe Fiul ei preaiubit?

Nu putem pricepe aceasta, pentru că în noi iubirea de Dumnezeu şi de oameni e mică.

Aşa cum iubirea Maicii Domnului e nemăsurată şi neînţeleasă, aşa şi întristarea ei e nemăsurată şi neînţeleasă pentru noi.

O, Fecioară Preacurată, Maica lui Dumnezeu, spune-ne nouă, copiilor tăi, cum iubeai pe Fiul şi Dumnezeul tău când trăiai pe pământ? Cum se veselea duhul tău de Dumnezeu, Mântuitorul tău [*Lc* 1, 47]? Cum priveai faţa Lui preafrumoasă cu gândul că El este Cel pe Căruia Îi slujesc cu frică şi dragoste toate puterile cereşti?

Spune-ne, ce simţea sufletul tău când ţineai în braţele tale Pruncul minunat? Cum L-ai crescut? Care au fost durerile sufletului tău când, împreună cu Iosif, L-ai căutat vreme de trei zile în Ierusalim? Ce chinuri ai trăit atunci când Domnul a fost dat spre răstignire şi a murit pe cruce? Spune-ne, care a fost bucuria ta la Înviere şi cum tânjea sufletul tău după Înălţarea Domnului?

Sufletele noastre sunt atrase să cunoască viaţa ta împreună cu Domnul pe pământ, dar tu n-ai vrut să aşterni aceasta în scris şi ai învăluit în tăcere taina ta.

Multe minuni şi mile am văzut de la Domnul şi de la Maica Domnului şi nu pot să dau nimic în schimb pentru această iubire.

Ce aş putea da Preasfintei noastre Stăpâne pentru că nu s-a scârbit de mine în păcat, ci m-a cercetat şi luminat cu milostivire? N-am văzut-o, dar Duhul Sfânt mi-a dat să o cunosc din cuvântul ei cel plin de har, şi mintea mea se bucură şi sufletul meu este atras spre ea cu atâta iubire, că şi numai chemarea numelui ei e dulce inimii.

Într-o zi, pe când eram un tânăr frate sub ascultare, mă rugam înaintea icoanei Maicii Domnului şi rugăciunea lui Iisus a intrat în inima mea şi a început să se rostească de la sine.

Într-o zi ascultam în biserică o citire din prorocul Isaia, iar la cuvintele: „Spălaţi-vă şi vă veţi curăţi” [*Is* 1, 16], mi-a venit gândul: „Poate că Maica Domnului a păcătuit vreodată, chiar şi numai cu gândul”. Şi, lucru uimitor, în inima mea, deodată cu rugăciunea, un glas mi-a spus lămurit: „Maica Domnului n-a păcătuit niciodată, nici măcar cu gândul”. Astfel, Duhul Sfânt a dat mărturie în inima mea curăţiei ei. Dar în timpul vieţii ei pământeşti şi în ea a fost o oarecare nedeplinătate şi unele greşeli, dar fără de păcat. Se vede aceasta din Evanghelie atunci când, întorcându-se de la Ierusalim, nu ştia unde era Fiul ei şi L-a căutat împreună cu Iosif vreme de trei zile [*Lc* 2, 44–46].

Sufletul meu se înfricoşează şi se cutremură când se gândeşte la slava Maicii lui Dumnezeu.

Mintea mea este slabă şi inima mea e săracă şi neputincioasă, dar sufletul meu se bucură şi e atras să scrie despre ea măcar un cuvânt.

Sufletul meu se înspăimântă de o asemenea îndrăzneală, dar iubirea mă împinge să nu ascund recunoştinţa mea faţă de milostivirea ei.

Maica Domnului nu şi-a aşternut în scris gândurile, nici iubirea ei pentru Dumnezeul şi Fiul ei, nici durerile sufletului ei în vremea răstignirii, pentru că nu le-am fi putut nicicum înţelege, căci iubirea Ei pentru Dumnezeu e mai puternică şi mai arzătoare decât iubirea serafimilor şi a heruvimilor, şi toate puterile cereşti ale îngerilor şi arhanghelilor sunt mute de uimire în faţa ei.

Chiar dacă viaţa Maicii Domnului e ca învăluită într-o tăcere sfântă, Bisericii noastre Ortodoxe Domnul i-a dat să cunoască că iubirea ei îmbrăţişează întreaga lume şi că, în Duhul Sfânt, ea vede toate noroadele de pe pământ şi, asemenea Fiului ei, îi este milă de toţi şi miluieşte pe toţi.

Ah, dacă am şti cum iubeşte Preasfânta pe toţi cei ce păzesc poruncile lui Hristos şi cât îi este de milă şi se întristează pentru cei ce nu se îndreaptă. Am simţit acest

lucru pe mine însumi. Nu mint, spun adevărul înaintea feţei lui Dumnezeu, pe Care sufletul meu Îl cunoaşte: cu duhul am cunoscut-o pe Preacurata Fecioară. N-am văzut-o, dar Duhul Sfânt mi-a dat să o cunosc pe ea şi iubirea ei pentru noi. Dacă n-ar fi fost milostivirea ei, aş fi pierit de mult, dar ea a vrut să mă cerceteze şi să mă lumineze să nu mai păcătuiesc. Ea mi-a spus: „Nu-i frumos pentru Mine să mă uit la tine să văd ce faci!" Cuvintele ei erau plăcute, liniştite şi blânde, şi ele au lucrat asupra sufletului meu. Au trecut de atunci mai mult de patruzeci de ani, dar sufletul meu n-a putut uita aceste cuvinte dulci şi nu ştiu ce i-aş putea da în schimb eu, păcătosul, pentru dragostea ei faţă de mine, necuratul, şi cum voi mulţumi bunei şi milostivei Maici a Domnului.

Cu adevărat, ea este Ocrotitoarea noastră la Dumnezeu şi chiar şi numai numele ei bucură sufletul. Or, tot cerul şi tot pământul se bucură de iubirea ei.

Lucru minunat şi neînţeles. Ea viază în ceruri şi vede neîncetat slava lui Dumnezeu, dar nu ne uită nici pe noi, sărmanii, şi acoperă cu milostivirea ei tot pământul şi toate noroadele.

Şi pe această Preacurată Maică a Sa Domnul ne-a dat-o nouă. Ea este bucuria şi nădejdea noastră. Ea este Maica noastră după duh şi, ca om, e aproape de noi după fire şi tot sufletul creştinesc e atras spre ea cu iubire.

12

Despre sfinţi

„Eu iubesc pe cei ce Mă iubesc şi slăvesc pe cei ce Mă slăvesc", zice Domnul [*Pr* 8, 17; *1 Rg* 2, 30].

Dumnezeu e slăvit întru sfinţii Lui, iar sfinţii sunt slăviţi de Dumnezeu.

Slava pe care Domnul o dă sfinţilor e atât de mare că, dacă oamenii ar putea vedea un sfânt aşa cum este el, ar cădea la pământ de evlavie şi de frică, fiindcă omul trupesc nu poate îndura slava unei arătări cereşti.

Nu vă miraţi de aceasta. Domnul iubeşte făpturile Lui atât, încât a dat omului revărsarea Duhului Său Sfânt şi în Duhul Sfânt omul se face asemenea lui Dumnezeu.

Dar de ce iubeşte Dumnezeu atât de mult pe om? Pentru că **El** este Iubirea Însăşi, şi această Iubire nu e cunoscută decât prin Duhul Sfânt.

Prin Duhul Sfânt cunoaşte omul pe Domnul, Făcătorul său, şi Duhul Sfânt umple de harul Lui tot omul: şi suflet, şi minte, şi trup.

Domnul a dat sfinţilor Săi harul Lui şi ei L-au iubit şi s-au lipit de El până la capăt, fiindcă dulceaţa iubirii lui Dumnezeu nu te mai lasă să iubeşti lumea şi frumuseţea ei.

Şi dacă pe pământ e aşa, cu cât mai mult sunt uniţi prin iubire cu Domnul sfinţii în cer. Iubirea aceasta e negrăit

de dulce şi ea vine de la Duhul Sfânt, şi toate puterile cereşti se hrănesc din ea.

Dumnezeu e iubire [*1 In* 4, 8]; şi în sfinţi Duhul Sfânt e iubire.

Prin Duhul Sfânt este cunoscut Domnul. Prin Duhul Sfânt este mărit Domnul în ceruri. Prin Duhul Sfânt slăvesc sfinţii pe Dumnezeu şi prin darurile Duhului Sfânt preaslăveşte Domnul pe sfinţi, şi slava aceasta nu va avea sfârşit.

Multora li se pare că sfinţii sunt departe de noi. Dar ei sunt departe de cei ce s-au îndepărtat ei înşişi şi sunt foarte aproape de cei ce păzesc poruncile lui Hristos şi au harul Duhului Sfânt.

În ceruri toate viază şi se mişcă prin Duhul Sfânt. Dar şi pe pământ este acelaşi Duh Sfânt. El viază în Biserica noastră, El viază în Tainele ei, în Sfintele Scripturi, în sufletele credincioşilor. Duhul Sfânt uneşte pe toţi şi de aceea sfinţii sunt aproape de noi; şi când ne rugăm lor, atunci prin Duhul Sfânt ei aud rugăciunile noastre şi sufletele noastre simt că sfinţii se roagă pentru noi.

Cât de norocoşi şi de fericiţi suntem noi, creştinii ortodocşi, că Domnul ne-a dat viaţa în Duhul Sfânt; şi El veseleşte sufletele noastre. Dar El trebuie păstrat cu înţelegere, fiindcă şi numai pentru un singur gând rău El părăseşte sufletul şi atunci iubirea lui Dumnezeu nu mai e cu noi, şi nu mai avem îndrăzneală în rugăciune, nici nădejde tare că vom dobândi ceea ce cerem.

Sfinţii viază în altă lume şi acolo, prin Duhul Sfânt, văd slava lui Dumnezeu şi frumuseţea feţei Domnului. Dar în acelaşi Duh Sfânt ei văd viaţa şi faptele noastre. Cunosc întristările noastre şi aud rugăciunile noastre fier-

binţi. Cât au trăit pe pământ, au învăţat de la Duhul Sfânt iubirea lui Dumnezeu; iar cine are iubirea pe pământ, acela o ia cu el în viaţa veşnică, în Împărăţia cerurilor, unde iubirea creşte şi va fi desăvârşită. Şi dacă aici iubirea nu poate uita pe fratele, cu cât mai mult nu ne uită pe noi sfinţii şi se roagă pentru noi.

Domnul a dat sfinţilor darul Duhului Sfânt şi în Duhul Sfânt ei ne iubesc pe noi. Sufletele sfinţilor cunosc pe Domnul şi bunătatea Lui faţă de om şi de aceea duhul lor arde de iubire pentru norod. Când trăiau încă pe pământ, ei nu puteau auzi fără întristare de un om păcătos şi în rugăciunile lor vărsau lacrimi pentru el.

Duhul Sfânt i-a ales să se roage pentru întreaga lume şi le-a dat izvoare de lacrimi. Duhul Sfânt dă aleşilor Lui atât de multă iubire, că sufletele lor sunt ca înflăcărate de dorinţa ca toţi oamenii să se mântuiască şi să vadă slava Domnului.

Sfinţii care au bine-plăcut lui Dumnezeu ajung în Împărăţia cerurilor şi acolo văd slava Domnului nostru Iisus Hristos; dar în Duhul Sfânt îi văd şi pe oamenii care se chinuie pe pământ. Domnul le-a dat un atât de mare har, încât ei îmbrăţişează prin iubire toată lumea. Ei văd şi ştiu cât de neputincioşi suntem din pricina întristărilor şi necazurilor, cât a secat lăuntrul nostru, cât de mâhnite au ajuns sufletele noastre, şi nu încetează să mijlocească pentru noi la Dumnezeu.

Sfinţii se bucură de pocăinţa noastră şi se întristează când oamenii Îl părăsesc pe Dumnezeu şi se aseamănă vitelor lipsite de minte. Le este milă că oamenii trăiesc pe pământ fără să ştie că, dacă s-ar iubi unii pe alţii, ar fi pe pământ libertate faţă de păcat; iar acolo unde nu este păcat, acolo e bucurie şi veselie de la Duhul Sfânt aşa că, ori

încotro te-ai uita, totul e plăcut şi sufletul se minunează de ce îi este aşa de bine şi slăveşte pe Dumnezeu.

Chemaţi cu credinţă pe Maica lui Dumnezeu şi pe sfinţi şi rugaţi-vă lor! Ei ascultă rugăciunile noastre şi cunosc chiar şi gândurile noastre.

Şi nu vă miraţi de aceasta. Cerul şi toţi sfinţii viază prin Duhul Sfânt şi în întreaga lume nimic nu e ascuns de Duhul Sfânt. Odinioară, eu însumi nu înţelegeam cum sfinţii care viază în cer pot vedea viaţa noastră, dar când Maica Domnului m-a vădit în păcate, atunci am înţeles că în Duhul Sfânt ei ne văd şi cunosc toată viaţa noastră.

Sfinţii ascultă rugăciunile noastre şi primesc de la Dumnezeu puterea de a ne ajuta. Aceasta o ştie tot neamul cel creştinesc.

Părintele Roman, fiu duhovnicesc al părintelui Dosifei, mi-a povestit că, pe când era băiat în lume, a trebuit odată să traverseze Donul iarna şi calul lui a căzut într-o crăpătură deschisă în gheaţă şi se cufunda târând după el sub gheaţă şi sania. Atunci micuţul băiat a strigat: „Sfinte Nicolae, ajută-mă să scot calul afară!”, a tras de hamuri şi a izbutit să scoată calul şi sania de sub gheaţă.

Părintele Matvei, care era din acelaşi sat cu mine, păştea, fiind copil, ca şi prorocul David, oile tatălui său. Nu era mai înalt decât un berbec. Fratele lui mai mare lucra de cealaltă parte a unui câmp mare. Deodată, vede o haită de lupi năpustindu-se asupra lui Mişa — acesta era numele părintelui Matvei în lume —, dar micuţul Mişa a strigat; „Sfinte Nicolae, ajută-mă!” şi de-abia ce a strigat că lupii au bătut în lături fără a face nici un rău nici lui, nici turmei. Multă vreme la noi în sat se râdea şi se spunea: „Mişa s-a speriat tare de lupi, dar Sfântul Nicolae l-a izbăvit pe el!”

Cunoaştem o mulţime de cazuri în care sfinţii au venit în ajutorul nostru, de îndată ce i-am chemat. Din aceasta se vede că toate cerurile ascultă rugăciunile noastre.

Sfinţii se duc la Domnul, dar şi toţi oamenii care păzesc poruncile lui Hristos se duc la El, însă cei ce trăiesc după patimile lor şi nu se căiesc se duc la vrăjmaşul. Cred că dacă această taină s-ar descoperi oamenilor, ei ar înceta să mai slujească vrăjmaşului şi fiecare ar năzui cu toată puterea să cunoască pe Domnul şi s-ar duce la El.

Sfinţii au fost oameni ca noi toţi. Mulţi dintre ei au fost mari păcătoşi, dar prin pocăinţă au ajuns în Împărăţia cerurilor. Şi toţi cei ce intră aici intră prin pocăinţa pe care Domnul Cel Milostiv ne-a dăruit-o prin pătimirile Sale.

În Împărăţia cerurilor, unde viază Domnul şi Preacurata Lui Maică, viază şi toţi sfinţii. Acolo sunt sfinţii strămoşi şi patriarhii care au mărturisit cu bărbăţie credinţa lor. Acolo sunt prorocii, care au primit pe Duhul Sfânt şi prin cuvântul lor au chemat poporul la Dumnezeu. Acolo sunt apostolii, care au murit pentru că au propovăduit Evanghelia. Acolo sunt mucenicii, care şi-au dat viaţa cu bucurie pentru iubirea lui Hristos. Acolo sunt sfinţiţii ierarhi, care au urmat pe Domnul şi au luat asupra lor povara turmei lor duhovniceşti. Acolo sunt cuvioşii nevoitori şi nebuni pentru Hristos, care au luptat lupta cea bună şi au biruit lumea. Acolo sunt toţi drepţii, care au păzit poruncile lui Dumnezeu şi şi-au biruit patimile.

Acolo, în această minunată şi sfântă adunare, pe care a strâns-o Duhul Sfânt, e atras şi sufletul meu. Dar, vai mie! Pentru că n-am smerenie, Domnul nu-mi dă putere spre

nevoinţă (lupta duhovnicească), şi duhul meu neputincios tremură ca flăcăruia unei candele, în vreme ce duhul sfinţilor ardea cu flacără arzătoare şi nu numai că nu se stingea sub vântul ispitelor, dar se aprindea cu şi mai multă putere. Cu picioarele ei mergeau pe pământ şi cu mâinile lucrau, dar duhul lor rămânea mereu în Dumnezeu şi mintea lor nu voia să se dezlipească de amintirea lui Dumnezeu. Pentru iubirea lui Hristos ei au suferit toate întristările şi necazurile pe pământ şi nu se temeau de nici o suferinţă, ci în acestea preamăreau pe Domnul. De aceea Domnul i-a iubit şi i-a preamărit şi le-a dat în dar Împărăţia veşnică împreună cu El.

13

Despre păstori şi despre duhovnici

După Înălţarea Domnului, apostolii s-au întors, cum se spune în Evanghelie, „cu bucurie mare" [*Lc* 24, 52].

Domnul ştia ce fel de bucurie le-a dat, şi sufletul lor trăia această bucurie.

Prima lor bucurie era aceea că au cunoscut pe adevăratul Domn, Iisus Hristos.

A doua bucurie, că L-au iubit.

A treia, că au cunoscut viaţa veşnică şi cerească.

Şi a patra bucurie, că doreau mântuirea lumii ca şi a lor înşişi.

În sfârşit, ei se bucurau pentru că au cunoscut pe Duhul Sfânt şi vedeau cum lucra El în ei.

Apostolii umblau pe pământ şi spuneau noroadelor cuvânt despre Domnul şi despre Împărăţia cerurilor, dar sufletele lor tânjeau şi însetau să vadă pe Domnul Cel Iubit şi de aceea ei nu se temeau de moarte, ci mergeau cu bucurie în întâmpinarea ei şi, dacă doreau să trăiască pe pământ, era numai pentru norodul pe care-l iubeau.

Apostolii iubeau pe Domnul şi de aceea nu se temeau de nici o suferinţă. Ei iubeau pe Domnul, dar iubeau şi norodul, şi această iubire depărta de la ei orice frică. Nu se

temeau nici de chinuri nici de moarte şi de aceea Domnul i-a trimis în lume ca să lumineze pe oameni.

Până în ziua de astăzi sunt monahi care au experienţa iubirii dumnezeieşti şi năzuiesc după ea ziua şi noaptea. Şi ei ajută lumea prin rugăciune şi scrieri. Dar această sarcină apasă mai mult asupra păstorilor Bisericii, care poartă în ei un har atât de mare, că dacă oamenii ar putea vedea slava acestui har, lumea întreagă s-ar minuna de el; dar Domnul a ascuns-o, ca slujitorii Lui să nu se trufească, ci să se mântuiască în smerenie.

Domnul cheamă episcopi să păstorească turma Sa şi le dă în dar harul Sfântului Duh. Duhul Sfânt, se spune, a aşezat în Biserică episcopi [*FA* 20, 28], şi în Duhul Sfânt ei au puterea de a lega şi dezlega păcatele [*In* 20, 21–22]. Iar noi suntem oile Domnului, pe care El le-a iubit până la capăt [*In* 13, 1], şi ne-a dat sfinţi păstori.

Ei sunt moştenitorii apostolilor şi, după harul dat lor, ne duc la Hristos. Ne învaţă pocăinţa, ne învaţă să păzim poruncile Domnului. Ne vorbesc cuvântul lui Dumnezeu, ca să cunoaştem pe Domnul. Ne povăţuiesc pe calea mântuirii şi ne ajută să ne ridicăm la înălţimea duhului smerit al lui Hristos. Adună în staulul Bisericii oile întristate şi rătăcite ale lui Hristos, ca sufletele lor să-şi găsească odihna în Dumnezeu.

Se roagă lui Dumnezeu pentru noi, ca să ne mântuim toţi. Pot, ca nişte prieteni ai lui Hristos, să roage pe Domnul şi să ceară pentru cei vii smerenia şi harul Duhului Sfânt, pentru cei morţi iertarea păcatelor, iar pentru Biserică pacea şi libertatea.

Poartă în ei pe Duhul Sfânt şi prin Duhul Sfânt ne iartă păcatele. Au cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt şi, asemenea unor îngeri, văd cu mintea pe Dumnezeu. Au destulă putere să desfacă şi mintea noastră de pământ şi să o statornicească în Domnul.

Se întristează când văd că întristăm pe Domnul şi nu-L lăsăm pe Duhul Sfânt să vieze întru noi. Asupra lor apasă necazurile şi întristările întregului pământ, şi sufletele lor sunt atrase de iubirea lui Dumnezeu şi se roagă neîncetat ca să dobândim mângâiere în întristări şi necazuri şi pace pentru întreaga lume.

Prin rugăciunile lor fierbinţi ei ne atrag şi pe noi să slujim lui Dumnezeu în duh smerit şi iubire.

Pentru smerenia şi iubirea lor de norod îi iubeşte pe ei Domnul. Se află în mare osteneală şi luptă duhovnicească şi de aceea se îmbogăţesc în înţelegerea sfinţilor, pe care-i imită în vieţile lor.

Domnul ne-a iubit până într-atât încât a suferit pentru noi pe cruce; şi suferinţele Lui au fost atât de mari, încât nu le putem pricepe, pentru că iubim puţin pe Domnul. Tot aşa, şi păstorii noştri duhovniceşti suferă pentru noi, deşi adeseori nu vedem suferinţele lor. Şi pe cât de mare e iubirea păstorilor, pe atât de mari sunt şi suferinţele lor. Noi, oile, trebuie să înţelegem aceasta şi să-i iubim şi cinstim pe păstorii noştri.

Fraţilor, să rămânem în ascultare de păstorii noştri şi atunci va fi pace obştească şi Domnul va rămâne prin Duhul Sfânt cu noi toţi.

Mare faţă este preotul, slujitor la altarul lui Dumnezeu. Cine-l întristează întristează pe Duhul Sfânt Care viază în el.

Ce să spunem atunci de episcop? Episcopilor li s-a dat un mare har al Duhului Sfânt; ei stau mai presus decât toţi; ca vulturii ei se ridică în înălţimi şi de acolo văd în depărtări nesfârşite şi cu o minte de-Dumnezeu-grăitoare [teologică] păstoresc turma lui Hristos.

Duhul Sfânt, se spune, a aşezat în Biserică episcopi ca să păstorească turma lui Hristos [*FA* 20, 28]; dacă credincioşii şi-ar aduce aminte de aceasta, i-ar iubi cu o mare iubire pe păstorii lor şi s-ar bucura din suflet la vederea păstorilor. Cine poartă în el harul Duhului Sfânt ştie despre ce vorbesc.

Un om smerit şi blând mergea odată cu femeia sa şi cei trei copii ai săi pe o cale şi au întâlnit un arhiereu care călătorea într-o trăsură, şi atunci, când ţăranul s-a închinat înaintea lui cu cucernicie, l-a văzut pe arhiereul care-l binecuvânta în focul harului.

Dar poate va întreba cineva: „Dacă Duhul Sfânt a aşezat pe episcopi şi-i călăuzeşte, de ce nu este la noi pace şi nu înaintăm [duhovniceşte]?"

Pentru că nu gândim drept despre puterea aşezată de Dumnezeu şi prin aceasta ne facem neascultători. Dar dacă ne-am preda voii lui Dumnezeu, am înainta degrabă, fiindcă Domnul iubeşte sufletul smerit şi ascultător şi-l călăuzeşte El Însuşi, iar pe cel ne-ascultător îl aşteaptă cu răbdare şi milostivire ca el să se îndrepte. Domnul învaţă în chip înţelept sufletul prin harul Său ca un bun învăţător şi un adevărat părinte. Dar chiar şi un părinte adevărat face greşeli şi un învăţător nu ştie totul, dar Domnul e atotştiutor.

Toate nenorocirile vin din aceea că nu întrebăm pe „bătrânii" [„stareţii"] care au fost aşezaţi să ne călăuzească, iar păstorii nu întreabă pe Domnul cum trebuie să procedeze. Dacă Adam ar fi întrebat pe Domnul atunci când Eva i-a dat să guste din rodul oprit, Domnul l-ar fi luminat şi Adam n-ar fi păcătuit. Spun despre mine însumi: toate păcatele şi greşelile mele au venit pentru că în ceasul ispitei şi nevoilor n-am chemat pe Domnul; dar acum am învăţat să cer în rugăciune harul lui Dumnezeu şi Domnul mă păzeşte pentru rugăciunile părintelui meu duhovnicesc.

Tot aşa şi arhiereii: deşi au darul Duhului Sfânt, nu înţeleg totul aşa cum trebuie şi, de aceea, în ceas de nevoie trebuie să caute luminare de la Domnul; ei însă lucrează

după mintea lor, fapt prin care întristează milostivirea lui Dumnezeu şi seamănă tulburări. Cuviosul Serafim [din Sarov] spune că, atunci când dădea sfaturi după mintea sa, se întâmpla să greşească, şi greşelile pot fi mici, dar pot fi şi mari.

Astfel, noi toţi trebuie să învăţăm să recunoaştem voia lui Dumnezeu; dar dacă nu vom învăţa, nu vom cunoaşte niciodată această cale.

Domnul a zis: „Cheamă-Mă în ziua necazului şi Eu te voi izbăvi şi tu Mă vei preamări" [*Ps* 49, 16]. Domnul luminează pe om prin Duhul Sfânt; dar, fără Duhul Sfânt, nici un om nu poate judeca drept. Până la venirea Duhului Sfânt, apostolii înşişi nu erau nici tari, nici înţelepţi, aşa încât Domnul le-a spus: „Până când vă voi mai răbda?" [*Mt* 17, 17].

Domnul a dat Sfintei Biserici păstori şi ei slujesc în chipul lui Hristos şi lor le-a fost dată puterea de a ierta păcatele prin Duhul Sfânt.

Dar poate că vei gândi: cum poate cutare episcop sau duhovnic sau preot să aibă Duhul Sfânt, când îi place să mănânce şi are atâtea slăbiciuni? Dar eu îţi spun: e cu putinţă, dacă nu primeşte gânduri rele; aşa încât, chiar dacă are unele defecte, acestea nu împiedică harul să vieze în sufletul lui, aşa cum un pom verde poate avea şi ramuri uscate fără ca acestea să-l vatăme, şi el aduce roadă; sau, într-o holdă de grâu, chiar dacă grâul este amestecat cu neghină, aceasta nu-l împiedică să crească.

Despre duhovnici

În Postul Mare, în timpul vecerniei, la Vechiul Russikon, Domnul i-a dat unui monah să vadă pe ieromonahul Avraamie în chipul lui Hristos. Bătrânul duhovnic luase epitrahilul şi se pregătea să-l mărturisească. Când mona-

hul acela a venit în locul unde se fac mărturisirile, s-a uitat la duhovnic, un bătrân cu părul alb, şi a văzut că faţa lui era tânără ca a unui băiat şi strălucea cu totul şi era asemenea lui Hristos. Atunci monahul a înţeles că duhovnicul stă [îşi săvârşeşte slujirea sa] în Duhul Sfânt şi că prin Duhul Sfânt îi sunt iertate păcatele celui ce se pocăieşte.

Dacă oamenii ar vedea în ce slavă slujeşte preotul, atunci la această vedere ar cădea la pământ; şi dacă preotul însuşi s-ar vedea în ce slavă cerească stă [îşi săvârşeşte slujirea sa], ar deveni un mare nevoitor [ascet], ca să nu întristeze cu nimic harul Duhului Sfânt care viază în el.

Scriu aceste rânduri şi duhul meu se bucură că păstorii noştri sunt asemenea Domnului Iisus Hristos. Dar şi noi, oile, chiar dacă nu avem decât puţin har, suntem însă toţi asemenea Domnului. Oamenii nu cunosc aceste taine, dar Ioan Teologul a spus limpede: „Vom fi asemenea Lui" [*1 In* 3, 2], şi aceasta nu numai după moarte, ci încă de acum, fiindcă Domnul Cel Milostiv a dat pe pământ pe Duhul Sfânt şi Duhul Sfânt viază în Biserica noastră; El viază în păstorii cei neprihăniţi, viază în inima credincioşilor şi învaţă sufletul nevoinţa [asceza], dă puterea de a împlini poruncile Domnului, ne conduce la tot adevărul şi îl face pe om atât de frumos, încât omul se face asemenea Domnului.

Întotdeauna trebuie să ne aducem aminte că duhovnicul îşi săvârşeşte slujirea sa în Duhul Sfânt şi de aceea trebuie să avem evlavie faţă de el. Credeţi, fraţilor, că dacă s-ar întâmpla cuiva să moară de faţă cu un duhovnic şi cel ce moare spune: „Părinte sfinte, dă-mi binecuvântare să văd pe Domnul în Împărăţia cerurilor", iar duhovnicul spune: „Du-te, copile, şi vezi pe Domnul", va fi după binecuvântarea duhovnicului, pentru că Duhul Sfânt în cer şi pe pământ Acelaşi este.

Mare putere au rugăciunile unui duhovnic. Am suferit mult din partea demonilor din pricina mândriei mele, dar Domnul m-a smerit şi m-a miluit pentru rugăciunile părintelui meu duhovnicesc, şi acum Domnul mi-a descoperit că peste ei odihneşte Duhul Sfânt şi de aceea îi cinstesc mult pe duhovnici. Pentru rugăciunile lor primim harul Sfântului Duh şi bucurie de la Domnul Care ne iubeşte şi ne-a dat tot ce ne e de trebuinţă pentru mântuirea sufletelor.

Dacă omul nu spune totul duhovnicului, calea sa e întortocheată şi nu duce la mântuire, dar cine spune totul acela merge drept în Împărăţia cerurilor.

Un monah m-a întrebat: „Spune-mi, ce să fac să-mi îndrept viaţa mea?” Îi plăcea să mănânce mult şi în afara soroacelor rânduite. I-am spus: „Scrie în fiecare zi cât ai mâncat şi ce ai gândit, iar seara citeşte ce ai scris duhovnicului”. El însă mi-a zis: „Nu pot să fac aceasta”. Şi aşa el n-a putut trece peste mica ruşine de a-şi mărturisi neputinţa şi de aceea nu s-a îndreptat şi a murit de dambla. Domnul să-i dea iertare fratelui nostru şi să ne păzească de asemenea moarte.

Cine vrea să se roage neîncetat trebuie să fie curajos şi înţelept şi în toate să întrebe pe părintele său duhovnicesc. Întreabă-l chiar dacă el însuşi n-a trecut prin experienţa rugăciunii şi pentru smerenia ta Domnul se va milostivi de tine şi te va păzi de orice nedreptate; dar dacă gândeşti: „Duhovnicul este neexperimentat şi prins în zădărnicii; mă voi călăuzi eu însumi după cărţi”, eşti pe o cale primejdioasă şi nu departe de înşelăciune. Cunosc pe mulţi care s-au amăgit aşa în gândurile lor şi, din pricina dispreţului faţă de părintele lor duhovnicesc, n-au înaintat duhovniceşte. Ei uită că în Sfânta Taină [a Mărturisirii] lucrează harul Sfântului Duh, care ne şi mântuieşte. Aşa

amăgeşte vrăjmaşul pe nevoitori [asceţi], ca să nu mai fie rugători, dar Duhul Sfânt înţelepţeşte sufletele atunci când ascultăm sfaturile păstorilor noştri.

În Sfânta Taină [a Mărturisirii] Duhul Sfânt e Cel ce lucrează prin duhovnic şi, atunci când vine de la duhovnic, sufletul simte înnoirea lui printr-un simţământ de pace şi iubire faţă de aproapele; dar dacă pleci de la duhovnic tulburat, aceasta înseamnă că te-ai mărturisit nesincer şi n-ai iertat din suflet fratelui tău greşeala lui.

Duhovnicul trebuie să se bucure atunci când Domnul aduce la el un suflet spre pocăinţă şi, după harul care i-a fost dat, trebuie să tămăduiască acest suflet, şi pentru aceasta va primi de la Dumnezeu mare milă ca un bun păstor al oilor Sale.

14
Despre monahi

Unii zic că monahii trebuie să slujească lumii, ca să nu mănânce pe degeaba pâinea norodului; dar trebuie să înțelegem în ce anume stă slujirea lor şi cu ce anume vin monahii în ajutorul lumii.

Monahul e un rugător pentru întreaga lume; el plânge pentru întreaga lume şi aceasta e lucrarea lui de căpetenie.

Cine îl sileşte însă să plângă pentru întreaga lume?

Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. El dă monahului iubirea Duhului Sfânt şi din această iubire inima monahului se întristează pururea pentru norod, pentru că nu toți se mântuiesc. Domnul Însuşi S-a întristat până într-atât pentru norod, încât S-a dat pe Sine morții pe cruce. Maica Domnului a purtat în inima ei aceeaşi întristare pentru oameni şi, asemenea Fiului ei Preaiubit, a dorit până la sfârşit mântuirea tuturor.

Acelaşi Duh Sfânt L-a dat Domnul apostolilor şi sfinților noştri părinți şi păstorilor Bisericii. În aceasta stă slujirea noastră față de lume. Şi de aceea, nici păstorii Bisericii, nici monahii nu trebuie să se ocupe de treburi lumeşti, ci să urmeze pilda Maicii Domnului Care, în templu, în Sfânta Sfintelor, cugeta ziua şi noaptea la legea Domnului şi stăruia în rugăciune pentru norod.

Nu e treaba monahului să slujească lumii din osteneala mâinilor lui. Aceasta e treaba celor din lume [mirenilor].

Omul din lume se roagă puţin, dar monahul se roagă neîncetat. Mulţumită monahilor, rugăciunea nu încetează niciodată pe pământ; iar aceasta este de folos pentru întreaga lume, fiindcă lumea stă prin rugăciune; dar când rugăciunea slăbeşte, atunci lumea piere.

Şi ce poate face un monah cu mâinile lui? Pentru o zi de muncă el poate câştiga ceva bani, dar ce este aceasta pentru Dumnezeu? În vreme ce un singur gând plăcut lui Dumnezeu face minuni. Vedem aceasta din Sfânta Scriptură.

Prorocul Moise se ruga în gând şi Domnul i-a zis: „Moise, de ce strigi la Mine?” şi i-a izbăvit pe israeliţi de la pieire [*Iş* 14, 15]. Antonie cel Mare a ajutat lumea prin rugăciune, iar nu prin lucrul mâinilor lui. Cuviosul Serghei [din Radonej] a ajutat prin post şi rugăciune poporul rus să se elibereze de sub jugul tătarilor. Cuviosul Serafim [din Sarov] s-a rugat în gând şi Duhul Sfânt a pogorât asupra lui Motovilov. Iată care este lucrul monahilor.

Dar dacă monahul e nepăsător şi sufletul lui n-ajunge să vadă pururea pe Domnul, e bine ca el să slujească pelerinilor şi să ajute pe cei din lume la ostenelile lor; şi acest lucru e plăcut lui Dumnezeu; dar să ştie că e departe de monahism.

Monahul trebuie să lupte cu patimile şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, să le biruiască. Uneori monahul este fericit în Dumnezeu şi trăieşte ca în rai lângă Dumnezeu, alteori plânge pentru întreaga lume, fiindcă vrea ca toţi oamenii să se mântuiască.

Astfel, Duhul Sfânt îl învaţă pe monah să iubească pe Dumnezeu şi să iubească lumea.

Vei zice, poate, că acum nu mai sunt asemenea monahi, care se roagă pentru întreaga lume; dar eu îţi spun că atunci când nu vor mai fi pe pământ rugători, atunci va fi sfârşitul lumii, vor veni mari nenorociri şi ele sunt deja acum.

Lumea stă prin rugăciunile sfinţilor, şi monahul este chemat să se roage pentru întreaga lume. În aceasta stă slu-

jirea lui şi pentru aceasta nu-l încărcaţi cu grijile acestei lumi. Monahul trebuie să vieţuiască într-o necontenită înfrânare, dar dacă se lasă prins în grijile lumeşti, va fi silit să mănânce mai mult şi nu se va mai putea ruga cum trebuie; căci harului îi place să vieze într-un trup uscat.

Lumea crede că monahii sunt un neam nefolositor. Dar oamenii n-au dreptate să gândească aşa. Ei nu ştiu că monahul e un rugător pentru întreaga lume, nu văd rugăciunea lui şi nu ştiu cu câtă milostivire le primeşte Domnul. Monahii duc o luptă crâncenă cu patimile şi pentru această luptă vor fi mari la Dumnezeu.

Eu însumi nu sunt vrednic să mă numesc monah. Am trăit mai mult de patruzeci de ani în mănăstire şi mă socotesc printre fraţii începători aflaţi sub ascultare; dar cunosc monahi care sunt aproape de Dumnezeu şi de Maica Domnului. Domnul e atât de aproape de noi, mai aproape decât aerul pe care-l respirăm. Aerul intră înăuntrul trupului nostru şi ajunge la inimă, dar Domnul viază în însăşi inima omului. „Şi-mi voi face în ei sălaş şi voi umbla în mijlocul lor... şi le voi fi Tată, iar ei Îmi vor fi fii şi fiice, zice Domnul” [*2 Co* 6, 16–18].

Iată, bucuria noastră: Dumnezeu este cu noi şi în noi.

Ştiu oare toţi aceasta? Din nenorocire nu toţi, ci numai cei ce s-au smerit înaintea lui Dumnezeu şi şi-au tăiat voile proprii, căci Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă [*1 Ptr* 5, 5] şi El viază numai într-o inimă smerită. Domnul se bucură când ne aducem aminte de milostivirea Lui şi ne facem asemenea Lui prin smerenia noastră.

Aşa cum lui Luca şi Cleopa le ardea inima când Domnul mergea împreună cu ei pe cale [*Lc* 24, 32], aşa şi acum multor monahi inima le arde de iubire pentru Domnul, şi în duh smerit şi în iubire sufletul lor se alipeşte de Unul

Dumnezeu. Dar sufletul monahului împătimit după bani sau lucruri sau îndeobşte după orice lucru pământesc nu poate iubi pe Dumnezeu cum trebuie, pentru că mintea lui e împărţită între Dumnezeu şi lucruri, iar Domnul a spus că nu putem sluji la doi domni [*Mt* 6, 24]. Tot aşa şi cu mirenii: mintea lor e ocupată de cele pământeşti şi nu pot iubi pe Dumnezeu aşa cum Îl iubesc monahii.

Chiar dacă se gândeşte la cele pământeşti, monahul o face numai în măsura în care acest lucru e de trebuinţă pentru viaţa trupească, dar duhul lui arde de iubire pentru Dumnezeu; deşi lucrează cu mâinile, cu mintea el rămâne în Dumnezeu. Aşa cum Sfinţii Apostoli grăiau cuvânt poporului, dar sufletul lor era întreg în Dumnezeu, pentru că Duhul lui Dumnezeu era viu în ei şi călăuzea mintea şi inima lor, aşa şi monahul, chiar dacă cu trupul şade într-o chilie mică şi săracă, cu duhul el vede slava lui Dumnezeu. În toate el îşi păzeşte curată conştiinţa ca să nu supere pe fratele şi să nu întristeze prin vreun gând rău pe Duhul Sfânt Care este în el [cf. *Ef* 4, 30]. El smereşte sufletul său şi prin smerenie îndepărtează pe vrăjmaşi atât de la sine însuşi, cât şi de la oamenii care cer rugăciunile lui.

Sunt monahi care cunosc pe Dumnezeu, cunosc şi pe Maica Domnului, pe sfinţii îngeri şi raiul, dar cunosc şi pe demoni şi chinurile iadului, şi cunosc aceasta din experienţă.

În Duhul Sfânt sufletul cunoaşte pe Dumnezeu. Duhul Sfânt ne dă, pe cât e cu putinţă acest lucru, să cunoaştem încă de aici deplinătatea bucuriei raiului, pe care fără harul lui Dumnezeu omul n-ar putea-o purta, ci ar muri.

Monahul cu multă experienţă duce luptă cu vrăjmaşul mândriei, şi Duhul Sfânt îl învaţă, îl povăţuieşte şi-i dă puterea de a-l birui. Monahul înţelept izgoneşte prin smerenie orice înălţare şi mândrie. El spune: „Nu sunt vrednic de Dumnezeu şi de rai. Sunt vrednic de chinurile iadului şi voi arde veşnic în foc. Sunt cu adevărat mai rău decât toţi şi nevrednic să fiu miluit”.

Duhul Sfânt îl învaţă să gândească aşa despre sine însuşi; şi Domnul se bucură pentru noi când ne smerim şi ne osândim pe noi înşine şi dă sufletului harul Său.

Cine s-a smerit pe sine, acela a biruit pe vrăjmaşi. Dar cel ce se socoteşte în inima sa vrednic de focul cel veşnic, **nici un vrăjmaş nu se poate apropia** şi nici un gând lumesc nu pătrunde în sufletul lui, ci toată mintea şi toată inima lui rămân în Dumnezeu. Iar cine a cunoscut pe Duhul Sfânt şi a fost învăţat de El smerenia, acela a ajuns asemenea Învăţătorului său, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, şi s-a asemănat Lui.

Noi toţi, care urmăm lui Hristos, norodul ales de Dumnezeu şi deosebit al monahilor, ducem o luptă cu vrăjmaşul. Suntem în război şi straja noastră e de fiecare zi şi de fiecare ceas. Pe cel căruia îi place să-şi taie voia proprie, pe acela vrăjmaşul nu-l răpune; dar pentru a birui pe vrăjmaşul trebuie să ne învăţăm smerenia lui Hristos, iar sufletul care are această smerenie, acela a biruit pe vrăjmaşul.

Dar să nu deznădăjduim, pentru că Domnul e nemăsurat de milostiv şi ne iubeşte.

Prin harul Sfântului Duh, Dumnezeu dă sufletului să cunoască ce rugăciune este începătoare, care e de mijloc şi care este desăvârşită. Dar şi rugăciunea desăvârşită Domnul n-o ascultă pentru că sufletul ar fi desăvârşit, ci pentru că El este milostiv şi vrea, ca o mamă iubitoare de copii, să mângâie sufletul, ca el să ardă şi mai mult şi să nu cunoască odihna nici ziua, nici noaptea.

Rugăciunea curată are nevoie de pacea sufletului, dar nu poate fi pace în suflet fără ascultare şi înfrânare.

Sfinţii Părinţi pun ascultarea mai presus decât postul şi rugăciunea, pentru că fără ascultare omul poate crede despre sine însuşi că e un nevoitor [ascet] şi un rugător, dar

cine şi-a tăiat voia sa întru toate înaintea „bătrânului" [„stareţului"] şi a duhovnicului său, acela are mintea curată.

Monahul neascultător nu va şti niciodată **ce** este rugăciunea curată. Omul mândru şi căruia îi place să-şi facă voia proprie, chiar dacă a trăit o sută de ani în mănăstire, nu va cunoaşte nimic duhovnicesc, pentru că prin neascultarea sa întristează pe „bătrâni" [„stareţi"] şi, în ei, pe Dumnezeu.

Vai monahului care n-ascultă de „bătrâni" [„stareţi]. Mai bine ar fi fost să rămână în lume. Dar, chiar şi în lume, oamenii ascultă de părinţii lor şi îi cinstesc pe cei bătrâni, se supun stăpânilor şi ascultă de mai-marii lor.

Vai nouă! Domnul, Împăratul cerului şi al pământului şi a toată lumea, S-a smerit pe Sine Însuşi şi S-a supus Maicii Sale şi Sfântului Iosif, dar noi nu vrem să ascultăm de „bătrânul" [„stareţul"] nostru pe care-l iubeşte Domnul şi căruia El ne-a încredinţat. Dacă „bătrânul" are un caracter rău, măcar că aceasta este o mare pacoste pentru ascultător, acesta trebuie să se roage lui Dumnezeu pentru el întru smerenia duhului, şi atunci Domnul va milui şi pe ascultător şi pe „bătrân".

Unii monahi nu au pace şi invocă drept pretext felurite pricini: sau că ascultarea [slujirea] nu este bună, sau chilia este rea, sau că „bătrânul" lor are un caracter ursuz. Dar ei nu înţeleg că de vină nu e nici chilia, nici „bătrânul", ci sufletul bolnav. Nimic nu e pe plac sufletului mândru, dar toate vor fi bune pentru cel smerit.

Dacă întâi-stătătorul este rău, roagă-te pentru el şi vei avea pace în sufletul tău. Dacă chilia e rea sau dacă ascultarea nu-ţi e pe plac sau dacă eşti istovit de boală, gândeşte în tine însuţi: „Domnul mă vede şi cunoaşte starea mea; să fie cum îi place lui Dumnezeu", şi vei avea pace. Dacă sufletul nu se predă voii lui Dumnezeu, nu-şi va găsi nicăieri pacea, chiar dacă ar păzi posturi mari şi ar stărui în rugăciune. Cine învinuieşte pe oameni pentru faptul că

îi fac reproşuri, acela nu înţelege că sufletul lui e bolnav şi că nu reproşurile sunt vinovate pentru suferinţa lui. Cel căruia îi place să-şi împlinească voia sa proprie, acela nu e deloc înţelept, dar cel ascultător degrabă va înainta [duhovniceşte], pentru că Domnul îl iubeşte.

Cel în care este, chiar şi numai puţin, harul Duhului Sfânt, acela iubeşte orice stăpânire rânduită de Dumnezeu şi i se supune cu bucurie spre slava lui Dumnezeu. În Biserica noastră acest lucru e cunoscut prin Duhul Sfânt, şi Sfinţii Părinţi au scris despre acest lucru.

Este cu neputinţă să ne păstrăm pacea sufletească dacă nu veghem asupra minţii noastre, adică dacă nu vom depărta gândurile care nu-I plac lui Dumnezeu şi nu le vom păzi, dimpotrivă, pe cele plăcute lui Dumnezeu. Trebuie să priveşti cu mintea în inimă, ce anume se lucrează acolo: lucruri de pace sau nu. Dacă nu, atunci vezi cu ce anume ai păcătuit. Pentru pacea sufletească trebuie să fii înfrânat, pentru că pacea se pierde şi din pricina trupului nostru. Nu trebuie să fii curios; nu trebuie să citeşti nici gazete, nici cărţi lumeşti, care pustiesc sufletul şi-i aduc urât şi tulburare. Nu osândi pe alţii, fiindcă adeseori se întâmplă că, fără să-l cunoaştem pe om, îl vorbim de rău, dar el prin mintea lui e asemenea unui înger. Nu te sili să cunoşti treburi străine, ci numai pe cele ale tale; nu te îngriji decât de ceea ce ţi s-a poruncit de „bătrâni" şi atunci, pentru ascultarea ta, Domnul te va ajuta cu harul Său, şi vei vedea în sufletul tău roadele ascultării: pacea şi rugăciunea neîncetată.

În viaţa de obşte harul lui Dumnezeu se pierde înainte de toate pentru că n-am învăţat să iubim pe fratele nostru după porunca Domnului [*1 In* 4, 21]. Dacă fratele tău te întristează şi în clipa aceea primeşti un gând de mânie împotriva lui sau dacă-l osândeşti ori îl urăşti, vei simţi că harul te-a părăsit şi că pacea a pierit. Pentru pacea sufletească trebuie ca sufletul să se obişnuiască să iubească pe

acela care l-a întristat şi să se roage de îndată pentru el. Sufletul nu poate avea pace, dacă nu va cere cu toată puterea de la Domnul darul de a iubi pe toţi oamenii. Domnul a zis: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri" [*Mt* 5, 44], şi dacă nu-i vom iubi pe vrăjmaşi, nu va fi pace în suflet. Este neapărată nevoie să dobândim ascultare, smerenie şi iubire, altfel toate marile noastre nevoinţe şi privegheri vor fi doar spre pierzanie. Un „bătrân" a avut următoarea vedenie: un om căra apă într-un vas al cărui fund era spart; omul îşi dădea multă osteneală, dar toată apa se scurgea şi vasul rămânea gol. Aşa şi noi, trăim în nevoinţă [asceză], dar pierdem o singură virtute, şi pentru ea sufletul stă gol.

Fraţilor, nevoitori [asceţi] ai lui Hristos, să nu slăbim în nevoinţă [asceză] şi în rugăciune, ci să ne păstrăm râvna toată viaţa. Am cunoscut mulţi monahi care au venit în mănăstire cu sufletul aprins şi mai apoi şi-au pierdut râvna de la început; dar cunosc şi unii care şi-au păstrat-o până la sfârşit.

Pentru a-ţi păstra râvna, trebuie să-ţi aduci aminte neîncetat de Domnul şi să cugeţi: „Sfârşitul meu e aproape şi acum trebuie să mă înfăţişez înaintea Judecăţii lui Dumnezeu". Şi dacă sufletul va fi neîncetat gata să moară, el nu se va mai teme de moarte, ci în smerita rugăciune va veni pocăinţa, iar de la duhul de pocăinţă mintea ta se va curăţi şi nu se va mai lăsa înşelată de lume şi vei iubi pe toţi oamenii şi vei vărsa lacrimi pentru ei. Dar când le vei dobândi pe acestea, să ştii că sunt un dar al milei lui Dumnezeu; prin sine însuşi omul nu e nimic decât pământ păcătos.

Am văzut oameni buni când au venit în mănăstire, dar care mai apoi s-au stricat; am văzut şi alţii care au venit răi, mai apoi însă s-au făcut smeriţi şi blânzi, că e o bucurie pentru suflet să se uite la ei. Cunosc un monah care,

când era tânăr, înconjura roată satul ca să nu cadă în ispită, dar care, nu de mult, a rămas două ceasuri privind cu poftă mulţimea pasagerilor de pe un vapor şi mi-a spus el însuşi că iubea lumea. Astfel, sufletul monahului se poate schimba şi întoarce spre lume. Şi totuşi, el venise în mănăstire la şaptesprezece ani şi trăise aici treizeci şi cinci de ani. Din aceasta se vede cât de mult trebuie să ne temem să nu se stingă în noi acel foc care ne-a împins să ne lepădăm de lume şi să iubim pe Domnul.

Mulţi monahi cunosc harul Duhului Sfânt. Duhul Sfânt este atât de dulce şi iubit sufletului, că la vederea unei fete frumoase omul rămâne fără să fie luptat de poftă; dar cine n-are numai har în suflet, acela se teme de păcat, pentru că simte că păcatul este viu în el şi patimile îl atrag.

Noi, monahii, ducem un război duhovnicesc. Un soldat care mergea la Salonic a venit să mă vadă la magazie. Sufletul meu l-a îndrăgit şi i-am zis: „Roagă-te ca necazurile tale să se împuţineze". Dar el mi-a zis: „Am învăţat să mă rog la război. Am luat parte la multe bătălii. Gloanţele plouau în jurul meu, dar am rămas în viaţă... Iată cum mă rugam lui Dumnezeu: «Doamne, miluieşte!»" Mă uitam la el când îmi arăta cum se ruga şi se vedea limpede că era cu totul cufundat în rugăciune; şi Domnul l-a păzit.

Aşa se ruga el în nevoi la război, unde e omorât numai trupul, dar noi, monahii, ducem înăuntrul nostru un altfel de război, în care poate pieri sufletul; de aceea trebuie să ne rugăm încă şi mai mult şi cu mai multă râvnă ca sufletul nostru să fie cu Domnul. Nu trebuie numai să alergăm la El, ci să fim neîncetat în El; aşa cum îngerii slujesc lui Dumnezeu pururea, aşa şi monahul trebuie să rămână totdeauna cu mintea în Dumnezeu şi să cugete la legea Lui ziua şi noaptea.

Legea lui Dumnezeu se aseamănă cu o mare şi preafrumoasă grădină în care vieţuiesc Însuşi Domnul şi toţi sfinţii Lui: prorocii, apostolii, sfinţiţii ierarhi, mucenicii, cuvioşii postitori în smerenie; pe toţi i-a strâns în chip minunat milostivirea lui Dumnezeu, şi sufletul se bucură de această sfântă, mare şi minunată adunare.

Mulţi vor să cunoască şi să vadă împăraţi, care sunt nişte oameni muritori, dar a cunoaşte pe Domnul, Împăratul slavei veşnice, e mai de preţ decât orice.

O, fraţilor, citiţi mai mult Evangheliile, Epistolele Apostolilor şi scrierile Sfinţilor Părinţi; prin această învăţătură sufletul cunoaşte pe Dumnezeu şi mintea e atât de preocupată de Domnul, că uită cu desăvârşire lumea, ca şi cum nu s-ar fi născut măcar.

Domnul ne-a dat Evangheliile şi vrea ca noi să le urmăm, dar, afară de aceasta, Domnul ne învaţă prin harul Său; nu toţi pot înţelege aceasta, ci numai unii: cei care prin smerenie şi-au tăiat voia lor. Noi, însă, trebuie să-i întrebăm pe sfinţii duhovnici şi ei ne vor călăuzi la Hristos, pentru că lor li s-a dat harul de a lega şi dezlega. Mergi la duhovnic cu credinţă şi vei dobândi raiul.

E bine pentru monah să fie ascultător şi să se mărturisească sincer, ca duhovnicul să ştie ce gânduri îndrăgeşte sufletul lui. Un asemenea monah va avea întotdeauna pace în Dumnezeu şi în sufletul lui se vor naşte gânduri dumnezeieşti şi mintea lui se va lumina de aceste gânduri şi inima lui va afla odihnă în Dumnezeu.

Un asemenea monah trăieşte pe pământ în mijlocul amăgirilor şi ispitelor de tot felul, dar nu se teme de nimic, pentru că sufletul lui e întărit în Dumnezeu şi-L iubeşte pe El; toată dorinţa lui e de a şti cum să-şi smerească sufletul, căci Domnul iubeşte sufletul smerit, şi sufletul

ştie ce aşteaptă de la el Domnul, pentru că Domnul e Învăţătorul său.

Chiar şi în vremea noastră sunt mulţi nevoitori [asceţi] plăcuţi lui Dumnezeu, chiar dacă nu fac minuni văzute.

Dar iată o minune a lui Dumnezeu pe care o putem vedea în sufletul nostru: dacă sufletul tău se smereşte aşa cum se cuvine, Domnul Cel Milostiv îi dă o mare bucurie şi străpungere [a inimii]; dar dacă sufletul înclină câtuşi de puţin spre mândrie, cade în urât şi în întuneric. Dar ştiu aceasta numai cei ce se nevoiesc.

Dacă, venind în mănăstire, iubeşti pe Domnul chiar şi numai într-o mică măsură şi dacă crezi că Domnul te-a adus aici şi că El îi călăuzeşte pe „bătrânii" [„stareţii"] tăi, atunci harul lui Dumnezeu se va sălăşlui în tine şi Domnul îţi va da pacea şi darul deosebirii binelui şi răului, şi sufletul tău va privi spre bine în fiecare zi şi în fiecare ceas, pentru că el se desfătează de legea lui Dumnezeu.

Dacă ai intrat în viaţa de obşte, îmbărbătează-te şi să nu se tulbure sufletul tău.

Dacă slujeşti la arhondaric, fii asemenea lui Avraam care s-a învrednicit să primească Trei Pelerini minunaţi. Cu smerenie şi bucurie slujeşte-i pe părinţi, pe fraţi şi pe pelerini şi vei primi plata lui Avraam.

Dacă lucrezi printre fraţi şi înduri ispite, fii asemenea nebunilor pentru Hristos: ei se rugau pentru cei ce lucrau ispitele, şi pentru această iubire Domnul le dădea harul Sfântului Duh şi le era uşor să trăiască cu oamenii şi să îndure tot felul de necazuri. Domnul e milostiv faţă de cel ce e în ascultare, chiar dacă uneori acela e cu nebăgare de seamă; dar cel ce nu ascultă depărtează el însuşi de la el harul lui Dumnezeu.

Dacă te linişteşti [te dedici isihiei] în chilie, imită liniştirea Marelui Arsenie, ca Duhul Sfânt să cârmuiască corabia sufletului tău.

Dacă îţi este greu, adu-ţi aminte de cuvintele milostive ale Domnului: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi, şi Eu vă voi odihni pe voi" [*Mt* 11, 28]. Această odihnă în Duhul Sfânt sufletul o primeşte prin pocăinţă.

Domnul iubeşte sufletul care-L caută din toată inima, pentru că El a zis: „Iubesc pe cei ce Mă iubesc şi cei ce Mă caută vor afla har" [*Pr* 8, 17]. Iar acest har atrage sufletul să-L caute pe Dumnezeu cu lacrimi.

Despre economul mănăstirii

Mulţi monahi spun că economul n-are când să se roage şi că nu poate păzi pacea sufletului, pentru că toată ziua el trebuie să fie cu oamenii. Dar eu spun că dacă va iubi pe oameni şi va gândi despre muncitorii lui: „Domnul iubeşte făpturile Sale", Domnul îi va da rugăciunea neîncetată, fiindcă la Domnul toate sunt cu putinţă.

Economul trebuie să iubească şi să-i fie milă de muncitorii săi şi să se roage pentru ei: „Doamne, veseleşte sufletele întristate ale acestor oameni sărmani, trimite-le lor Duhul Tău, pe Sfântul Mângâietor!" Şi atunci sufletul lui va trăi ca într-o pustie liniştită şi Domnul îi va da rugăciune, străpungere [a inimii] şi lacrimi, şi harul Duhului Sfânt va via în chip simţit în el şi sufletul lui va simţi lămurit ajutorul lui Dumnezeu.

S-a petrecut la noi următoarea întâmplare. Economul mănăstirii a trimis un muncitor la un lucru oarecare, dar muncitorul, din lipsă de experienţă, n-a vrut să se ducă. Economul i-a zis: „Du-te!" Atunci muncitorul s-a înfuriat şi în faţa tuturor celor ce erau acolo, ca la vreo patruzeci de oameni, l-a făcut pe econom „câine". Dar economului i

s-a făcut milă de muncitor, i-a dat ceai şi zahăr şi i-a spus: „Cheamă-mă întotdeauna «câine»". Şi dintr-o dată muncitorul a fost cuprins de o asemenea ruşine, că faţa lui s-a înroşit cu totul şi, mai apoi, a fost cel mai ascultător dintre toţi.

E atât de bine să trăieşti cu iubire; atunci Domnul te ajută cu harul Său şi-ţi dă o rugăciune fierbinte pentru oameni. Dar dacă economul se va înfuria, atunci îşi va vătăma sufletul său şi-i va tulbura şi pe alţii prin mânia lui.

Experienţa multor ani mi-a arătat că economul trebuie să-i iubească pe oameni aşa cum o mamă îşi iubeşte copiii, iar dacă cineva nu este ascultător, el trebuie să se roage din inimă lui Dumnezeu: „Doamne, luminează pe robul Tău, căci îl iubeşti pe el", şi atunci rugăciunea ta va fi de folos pentru el şi tu însuţi vei cunoaşte cât de bine e să te rogi pentru muncitori.

Toţi vor iubi un econom bun, pentru că tuturor le place când sunt luaţi cu blândeţe. Experienţa mi-a arătat că nu trebuie să gândeşti rău despre nici un om, căci pentru aceasta harul Duhului Sfânt pleacă din suflet. Dar dacă îi iubim pe oameni, Domnul ne va da rugăciunea aşa încât, chiar şi în mijlocul oamenilor, sufletul va putea striga neîncetat către Dumnezeu.

15

Despre ascultare

Rari sunt cei ce cunosc taina ascultării. Cel ce ascultă este mare înaintea lui Dumnezeu. El Îl imită pe Hristos, Care ne-a dat El Însuşi pilda ascultării. Domnul iubeşte sufletul ascultător şi-i dă pacea Lui şi atunci totul este bine şi sufletul simte iubire pentru toţi.

Cel ce ascultă şi-a pus toată nădejdea în Dumnezeu şi de aceea sufletul său este totdeauna în Dumnezeu, şi Domnul îi dă harul Său şi acest har învaţă sufletul tot binele şi-i dă puterea de a rămâne în bine. El vede răul, dar acest rău n-are nici o putere asupra sufletului, pentru că e cu el harul Sfântului Duh, care-l păzeşte de orice păcat, şi el se roagă lui Dumnezeu în pace şi uşor.

Duhul Sfânt iubeşte sufletul celui ce ascultă şi, de aceea, el cunoaşte degrabă pe Domnul şi primeşte darul rugăciunii inimii.

Cel ce ascultă s-a predat pe sine voii lui Dumnezeu şi, pentru aceasta, îi sunt dăruite libertatea şi odihna în Dumnezeu şi se roagă cu mintea curată; dar cei mândri şi neascultători nu se pot ruga curat chiar dacă se nevoiesc mult. Ei nu ştiu cum lucrează harul, nici dacă Domnul le-a iertat păcatele. Dar cel ce ascultă ştie limpede că Domnul i-a iertat păcatele, pentru că simte în sufletul său pe Duhul Sfânt.

ೱ೦೫

Ascultarea este de trebuinţă nu numai monahului, ci şi fiecărui om. Chiar şi Domnul a fost ascultător. Cei mândri şi cei care trăiesc după rânduială-de-sine [în idioritmie] nu lasă harul să vieze în ei şi, de aceea, n-au niciodată pace sufletească; dar harul Duhului Sfânt intră uşor în sufletul celui ascultător şi-i dă bucurie şi odihnă.

Toţi caută odihna şi bucuria, dar puţini ştiu unde să găsească această bucurie şi această odihnă şi ce anume trebuie pentru a ajunge la ele. De treizeci şi cinci de ani, iată, văd un monah care e mereu vesel la suflet şi plăcut la faţă, chiar dacă e bătrân. Şi aceasta pentru că el iubeşte ascultarea şi sufletul său s-a predat voii lui Dumnezeu şi nu se îngrijeşte de nimic, ci sufletul său iubeşte pe Domnul şi-l vede pe El.

Cine poartă în sine fie şi numai puţin har, acela se supune cu bucurie oricărei stăpâniri. El ştie că Domnul guvernează şi cerul şi pământul şi cele de dedesubt şi pe el însuşi şi treburile lui şi tot ce este în lume, şi de aceea are întotdeauna odihnă.

Cine ascultă s-a predat pe sine voii lui Dumnezeu şi nu se teme de moarte, pentru că sufletul lui s-a obişnuit să vieţuiască cu Domnul şi-L iubeşte pe El. El şi-a tăiat voia proprie şi, de aceea, nu are nici în suflet, nici în trup acea luptă care îl chinuie pe cel ce nu ascultă şi pe cel ce lucrează după voia sa proprie.

Adevăratul ascultător urăşte voia sa proprie şi îl iubeşte pe părintele lui duhovnicesc, şi pentru aceasta primeşte libertatea de a se ruga lui Dumnezeu cu minte curată şi sufletul său vede liber, fără gânduri, pe Dumnezeu şi se odihneşte întru El. El vine degrabă la iubirea lui Dumnezeu datorită smereniei lui şi pentru rugăciunile părintelui său duhovnicesc.

Viaţa noastră e simplă dar înţeleaptă. Maica Domnului a spus Cuviosului Serafim [din Sarov]: „Dă-le lor [monahiilor] o ascultare, şi cine va păzi ascultarea şi înţelepciunea va fi cu tine şi aproape de mine”.

Vedeţi cât de simplă e mântuirea. Dar înţelepciunea trebuie învăţată printr-o îndelungată experienţă. Ea este dată de la Dumnezeu pentru ascultare. Domnul iubeşte sufletul ascultător şi, dacă îl iubeşte, îi dă ceea ce sufletul a cerut de la Dumnezeu. Ca şi odinioară, tot aşa şi acum Domnul ascultă rugăciunile noastre şi ne împlineşte cererile.

De ce Sfinţii Părinţi au pus ascultarea mai presus de post şi rugăciune?

Pentru că din nevoinţe [ascetice] făcute fără ascultare se naşte slava deşartă, dar cel ce ascultă face totul aşa cum i se spune şi nu are de ce să se trufească. Pe lângă aceasta, cel ce ascultă şi-a tăiat întru toate voia sa proprie şi-l ascultă pe părintele său duhovnicesc, şi de aceea mintea lui e liberă de orice griji şi primeşte darul rugăciunii curate. În mintea celui ce ascultă e numai Dumnezeu şi cuvântul „bătrânului" său, dar mintea celui neascultător e preocupată de tot felul de lucruri şi de judecarea „bătrânului" şi de aceea nu poate vedea pe Dumnezeu.

Am văzut un frate care făcea o ascultare grea. El avea rugăciunea inimii, şi Domnul îi dădea lacrimi să plângă pentru întreaga lume; şi egumenul Andrei i-a spus: „Aceasta ţi s-a dat pentru ascultarea ta".

Prin ascultare omul se păzeşte de mândrie; pentru ascultare se dă rugăciunea; pentru ascultare se dă şi harul Duhului Sfânt. Iată de ce ascultarea e mai presus decât postul şi rugăciunea.

Dacă îngerii căzuţi ar fi păzit ascultarea, ar fi rămas în ceruri şi ar fi cântat întru slava Domnului. Şi dacă Adam ar fi păzit ascultarea, atunci el şi neamul lui ar fi rămas în rai.

Dar chiar şi acum e cu putinţă să aflăm iarăşi raiul prin pocăinţă. Domnul ne iubeşte mult în ciuda păcatelor noastre, numai să ne smerim şi să-i iubim pe vrăjmaşi.

Dar cine nu iubeşte pe vrăjmaşi, acela nu poate avea pace, chiar dacă ar fi aşezat în rai.

16

Despre războiul duhovnicesc

Toţi cei ce au urmat Domnului nostru Iisus Hristos duc un război duhovnicesc. Acest război l-au învăţat sfinţii printr-o îndelungată experienţă de la harul Duhului Sfânt. Duhul Sfânt îi povăţuia, îi lumina şi le dădea puterea de a birui pe vrăjmaşi, dar fără Duhul Sfânt sufletul nu poate nici măcar să înceapă acest război, pentru că nu ştie şi nu înţelege cine şi unde sunt vrăjmaşii lui.

Fericiţi suntem noi, creştinii ortodocşi, pentru că trăim sub mila lui Dumnezeu. Ne este uşor să ducem acest război: Domnului i-a fost milă de noi şi ne-a dat pe Duhul Sfânt, Care viază în Biserica noastră. Un singur lucru mă întristează, că nu toţi oamenii cunosc pe Dumnezeu şi cât de mult ne iubeşte. Această iubire se face simţită în sufletul celui ce se roagă, iar Duhul Sfânt dă mărturie sufletului de mântuirea lui.

Lupta noastră se duce în fiecare zi şi în fiecare ceas.

Dacă faci reproşuri fratelui sau îl judeci sau îl întristezi, ţi-ai pierdut pacea.

Dacă ai căzut în slava deşartă sau te înalţi deasupra fratelui, ai pierdut harul.

Dacă-ţi vine un gând desfrânat şi nu-l depărtezi de îndată, sufletul tău pierde iubirea lui Dumnezeu şi îndrăzneala în rugăciune.

Dacă iubeşti puterea sau banii, nu vei cunoaşte niciodată iubirea lui Dumnezeu.

Dacă-ţi împlineşti voia proprie, eşti biruit de vrăjmaşul şi urâtul intră în sufletul tău.

Dacă urăşti pe fratele tău, înseamnă că ai căzut din Dumnezeu şi un duh rău a pus stăpânire pe tine.

Dar dacă faci bine fratelui, atunci vei afla odihna conştiinţei.

Dacă-ţi tai voia proprie, vei izgoni pe vrăjmaşi şi vei dobândi pace în sufletul tău.

Dacă ierţi fratelui tău ocările şi iubeşti pe vrăjmaşi, atunci dobândeşti iertarea păcatelor tale şi Domnul îţi va da să cunoşti iubirea Duhului Sfânt.

Iar când te smereşti întru totul, atunci afli odihna desăvârşită în Dumnezeu.

Când sufletul e smerit şi Duhul lui Dumnezeu este în el, atunci omul este fericit cu duhul în iubirea lui Dumnezeu. Când simte mila Domnului, sufletul nu se mai teme de nimic, de nici o nenorocire pe pământ, ci doreşte să fie pururea smerit înaintea lui Dumnezeu şi să iubească pe fratele. Dar dacă sufletul cade în slava deşartă, sărbătoarea lui ia sfârşit, pentru că harul părăseşte sufletul, şi de acum el nu se mai poate ruga curat, ci gânduri rele vin şi frământă sufletul.

Pentru ce suferă omul pe pământ, pentru ce duce necazuri şi îndură rele?

Suferim pentru că nu avem smerenie. În sufletul smerit viază Duhul Sfânt şi El dă sufletului libertatea, pacea, iubirea şi fericirea.

Suferim pentru că nu-l iubim pe frate. Domnul zice: „Iubiţi-vă unii pe alţii şi veţi fi ucenicii Mei” [*In* 13, 34–35]. Pentru iubirea de frate vine iubirea lui Dumnezeu. Dulce e

iubirea lui Dumnezeu; ea este un dar al Duhului Sfânt şi în deplinătatea ei e cunoscută numai prin Duhul Sfânt. Dar este şi o iubire mijlocie, pe care omul o are atunci când se străduieşte să împlinească poruncile lui Hristos şi se teme să nu întristeze pe Dumnezeu; şi aceasta e un lucru bun. În fiecare zi însă trebuie să ne silim spre bine şi să învăţăm din toate puterile smerenia lui Hristos.

Domnul a zis ucenicilor Lui: „Pacea Mea dau vouă" [*In* 14, 27].

Această pace a lui Hristos trebuie să o cerem lui Dumnezeu, şi Domnul o dă celui ce o cere; şi când o primim, trebuie să o păzim cu sfinţenie şi să o înmulţim; dar cine nu se predă în necazuri voii lui Dumnezeu, acela nu poate cunoaşte milostivirea lui Dumnezeu.

Dacă te loveşte o nenorocire, nu te lăsa abătut, ci adu-ţi aminte că Domnul se uită la tine cu milă şi nu primi gândul: „Oare se va mai uita Domnul la mine când eu Îl întristez?", pentru că Domnul este prin fire **milă**, ci întoarce-te cu credinţă la Dumnezeu şi spune ca şi fiul cel risipitor din Evanghelie: „Nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău" [*Lc* 15, 21], şi vei vedea atunci cât eşti de drag Tatălui şi în sufletul tău va fi atunci o negrăită bucurie.

Oamenii nu învaţă smerenia şi pentru mândria lor nu pot primi harul Duhului Sfânt şi de aceea lumea întreagă suferă. Dar dacă oamenii ar cunoaşte pe Domnul şi ar şti cât de milostiv, smerit şi blând este, **într-un singur ceas** s-ar schimba faţa întregii lumi şi în toţi şi în toate ar fi o mare bucurie şi iubire.

Domnul Cel Milostiv ne-a dat pocăinţa şi prin pocăinţă toate se îndreaptă. Prin pocăinţă câştigăm iertarea păcatelor; pentru pocăinţă vine harul Duhului Sfânt, şi astfel cunoaştem pe Domnul.

Dacă cineva a pierdut pacea şi suferă, să se pocăiască şi Domnul îi va da pacea Sa.

Dacă un popor sau un stat suferă, trebuie ca toţi să se pocăiască şi atunci toate se vor îndrepta de la Dumnezeu.

Toată lupta noastră este ca să ne smerim pe noi înşine. Vrăjmaşii noştri [demonii] au căzut din mândrie şi ne atrag şi pe noi în căderea lor. Dar noi, fraţilor, să ne smerim pe noi înşine şi atunci vom vedea slava Domnului încă de aici de pe pământ [*Mt* 16, 28; *Mc* 9, 1], pentru că celor smeriţi Domnul li Se face cunoscut prin Duhul Sfânt.

Sufletul care a gustat dulceaţa iubirii lui Dumnezeu este în întregime născut din nou şi e făcut cu totul altul; iubeşte pe Domnul şi e atras cu toată puterea spre El ziua şi noaptea şi până la o vreme rămâne odihnindu-se în Dumnezeu, după care începe să se întristeze pentru norod.

Domnul Cel Milostiv dă sufletului uneori odihnă în Dumnezeu, uneori o inimă ce suferă pentru întreaga lume, ca toţi oamenii să se pocăiască şi să ajungă în rai. Sufletul care a cunoscut dulceaţa Duhului Sfânt doreşte pentru toţi aceasta, căci dulceaţa Domnului nu îngăduie ca sufletul să fie iubitor de sine [egoist], ci îi dă iubirea care ţâşneşte din inimă.

Să iubim deci pe Domnul, Care ne-a iubit El cel dintâi şi a pătimit pentru noi [*1 In* 4, 10].

Nu vă voi ascunde pentru ce dă Domnul harul Său. Nu vreau să scriu multe, ci vă rog numai aceasta: Iubiţi-vă unii pe alţii şi veţi vedea atunci mila Domnului. Să iubim pe fratele şi ne va iubi pe noi Domnul. Nu gândi, suflete, că Domnul te iubeşte, dacă te uiţi la cineva cu duşmănie. O, nu! Mai degrabă te iubesc demonii, pentru că te-ai făcut slujitorul lor. Dar nu întârzia, pocăieşte-te şi cere de la Domnul puterea de a iubi pe fratele, şi vei vedea atunci pace în sufletul tău.

Din toate puterile cereţi de la Domnul smerenie şi iubire frăţească, fiindcă pentru iubirea de frate dă Domnul harul Său. Fă această experienţă cu tine însuţi: într-o zi cere de la Dumnezeu iubirea de frate iar într-alta trăieşte fără iubire, şi atunci vei vedea deosebirea. Roadele duhovniceşti ale iubirii sunt vădite: pace şi bucurie în suflet, şi toţi oamenii vor fi pentru tine neamuri şi rude dragi şi vei vărsa lacrimi din belşug pentru aproapele şi pentru toată suflarea şi făptura.

Adeseori, pentru un singur salut sufletul simte în el o schimbare binefăcătoare; şi, dimpotrivă, pentru o singură privire duşmănoasă se pierde harul şi iubirea lui Dumnezeu. Atunci însă căieşte-te degrabă ca pacea lui Dumnezeu să se întoarcă în sufletul tău.

Fericit sufletul care iubeşte pe Domnul şi care a fost învăţat de El smerenia. Domnul iubeşte sufletul smerit care nădăjduieşte cu tărie în Dumnezeu. În fiecare secundă el simte mila Lui, astfel încât, chiar dacă vorbeşte cu oamenii, el este absorbit în Domnul Cel iubit şi din îndelungata sa luptă cu vrăjmaşii sufletul îndrăgeşte înainte de toate smerenia şi nu lasă pe vrăjmaşi să ia de la el iubirea de fraţi.

Dacă vom iubi din toate puterile pe fratele şi ne vom smeri sufletul nostru, biruinţa va fi a noastră, pentru că Domnul dă harul Său mai cu seamă pentru iubirea de frate.

Am avut experienţa Duhului Sfânt în desăvârşirea ei, dar nu pot să-L am în mine.

Vai mie, că în anii tinereţii mele am trăit rău şi n-am imitat pe acel sfânt plăcut lui Dumnezeu Simeon Stâlpnicul [din Muntele Minunat]. Minunată este viaţa lui. Era de şapte ani când i S-a arătat Domnul, şi el a ştiut de îndată că este Domnul şi L-a întrebat: „Doamne, cum Te-am mâniat?” Domnul a întins mâinile şi a zis: „Aşa M-ai mâniat, dar Eu Însumi te-am ridicat. Tu însă stăruie la Mine în fiecare zi”.

Aşa trebuie să ne silim spre bine toată viaţa şi, mai cu seamă, să iertăm pe cei ce ne greşesc nouă, şi atunci Dom-

nul nu-şi va aduce aminte nici El greşelile noastre şi ne va da harul Duhului Sfânt.

Când eram în lume îmi plăcea să iert din suflet şi iertam uşor şi mă rugam cu poftă pentru cei ce mă ocărau, dar când am venit în mănăstire, pe când eram încă frate sub ascultare, am dobândit mare har şi el m-a învăţat să-i iubesc pe vrăjmaşi.

Sfântul Apostol Ioan Teologul spune că poruncile lui Dumnezeu nu sunt grele, ci uşoare [*1 In* 5, 3]. Dar ele sunt uşoare numai din iubire şi, dacă nu este iubire, atunci **totul e un chin.** De aceea păziţi iubirea, nu o pierdeţi, măcar că nu e cu neputinţă să o aducem înapoi, dar aceasta numai cu multe lacrimi şi rugăciuni, iar fără iubire viaţa pe pământ e un chin. Dar cine rămâne în rău, acela omoară sufletul — lucru de care să ne păzească pe noi Domnul!

Când sufletul pierde dintr-o pricină oarecare harul pe care i l-a dat Domnul cercetându-l, se întristează puternic după el şi doreşte să-l dobândească din nou. O, cât Îl roagă pe Stăpânul ziua şi noaptea să se milostivească de el şi să reverse iarăşi peste el mila Lui. Şi cine poate descrie suspinele sau lacrimile sau plecările genunchilor lui. Şi mulţi, mulţi ani se chinuie sufletul căutând harul pe care l-a gustat şi de care s-a îndulcit. Şi vreme lungă încearcă Domnul sufletul, să vadă dacă crede în El; iar sufletul, nevăzând în el dulceaţa Lui pe care a cunoscut-o, iarăşi însetează după ea şi aşteaptă cu smerenie şi este atras nesăturat spre Domnul de dogoarea iubirii.

Cu har e uşor să iubim pe Dumnezeu şi să ne rugăm ziua şi noaptea; dar sufletul înţelept rabdă şi uscăciunea şi nădăjduieşte cu tărie în Domnul, şi ştie că El nu va ruşina nădejdea şi i-l va da la vremea lui. Harul lui Dumnezeu nu vine niciodată degrabă şi niciodată nu se dă pentru multă

vreme; dar sufletul înţelept se smereşte şi iubeşte pe aproapele şi-şi poartă cu blândeţe crucea sa şi aşa biruie pe vrăjmaşii care se străduie să-l depărteze de la Dumnezeu.

Când păcatele ascund de la suflet ca un nor lumina milostivirii lui Dumnezeu, atunci sufletul, chiar dacă însetează după Domnul, rămâne neputincios şi lipsit de putere, ca o pasăre închisă într-o colivie; chiar dacă aceasta ar fi într-o dumbravă înverzită, tot nu poate zbura, ca să cânte în libertate cântări de laudă lui Dumnezeu.

Mult timp m-am chinuit necunoscând calea Domnului, dar acum, după mulţi ani şi multe întristări am cunoscut prin Duhul Sfânt voia lui Dumnezeu. Trebuie împlinite întocmai toate câte a poruncit Domnul [*Mt* 28, 20], pentru că aceasta este calea care duce în Împărăţia cerurilor, unde vom vedea pe Dumnezeu. Dar nu gândi că vei vedea pe Dumnezeu, ci smereşte-te gândindu-te că după moarte vei fi azvârlit în temniţa întunecoasă, în care te vei chinui şi vei tânji după Domnul. Când plângem şi smerim sufletul nostru, harul lui Dumnezeu ne păzeşte, dar dacă lepădăm plânsul şi smerenia, putem fi amăgiţi de gânduri sau de vedenii. Sufletul smerit nu are vedenii şi nici nu le doreşte, ci se roagă cu mintea curată lui Dumnezeu; dar o minte căzută în slavă deşartă nu va fi curată de gânduri şi de închipuiri şi poate ajunge până acolo încât să vadă demoni şi să vorbească cu ei. Scriu despre aceasta, pentru că eu însumi am fost în această nenorocire.

De două ori m-am aflat în înşelare. Prima dată, chiar la început, pe când eram încă un tânăr frate sub ascultare, din lipsă de experienţă, şi atunci Domnul m-a miluit degrabă. Dar a doua oară a fost din mândrie şi atunci am fost îndelung chinuit înainte ca Domnul să mă vindece pentru rugăciunile duhovnicului meu. Aceasta s-a întâmplat după ce primisem o vedenie oarecare. Am descoperit despre această vedenie la patru bărbaţi duhovniceşti, dar nici unul

din ei nu mi-a zis că ea era de la vrăjmaşul, deşi înşelarea mă ţinea în ghearele slavei deşarte. Dar mai apoi am înţeles eu însumi greşeala mea, pentru că demonii au început să mi se arate din nou nu numai noaptea, dar şi ziua. Sufletul meu îi vedea dar nu se temea, pentru că simţeam cu mine şi mila lui Dumnezeu. Şi astfel am pătimit mulţi ani din partea lor; şi dacă Domnul nu mi-ar fi dat să-L cunosc prin Duhul Sfânt şi dacă n-aş fi avut ajutorul Preasfintei şi bunei Stăpâne, aş fi deznădăjduit de mântuirea mea, dar acum sufletul meu nădăjduieşte cu tărie în milostivirea lui Dumnezeu, deşi după faptele mele sunt vrednic de chinuri şi pe pământ şi în iad.

Multă vreme n-am putut înţelege ce este cu mine. Îmi spuneam: Nu judec pe nimeni, nu primesc gânduri rele, îmi fac conştiincios ascultarea, mă înfrânez de la hrană, mă rog neîncetat, dar atunci de ce şi-au luat demonii obiceiul de a veni la mine? Văd că sunt în greşeală, dar nu-mi pot da seama de ce. Când mă rog, ei pier pentru o vreme, după care vin din nou. Şi mult timp sufletul meu a fost în această luptă. Am vorbit despre aceasta cu unii „bătrâni", iar ei au tăcut; şi eram nedumerit.

Şi iată că într-o noapte şedeam în chilie şi demonii au venit la mine şi s-a umplut chilia de ei. M-am rugat din inimă şi Domnul i-a alungat, dar ei au venit din nou. Atunci m-am sculat ca să fac închinăciuni la icoane, dar demonii erau de jur-împrejurul meu, iar unul dintre ei stătea în aşa fel că nu mă puteam închina la icoane fără să mă închin înaintea lui. Atunci am şezut din nou jos şi am zis:

„Doamne, Tu vezi că vreau să mă rog Ţie cu mintea curată, dar demonii nu mă lasă. Spune-mi ce trebuie să fac ca să se depărteze de la mine."

Şi atunci am primit în sufletul meu acest răspuns de la Domnul:

„Cei mândri sunt întotdeauna chinuiţi aşa de către demoni."

Iar eu am zis: „Doamne, Tu eşti milostiv, sufletul meu Te cunoaşte; spune-mi ce trebuie să fac ca să se smerească sufletul meu".

Şi Domnul mi-a răspuns în suflet:
„Ţine mintea ta în iad şi nu deznădăjdui!"

O, milostivirea lui Dumnezeu! Sunt un ticălos înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, dar Domnul mă iubeşte, mă luminează şi mă vindecă şi El Însuşi învaţă sufletul meu smerenia şi iubirea, răbdarea şi ascultarea şi revarsă peste mine toată mila Sa.

De atunci ţin mintea mea în iad şi ard în focul cel întunecos şi tânjesc după Domnul şi-L caut cu lacrimi şi zic:

„Degrabă voi muri şi mă voi sălăşlui în temniţa întunecată a iadului şi eu singur voi arde acolo şi voi tânji după Domnul şi voi plânge: Unde eşti Domnul meu, pe Care Te cunoaşte sufletul meu?"

Şi mare folos am dobândit de la acest gând: mintea mea s-a curăţit şi sufletul meu a aflat odihna.

Lucru uimitor: Domnul mi-a poruncit să ţin mintea mea în iad şi să nu deznădăjduiesc. El este atât de aproape de noi: „Iată, Eu sunt cu voi până la sfârşitul veacurilor" [*Mt* 28, 20], şi încă: „Cheamă-Mă în ziua necazului tău, şi Eu te voi izbăvi şi tu Mă vei preamări" [*Ps* 49, 15].

Când Domnul se atinge de un suflet, acesta se face tot nou, dar lucrul acesta e înţeles numai de cel ce l-a cunoscut din experienţă, pentru că fără Duhul Sfânt e cu neputinţă să cunoaştem cele cereşti, şi acest Duh e dat pe pământ de către Domnul.

Cine va descrie bucuria de a cunoaşte pe Domnul şi de a năzui neîncetat spre El ziua şi noaptea?

Ah, cât de fericiţi şi norocoşi suntem noi, creştinii! Nu e nimic mai preţios decât a cunoaşte pe Domnul şi nu e nimic mai rău decât a nu-L cunoaşte pe El. Dar fericit este şi acela care, chiar dacă nu cunoaşte, totuşi crede.

Am început să fac aşa cum m-a învăţat Domnul şi sufletul meu a aflat odihna în Dumnezeu, şi acum ziua şi noaptea cer de la Dumnezeu smerenia lui Hristos. O, smerenia lui Hristos! O cunosc deşi nu pot să o am. O cunosc din harul lui Dumnezeu, dar nu o pot descrie. O caut ca pe un mărgăritar scump şi scânteietor. E mai plăcută şi mai dulce sufletului decât lumea întreagă. Am cunoscut-o din experienţă. Şi nu vă miraţi de aceasta. Duhul Sfânt viază în noi pe pământ şi El ne luminează. El ne dă să cunoaştem pe Dumnezeu. El ne dă să iubim pe Domnul. El ne dă să ne gândim la Dumnezeu. El ne dă darul cuvântului. El ne dă să preamărim pe Domnul. El ne dă bucuria şi veselia.

Duhul Sfânt ne dă puterea de a duce lupta cu vrăjmaşii şi de a-i birui.

Îi rog fierbinte pe toţi oamenii: Să priveghem cu pocăinţă şi atunci vom vedea mila Domnului. Dar pentru cei ce au vedenii şi se încred în ele mă rog să înţeleagă că din aceasta se arată în ei mândria şi împreună cu ea dulceaţa tulbure a slavei deşarte, în care nu este pocăinţa unui duh smerit, şi aici e toată nenorocirea, pentru că fără smerenie nu putem birui pe vrăjmaşi.

Eu însumi am fost amăgit de două ori. Prima dată, vrăjmaşul mi-a arătat o lumină şi un gând mi-a spus: „Primeşte-o! E harul". A doua oară, am primit o vedenie şi am suferit mult pentru ea. Era la sfârşitul privegherii, când se cântă: „Toată suflarea să laude pe Domnul", şi am auzit cum împăratul David în cer cânta laude lui Dumnezeu. Stăteam în strană şi mi se părea că nu mai era nici acoperiş, nici turlă şi că vedeam cerul deschis. Am vorbit de aceasta cu patru bărbaţi duhovniceşti, dar nimeni nu mi-a spus că vrăjmaşul îşi bătea joc de mine. Eu însumi credeam că demonii nu pot slăvi pe Dumnezeu şi că, prin urmare, această vedenie nu era de la vrăjmaşul. Înşelăciunea slavei deşarte mă ţinea în gheare şi iarăşi am ajuns să văd demoni. Atunci am cunoscut că eram înşelat şi am

descoperit totul părintelui meu duhovnicesc şi i-am cerut să se roage pentru mine; şi pentru rugăciunile lui acum sunt mântuit şi rog totdeauna pe Domnul să-mi dea duhul smereniei. Şi dacă aş fi întrebat: „Ce ţi-ai dori de la Dumnezeu, ce dar?", aş răspunde: „Duhul smereniei care bucură pe Domnul mai mult decât toate". Pentru smerenia sa Fecioara Maria s-a făcut Maica lui Dumnezeu şi este preamărită mai mult decât toţi în cer şi pe pământ. Ea s-a predat cu totul voii lui Dumnezeu: „Iată, roaba Domnului" [*Lc* 1, 38], a spus ea; şi noi toţi trebuie să imităm pe Sfânta Fecioară.

Pentru smerenie, sufletul dobândeşte odihnă în Dumnezeu, dar ca să ţină această odihnă, sufletul trebuie să se înveţe multă vreme. Pierdem această odihnă pentru că nu suntem întăriţi în smerenie. Şi pe mine vrăjmaşii m-au înşelat mult. Gândeam în mine însumi: Sufletul meu cunoaşte pe Domnul, ştie cât e de bun şi cât de mult ne iubeşte; cum se face însă că-mi vin gânduri rele? Şi multă vreme n-am putut să mă regăsesc, până când nu m-a povăţuit Domnul, şi atunci am înţeles că din mândrie se arată gândurile rele.

Un monah lipsit de experienţă suferea din partea demonilor, şi când îl năpădeau, el fugea de ei, dar ei îl urmăreau.

Dacă ţi se întâmplă şi ţie ceva asemănător, nu te înspăimânta şi nu fugi, ci stai cu bărbăţie, smereşte-te şi zi: „Doamne, miluieşte-mă, că sunt un mare păcătos" şi demonii pier; dar dacă vei fugi în chip laş, ei te vor goni în prăpastie. Adu-ţi aminte că în ceasul când te năpădesc demonii, se uită la tine şi Domnul, să vadă cum îţi pui nădejdea în El.

Chiar dacă îl vezi limpede pe Satana şi el te va arde cu focul lui şi vrea să înrobească mintea ta, nu te teme, ci

nădăjduieşte cu tărie în Domnul şi spune: „Sunt mai rău decât toţi" şi vrăjmaşul se va depărta de tine.

Nu te speria nici dacă simţi că un duh rău lucrează înăuntrul tău, ci mărturiseşte-te sincer şi cere din toată inima de la Domnul un duh smerit [*Ps* 50, 18] şi negreşit Domnul ţi-l va da, şi atunci, pe măsura smereniei tale, vei simţi întru tine harul; iar când sufletul tău se va smeri cu totul, atunci vei găsi odihna desăvârşită.

Acesta este războiul pe care îl duce omul toată viaţa.

Sufletul care a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt şi cade în înşelare să nu se înfricoşeze, ci, aducându-şi aminte de iubirea lui Dumnezeu şi ştiind că lupta cu vrăjmaşii e îngăduită din pricina mândriei şi a slavei deşarte, să se smerească şi să ceară de la Domnul să-l tămăduiască şi Domnul va tămădui sufletul uneori degrabă, alteori încet, puţin câte puţin. Cel ascultător care crede duhovnicului său şi nu crede sieşi se va tămădui degrabă de orice vătămare pe care i-au pricinuit-o vrăjmaşii, dar cel neascultător nu se va îndrepta.

Războiul sufletului cu vrăjmaşii ţine până la mormânt. Şi dacă la războiul obişnuit este omorât numai trupul, războiul nostru e mult mai chinuitor şi mai primejdios, pentru că şi sufletul poate pieri.

Pentru mândria mea, Domnul a îngăduit de două ori vrăjmaşului să facă o asemenea luptă cu sufletul meu, că sufletul meu a ajuns în iad, şi pot spune că dacă sufletul e viteaz, va rezista, iar dacă nu, poate să piară pe veci. Scriu tuturor celor care, ca şi mine, vor fi într-o nenorocire asemănătoare: staţi bărbăteşte şi nădăjduiţi cu tărie în Dumnezeu, şi vrăjmaşii nu vor rezista, pentru că Domnul i-a biruit pe ei. Prin harul lui Dumnezeu am cunoscut că Domnul poartă de grijă de noi cu milostivire şi nici o rugăciune, nici un gând bun nu se pierd înaintea lui Dumnezeu. Adeseori e ca şi cum Domnul nu ne aude; dar aceasta e numai pentru că suntem mândri şi cerem ceea ce nu ne

este de folos. Chinuitor lucru este a recunoaşte mândria în noi înşine, dar Domnul lasă pe cel mândru să se zbată chinuindu-se în neputinţa sa până ce se smereşte. Când sufletul se smereşte, atunci vrăjmaşii sunt biruiţi şi sufletul află mare odihnă în Dumnezeu.

De două ori am fost în Duhul Sfânt şi de două ori am fost în mare nenorocire şi supus unei grele ispite. Iar o dată a fost îngăduit să fiu ispitit pentru mândrie: harul Sfântului Duh a plecat de la mine şi mă simţeam ca un dobitoc în trup omenesc. Cu mintea nu-L uitasem pe Dumnezeu, dar sufletul meu ajunsese pustiu ca al unui dobitoc. Am început să mă căiesc şi harul s-a întors. Aceasta a durat trei zile.

Am fost ispitit şi la ceasul rugăciunii, încât nu mai ştiam dacă eram în trup sau în afară de trup, dar sufletul meu vedea pe Dumnezeu.

Şi iată că acum ştiu din experienţă ce înseamnă a fi în Duhul Sfânt şi ce înseamnă a fi lipsit de El.

O, fraţilor, dacă aţi putea înţelege chinul sufletului care a purtat pe Duhul Sfânt, dar apoi L-a pierdut. Acest chin e cumplit. Atunci sufletul se află într-o întristare şi o mâhnire de nedescris.

E chinul lui Adam după izgonirea lui din rai.

Cine poate înţelege raiul? Îl poate înţelege în parte cine poartă în el pe Duhul Sfânt, pentru că raiul este Împărăţia Duhului Sfânt, şi Duhul Sfânt în cer şi pe pământ Acelaşi este.

Gândeam în mine însumi: „Sunt un ticălos şi vrednic de toate pedepsele", dar în loc de pedepse Domnul mi-a dat pe Duhul Sfânt. Duhul Sfânt e mai dulce decât tot ce-i pământesc. E hrana cerească, e bucuria sufletului.

Dacă vrei să ai în chip simţit harul Duhului Sfânt, smereşte-te ca Sfinţii Părinţi. Pimen cel Mare a zis ucenicilor lui: „Credeţi-mă, copiii mei, unde e Satana acolo voi fi şi eu". Un curelar din Alexandria gândea: „Toţi se vor mântui, eu singur voi pieri", şi Domnul a descoperit lui Antonie cel Mare că n-a ajuns încă la măsura curelarului aceluia. Părinţii au dus o luptă încrâncenată cu demonii şi s-au obişnuit să gândească smerit despre ei înşişi, şi pentru aceasta i-a iubit pe ei Domnul.

Domnul mi-a dat să înţeleg puterea acestor cuvinte. Şi când ţin mintea mea în iad, sufletul meu are odihnă, dar când uit de aceasta, atunci îmi vin gânduri care nu plac lui Dumnezeu.

Gândeam: „Sunt pământ, şi pământ păcătos". Dar Domnul mi-a arătat mila Sa şi mi-a dat din belşug harul Său şi se bucură duhul meu pentru că, deşi sunt un ticălos, Domnul mă iubeşte şi de aceea sufletul meu e atras spre El în chip nesăturat, iar când Îl voi întâlni, voi zice sufletului meu: Uită-te la El! Nu-L pierde „ca să nu ţi se întâmple ceva mai rău" [*In* 5, 14], pentru că sufletul îndură mari chinuri atunci când pierde harul Duhului Sfânt.

Credeţi-mă, scriu înaintea feţei Domnului, pe Care sufletul meu Îl cunoaşte. Pentru a păstra harul, trebuie să ne smerim mereu.

Iată, Domnul smereşte cu milostivire pe cei care slujesc Lui. Antonie cel Mare credea că în pustie era mai bătrân şi mai desăvârşit decât toţi, dar Domnul l-a îndreptat spre Pavel Tebeul, şi Antonie a văzut pe cel care era mai bătrân şi mai desăvârşit decât el.

Cuviosul Zosima credea că era monah din copilărie şi că nimeni nu putea discuta cu el, dar a fost smerit de Maria Egipteanca şi a văzut că era departe de a fi ajuns la măsura ei.

Sfântul Tihon [Zadonski] a fost smerit de un nebun întru Hristos, care i-a dat o palmă şi i-a zis: „Nu te înălţa cu înţelepciunea!"

Astfel, Domnul Cel Milostiv smereşte pe sfinţi, ca ei să rămână smeriţi până la sfârşit. Cu atât mai mult trebuie să ne smerim noi. De aceea, ziua şi noaptea cer şi eu de la Dumnezeu smerenia lui Hristos. Duhul meu însetează să o dobândească, pentru că este darul cel mai înalt al Duhului Sfânt. În smerenia lui Hristos e şi iubire, şi pace, şi blândeţe, şi înfrânare, şi ascultare, şi îndelungă-răbdare, şi toate virtuţile sunt cuprinse în ea.

Sufletul smerit care poartă în sine din belşug harul Sfântului Duh şi-l păzeşte pe el, are la o vedenie dumnezeiască multă putere ca să o suporte, dar pe cel ce are puţin har, o vedenie îl face să cadă cu faţa la pământ, pentru că în el e puţină puterea harului.

Aşa, pe Muntele Taborului, atunci când Domnul S-a schimbat la faţă, Moise şi Ilie stăteau în picioare şi vorbeau cu El, dar apostolii au căzut la pământ [*Mt* 17, 6]; mai apoi, însă, când s-a înmulţit în ei harul Duhului Sfânt, au rămas şi ei în picioare la arătările Domnului şi au putut vorbi şi ei cu El.

Aşa şi Cuviosul Serghie [din Radonej], la arătarea Maicii Domnului stătea în picioare înaintea Ei, pentru că avea un mare har al Duhului Sfânt, dar ucenicul său Miheia a căzut cu faţa la pământ şi nu putea privi la Maica Domnului. Şi Serafim din Sarov a avut mult har al Duhului Sfânt şi stătea în picioare când i s-a arătat Maica Domnului, dar slujitorul său a căzut cu faţa la pământ, pentru că avea puţin har.

Astfel, dacă sufletul are în el har, nu se teme când vede demoni, pentru că simte în el puterea lui Dumnezeu.

Acum e ceasul al patrulea din noapte. Şed în chilia mea ca într-un palat, în pace şi iubire, şi scriu. Dar când vine har mai mult, atunci nu mai pot scrie.

Marea ştiinţă

Cât trăim pe pământ trebuie să ne învăţăm să ducem război cu vrăjmaşii. Lucrul cel mai greu dintre toate e a omorî trupul pentru Dumnezeu şi a birui iubirea de sine.

Pentru a birui iubirea de sine e nevoie să ne smerim întotdeauna. Aceasta este o **mare ştiinţă**, pe care nu ne-o însuşim degrabă.

Trebuie să ne socotim mai răi decât toţi şi să ne osândim la iad. Prin aceasta sufletul se smereşte şi câştigă plânsul pocăinţei din care se naşte bucuria. E bine să ne obişnuim sufletul să gândească: „În focul iadului voi arde". Dar, vai, puţini înţeleg aceasta. Mulţi cad în deznădejde şi merg spre pierzanie. Sufletele lor se sălbăticesc şi nu mai vor nici să se roage, nici să citească, nici chiar să se mai gândească la Dumnezeu.

Trebuie să ne osândim pe noi înşine în sufletul nostru, dar să nu deznădăjduim de mila şi iubirea lui Dumnezeu. Trebuie să dobândim duh smerit şi înfrânt, şi atunci vor pieri toate gândurile şi mintea se va curăţi. Dar înainte de aceasta trebuie să ne cunoaştem măsura, ca să nu ne chinuim fără folos sufletul. Învaţă să te cunoşti pe tine însuţi şi să dai sufletului nevoinţa [asceza] după puterile lui.

Nu toate sufletele sunt la fel de puternice: unele sunt tari ca piatra, altele slabe ca fumul. Asemenea fumului sunt sufletele celor mândri; aşa cum vântul poartă fumul încotro bate el, tot aşa şi pe ele vrăjmaşul le trage unde vrea el, pentru că sau n-au în ele răbdare, sau vrăjmaşul le amăgeşte uşor. Dar sufletele smerite păzesc poruncile Domnului şi stau în ele neclintite ca în mare o stâncă de care se sparg valurile. Ele s-au predat voii lui Dumnezeu şi cu mintea lor Îl văd pe Dumnezeu şi Domnul le dă harul Duhului Sfânt.

Cine trăieşte după porunci, acela simte în fiecare ceas şi minut harul în sufletul său. Dar sunt oameni care nu înţeleg venirea lui.

Cine cunoaşte iubirea lui Dumnezeu, acela va spune: „N-am păzit poruncile. Deşi mă rog ziua şi noaptea şi mă silesc să săvârşesc toată virtutea, n-am împlinit porunca iubirii de Dumnezeu. Doar în rare minute mă ridic la această poruncă a lui Dumnezeu, deşi sufletul meu vrea să rămână tot timpul întru ea”. Când în minte pătrund gânduri străine, atunci mintea se gândeşte şi la Dumnezeu şi la lucruri, iar aceasta înseamnă că nu este împlinită porunca de-a iubi pe Dumnezeu din **tot** cugetul şi din **toată** inima [*Mt* 22, 37]. Dar când mintea e toată în Dumnezeu şi nu în alte gânduri, atunci e împlinită această cea dintâi poruncă, deşi nici atunci întru totul.

Iubirea de Dumnezeu e felurită. Cine se luptă cu gândurile răutăţii, acela iubeşte pe Dumnezeu în măsura lui. Cine se luptă cu păcatul şi-L roagă pe Dumnezeu să-i dea puterea de a nu păcătui, dar totuşi cade în păcat din pricina slăbiciunii lui şi se întristează de aceasta şi se căieşte, acela are harul în adâncul sufletului şi minţii lui, dar n-a biruit încă patimile. Iar cine a biruit patimile, acela **nu mai are luptă**, ci numai o atenţie trează asupra lui însuşi întru toate, ca să nu cadă în păcat; al lui este harul cel mare şi simţit. Dar cine simte harul şi în suflet şi în trup, acela e bărbat desăvârşit, şi dacă păstrează acest har, trupul său se va sfinţi şi se va preface în moaşte.

17

Despre gânduri şi înşelare

Ia aminte la două gânduri şi teme-te de ele. Unul îţi spune: „Eşti un sfânt!", altul: „Nu te vei mântui!" Aceste două gânduri vin de la vrăjmaşul şi nu este adevăr în ele. Tu însă cugetă: „Sunt un mare păcătos, dar Domnul e milostiv, El îi iubeşte mult pe oameni şi-mi va ierta păcatele mele". Crede aceasta şi-ţi va fi aşa: Domnul te va ierta. Dar nu-ţi pune nădejdea în nevoinţele tale, chiar dacă te-ai nevoi mult.

Un nevoitor [ascet] mi-a spus: „Negreşit trebuie să fiu miluit, pentru că în fiecare zi am făcut atâtea închinăciuni"; dar când a venit moartea, şi-a rupt de pe el cămaşa.

Astfel, nu pentru nevoinţele noastre, ci în dar, pentru bunătatea Sa, se milostiveşte de noi Domnul. Domnul vrea ca sufletul să fie smerit şi să ierte tuturor cu iubire; atunci şi Domnul îl va ierta cu bucurie. Domnul îi iubeşte pe toţi, şi noi trebuie să-L imităm şi să-i iubim şi noi pe toţi; şi dacă nu putem, să o cerem, şi Domnul nu va zăbovi să ne ajute cu harul Său.

Încă fiind frate sub ascultare am cunoscut iubirea lui Dumnezeu; şi ea e de nedescris. Sufletul simte că este cu Dumnezeu şi în Dumnezeu, şi duhul se bucură de Domnul, chiar dacă trupul este istovit de harul lui Dumnezeu.

Dar acest har poate fi pierdut chiar şi numai pentru un singur gând rău.

Împreună cu gândurile rele pătrunde în noi puterea vrăjmaşului, şi atunci sufletul se întunecă şi gândurile rele îl chinuie; omul simte atunci pierzania lui şi vede că, fără harul lui Dumnezeu, el este pământ păcătos şi neputincios.

Sufletul care a cunoscut pe Domnul învaţă printr-o îndelungată experienţă că, dacă trăieşte după poruncile Lui, atunci, chiar dacă nu mult, va simţi în el harul şi va avea îndrăzneală în rugăciune; dar dacă păcătuieşte printr-un singur gând şi nu se pocăieşte, harul se scârbeşte, şi atunci sufletul tânjeşte şi plânge înaintea lui Dumnezeu.

Astfel, întreaga viaţă sufletul şi-o petrece în lupta cu gândurile. Tu însă nu slăbi în luptă, pentru că Domnul iubeşte pe cel ce luptă cu bărbăţie.

Gândurile rele hărţuiesc sufletul mândru şi, cât timp nu se smereşte, el nu va cunoaşte odihnă de la ele. Când gândurile năvălesc asupra ta, strigă către Dumnezeu ca Adam: „Doamne, Făcătorul şi Ziditorul meu, Tu vezi că sufletul meu e chinuit de gânduri rele... Miluieşte-mă!" Şi când stai înaintea feţei Stăpânului, adu-ţi aminte cu tărie că El ascultă toate cererile tale şi, dacă îţi sunt de folos, le împlineşte.

A venit un nor, a ascuns soarele şi s-a făcut întuneric. Tot aşa, pentru un singur gând de mândrie, sufletul pierde harul şi îl năpădeşte întunericul. Dar, tot aşa, şi numai pentru un singur gând de smerenie harul vine din nou. Am făcut această experienţă pe mine însumi.

Să ştii că dacă mintea ta înclină spre a-i urmări pe oameni pentru a vedea cum trăiesc, acesta e un semn de mândrie.

Ia seama la tine însuţi. Cercetează-te pe tine însuţi şi vezi: cum se înalţă sufletul deasupra fratelui tău, cum pentru aceasta şi vine un gând rău care nu place lui Dumnezeu şi prin aceasta sufletul se smereşte. Dacă nu se smereşte, atunci vine o ispită mică. Dacă iarăşi nu se smereşte, începe lupta curviei. Şi dacă tot nu se smereşte, cade într-un păcat mic. Şi dacă nici atunci nu se smereşte, va veni un păcat mare. Şi aşa va păcătui până ce se va smeri. Dar de cum sufletul se va pocăi, Domnul Cel Milostiv va da sufletului pace şi străpungere [a inimii], şi atunci tot răul va trece şi toate gândurile se vor depărta. Ţine însă şi pe mai departe smerenia din toate puterile, ca să nu cazi din nou în păcat.

Când vede că sufletul nu s-a întărit încă în smerenie, Domnul îi retrage harul. Dar tu nu-ţi pierde curajul pentru aceasta: harul este în tine, dar ascuns. Obişnuieşte-te să tai gândurile de îndată ce se ivesc. Dacă însă uiţi şi nu le depărtezi de îndată, atunci adu pocăinţă. Sileşte-te ca aceasta să ajungă o obişnuinţă. Sufletul are obişnuinţe: cum s-a obişnuit, aşa va lucra apoi toată viaţa.

Omul bun are gânduri bune, omul rău are gânduri rele; dar fiecare trebuie să înveţe să lupte cu gândurile şi din rele să le facă bune. Acesta e semnul unui suflet experimentat.

Vei întreba, poate: Cum se face aceasta?

În chipul următor: Aşa cum omul viu simte când îi este frig sau cald, aşa şi cel ce a cunoscut din experienţă pe Duhul Sfânt simte când în sufletul lui este harul şi când se apropie duhurile rele.

Domnul dă sufletului înţelegere să cunoască venirea Lui, să-L iubească şi să facă voia Lui. Tot aşa, sufletul cunoaşte şi gândurile care vin de la vrăjmaşul nu după înfăţişarea lor din afară, ci după lucrarea lor asupra sufletului.

Aceasta se cunoaşte prin experienţă; dar pe cel ce n-are experienţă vrăjmaşii îl amăgesc uşor.

Vrăjmaşii au căzut din mândrie şi, ca să ne atragă şi pe noi, ne aduc gânduri de laudă. Şi dacă sufletul primeşte laudele, harul îl părăseşte până când sufletul se va smeri. Şi aşa, toată viaţa sa învaţă omul smerenia lui Hristos şi, până când nu o va fi învăţat, sufletul nu cunoaşte odihna de la gânduri şi nu se poate ruga cu mintea curată.

Cine vrea rugăciunea curată nu trebuie nicicum să cunoască ştirile din gazete, nu trebuie să citească cărţi rele nici, împins de curiozitate, să caute să ştie ceva despre viaţa altora. Toate acestea aduc în minte gânduri necurate, şi atunci când omul vrea să le descurce şi lămurească, ele se încurcă din ce în ce mai mult şi chinuie sufletul.

Când sufletul învaţă iubirea de la Domnul, atunci îi este milă de întreaga lume, de fiecare făptură a lui Dumnezeu şi se roagă ca toţi oamenii să se pocăiască şi să primească harul Duhului Sfânt. Dar dacă sufletul pierde harul, atunci iubirea îl părăseşte, fiindcă fără har e cu neputinţă a iubi pe vrăjmaşi şi atunci se ivesc gândurile rele din inimă, după cum zice Domnul [*Mt* 15, 19; *Mc* 7, 21–22].

E bine să ştii că dacă te chinuie gândurile rele, aceasta înseamnă că nu eşti smerit. Domnul a zis: „Învăţaţi de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima, şi veţi afla odihnă sufletelor voastre” [*Mt* 11, 29].

Fără smerenia lui Hristos sufletul nu va afla niciodată odihna în Dumnezeu, ci va fi totdeauna războit de felurite gânduri care nu-l lasă să vadă pe Dumnezeu.

Fericit cel care s-a smerit pe sine însuşi, pentru că a aflat odihnă desăvârşită în Dumnezeu. În fiecare zi cer de la Domnul smerenia, pentru că sufletul meu a învăţat prin Duhul Sfânt ce este smerenia lui Hristos şi de ce însetez să o am.

O, smerenia lui Hristos! Cine te-a gustat, acela se avântă spre Dumnezeu nesăturat ziua şi noaptea.

Cât sunt de neputincios! Scriu puţin şi sunt deja istovit şi trupul meu caută odihna. Şi Domnul a cunoscut pe pământ în trup neputinţa omenească şi, istovit de drum, s-a urcat într-o corabie la vreme de furtună şi dormea; dar când ucenicii L-au trezit, a poruncit mării şi vântului să se potolească şi s-a făcut linişte mare [*Mt* 8, 24–26].

Tot aşa şi în sufletul nostru, când chemăm sfântul Nume al Domnului, se face mare pace.

O, Doamne, dă-ne să Te lăudăm până la suflarea cea mai de pe urmă.

Omul cade în înşelare fie din lipsă de experienţă, fie din mândrie. Dacă e din lipsă de experienţă, Domnul ne va tămădui degrabă; dar dacă e din mândrie, atunci sufletul va suferi multă vreme până când se va fi învăţat smerenia, şi abia atunci îl va tămădui Domnul.

Cădem în amăgire când credem că suntem mai deştepţi şi mai experimentaţi decât alţii şi chiar decât duhovnicul nostru. Şi eu am gândit aşa din lipsă de experienţă şi am suferit pentru aceasta şi sunt foarte mulţumitor lui Dumnezeu că prin aceasta m-a smerit şi m-a povăţuit şi nu m-a lipsit de mila Sa. Şi acum gândesc că, dacă nu te mărturiseşti duhovnicului, e cu neputinţă să scapi de înşelare, şi pentru aceasta s-a dat de la Domnul duhovnicilor puterea de a lega şi dezlega.

Dacă vezi o lumină înăuntrul sau în afara ta, nu te încrede în ea, dacă împreună cu lumina nu simţi în tine zdrobire [de inimă] pentru Dumnezeu, nici iubire pentru aproapele; dar nici nu te teme, ci smereşte-te şi lumina va pieri.

Dacă vezi vreo vedenie sau un chip sau ai un vis, nu te încrede în aceasta, pentru că dacă este de la Dumnezeu, Domnul te va face să înţelegi aceasta. Dacă n-a cunoscut după gust pe Duhul Sfânt, sufletul nu poate înţelege de unde anume vine vedenia. Vrăjmaşul dă sufletului o anumită dulceaţă amestecată cu slavă deşartă şi după aceasta se recunoaşte înşelarea.

Părinţii zic că dacă o vedenie e pricinuită de vrăjmaşul, sufletul simte tulburare. Dar numai sufletul smerit şi care nu se socoteşte pe sine vrednic de vedenii simte tulburare sau frică la lucrarea vrăjmaşilor; iar omul mândru şi căzut în slava deşartă nu poate încerca nici frică, nici tulburare, fiindcă el vrea să aibă vedenii şi se socoteşte pe sine vrednic de aceasta şi de aceea vrăjmaşul îl înşeală uşor.

Lucrurile cereşti se cunosc prin Duhul Sfânt, iar cele pământeşti prin minte: dar cine vrea să cunoască pe Dumnezeu cu mintea lui din ştiinţă, acela e în înşelare, pentru că Dumnezeu este cunoscut numai prin Duhul Sfânt.

Dacă vezi cu mintea demoni, smereşte-te şi sileşte-te să nu-i vezi şi mergi degrabă la duhovnicul sau „bătrânul" [„stareţul"] căruia ai fost încredinţat. Spune totul duhovnicului şi atunci Domnul te va milui şi vei scăpa de înşelare. Dar dacă crezi că ştii mai multe în privinţa vieţii duhovniceşti decât duhovnicul tău şi dacă la mărturisire [spovedanie] nu-i spui ce ţi s-a întâmplat, atunci pentru mândria aceasta va fi îngăduit unei înşelări să pună stăpânire pe tine spre povăţuire.

Cu vrăjmaşii trebuie să luptăm prin smerenie.

Când vezi că se luptă altă minte cu mintea ta, smereşte-te şi lupta va înceta.

Dacă ţi se întâmplă să vezi demoni, nu te înspăimânta, ci smereşte-te, şi demonii vor pieri; dar dacă te stăpâneşte

frica, nu scapi de o nenorocire. Fii curajos. Adu-ţi aminte că Domnul te priveşte să vadă dacă-ţi pui nădejdea în El.

Dacă ţi se întâmplă să cazi în înşelare şi vrei să te izbăveşti de ea, nu deznădăjdui, pentru că Domnul iubeşte pe oameni şi-ţi va da îndreptare şi vei avea odihnă de la gândurile pe care le aduc vrăjmaşii. Dar pentru ca sufletul să afle odihna de la demoni, trebuie să se smerească şi să zică: „Sunt mai rău decât toţi oamenii, mai rău decât orice dobitoc sau fiară sălbatică” şi îndată să se mărturisească [spovedească] cinstit preotului şi atunci demonii vor fi izgoniţi.

Aşa cum oamenii intră şi ies dintr-o casă, aşa şi gândurile iscate de demoni vin şi iarăşi pleacă dacă nu le primeşti.

Dacă gândul îţi spune: „Fură!” şi tu-l asculţi, ai dat prin aceasta demonului o putere asupra ta. Dacă gândul îţi spune: „Mănâncă mult!” până la ghiftuială şi tu vei mânca mult, demonul a luat din nou putere asupra ta. Şi aşa, dacă gândul fiecărei patimi te va stăpâni, vei ajunge un bârlog de demoni. Dar dacă înţelegi să te pocăieşti cum se cuvine, vor tremura şi vor fi siliţi să plece.

Când plângem pentru păcate şi smerim sufletul nostru, atunci n-avem vedenii şi sufletul nostru nu le doreşte, dar când părăsim plânsul şi smerenia, atunci putem fi atraşi de ele.

Multă vreme n-am ştiut de ce trebuie să mă întristez, de vreme ce Domnul mi-a iertat păcatele. Şi am cunoscut că cine nu are întristare nu poate sta în smerenie, pentru că duhurile rele ne insuflă mândrie, iar Domnul învaţă blândeţea, smerenia şi iubirea, prin care sufletul află odihna.

În lupta noastră trebuie să fim curajoşi. Domnul a zis Proorocului Ieremia: „Du-te, vesteşte şi fii curajos, iar Eu îţi voi porunci” [cf. *Ir* 1, 17].

Domnul iubeşte sufletul curajos şi înţelept, iar dacă în noi nu este nici una, nici alta, trebuie să le cerem de la Domnul şi să ascultăm de duhovnici: în ei viază harul Duhului Sfânt. Îndeosebi omul a cărui minte e stricată de lucrarea demonilor nu trebuie să se încreadă în sine însuşi şi în ei, ci să asculte de duhovnic.

Nenorocirea sufletească ne vine de la mândrie, iar cea trupească este adeseori îngăduită de Dumnezeu după iubirea Lui pentru noi, cum a fost cu mult-încercatul Iov.

A recunoaşte în tine însuţi mândria e lucru foarte chinuitor. Dar iată semnele ei: dacă te năpădesc vrăjmaşii [demonii] sau te chinuie gândurile rele, aceasta înseamnă că în tine nu e smerenie, şi de aceea, chiar dacă n-ai înţeles mândria ta, smereşte-te.

18

Plângerea lui Adam

Adam, părintele întregii lumi, a cunoscut în rai dulceaţa iubirii lui Dumnezeu şi de aceea, atunci când pentru păcat a fost izgonit din rai şi a pierdut iubirea lui Dumnezeu, a suferit amarnic şi cu geamăt mare suspina în toată pustia. Sufletul lui era chinuit de un gând: „Am întristat pe Dumnezeu pe Care Îl iubesc". Nu-i părea rău atât de rai şi de frumuseţea lui, cât de faptul de a fi pierdut iubirea lui Dumnezeu, care în fiece clipă şi nesăturat atrage sufletul spre Dumnezeu.

Aşa tot sufletul care a cunoscut pe Dumnezeu prin Duhul Sfânt, dar mai apoi a pierdut harul, face experienţa chinului lui Adam. Sufletul e bolnav şi îi pare tare rău atunci când întristează pe Domnul Cel Preaiubit.

Adam tânjea pe pământ şi suspina cu amar, şi pământul nu-i mai era drag. Suspina după Dumnezeu şi grăia:

„Sufletul meu tânjeşte după Domnul şi Îl caut cu lacrimi. Cum să nu-L caut? Când eram cu El, sufletul meu era vesel şi liniştit, şi vrăjmaşul n-avea intrare la mine; dar acum duhul cel rău a pus stăpânire pe mine, şi el tulbură şi chinuie sufletul meu, de aceea sufletul meu tânjeşte după Domnul până la moarte; duhul meu se avântă spre Dumnezeu şi nimic de pe pământ nu mă poate veseli, şi sufletul meu nu vrea să se mângâie cu nimic, ci vrea să vadă din nou pe Domnul şi să se sature de El. Nu-L pot uita nici măcar pentru un singur minut şi sufletul meu se

chinuie după El, şi de mulţimea întristării plâng cu suspine: Miluieşte-mă, Dumnezeule, pe mine zidirea ta cea căzută!"

Aşa hohotea Adam şi lacrimile lui curgeau de pe faţa lui pe piept şi pe pământ, şi toată pustia răsuna de gemetele lui; dobitoacele şi păsările tăceau lovite de durere şi plângeau, iar Adam hohotea, căci pentru păcatul său toate au pierdut pacea şi iubirea.

Mare a fost întristarea lui Adam după izgonirea din rai, dar când a văzut pe fiul său, Abel, omorât de fratele său, Cain, întristarea lui s-a făcut şi mai mare, şi cu sufletul chinuit de durere hohotea şi gândea: „Noroade vor ieşi şi se vor înmulţi din mine şi toate vor suferi şi vor trăi în duşmănie şi oamenii se vor ucide unii pe alţii". Şi această întristare a lui era mare, ca marea, şi o poate înţelege numai cel al cărui suflet a cunoscut pe Domnul şi ştie cât de mult El ne iubeşte.

Şi eu am pierdut harul şi strig împreună cu Adam:

„Milostiv fii mie, Doamne! Dă-mi duh de smerenie şi iubire."

O, iubirea Domnului! Cine te-a cunoscut te caută neîncetat, ziua şi noaptea, şi strigă:

„Tânjesc după Tine, Doamne, şi cu lacrimi Te caut. Cum să nu Te caut? Tu mi-ai dat să Te cunosc prin Duhul Sfânt, şi această cunoaştere a lui Dumnezeu atrage sufletul meu să Te caute cu lacrimi."

Adam plângea:

„Nu-mi mai este dragă pustia. Nu-mi mai sunt dragi munţii cei înalţi, nici câmpiile, nici codrii, nici cântecul păsărilor; nimic nu-mi mai este drag. Sufletul meu e într-o mare mâhnire pentru că am întristat pe Dumnezeu. Şi dacă Domnul m-ar aşeza din nou în rai, chiar şi acolo aş suferi şi aş plânge pentru că am întristat pe Dumnezeu pe Care Îl iubesc."

După izgonirea din rai, Adam s-a îmbolnăvit cu sufletul şi de întristare a vărsat multe lacrimi. Tot aşa, orice suflet care a cunoscut pe Domnul tânjeşte după El şi spune:

„Unde eşti Tu, Doamne? Unde eşti Tu, Lumina mea? De ce Ţi-ai ascuns faţa Ta de la mine? De multă vreme sufletul meu nu Te mai vede şi tânjeşte după Tine şi Te caută cu lacrimi."

„Unde e Domnul meu? De ce nu-L mai văd în sufletul meu? Ce-L împiedică să vieze în mine? Iată ce: nu este în mine smerenia lui Hristos şi iubirea de vrăjmaşi."

Dumnezeu este iubire nesăturată şi cu neputinţă de descris.

Adam mergea pe pământ şi de multele sale suferinţe plângea din inimă, dar cu mintea se gândea la Dumnezeu; şi când trupul lui era neputincios şi nu mai putea vărsa lacrimi, chiar şi atunci duhul lui ardea după Dumnezeu, pentru că nu putea uita raiul şi frumuseţea lui; dar, mai mult decât orice, Adam iubea pe Dumnezeu şi însăşi această iubire îl atrăgea cu putere spre El.

„O, Adame, scriu despre tine, dar tu vezi: mintea mea slabă nu poate înţelege cum tânjeai după Dumnezeu şi cum purtai osteneala pocăinţei.

O, Adame, tu vezi că eu, copilul tău, mă chinui pe pământ; mic este focul în mine şi iubirea de-abia nu se stinge.

O, Adame, cântă-ne cântarea Domnului, ca sufletul meu să se veselească în Domnul şi să se lupte să-L laude şi să-L slăvească cum Îl laudă în ceruri heruvimii şi serafimii şi cum toate cinurile cereşti ale Îngerilor Îi cântă cântarea întreit-sfântă!

O, Adame, părintele nostru, cântă-ne cântarea Domnului, ca tot pământul să te audă şi toţi fiii tăi să-şi înalţe mintea spre Dumnezeu şi să se bucure de răsunetul cântării cereşti şi să uite amărăciunile lor pe pământ!"

Duhul Sfânt e iubire şi dulceaţă sufletului, minţii şi trupului. Şi cine a cunoscut pe Dumnezeu prin Duhul Sfânt, acela ziua şi noaptea se avântă nesăturat spre Dumnezeul Cel Viu, pentru că iubirea lui Dumnezeu e foarte dulce. Dar când sufletul pierde harul, atunci caută din nou cu lacrimi pe Duhul Sfânt.

Dar cine n-a cunoscut pe Dumnezeu prin Duhul Sfânt, acela nu-L poate căuta cu lacrimi, şi sufletul lui e neîncetat frământat de patimi; mintea lui e ocupată cu gânduri pământeşti şi nu poate ajunge la vedere [contemplare], nici să cunoască pe Iisus Hristos, Care este cunoscut prin Duhul Sfânt.

Adam a cunoscut pe Dumnezeu şi raiul, şi după cădere Îl căuta cu lacrimi.

— O, Adame, părintele nostru, vorbeşte-ne nouă, fiilor tăi, despre Domnul. Sufletul tău a cunoscut pe Dumnezeu pe pământ, a cunoscut şi raiul, dulceaţa şi veselia lui, şi acum tu vieţuieşti în ceruri şi vezi slava Domnului. Spune-ne cum este preaslăvit Domnul pentru patima Sa şi ce fel de cântări se cântă în ceruri şi cât de dulci sunt aceste cântări, pentru că sunt cântate prin Duhul Sfânt.

Vorbeşte-ne de slava Domnului, cât de milostiv este El, şi cât de mult iubeşte zidirea Sa.

Vorbeşte-ne de Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, cum este ea mărită în ceruri şi cu ce fel de cântări este ea fericită.

Spune-ne cum se bucură acolo sfinţii şi cum strălucesc de har, cum iubesc ei pe Domnul şi cu ce smerenie stau înaintea lui Dumnezeu.

O, Adame, mângâie şi bucură sufletele noastre întristate. Spune-ne ce vezi în ceruri?...

De ce taci?... Doar tot pământul e în întristare...

Sau din pricina iubirii lui Dumnezeu nu-ţi mai poţi aduce aminte de noi?

Sau vezi pe Maica Domnului în slavă şi nu te poţi smulge din această vedere şi nu vrei să ne spui un cuvânt de mângâiere, nouă, celor ce suntem copleşiţi de întristare, ca să uităm amărăciunea ce domneşte pe pământ?

O, Adame, părintele nostru, tu vezi întristarea fiilor tăi pe pământ. De ce taci?

Şi Adam a zis:

— Copiii mei, lăsaţi-mă în pace. Nu mă pot smulge din iubirea lui Dumnezeu şi să vorbesc cu voi. Sufletul meu e rănit de iubirea lui Dumnezeu şi se veseleşte de frumuseţea Lui, şi cum pot să-mi mai aduc aminte de pământ? Cei ce viază înaintea Feţei Stăpânului nu se mai pot gândi la cele pământeşti.

— O, Adame, părintele nostru, ne-ai părăsit pe noi, orfanii tăi. Iar noi suntem în amărăciune pe pământ. Spune-ne ce să facem ca să plăcem lui Dumnezeu? Priveşte la copiii tăi împrăştiaţi pe pământ, împrăştiaţi şi în gândurile inimii lor. Mulţi au uitat pe Dumnezeu, trăiesc în întuneric şi se duc în prăpastia iadului.

— Nu tulburaţi odihna mea. Văd pe Maica Domnului în slavă şi cum m-aş putea smulge din această privelişte şi să grăiesc cu voi? Văd pe sfinţii proroci şi pe apostoli şi toţi sunt asemenea Domnului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Umblu prin grădina raiului şi peste tot văd slava Domnului, pentru că Domnul este în mine şi m-a făcut asemenea Lui. Aşa îl preamăreşte Domnul pe om, încât în face asemenea Lui.

— O, Adame, suntem doar copiii tăi. Spune-ne nouă, celor copleşiţi de întristare pe pământ, cum putem moşteni raiul, ca şi noi să vedem, ca şi tine, slava Domnului? Sufletul nostru tânjeşte după Domnul, însă tu viezi în ceruri şi te bucuri de slava Domnului. Rugămu-te, mângâie-ne pe noi!

— De ce strigaţi la mine, copiii mei? Domnul vă iubeşte şi va dat poruncile Lui. Păziţi-le: iubiţi-vă unii pe alţii şi veţi afla odihnă în Dumnezeu. Căiţi-vă în tot ceasul de păcatele voastre, ca să puteţi fi gata să întâlniţi pe Domnul. Domnul a zis: „Iubesc pe cei ce Mă iubesc şi-i voi preamări pe cei ce Mă preamăresc”.

— O, Adame, roagă-te pentru noi, copiii tăi. Sufletul nostru e mâhnit, copleşit de multe întristări.

ഇര

— O, Adame, părintele nostru, tu viezi în ceruri. Şi vezi pe Domnul şezând în slavă de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl. Vezi heruvimii şi serafimii şi pe toţi sfinţii, şi auzi cântările cereşti, a căror dulceaţă a făcut ca sufletul tău să uite pământul. Dar noi suntem mâhniţi pe pământ şi tânjim mult după Dumnezeu. Puţin foc mai este în noi, ca să iubim fierbinte pe Domnul. Spune-ne: Ce trebuie să facem ca să aflăm raiul?

Şi Adam a răspuns:

— Lăsaţi-mă în pace, copiii mei, pentru că din pricina dulceţii iubirii lui Dumnezeu nu-mi mai pot aduce aminte de cele de pe pământ.

— O, Adame, sufletele noastre tânjesc şi întristările ne împovărează. Spune-ne un cuvânt de mângâiere. Cântă-ne una din cântările pe care le auzi în ceruri, ca tot pământul să o audă şi oamenii să uite amărăciunea lor... O, Adame, suntem mâhniţi foarte.

— Lăsaţi-mă în pace. Vremea întristărilor mele a trecut. Din pricina frumuseţii raiului şi a dulceţii Duhului Sfânt nu-mi mai pot aduce aminte de pământ. Dar vă spun: Domnul vă iubeşte, trăiţi şi voi în iubire, fiţi ascultători faţă de cei ce vă stăpânesc, smeriţi inimile voastre, şi Duhul Sfânt va via întru voi. El vine în suflet cu linişte, îi dă pacea şi fără cuvinte dă mărturie de mântuirea lui. Cântaţi lui Dumnezeu în iubirea şi smerenia duhului, căci de aceasta se bucură Domnul.

— O, Adame, părintele nostru, ce să facem? Cântăm, dar nu este în noi nici iubire, nici smerenie.

— Căiţi-vă înaintea Domnului şi cereţi. El îl iubeşte pe om şi îi dă toate. Şi eu m-am căit mult şi m-am întristat mult, pentru că am întristat pe Domnul şi pentru păcatul meu am pierdut pacea şi iubirea pe pământ. Lacrimile mele îmi şiroiau pe faţă şi îmi umpleau pieptul şi pământul; şi pustia auzea gemetele mele. Nu puteţi înţelege întristarea mea, nici cum hohoteam după Dumnezeu şi rai. În rai eram bucuros şi vesel: Duhul lui Dumnezeu mă veselea şi nu cunoşteam nici o suferinţă. Dar când am fost izgonit din rai, frigul şi foamea au început să mă chinuie;

fiarele şi păsările care în rai erau blânde şi mă iubeau, s-au făcut sălbatice şi au început să se teamă şi să fugă de mine. Gândurile rele mă chinuiau; soarele şi vântul mă ardeau; ploaia mă muia; bolile şi toate suferinţele pământului mă chinuiau, dar am îndurat toate şi am nădăjduit cu tărie în Dumnezeu.

Faceţi şi voi ostenelile pocăinţei: iubiţi întristările, uscaţi-vă trupurile voastre, smeriţi-vă şi iubiţi pe vrăjmaşi, ca Duhul Sfânt să se sălăşluiască întru voi, şi atunci veţi cunoaşte şi veţi afla Împărăţia cerurilor.

Dar pe mine să mă lăsaţi în pace: acum iubirea de Dumnezeu m-a făcut să uit pământul şi tot ce se află pe el, am uitat chiar şi raiul pe care l-am pierdut, pentru că văd slava Domnului şi slava sfinţilor, care strălucesc şi ei de lumina feţei lui Dumnezeu, asemenea Lui.

— O, Adame, cântă-ne o cântare cerească, ca tot pământul să o audă şi să se desfete în pace de iubirea lui Dumnezeu. Am vrea să auzim aceste cântări: ele sunt dulci, pentru că sunt cântate prin Duhul Sfânt.

Adam pierduse raiul pământesc şi îl căuta plângând: „Raiul meu, raiul meu, raiul meu minunat!” Dar prin iubirea Sa, Domnul i-a dat pe cruce un alt rai, mai bun decât cel dintâi, în ceruri, unde e Lumina Sfintei Treimi.

Ce vom da în schimb Domnului pentru iubirea Lui faţă de noi?

19

Relatări ale unor experiențe trăite şi ale unor întâlniri, şi convorbiri cu alți nevoitori

În copilărie sufletului meu îi plăcea să cugete cum s-a înălțat Domnul la ceruri pe nori şi cum au văzut această înălțare Maica lui Dumnezeu şi Sfinții Apostoli. Dar când am pierdut harul lui Dumnezeu (în anii tinereții mele), sufletul meu s-a sălbăticit şi a căzut în robia păcatelor şi arareori îmi mai aduceam aminte de Înălțarea Domnului. Mai apoi însă, sufletul meu şi-a cunoscut păcatele lui şi am fost cuprins de mare mâhnire pentru că am întristat pe Domnul şi mi-am pierdut îndrăzneala la Dumnezeu şi la Maica lui Dumnezeu; îmi era scârbă de păcatele mele şi am luat hotărârea de a intra în mănăstire ca să mă rog lui Dumnezeu pentru ca Domnul Cel Milostiv să-mi ierte păcatele mele.

După încheierea serviciului militar am venit în mănăstire şi curând după aceasta m-au năpădit gândurile şi ele mă alungau din nou în lume să mă căsătoresc; dar mi-am spus cu hotărâre în suflet: „Voi muri aici pentru păcatele mele". Şi m-am apucat să mă rog cu tărie ca Domnul să-mi ierte mulțimea păcatelor mele.

După o vreme m-a năpădit duhul deznădejdii: mi se părea că Dumnezeu m-a lepădat cu totul şi nu este mântuire pentru mine, ci în suflet se vede limpede o pieire veşnică. Simțeam în suflet că Dumnezeu este nemilostiv şi neînduplecat. Această stare a durat un ceas sau ceva mai

mult. Duhul acesta era atât de copleşitor şi chinuitor, că este înspăimântător şi numai să-mi aduc aminte de el. Sufletul n-are putere să-l îndure multă vreme. În aceste minute poţi să pieri pentru vecie. Domnul Cel Milostiv a îngăduit ca duhul răului să ducă o astfel de luptă cu sufletul meu.

A trecut puţin timp; m-am dus la biserică pentru vecernie şi, privind la icoana Domnului, am spus:

„Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă pe mine păcătosul!”

Şi o dată cu aceste cuvinte, am văzut în locul icoanei pe Domnul viu şi harul Sfântului Duh a umplut sufletul meu şi tot trupul meu. Şi aşa am cunoscut prin Duhul Sfânt că Iisus Hristos este Dumnezeu şi am fost cuprins de dorinţa dulce de a suferi pentru Hristos.

Din clipa în care am cunoscut pe Domnul, sufletul meu e atras spre El şi nimic nu mă mai veseleşte pe pământ. Singura mea veselie este Dumnezeu. El e fericirea mea, El e puterea mea, El e înţelepciunea mea, El e bogăţia mea.

Doamne, luminează-ne prin Duhul Tău Cel Sfânt ca toţi să înţelegem iubirea Ta.

Prin tâlharul de pe cruce şi prin fiul cel risipitor Domnul ne-a arătat cum vine El cu iubire în întâmpinarea păcătosului care se căieşte. Se spune că „tatăl l-a văzut de departe şi i s-a făcut milă şi, alergând, a căzut pe grumazul lui şi l-a sărutat” [*Lc* 15, 20], nu i-a făcut nici un reproş, ci a junghiat viţelul cel gras şi a poruncit ca toţi să se veselească. Aşa este mila şi iubirea lui Dumnezeu. Dar omului păcătos Domnul îi pare neînduplecat, pentru că nu este har în sufletul lui.

Un frate sub ascultare de la noi, de la Athos, din mănăstirea rusească Sfântul Panteleimon, obişnuia să se roage neîncetat lui Dumnezeu să-i dea iertarea păcatelor lui. A început să cugete la Împărăţia cerurilor şi gândea: „Dacă-L voi ruga pe Dumnezeu din inimă să-mi ierte păcatele, mă voi mântui poate, dar dacă în rai nu voi afla părinţii şi rudele mele, mă voi mâhni pentru ei, fiindcă îi iubesc. Ce fel de rai va fi însă pentru mine acesta, dacă acolo mă voi întrista pentru rudeniile mele ce se vor duce poate în iad?"

Acest frate păcătos gândea despre Împărăţia cerurilor: „Aşa cum pe pământ nici un praznic nu este vesel dacă nu sunt de faţă rudele şi cei apropiaţi, tot aşa şi în rai voi fi întristat dacă nu voi vedea acolo rudeniile pe care le iubesc".

Aşa a gândit el timp de aproape şase luni. Şi într-o zi, în timpul vecerniei, fratele şi-a ridicat privirea asupra icoanei Mântuitorului şi a făcut această scurtă rugăciune de cinci cuvinte: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-mă pe mine păcătosul" — şi vede icoana făcându-se Mântuitorul viu, şi sufletul şi trupul fratelui s-au umplut de o dulceaţă negrăită, şi sufletul lui a cunoscut prin Duhul Sfânt pe Domnul nostru Iisus Hristos şi a înţeles că Domnul e milostiv, frumos şi negrăit de blând şi sufletul a înţeles că iubirea lui Dumnezeu face ca omul să nu-şi mai poată aduce aminte de nimeni, şi din acea clipă sufletul lui arde de iubire pentru Domnul.

Slavă, Doamne, milostivirii Tale! Tu ai dat sufletului să cunoască cât de mult iubeşti zidirea Ta şi sufletul cunoaşte pe Stăpânul şi Făcătorul său.

Domnul a dat sufletului omului o cunoaştere îndeajunsă a Lui, şi sufletul s-a îndrăgostit de Făcătorul lui şi se bucură foarte. „Milostiv este Domnul nostru". Şi la acest cuvânt orice gând încetează.

Sufletul este copleşit de Stăpânul. El îi dă odihna şi, prin Dumnezeu (rămânând în El), sufletul uită pământul

şi iubeşte numai pe Domnul şi nu-şi află odihna în nimic decât numai în Ziditorul lui, dar din când în când varsă lacrimi fierbinţi: „De ce am întristat pe Dumnezeul Cel atât de milostiv?"

Domnul a chemat sufletul păcătos la pocăinţă, şi el s-a întors la Domnul iar El l-a primit cu milostivire şi i S-a arătat lui.

Şi sufletul omului a cunoscut pe Dumnezeu, un Dumnezeu milostiv, mărinimos şi dulce, şi s-a îndrăgostit de El până la sfârşit, se avântă spre El nesăturat după mulţimea dogorii iubirii şi nu-L poate uita, pentru că această dogoare a iubirii pentru Domnul nu lasă sufletul să-L uite nici ziua, nici noaptea, nici măcar pentru o singură secundă.

Şi dacă harul se împuţinează în suflet, nu ştiu cu ce să asemăn atunci plânsul sufletului; o, cum cere iarăşi de la Domnul harul pe care l-a gustat.

E o minune pentru mine că Domnul nu m-a uitat pe mine, zidirea Lui cea căzută. Unii cad în deznădejde, socotind că Domnul nu le va ierta păcatele. Asemenea gânduri vin de la vrăjmaşul. Domnul e atât de milostiv, că nu putem pricepe aceasta. Cel al cărui suflet s-a umplut de iubirea lui Dumnezeu în Duhul Sfânt, acela ştie cum iubeşte Domnul pe om. Dar când sufletul pierde această iubire, atunci se întristează şi tânjeşte şi mintea lui nu vrea să se oprească, ci caută un asemenea Dumnezeu.

Un diacon mi-a povestit:

„Mi s-a arătat Satana şi mi-a zis: «Iubesc pe cei mândri şi ei sunt ai mei. Tu eşti mândru şi eu te iau cu mine». Dar eu i-am răspuns Satanei: «Eu sunt **mai rău** decât toţi», şi Satana s-a făcut nevăzut."

Şi eu am fost ispitit în chip asemănător când mi se arătau demonii. Eram puţin înfricoşat, dar am spus:

— Doamne, Tu vezi că demonii nu mă lasă să mă rog. Spune-mi ce trebuie să fac ca demonii să se depărteze de la mine.

Şi Domnul a grăit în sufletul meu:

— Sufletele celor mândri suferă pururea din pricina demonilor.

Şi eu am spus:

— Doamne, fă-mă să înţeleg ce trebuie să gândesc pentru ca sufletul meu să fie smerit.

Şi am primit acest răspuns în sufletul meu:

— **Ţine mintea ta în iad şi nu deznădăjdui!**

Din acea clipă am început să fac aşa şi sufletul meu şi-a găsit odihna în Dumnezeu.

Sufletul meu a învăţat de la Domnul smerenia. Domnul mi S-a arătat într-un chip neînţeles şi a îndulcit sufletul meu cu iubirea Lui, dar apoi S-a ascuns, şi acum sunt atras spre El ziua şi noaptea. Păstor bun şi milostiv, El m-a căutat pe mine, oaia Sa rănită de lupi, şi i-a alungat.

Sufletul meu cunoaşte mila Domnului faţă de omul păcătos şi scriu adevărul înaintea feţei lui Dumnezeu, că noi toţi păcătoşii ne vom mântui şi nici un suflet nu va pieri dacă se pocăieşte, pentru că nici un cuvânt nu poate descrie cât de bun este după fire Domnul.

Întoarce-te suflete la Domnul şi spune: „Doamne, iartă-mă!" şi nu gândi că Domnul nu iartă: mila Lui nu poate să nu ierte, şi El iartă şi sfinţeşte degrabă. Aşa învaţă Duhul Sfânt în Biserica noastră.

Domnul este iubire. „Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul", zice Scriptura [*Ps* 33, 9]. Sufletul meu a gustat această bunătate a Domnului, şi duhul meu se avântă spre Dumnezeu nesăturat ziua şi noaptea. Încep să scriu despre iubirea lui Dumnezeu şi nu mă pot sătura de aceasta,

pentru că amintirea Dumnezeului Celui Atotputernic înrobeşte sufletul meu.

Din Duhul Sfânt iese iubirea şi fără această iubire nimeni nu poate gândi despre Dumnezeu aşa cum se cuvine. Prin Duhul Sfânt este cunoscută iubirea lui Dumnezeu pentru noi, pe care Domnul o revarsă peste robii Săi, ca ei să se roage pentru norod. Şi n-aş fi ştiut aceasta dacă nu m-ar fi învăţat harul. Să nu credeţi că aş fi într-un mare har sau că sunt în înşelare. Nu. Am cunoscut doar harul în desăvârşirea lui, dar trăiesc mai rău decât ultimul şi cel mai întunecat bărbat. Sunt schimonah, dar sunt nevrednic de această stare. Nu doresc decât să mă mântuiesc, nevoinţe nu am nici unele. Dar Domnul mi-a dat să gust harul Duhului Sfânt, Care a învăţat sufletul meu să cunoască calea lui Dumnezeu ce duce în Împărăţia cerurilor.

Sunt mâhnit că nu trăiesc drept, dar nu pot mai mult. Ştiu că sunt sărac la minte, că am puţină carte şi sunt şi păcătos, dar Domnul iubeşte şi pe unii ca aceştia, şi de aceea sufletul meu e atras din toate puterile lui să lucreze pentru El.

O, cât de mare este mila lui Dumnezeu! Sunt un om atât de ticălos şi rău, dar Domnul mă iubeşte atât de mult. El este Însăşi Iubirea şi pe toţi îi iubeşte aşa şi-i cheamă cu milostivire la El: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi" [*Mt* 11, 28]. Această odihnă în Duhul Sfânt sufletul o primeşte pentru pocăinţă.

Suntem acum ultimii monahi. Dar chiar şi acum sunt încă mulţi nevoitori [asceţi] pe care Domnul i-a ascuns, pentru că ei nu fac minuni arătate, dar în sufletul lor se săvârşesc în fiecare zi adevărate minuni, numai că oamenii nu le pot vedea. Iată o minune: când sufletul înclină spre mândrie, el se cufundă în întuneric şi deznădejde, dar

când se smereşte, atunci vin bucuria, străpungerea [inimii] şi lumina.

Cine nu se nevoieşte, cine nu se căieşte sincer, acela nu cunoaşte, nu simte harul. Dar Domnul a dat cu milostivire oamenilor pocăinţa şi cei ce se pocăiesc se mântuiesc toţi fără excepţie.

Celui ce are harul vrăjmaşii îi aduc laude, iar când sufletul se lasă înşelat de ele, pierde prin aceasta harul. Şi sufletul simte că harul pleacă, dar la început nu înţelege că aceasta este pentru mândrie, şi numai după îndelungate lupte învaţă smerenia.

Când pierd harul, sufletul meu se mâhneşte foarte şi spune:

— De ce am pierdut prin neascultarea mea pe Domnul? Când se va sătura iarăşi sufletul meu de iubirea lui Dumnezeu? Când se va bucura iarăşi de Domnul? Când se va veseli iarăşi inima mea şi se va umple de înţelepciunea lui Dumnezeu, ca Dumnezeu să mă iubească aşa cum l-a iubit pe prorocul David pentru blândeţile lui [*Ps* 131, 1] sau pe Moise pentru că a fost credincios în toată casa Domnului [cf. *Evr* 3, 5]?"

Domnul ne iubeşte nesfârşit de mult. Aceasta se vede din Sfânta Scriptură şi din experienţa personală. Sufletul meu păcătuieşte cu gândul ziua şi noaptea, dar de cum spun: „Iartă-mă, Doamne, căci sunt tare neputincios, şi dă-mi pacea Ta pe care o dai robilor Tăi!", sufletul îşi găseşte numaidecât pacea.

Domnul spune: „Fericiţi făcătorii de pace" [*Mt* 5, 9]. Şi eu mă gândeam: „O parte din timp mă voi linişti [în isi-

hie], iar în restul timpului voi face pace între oameni". Şi m-am aşezat într-o chilie lângă un frate iute la mânie şi, vorbind cu el, am început să-l îndemn să trăiască în pace cu toţi şi să-i ierte pe toţi. El m-a răbdat puţin, apoi a izbucnit la mine atât de năprasnic, încât a trebuit să-mi părăsesc chiar şi chilia, şi de-abia am scăpat de el, şi mult am plâns atunci înaintea lui Dumnezeu pentru că nu s-a păstrat pacea. Şi am înţeles că trebuie să căutăm voia lui Dumnezeu şi să trăim aşa cum vrea Domnul şi să nu născocim nevoinţe [ascetice] pentru noi înşine. Am făcut multe greşeli de acest fel. Citeam şi mi se părea că ar fi bine să fac aşa [cum citeam], dar în fapt ieşea altceva.

E un lucru chinuitor să trăieşti fără un „bătrân" [„stareţ"]. Sufletul neîncercat şi lipsit de experienţă nu înţelege voia lui Dumnezeu şi îndură multe întristări înainte de a se învăţa smerenia.

Chiar la început, când eram tânăr frate sub ascultare, am spus duhovnicului că primisem un gând de curvie şi duhovnicul mi-a răspuns: „Niciodată să nu-l mai primeşti"; şi de atunci s-au scurs patruzeci şi cinci de ani şi n-am mai primit un gând de curvie, nici nu m-am mâniat vreodată pe cineva, pentru că sufletul meu îşi aduce aminte de iubirea Domnului şi de dulceaţa Duhului Sfânt şi uită ocările.

Acum cincisprezece ani, părintele egumen [arhimandritul Misail] l-a trimis pe părintele S. cu ascultare la barca mănăstirii, dar el a zis: „Nu mă duc". Atunci egumenul l-a întrebat: „Unde vrei să te duci?" Părintele S. i-a răspuns: „Să tai lemne în pădure", şi, când s-a dus, la puţin timp a căzut peste el un pom şi a rămas mult timp bolind la pat şi s-a căit pentru neascultarea sa.

Tot aşa şi eu am sfârşit prin a dobândi o ascultare după voia mea. Lucram la economat şi doream să mă duc să vieţuiesc în liniştire [ca isihast] în Vechiul Russikon. Acolo

se postea post continuu, toată săptămâna se mânca fără ulei, afară de sâmbăta şi duminica, şi datorită acestui post puţini mergeau acolo. La arhondaric era pe atunci părintele Serapion care mânca numai pâine şi apă; iar după el a venit la arhondaric părintele Onisifor. Acesta din urmă atrăgea multă lume la sine cu blândeţea, smerenia şi darul cuvântului. Era atât de blând şi smerit, că şi fără cuvinte, numai uitându-te la el, te îndreptai; aşa un caracter de liniştit şi bun avea. Am trăit multă vreme împreună cu el. Schimonahul Savin a stat şapte ani fără să se culce pe pat ca să se odihnească. Părintele Dosifei era în toate privinţele un monah model. Părintele schimonah Anatoli avea darul pocăinţei. Îmi spunea: „Mulţi ani n-am ştiu cum lucrează harul, dar acum ştiu". A primit harul pe când era la trapeză [la masă].

Aici era şi părintele Izrail, care o văzuse pe Maica lui Dumnezeu. Era foarte bătrân; pe când trăia încă în Rusia, el s-a dus la Cuviosul Serafim din Sarov şi l-a văzut în viaţă. Părintele Izrail trăia într-o colibă, acolo unde sunt acum grădinile de zarzavat; acolo era şi fânul pe care îl coseam. Într-o zi m-am dus la el; şedea pe o băncuţă sub un stejar verde; era foarte înalt şi foarte slab şi şedea cu mătăniile în mâini. Eu eram un tânăr monah; m-am îndreptat deci spre el, m-am închinat adânc, cu evlavie şi am zis: „Binecuvântează, părinte". El mi-a răspuns cu blândeţe: „Dumnezeu să te binecuvânteze, copile al lui Hristos!" I-am spus: „Părinte, iată vieţuieşti singur, numai bine ca să te ocupi cu rugăciunea minţii". El mi-a răspuns: „Rugăciune fără minte nu este, dar iată că noi suntem fără minte". M-am ruşinat şi n-am îndrăznit să-l întreb mai multe, dar n-am înţeles sensul cuvintelor lui. Mai târziu însă am înţeles ce înseamnă „noi însă suntem fără minte", pentru că nu ştim să vieţuim cum se cuvine şi să lucrăm pentru Dumnezeu. Afară de bătrânul Izrail, la noi în mănăstire mai erau doi care se duseseră la Cuviosul Serafim: părintele Savin şi părintele Serafim; ei erau din Tambov.

Iată la ce nevoitori [asceţi] doream să mă duc să trăiesc împreună cu ei şi, rugându-mă cu tărie de egumen, am

sfârşit prin a-l îndupleca şi am lăsat economatul. Dar nu i-a plăcut lui Dumnezeu să vieţuiesc acolo şi, după un an şi jumătate, m-a chemat înapoi la vechea ascultare, pentru că aveam experienţă la construcţii; dar pentru rânduiala-de-sine [idioritmie], Domnul m-a pedepsit şi la Vechiul Russikon am răcit la cap, şi de atunci sufăr neîncetat de dureri de cap.

Astfel e nevoie să cunoaştem voia lui Dumnezeu prin egumen, iar nu să stăruim după ceva luându-ne după noi înşine.

Iubirea lui Dumnezeu dă puterea de a petrece toată noaptea în rugăciune, dar iată că eu, neputincios fiind, nu mai pot aceasta din pricina durerilor de cap şi trebuie să mă odihnesc. Durerile de cap mi s-au dat fiindcă am stăruit în dorinţa mea şi am lăsat economatul pentru pustie, spre a avea mai multă libertate pentru rugăciune; dar Domnul a vrut ca eu să fiu toată viaţa econom în mănăstire.

De două ori am fost numit responsabil cu construcţiile, o dată econom-şef, dar am refuzat şi pentru asta Dumnezeu m-a pedepsit. Mai târziu numai am înţeles că de fiecare e nevoie la locul lui şi că toţi se mântuiesc fără nici o legătură cu poziţia [sau rangul] lor.

Când soborul mănăstirii m-a numit econom în locul părintelui Severin, după ce am ajuns în chilie, am început să mă rog: „Doamne, Tu îmi încredinţezi purtarea de grijă de marea noastră mănăstire, ajută-mă să îndreptez bine acest lucru”.

Şi în sufletul meu am primit acest răspuns: „Adu-ţi aminte de harul Sfântului Duh şi străduieşte-te să-l ai mereu”.

Sufletul meu e întristat. Din pricina bolii nu pot sluji Domnului. Durerile de cap mă chinuie şi harul care biruie

durerile nu este cu mine. Când are în el un har mare, sufletul doreşte să sufere. Astfel în mucenici era un mare har şi trupul lor se bucura împreună cu sufletul când erau chinuiţi pentru Domnul Cel Iubit. Cine a făcut experienţa acestui har, acela cunoaşte acest lucru: noi însă trebuie să îndurăm bolile.

Boala şi sărăcia smeresc pe om până la capăt. M-am dus să-l vizitez pe părintele S. care era bolnav, şi i-am zis: „Cum îţi merge?" El însă, înfuriindu-se din pricina bolii, în loc de răspuns şi-a aruncat fesul la pământ. I-am spus: „Mulţumeşte-I lui Dumnezeu pentru boală; dacă nu, vei muri rău. Iată, vei fi tuns în schima cea mare, şi atunci harul va veni şi te va mângâia în întristarea ta".

În ziua în care a fost tuns în schima cea mare, m-am dus să-l văd ca să-l felicit şi l-am întrebat: „Cum îţi merge?" Iar el mi-a răspuns cu bucurie:

— Ca la Sfântul Botez, mi-a dat Domnul în dar harul Său.

Şi începând de atunci a îndurat uşor boala lui şi s-a sfârşit în mare pace, pentru că dulceaţa Duhului Sfânt covârşeşte toată dulceaţa lumii.

Domnul dă păcătoşilor harul Duhului Sfânt şi de aceea e tare credinţa noastră. Şi cum vom mulţumi Domnului pentru iubirea Lui pe care o simţim în fiecare zi şi în fiecare ceas?

L-am întrebat pe un tânăr schimonah dacă n-a pierdut harul care i s-a dat la tunderea în schima cea mare. Trecuseră douăsprezece zile de la tunderea în schima cea mare. Mi-a spus:

— Deşi sunt bolnav, simt în sufletul meu harul lui Dumnezeu.

Au mai trecut zece zile şi i-am pus din nou aceeaşi întrebare şi el mi-a răspuns cu faţa veselă:

— Slavă lui Dumnezeu, simt mila lui Dumnezeu.

Am fost ispitit: când sufletul meu a pierdut smerenia, atunci m-am făcut arţăgos, dar sufletul meu şi-a adus aminte de smerenia lui Hristos şi a însetat după ea; şi am început să mă rog lui Dumnezeu să mă ierte, şi să curețe duhul meu de mândrie şi să-mi dea pacea. Şi când sufletul meu a urât păcatul, Duhul Sfânt m-a învăţat rugăciunea neîncetată şi iubirea. Şi am cunoscut cât de mult iubeşte Domnul norodul Său, şi îndeosebi pe cei morţi, şi în fiecare seară vărsam lacrimi pentru ei. Mi-e milă că oamenii se lipsesc pe ei înşişi de un Domn atât de milostiv. Într-o zi am spus duhovnicului:

— Mi-e milă de oamenii care se chinuie în iad şi în fiecare noapte plâng pentru ei şi sufletul meu se chinuie atât, încât îi este milă chiar şi de demoni.

Şi duhovnicul mi-a spus că această rugăciune e de la harul lui Dumnezeu.

Un nevoitor [ascet] m-a întrebat: „Plângi pentru păcatele tale?” I-am spus: „Puţin, dar plâng mult pentru cei morţi”. Atunci mi-a zis: „Plânge pentru tine însuţi, de ceilalţi se va milostivi Domnul. Aşa spunea egumenul Makari”. L-am ascultat şi am început să fac cum mi-a spus; am încetat să mai plâng pentru cei morţi, dar atunci au încetat şi lacrimile pentru mine însumi.

Am vorbit despre aceasta cu un alt nevoitor [ascet] care avea darul lacrimilor. Îi plăcea să se gândească la pătimirile Domnului, cum Domnul, Împăratul slavei, a suferit atât de mult pentru noi, şi în fiecare zi vărsa multe lacrimi. L-am întrebat pe acel nevoitor:

— Să mă rog pentru cei morţi?

El a suspinat şi a zis:

— Dacă mi-ar fi cu putinţă i-aş scoate pe toţi din iad şi numai atunci sufletul meu şi-ar găsi pacea şi s-ar bucura.

Zicând aceasta a făcut o mişcare cu braţele ca şi cum ar aduna snopi pe câmp, şi lacrimi picurau din ochii lui.

După aceea nu m-am mai oprit din rugăciunile pentru morţi; lacrimile s-au întors şi suspinam mult rugându-mă pentru ei.

Mi-am petrecut viaţa în lucruri bune şi în păcate, şi timp de şaizeci de ani am cunoscut ce putere are obişnuinţa. Şi sufletul, şi mintea pot dobândi obişnuinţe. Iar omul face ceea ce este obişnuit să facă. Dacă e obişnuit cu păcatul, va fi necontenit atras de păcat, şi demonii îl vor împinge spre el; dar dacă s-a obişnuit cu cele bune, Dumnezeu îl va ajuta cu harul Său.

Tot aşa, dacă te obişnuieşti să te rogi neîncetat, să iubeşti pe aproapele şi să plângi în rugăciune pentru întreaga lume, atunci sufletul va fi atras spre rugăciune, lacrimi şi iubire. Şi dacă te obişnuieşti să dai milostenie, să fii totdeauna deschis faţă de părintele duhovnicesc la spovedanie, atunci vei lucra totdeauna aşa şi îţi vei găsi odihna în Dumnezeu.

Sufletul căruia îi place să osândească pe oameni sau care e neascultător sau neînfrânat sau care a lăsat pocăinţa, nu poate să scape de cursele demonilor şi să se elibereze de gândurile rele; dar dacă plânge pentru păcatele sale şi iubeşte pe fratele, Domnul îi va da lacrimi pentru întreaga lume.

„Doamne, dă-mi lacrimi ca sufletul meu să plângă din iubire pentru fratele ziua şi noaptea!"

Şi, iată, Domnul ascultă rugăciunea şi dă sufletului **lacrimi mari.**

Domnul ne iubeşte atunci când în rugăciune vărsăm lacrimi din iubire şi ne ascultă cu milostivire.

Mergeam într-o zi de-a lungul unui câmp, ducându-mă de la tabăra Ustijorsk, unde staţiona batalionul nostru de geniu, spre satul Kolpino, ca să pun la poştă nişte bani pe care voiam să-i trimit la Sfântul Munte; dar pe

drum s-a repezit drept spre mine un câine turbat şi, când a ajuns aproape de mine, am spus numai: „Doamne, miluieşte!”, şi la aceste cuvinte o putere nevăzută a împins câinele deoparte, ca şi cum s-ar fi izbit de ceva şi, ocolindu-mă, s-a îndreptat spre Kolpino. Acolo a muşcat pe mulţi şi a pricinuit mult rău la oameni şi la oi.

Din această întâmplare am înţeles cât de aproape este Domnul de omul păcătos şi cât de repede ascultă rugăciunea lui.

Într-o zi, fără vreo nevoie anume am omorât o muscă şi ea, nenorocita, se târa în chinuri pe pământ; trei zile după aceea am plâns pentru cruzimea mea faţă de o făptură a Domnului, şi din acea clipă îmi aduc aminte pururea de această întâmplare.

La mine în magazie, pe balconul depozitului, erau nişte lilieci, şi într-o zi am vărsat peste ei apă clocotită, şi iarăşi am vărsat multe lacrimi pentru aceasta, şi de atunci n-am mai făcut rău nici unei făpturi.

Într-o zi, mergând de la mănăstire spre Vechiul Russikon, am văzut pe cărare un şarpe tăiat în bucăţi şi fiecare din ele se zbătea încă în convulsii, şi am fost cuprins de milă pentru întreaga zidire, pentru fiecare făptură care suferă şi am suspinat mult înaintea lui Dumnezeu.

Duhul lui Dumnezeu învaţă sufletul să iubească tot ce-i viu, aşa încât el nu vrea să mai vatăme nici măcar o frunză verde dintr-un pom şi nu mai vrea să strivească nici o floare a câmpului. Astfel, Duhul lui Dumnezeu ne învaţă iubirea pentru toate şi atunci sufletul suferă împreună cu fiece fiinţă, iubeşte chiar şi pe vrăjmaşi şi plânge chiar şi pentru demoni, pentru că au căzut din bine.

De aceea, Domnul ne-a poruncit să-i iubim pe vrăjmaşi şi Duhul lui Dumnezeu ne dă puterea de a-i iubi. Şi dacă suntem neputincioşi şi nu este în noi iubire, să rugăm fierbinte pe Domnul, pe Preacurata Lui Maică şi pe toţi sfinţii şi întru toate ne va ajuta Domnul, Care ne iubeşte atât

de mult; şi când atinge El sufletul şi trupul, totul în noi se schimbă şi este mare bucurie în suflet, fiindcă Îl cunoaşte pe Făcătorul Său şi milostivirea Lui cea neînţeleasă.

Sunt oameni care se leagă de vieţuitoare şi le privesc, le mângâie şi vorbesc cu ele. Ei au lăsat iubirea lui Dumnezeu şi, prin aceasta, se pierde în ei şi iubirea de fraţi, pentru care Hristos Însuşi a murit în mari chinuri. A face aceasta e un lucru lipsit de minte. A hrăni animalele şi vietăţile şi a nu le bate — în aceasta stă mila omului faţă de ele; dar a te lega de ele, a le iubi, a le privi şi a vorbi cu ele — acestea le face un suflet lipsit de minte.

Sufletul care a cunoscut pe Domnul stă pururea înaintea Lui cu frică şi iubire, şi atunci cum mai este cu putinţă ca el să iubească şi să vorbească cu animalele din ogradă, cu pisici şi câini? Aceasta înseamnă că omul a uitat porunca lui Hristos de a iubi pe Dumnezeu „din toată inima, din tot sufletul şi din tot cugetul său" [*Mt* 22, 37].

Fiarele sălbatice, animalele din ogradă şi toate vieţuitoarele sunt pământ, şi noi nu trebuie să ne legăm mintea de pământ, ci să iubim cu toată puterea minţii pe Domnul, pe Maica Sa Preacurată, Ocrotitoarea noastră şi pe sfinţi, şi să-i cinstim; ei se roagă pentru noi şi se întristează atunci când călcăm poruncile lui Dumnezeu.

Într-o zi mi-a venit gândul să cumpăr nişte peşte proaspăt. N-aveam la mine banii mei, ci numai pe cei ai mănăstirii. Aş fi putut să cumpăr, dar nu voiam să încalc regula vieţii mele. Dar gândul mă urmărea într-atât, încât chiar şi în biserică, la liturghie, nu-mi ieşea din minte. Am înţeles atunci că aceasta venea de la vrăjmaşul şi mi-am dat seama prin mila lui Dumnezeu că harul ne ajută să mâncăm puţin, demonii însă ne împing să mâncăm mult şi să ne procurăm mâncăruri căutate.

Trei zile m-a chinuit acest gând şi numai cu anevoie l-am alungat prin rugăciune şi lacrimi. Atât de chinuitor este să lupţi chiar şi împotriva unui gând atât de mic.

Pe când eram la metoc mi s-a întâmplat aceasta: mâncam pe săturate, dar după două ore puteam mânca din nou aceeaşi cantitate. Am început să-mi supraveghez greutatea pe un cântar şi ce văd? În trei zile am pus patru kilograme. Şi am înţeles că aceasta era o ispită, pentru că noi, monahii, trebuie să ne uscăm trupurile, ca în ele să nu mai fie nici o mişcare care să tulbure rugăciunea. Un trup sătul e o piedică pentru rugăciunea curată şi Duhul Sfânt nu vine într-un pântece ghiftuit. Pe de altă parte, trebuie postit cu măsură, ca trupul să nu slăbească înainte de vreme şi să rămână în stare să-şi facă ascultarea. Am cunoscut un frate sub ascultare care se uscase de atâta post, dar care a slăbit şi a murit înainte de vreme.

Îmi aduc aminte că stăteam odată la vecernie în biserica Acoperământului Maicii Domnului, şi părintele N. citea acatistul. Privindu-l mă gândeam: „Ieromonahul e gras, nu se poate închina decât cu anevoie". În secunda aceea am început eu însumi să fac o metanie şi cineva mi-a dat nevăzut o lovitură peste rinichi; am vrut să strig: „Ţineţi-mă!", dar n-am putut din pricina tăriei durerii.

Aşa m-a pedepsit cu milostivire Domnul şi prin aceasta am înţeles că nu trebuie să judecăm pe nimeni.

Într-o zi, după rugăciune, şedeam şi mă gândeam: „Nu vreau să mor". Şi ziceam: „Doamne, Tu vezi inima mea, că nu vreau să mor. Când cineva nu şi-a văzut multă vreme rudele, merge cu bucurie la ele, dar pe Tine, Milostive Doamne, sufletul meu Te cunoaşte şi, cu toate acestea, nu vreau să mor". Şi am primit acest răspuns în inima mea: „Aceasta pentru că Mă iubeşti puţin".

Şi într-adevăr, iubesc puţin pe Domnul.

Povestea părintele Lazăr — un căpitan [în lume].

Un mujic mergea în pădure după lemne. Obosit de muncă, s-a aşezat sub un stejar mare să se odihnească şi, privind la crengile stejarului, a văzut o mulţime de ghinde mari şi s-a gândit întru sine: „Ar fi fost mai bine dacă în stejar ar fi fost dovleci". O dată cu acest gând şi-a fixat privirea şi deodată a căzut o ghindă şi l-a lovit tare peste buze. Atunci mujicul a zis: „Am greşit, Doamne, cu mintea mea, bine ai făcut ca în stejar să crească ghinde, iar nu dovleci. Dacă aceasta ar fi fost un dovleac, m-ar fi omorât cu greutatea sa".

Astfel, adeseori noi judecăm făpturile lui Dumnezeu în loc să ne predăm voii lui Dumnezeu. Cine se predă pe sine voii Lui sfinte, acela află odihnă, dar cine îşi chinuie mintea să priceapă toate, acela e neiscusit în viaţa duhovnicească. Ca să cunoască voia lui Dumnezeu, trebuie să se supună ei, şi atunci Domnul îl va povăţui prin harul Său şi viaţa îi va fi uşoară. Chiar dacă acel om ar fi bolnav sau nenorocit, va fi bucuros în sufletul lui pentru că e sănătos la suflet şi la minte şi vede cu mintea pe Domnul şi Îl iubeşte în smerenia duhului, iar din pricina iubirii Lui uită lumea şi chiar dacă îşi aduce aminte de ea, iubirea lui Dumnezeu îl învaţă să se roage pentru lume, şi aceasta până la lacrimi.

Atât de plăcută e calea Domnului pentru duhul nostru.

Nu de mult a fost un foc la Chilia Sfântul Ştefan. Monahul acelei chilii era afară când clădirea luase foc, dar, vrând să salveze unele lucruri, s-a repezit înăuntru şi a ars şi el. Dacă s-ar fi rugat însă Domnului şi ar fi zis: „Doamne, aş vrea să salvez cutare sau cutare lucru, spune-mi ce să fac?", Domnul i-ar fi zis **negreşit**: „Du-te", dacă aceasta ar fi fost cu putinţă, sau „Nu te du", dacă nu se putea. Atât de aproape de noi este Domnul şi atât de mult ne iubeşte.

În viaţa mea am întrebat de multe ori pe Domnul în ceas de nenorocire şi întotdeauna am primit răspuns.

Această iubire o înţelegem nu cu mintea noastră, ci prin milostivirea lui Dumnezeu de la harul Duhului Sfânt. Poate cineva va spune: „Aşa ceva se întâmplă numai cu sfinţii", dar eu spun că Domnul iubeşte şi pe cel păcătos şi-i dă mila Sa; numai să se întoarcă sufletul de la păcat şi Domnul îl primeşte cu mare bucurie în braţele Sale şi-l duce la Tatăl, şi atunci se bucură de el tot cerul.

Pe 14 septembrie 1932 a avut loc la Muntele Athos un puternic cutremur de pământ. El s-a produs în timpul nopţii, la ceasul al patrulea [din noapte], în timpul privegherii praznicului Înălţării Sfintei Cruci. Mă găseam în strană alături de părintele egumen, iar acesta stătea chiar lângă locul unde spovedea. O cărămidă s-a desprins din tavan şi a căzut în acest loc împreună cu mult moloz. La început am fost puţin înfricoşat, dar repede m-am liniştit şi am zis egumenului: „Iată că Domnul Cel Milostiv vrea ca noi să ne pocăim". Şi m-am uitat la ceilalţi monahi aflaţi în biserică şi puţini se temeau; şase oameni au ieşit din biserică, dar ceilalţi au rămas la locul lor, iar privegherea a continuat după rânduială la fel de liniştit, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Şi m-am gândit: „Cât de mare este harul Duhului Sfânt în monahi!" Pentru că avusese loc un puternic cutremur de pământ, întreagă uriaşa clădire a mănăstirii se zdruncina, tencuiala cădea, candelabrele, candelele şi lumânările se legănau, clopotele din clopotniţă începuseră să sune şi însuşi marele clopot s-a auzit sunând şi el o dată din cauza puterii năprasnice a zdruncinăturilor, iar ei stăteau liniştiţi. Şi m-am gândit iarăşi: „Sufletul care a cunoscut pe Domnul nu se teme de nimic, afară de păcat, şi îndeosebi de păcatul mândriei. El ştie că Domnul ne iubeşte, iar dacă El ne iubeşte, de ce să ne temem? Domnul Cel Milostiv ne-a trimis prin aceasta povaţa: «Copiii mei, pocăiţi-vă şi trăiţi în iubire, fiţi ascultători şi înfrânaţi, învăţaţi de la Mine smerenia şi blândeţea şi veţi afla odihnă sufletelor voastre» [*Mt* 11, 28]".

Într-o zi m-am dus la mănăstirea sârbească Hilandar. Mi s-a alăturat părintele Nikolai, de la arhondaricul schitului nostru al Tebaidei. Mergeam noaptea printr-o pădure verde; drumul era plăcut, asemenea şi conversaţia. Vorbeam despre iubirea de aproapele şi părintele Nikolai mi-a povestit o întâmplare remarcabilă.

În sudul Rusiei, în împrejurimile Rostovului, lucra o echipă de douăzeci de oameni. Unul din ei, pe numele lui Andrei, avea un caracter şi o purtare rea, astfel că era greu de trăit împreună cu el. Un altul, cel mai tânăr dintre toţi, era un om foarte bun; iubea pe Dumnezeu şi păzea poruncile Domnului; numele lui era Nikolai. Cum Andrei făcuse multe rele şi tot felul de neplăceri tovarăşilor lui, aceştia s-au hotărât să-l omoare, dar tânărul Nikolai n-a fost de acord cu această fărădelege şi i-a îndemnat ca în nici un caz să nu ucidă. Muncitorii echipei nu l-au ascultat pe Nikolai şi l-au ucis pe Andrei. Crima a fost descoperită. Afacerea a ajuns la poliţie. Atunci Nikolai, văzând nenorocirea lor, le-a zis: „Voi toţi aveţi soţie şi copii, eu însă sunt fecior şi singur. Spuneţi că eu l-am omorât, şi eu voi spune acelaşi lucru. Mie nu-mi este greu să merg la ocnă şi, oricum, mă voi duce acolo fiind singur. Dar dacă vă condamnă pe voi, câtă lume va suferi!" La început muncitorii n-au răspuns nimic, căci se ruşinau de Nikolai care-i îndemnase să nu ucidă, dar până la urmă acesta a reuşit totuşi să-i convingă şi s-au înţeles să spună că Nikolai a omorât.

Au venit la locul faptei procurorul, judecătorul de instrucţie şi jandarmii, şi au început ancheta: „Cine a omorât?" Nikolai spune: „Eu am omorât". Au fost interogaţi şi ceilalţi; aceştia au spus şi ei că Nikolai era făptaşul. Nikolai avea o faţă blândă şi un caracter smerit şi vorbea liniştit şi tihnit. Judecătorul de instrucţie a făcut interogatorii foarte lungi, căci nu se putea convinge că un om atât de blând şi paşnic era un ucigaş. Dar afacerea şi-a urmat cursul ei şi a fost înaintată tribunalului. Şi la tribunal toţi s-au minunat cum a putut omorî un om atât de smerit şi liniştit, şi nici un judecător n-a vrut să-l creadă, deşi Nikolai susţinea sus şi tare că el a ucis. Multă vreme jude-

cătorii n-au putut da o sentinţă. Nimeni nu voia să semneze condamnarea lui. Atât Nikolai, cât şi toţi ceilalţi au fost interogaţi din nou pentru a elucida misterul şi au fost conjuraţi să spună adevărul. În cele din urmă, Nikolai, acuzatul nevinovat, a declarat că, dacă adevăratul vinovat nu va fi pedepsit, va spune adevărul. În timpul anchetei, a ieşit la iveală că Andrei era un om rău, astfel că toţi, procurorul şi judecătorul, au fost de acord să claseze afacerea dacă li se va face cunoscut adevărul. Şi atunci, nu Nikolai, ci ceilalţi au povestit cum se petrecuseră lucrurile şi cum Nikolai hotărâse să ia totul asupra lui, ca să-i salveze de pedeapsă. Judecata a fost suspendată şi s-a spus că crima lui Nikolai n-a fost stabilită, iar unul din judecători a spus: „Andrei a fost un om rău şi după faptă şi răsplată, dar aceştia sunt oameni buni: să trăiască în pace".

Din această întâmplare se poate vedea ce putere are iubirea de aproapele. În inima tânărului Nikolai era harul lui Dumnezeu şi el se oglindea pe faţa lui şi lucra asupra tuturor celorlalţi.

Părintele Ioan din Kronştadt

Pe părintele Ioan l-am văzut în Kronştadt. Slujea Sfânta Liturghie. Am fost izbit de puterea rugăciunii lui şi până astăzi, deşi s-au scurs aproape patruzeci de ani de atunci, n-am mai văzut pe nimeni slujind ca el. Norodul îl iubea şi toţi stăteau cu frica lui Dumnezeu. Şi nu e de mirare: Duhul Sfânt atrage la Sine inima oamenilor. Vedem din Evanghelii câte mulţimi veneau după Domnul. Cuvântul Domnului îi atrăgea pe oameni, pentru că era rostit prin Duhul Sfânt şi de aceea el era dulce şi plăcut sufletului.

Când Luca şi Cleopa mergeau spre Emaus şi pe drum s-a apropiat de ei Domnul şi le-a vorbit, inimile lor erau aprinse de iubire pentru Dumnezeu [*Lc* 24, 32].

Şi părintele Ioan avea în el din belşug pe Duhul Sfânt Care aprindea sufletul lui să iubească pe Dumnezeu, şi

acelaşi Duh lucra prin el asupra oamenilor. Am văzut cât norod năvălea după el, ca la un foc, pentru a-i primi binecuvântarea, iar după ce o primeau, se bucurau pentru că Duhul Sfânt este plăcut şi dă sufletului pace şi desfătare.

Unii gândesc rău despre părintele Ioan şi prin aceasta întristează pe Duhul Sfânt Care via întru el şi viază întru el şi după moarte. Ei spun că era bogat şi se îmbrăca bine. Dar ei nu ştiu că bogăţia nu dăunează celui întru care viază Duhul Sfânt, pentru că sufletul acesta e cu totul în Dumnezeu şi este preschimbat de Dumnezeu şi uită de bogăţie şi haine. Fericiţi oamenii care îl iubesc pe părintele Ioan, pentru că el se va ruga pentru noi. Iubirea lui pentru Dumnezeu este fierbinte; el însuşi era cu totul într-o iubire aprinsă.

O, mare părinte Ioane, tu eşti rugătorul nostru! Mulţumesc lui Dumnezeu că te-am văzut şi-ţi mulţumesc şi ţie, bunule şi sfântule păstor, căci prin rugăciunile tale am lăsat lumea şi am sosit la Sfântul Munte al Athosului, unde am văzut mare milă de la Dumnezeu. Şi acum scriu cu bucurie, că Domnul mi-a dat să înţeleg viaţa şi nevoinţa acestui bun păstor.

E o mare nevoinţă [asceză] să trăieşti cu o femeie tânără şi să nu te atingi de ea. Pot aceasta numai cei ce poartă în ei în chip simţit pe Duhul Sfânt. El este dulce şi biruie iubirea unei soţii drăguţe. Mulţi sfinţi se temeau de apropierea femeilor, dar părintele Ioan, deşi era înconjurat de femei, avea pe Duhul Sfânt, a Cărui dulceaţă covârşeşte iubirea trupească.

Mai adaug şi aceasta: era atât de smerit, că nu pierdea harul Duhului Sfânt, şi de aceea îl iubea atât de mult norodul, iar el ducea minţile oamenilor spre Dumnezeu.

Vezi în el puterea Duhului Sfânt? Când citeşti cartea sa *Viaţa mea în Hristos*, sufletul simte în cuvintele lui puterea harului lui Dumnezeu. Tu zici: „Eu însă o citesc şi o găsesc fără gust". Dar te întreb: „Oare aceasta nu este pentru că eşti mândru?" Iar harul nu se atinge de inima omului mândru.

Părinte Ioane, acum viezi în cer şi vezi pe Domnul, pe Care sufletul tău Îl iubea încă de pe pământ. Te rugăm: Roagă-te pentru noi, ca şi noi să iubim pe Domnul şi să aducem roade de pocăinţă care bucură pe Domnul.

Bunule şi sfântule păstor, ca un vultur ce zboară în înălţimi te-ai ridicat deasupra marii Rusii şi din această înălţime la care te-a suit Duhul Sfânt Care viază întru tine, ai văzut nevoile norodului tău. Prin puterea Duhului Sfânt ai atras norodul spre Dumnezeu, iar oamenii, auzind din gura ta cuvântul lui Dumnezeu, suspinau şi aduceau pocăinţă fierbinte.

O, mare şi bunule păstor, deşi cu trupul ai murit, dar cu duhul eşti împreună cu noi şi, stând înaintea lui Dumnezeu, ne vezi în Duhul Sfânt din cer.

Iar noi cu smerenie te cinstim pe tine.

Părintele Stratonik

De două ori a vizitat Sfântul Munte un pustnic din Munţii Caucaz — părintele Stratonik. Era de neam din gubernia Harkov; în lume fusese târgoveţ şi avea un magazin; a avut şi copii. Dar sufletul lui s-a aprins de focul unei mari pocăinţe şi, lăsându-şi familia şi averile, s-a retras în Caucaz.

Era un bărbat minunat. La vederea lui sufletul era cuprins de un freamăt. Ochii lui erau în permanenţă inundaţi de lacrimi, iar când începea să vorbească despre Dumnezeu, vorbea cu mare simţire şi cu o înfăţişare smerită, şi toţi cei ce-l ascultau primeau bucurie şi mângâiere. Cuvântul lui era puternic, pătruns de frica lui Dumnezeu şi iubire; era, într-adevăr, ca un vultur printre părinţi. În contact cu el, sufletele oamenilor se preschimbau şi, văzându-i viaţa sfântă, se smereau. Prin cuvântul lui călea sufletele şi pe mulţi i-a ridicat din cădere. Ascultându-l, sufletul uita de pământ şi se întorcea cu înflăcărare spre Dumnezeu.

Statura lui era puţin peste cea mijlocie, avea o faţă plăcută, părul închis la culoare; plăcea la toată lumea. Nevoi-

torii din Caucaz îl cinsteau, şi el era vrednic de această cinstire. Împlinea nevoinţe [ascetice] grele: îndura căldura şi frigul, iarna mergea desculţ suferind din dragoste de Dumnezeu şi niciodată n-a avut pe buze vreun murmur împotriva lui Dumnezeu, ci sufletul său era predat în întregime voii lui Dumnezeu şi purta toate suferinţele cu bucurie. Propovăduia o pocăinţă fierbinte şi pe mulţi i-a ridicat dintr-o adâncă descurajare la nevoinţe pline de râvnă. În cuvintele lui se simţea limpede harul lui Dumnezeu, şi el renăştea minţile oamenilor dezlipindu-le de pământ.

Într-o zi, nevoitorii din Caucaz l-au dus la un demonizat, şi când l-a văzut, din multa iubire, părintele Stratonik a plâns şi a zis: „Nenorocită făptură a lui Dumnezeu, cât eşti de chinuită de demon!" şi a făcut asupra lui semnul crucii cu aceste cuvinte: „Domnul Iisus Hristos să te tămăduiască!" şi bolnavul s-a vindecat în clipa aceea. Atât de mare era puterea credinţei şi rugăciunea acestui bărbat.

Unde eşti acum, dragul nostru părinte Stratonik, care iubeai atât de minunat plânsul? Vino la noi şi-ţi vom zidi o chilie pe un munte înalt, vom privi la sfânta ta viaţă şi pe măsura puterilor noastre vom imita marile tale nevoinţe [ascetice]. Vremea lacrimilor tale a trecut, părinte. Acum auzi în ceruri cântările heruvimilor şi vezi slava Domnului, pe Care sufletul tău Îl iubea pe pământ şi, avântându-te spre El, se preda plânsului pocăinţei. Domnul iubeşte pe om şi i-a dat acest plâns, ca sufletul său să se spele în apa aceasta şi să poată vedea curat pe Domnul în duh de iubire şi în frică plină de cucernicie.

Părintele Stratonik mai zicea că va veni o vreme când monahii se vor mântui în haine lumeşti.

Din toate puterile şi până la sfârşitul vieţii trebuie păstrată râvna de la început, căci mulţi au pierdut-o şi n-au mai găsit-o. Pentru aceasta trebuie să ne aducem aminte neîncetat de moarte; şi dacă sufletul este gata de moarte, chiar şi numai în parte, el nu se mai teme, vine la smere-

nie şi pocăinţă, uită tot ce e lumesc, îşi păzeşte mintea neîmprăştiată şi se roagă din toată inima.

Cine îşi aduce aminte de moarte nu mai este înşelat de lume, iubeşte pe aproapele, ba chiar şi pe vrăjmaşi, este ascultător şi înfrânat; prin aceasta îşi păstrează în suflet pacea şi vine în el harul Sfântului Duh. Iar când cunoşti pe Dumnezeu prin Duhul Sfânt, atunci sufletul tău se va desfăta de Domnul şi-L vei iubi, îţi vei aduce aminte totdeauna de dulceaţa Duhului Sfânt, şi aceasta este cu adevărat o hrană cerească.

Am vorbit mult despre toate acestea cu marele nevoitor care a fost părintele Stratonik. El mi-a povestit că în Caucaz întâlnise şapte bărbaţi care gustaseră harul Sfântului Duh, dar unii dintre ei nu cunoşteau calea Domnului, nu ştiau cum povăţuieşte Domnul sufletele şi de aceea au slăbit mai apoi. Despre aceasta se vorbeşte în Scriptură şi la Sfinţii Părinţi, dar trebuie să trăieşti mult ca să cunoşti toate acestea din experienţă.

La început, când omul vine să lucreze pentru Domnul, Domnul dă sufletului harul Său şi o râvnă puternică pentru bine, şi totul pentru el este atunci uşor şi plăcut; iar când sufletul vede în el aceasta, atunci, în lipsa lui de experienţă, îşi spune: „Voi avea toată viaţa această râvnă". Şi prin aceasta se înalţă mai presus de cei ce trăiesc în nepăsare şi începe să-i judece; şi aşa pierde harul care l-a ajutat să împlinească poruncile lui Dumnezeu. Şi sufletul nu înţelege cum s-a întâmplat aceasta — totul mergea atât de bine, dar acum totul e atât de chinuitor şi nu mai vrea să se roage. Dar nu trebuie să se înfricoşeze: este Domnul Care povăţuieşte cu milostivire sufletul. De îndată ce se înalţă mai presus de fratele său, chiar în acel minut sufletului îi vine un gând rău care nu-i place lui Dumnezeu, şi dacă sufletul se smereşte, harul nu-l părăseşte, dar dacă nu se smereşte, se iveşte o mică ispită, ca sufletul să se smerească. Dacă iarăşi nu se smereşte, atunci începe lupta curviei. Dacă tot nu se smereşte, atunci cade într-un păcat oarecare. Şi dacă nici atunci nu se smereşte, atunci vine o mare ispită şi el va săvârşi un păcat mare. Şi aşa ispita se

va face tot mai puternică, până ce sufletul se va smeri; atunci ispita se duce şi, dacă se smereşte mult, vine străpungerea inimii şi pacea şi tot răul piere.

Astfel, **tot războiul se duce pentru smerenie.** Mândria a pricinuit căderea vrăjmaşilor şi ei ne-au tras în adânc şi pe noi. Vrăjmaşii ne laudă, şi dacă sufletul primeşte lauda, harul se retrage de la el până ce se pocăieşte. Astfel, toată viaţa învaţă sufletul smerenia lui Hristos şi, până ce nu va avea smerenia, va fi întotdeauna chinuit de gânduri rele. Dar sufletul smerit găseşte odihna şi pacea de care vorbeşte Domnul [*In* 14, 27].

Postul şi înfrânarea, privegherea şi liniştirea [isihia] şi celelalte nevoinţe [ascetice] ne ajută, dar puterea de căpetenie stă în smerenie. Maria Egipteanca şi-a uscat trupul prin post într-un singur an, pentru că nu avea nimic de mâncare, dar cu gândurile a trebuit să lupte timp de şaptesprezece ani.

Smerenia nu se învaţă dintr-o dată. De aceea a zis Domnul: „Învăţaţi de la Mine smerenia şi blândeţea" [*Mt* 11, 29]. Ca să înveţi ai nevoie de timp. Unii au îmbătrânit în nevoinţe şi totuşi n-au învăţat smerenia şi nu pot înţelege de ce nu le merge bine, de ce n-au pace şi sufletul lor e mâhnit şi abătut.

A venit la mine părintele T. — un pustnic. Ştiind că acest „bătrân" [„stareţ"] era un mare nevoitor [ascet], credeam că-i place să vorbească despre Dumnezeu. Am avut o lungă convorbire cu el, după care l-am rugat să spună un cuvânt sufletului meu, ca să-şi îndrepte greşelile. A tăcut puţin, apoi mi-a zis:

„În tine se vede mândrie... De ce vorbeşti atât de mult despre Dumnezeu? Sfinţii îşi ascundeau dragostea de Dumnezeu în sufletul lor, în schimb vorbeau bucuros despre plâns."

Părinte T., tu ai smerit sufletul meu care iubeşte pe Ziditorul.

Sufletul meu iubeşte pe Domnul şi cum voi ascunde acest foc care s-a aprins în sufletul meu?

Cum voi ascunde mila Domnului, Care a răpit sufletul meu?

Cum voi uita mila Domnului, prin care sufletul meu a cunoscut pe Domnul?

Cum voi putea să nu vorbesc despre Dumnezeu, dacă sufletul meu a fost înrobit de El?

Cum voi tăcea despre Dumnezeu, când duhul meu arde ziua şi noaptea din iubire pentru El? Fi-voi atunci un potrivnic al lacrimilor?

Pentru ce, părinte, ai zis sufletului meu: „De ce vorbeşti atât de mult despre Dumnezeu?"

Dar sufletul meu Îl iubeşte şi cum să ascund dragostea Domnului pentru mine?

Sunt vrednic de chinurile veşnice, dar El m-a iertat şi mi-a dat harul Său, care nu poate rămâne ascuns în suflet.

Nu ştii oare că te iubesc şi că am început să vorbesc de Dumnezeu gândindu-mă că şi sufletul tău Îl iubeşte pe Dumnezeu şi că e aprins de iubirea lui Dumnezeu?

Dar ce să spun sufletului meu? Ascunde în tine cuvintele Domnului? Dar toate cerurile cunosc aceasta şi voi fi întrebat: De ce ai ascuns mila Domnului şi n-ai vorbit de ea oamenilor, ca toţi să-L iubească pe Dumnezeu şi să-şi găsească odihna în El?

Dar Stăpânul ne cheamă cu milostivire pe toţi: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi" [*Mt* 11, 28].

Sufletul meu cunoaşte această odihnă în Dumnezeu şi de aceea, iubind pe Dumnezeu şi pe fraţii mei, vorbesc despre milostivirea lui Dumnezeu.

Gândeam că sufletul tău se veseleşte, ca şi al meu, de Domnul, dar tu ai smerit sufletul meu spunând: „De ce vorbeşti atât de mult despre Dumnezeu?".

Dar spun adevărul, că Domnul nostru e milostiv şi iartă oamenilor păcatele lor.

Astfel însă voi porunci buzelor mele tăcere şi voi cânta cântare lui Dumnezeu în suflet, ca Domnul nostru să se ve-

selească, pentru că nemărginită este dragostea Lui pentru noi şi şi-a vărsat sângele Său şi ni L-a dat pe Duhul Sfânt.

Părintele Kassian spunea că toţi ereticii vor pieri. Nu ştiu accasta, dar cred numai în Biserica Ortodoxă: în Ea este bucuria mântuirii întru smerenia lui Hristos.

Îţi mulţumesc, Domnul meu şi Ziditorul meu, că ai smerit cu milostivire sufletul meu şi mi-ai descoperit calea pe care au mers sfinţii Tăi. Tu iubeşti pe cei ce plâng, şi pe calea plânsului au venit la Tine sfinţii Tăi. Tu iubeşti pe cei smeriţi şi prin harul Tău îi înveţi iubirea şi smerenia de care se tem vrăjmaşii noştri, demonii. Tu Te bucuri, Doamne, de sufletul smerit; dă-mi să vin la Tine pe calea sfinţilor Tăi, calea plânsului smerit, pe care mi-ai arătat-o.

Era la noi în mănăstire un frate care căzuse dintr-un pom la strânsul măslinelor şi nu mai putea merge pe picioarele lui. Pe când era la infirmerie în corpul de clădiri al bisericii Schimbării la Faţă, monahul care era alături de el, în patul vecin, a murit. Infirmierul a început să pregătească trupul mortului pentru îngropăciune şi i-a cerut fratelui să-i ţină o clipă acul. Bolnavul i-a răspuns: „De ce-mi tulburi odihna?” Dar după acest cuvânt sufletul său şi-a pierdut pacea, şi atunci a chemat pe duhovnic şi i-a mărturisit păcatul neascultării sale.

Cel înţelept înţelege de ce sufletul fratelui şi-a pierdut pacea, dar cel neînţelept spune că sunt fleacuri.

La 1 iulie 1932 am primit vizita părintelui Pantelimon de la Vechiul Russikon. L-am întrebat cum îi merge, şi el cu o faţă bucuroasă mi-a răspuns:

— Sunt foarte bucuros.

— De ce te bucuri?, l-am întrebat.
— Toţi fraţii mă iubesc.
— Şi de ce te iubesc?
— Ascult de toată lumea, a spus el, oricine ar fi şi oriunde aş fi trimis — a zis el.

Şi m-am gândit: „Uşoară este calea care duce în Împărăţia cerurilor. Acesta şi-a găsit odihna prin ascultarea pe care o face pentru Dumnezeu, şi de aceea îi este bine sufletului său."

Părintele ieromonah I. mi-a povestit că la noi, la Krumitza, un monah trăgea să moară, dar nu putea muri. I s-a spus: „Nu ţi-ai mărturisit păcatele şi de aceea nu poţi muri". El a răspuns: „M-am mărturisit de două ori, dar cred că păcatele mele nu-mi sunt iertate şi aş vrea să mă spovedesc egumenului Makari". S-a făcut după dorinţa sa: egumenul Makari a venit din mănăstire şi l-a spovedit pe schimonah, şi atunci acesta s-a sfârşit în pace şi odihnă.

Părintele ieromonah I. m-a întrebat de ce s-a întâmplat aceasta şi i-am răspuns că, deşi se mărturisise, el nu credea că păcatele lui i-au fost iertate, ba chiar că trebuia să fie aşa după starea lui duhovnicească, adică după necredinţa lui. Noi însă trebuie să avem credinţa tare că în Biserica noastră toate au fost aşezate de Duhul Sfânt şi atunci, după credinţa lui, omul primeşte harul de la Domnul.

Un monah tânăr

Îţi mulţumesc, Doamne, că ai trimis azi la mine pe robul Tău, un tânăr monah, al cărui nume îl ascund ca să nu cadă din pricina slavei deşarte şi viaţa lui sfântă să se irosească. Vorbeam împreună despre iubire şi acest tânăr monah mi-a spus că în cei treizeci de ani ai vieţii sale nu întristase pe nimeni. L-am privit şi sufletul meu s-a smerit până în ţărână înaintea lui.

Din copilărie sufletul lui iubea pe Dumnezeu, şi el, văzând cu duhul pe Domnul, n-a întristat niciodată pe nimeni şi de aceea Domnul l-a ferit de păcate.

Pentru astfel de oameni, cred, ţine Domnul lumea, pentru că sunt atât de dragi lui Dumnezeu, şi Dumnezeu ascultă pururea pe robii Săi cei smeriţi şi nouă tuturor ne merge bine pentru rugăciunile lor.

Îţi mulţumesc, Doamne, că mi-ai făcut cunoscut pe robul Tău. Şi câţi sfinţi nu sunt pe care nu-i putem cunoaşte, dar sufletul simte apropierea sfinţilor şi se preschimbă în smerenia Duhului lui Hristos. În sfinţi viază Duhul lui Dumnezeu, şi sufletul simte venirea Lui.

Doamne, fă ca toţi oamenii să fie asemenea acestui tânăr monah. Lumea întreagă ar străluci atunci de slavă, pentru că harul lui Dumnezeu ar prisosi în lume. Duhul Sfânt dă sufletului să cunoască iubirea lui Dumnezeu şi dragostea de oameni. Duhul Sfânt învaţă sufletul blândeţea şi smerenia, şi în Dumnezeu el îşi găseşte odihna şi uită toate amărăciunile acestei lumi, pentru că îl mângâie Duhul Sfânt. Sufletele sfinţilor gustă Duhul Sfânt încă de pe pământ. Aceasta e „Împărăţia lui Dumnezeu" care este „înăuntrul nostru", după cum spune Domnul [*Lc* 17, 21].

Astăzi am vorbit cu părintele... despre nobleţea [boieria] sufletului. El este într-adevăr nobil, pentru că a primit nobleţea de la Domnul Însuşi, Care i-a dat-o pentru că o iubea. Şi noi trebuie să o păstrăm; dar să păstrăm înainte de toate acea nobleţe pe care o dă sufletului Domnul.

Când, după Înviere, Domnul S-a arătat ucenicilor Lui şi a început să vorbească cu Petru, nu i-a făcut nici un reproş, ci l-a întrebat cu mărinimie: „Mă iubeşti tu pe Mine?" [*In* 21, 15]. Acest cuvânt blând de iubire părintească al Domnului ne învaţă să facem la fel cu oamenii, când cineva ne supără. În aceasta stă nobleţea [boieria] lui Hristos, şi ea e de neînţeles pentru om şi se face cunoscută numai prin Duhul Sfânt.

Slavă Domnului şi milostivirii Lui că ne povăţuieşte prin Duhul Sfânt, altfel n-am şti cum este Domnul nostru.

Vulturul şi cocoşul

Un vultur zbura în înălţimi, se desfăta de frumuseţea lumii şi gândea în sinea lui: „Trec în zbor peste depărtări întinse: peste văi şi munţi, mări şi râuri, câmpii şi păduri; văd mulţime de fiare şi păsări; văd oraşe şi sate şi cum trăiesc oamenii. Dar cocoşul de la ţară nu cunoaşte nimic în afara ogrăzii în care trăieşte şi nu vede decât câţiva oameni şi câteva dobitoace. Voi zbura la el şi-i voi povesti despre viaţa lumii".

Şi vulturul a venit să se aşeze pe acoperişul gospodăriei şi a văzut cât de ţanţoş şi de vesel se plimba cocoşul în mijlocul găinilor lui şi s-a gândit: „Înseamnă că e mulţumit cu soarta lui; dar, cu toate astea, îi voi povesti cele ce cunosc".

Şi vulturul a început să-i vorbească cocoşului despre frumuseţea şi bogăţia lumii. La început cocoşul l-a ascultat cu atenţie, dar nu înţelegea nimic. Văzând că nu înţelege nimic, vulturul s-a mâhnit şi i-a fost greu să mai vorbească cu cocoşul. La rândul lui, cocoşul, neînţelegând ceea ce-i povestea vulturul, se plictisea şi-i era greu să-l asculte. Şi fiecare a rămas mulţumit de soarta lui.

Aşa se întâmplă atunci când un om învăţat vorbeşte cu unul neînvăţat şi, încă şi mai mult, atunci când un om duhovnicesc vorbeşte cu unul neduhovnicesc. Omul duhovnicesc este asemenea vulturului, dar cel neduhovnicesc este asemenea cocoşului. Mintea omului duhovnicesc cugetă ziua şi noaptea la legea Domnului [*Ps* 1, 2] şi se înalţă prin rugăciune spre Dumnezeu, dar mintea celui neduhovnicesc e lipită de pământ sau e bântuită de gânduri. Sufletul celui duhovnicesc se desfătează de pace, dar sufletul celui neduhovnicesc stă gol şi împrăştiat. Omul duhovnicesc zboară ca vulturul spre înălţimi, simte cu sufle-

tul pe Dumnezeu şi vede lumea întreagă, chiar dacă s-ar ruga în întunericul nopţii; dar omul ne-duhovnicesc se bucură sau de slava deşartă, sau de bogăţii, sau caută desfătările trupeşti. Şi atunci când un om duhovnicesc se întâlneşte cu unul neduhovnicesc, legătura amândurora e lucru plictisitor şi anevoios.

Convorbiri cu nişte copii*

Nişte copii drăguţi alergau prin luncă, culegeau flori, cântau şi se bucurau, pentru că în ei sălăşluia harul lui Dumnezeu. Dar iată că au văzut un monah şi i-au spus:

— Priveşte! Domnul a împodobit cerul cu stele şi pământul cu râuri şi grădini; vulturi zboară în înălţimi deasupra norilor şi se desfată cu frumuseţea naturii, păsările cântă vesele în dumbrăvi şi în poieni, dar tu, monahule, şezi în chilie şi nu vezi toată frumuseţea lui Dumnezeu. Şezi şi plângi. De ce plângi în mica ta chilie când soarele străluceşte şi luminează toată lumea în frumuseţe şi pretutindeni e bucurie pe pământ?

Aşa au întrebat nişte copii pe un monah, iar el le-a răspuns:

— Copii, voi nu înţelegeţi plânsul meu. Sufletul meu plânge pentru voi, că nu-L cunoaşteţi pe Domnul Care a făcut toată această frumuseţe. Sufletul meu îl cunoaşte şi aş vrea ca şi voi să cunoaşteţi aceasta şi de aceea sunt trist şi mă rog lui Dumnezeu pentru voi, pentru ca şi voi să-L cunoaşteţi pe Domnul prin Duhul Sfânt.

— Ce înseamnă a cunoaşte pe Domnul prin Duhul Sfânt?

— E cu neputinţă, copii, a-L cunoaşte pe Domnul cu mintea. Dar citiţi dumnezeieştile Scripturi, în care viază

* În timpul războiului ruso-japonez din 1904–1905, Siluan a fost rechemat în Rusia. Plecat de la Athos pe 30 decembrie 1904, el s-a întors aici pe 16 octombrie 1905. În acest răstimp, în aşteptarea rezolvării situaţiei sale militare, a rămas acasă, în satul natal Şovsk, la marginea căruia şi-a construit o mică chilie. Din această perioadă datează convorbirile cu copiii relatate în aceste însemnări [n.tr.].

harul care vă va îndulci, şi aşa veţi cunoaşte pe Domnul şi-i veţi fi robi Lui cu bucurie, ziua şi noaptea. Când însă Îl cunoaşteţi pe Domnul, atunci vă părăseşte dorinţa de a vă mai uita la această lume, iar sufletul se va strădui să vadă slava Domnului în ceruri.

— Dar nouă ne plac florile şi să hoinărim şi să ne veselim.

— Vă place să hoinăriţi prin poieni şi să culegeţi flori, vă place să cântaţi şi să ascultaţi cântecele păsărilor, dar în cer sunt lucruri mai frumoase decât toate acestea: e raiul, unde viază Domnul împreună cu îngerii şi cu sfinţii. Şi acolo este veselie şi se cântă cântări, dar mai frumoase, şi când sufletul ascultă aceste cântări nu le mai poate uita niciodată şi nu-l mai atrag cântecele pământeşti.

— Dar nouă ne place să cântăm.

— Cântaţi, copii, Domnului prin Duhul Sfânt; cântaţi în smerenie şi iubire.

— Dar tu de ce plângi? Nu înţelegem.

— Plâng pentru voi, copilaşi. Mă uit la voi, mi-e milă de voi şi rog pe Domnul să vă păzească ca să cunoaşteţi pe Făcătorul şi Domnul vostru. Mă uit la voi şi voi semănaţi cu Copilul Hristos, şi vreau ca voi să nu pierdeţi harul lui Dumnezeu şi să nu vă asemănaţi, când vă mâniaţi, vrăjmaşului, pentru gândurile cele rele. Vreau ca voi să fiţi totdeauna asemenea Fiului Preacuratei Maicii lui Dumnezeu. Aceasta v-o doreşte sufletul meu. Pentru aceasta mă rog. Mi-e milă de toţi copiii de pe pământ şi de aceea plâng pentru toţi copiii nevinovaţi şi orfani. Plâng, copii, pentru lume şi jelesc pentru tot norodul lui Dumnezeu.

Doamne, trimite mila Ta peste copiii pământului pe care îi iubeşti şi dă-le să Te cunoască prin Duhul Sfânt şi să înveţe să Te slăvească.

Cu lacrimi Te rog, ascultă rugăciunea mea şi dă tuturor să cunoască slava Ta prin Duhul Sfânt.

හ෬

— Copii, iubiţi-L pe Dumnezeu, cum Îl iubesc îngerii în ceruri.

— Noi nu L-am văzut niciodată pe Dumnezeu, cum putem să-L iubim?

— Copilaşii mei iubiţi, credeţi totdeauna despre Dumnezeu că vă iubeşte şi vă dă viaţă pentru ca să vieţuiţi veşnic împreună cu El şi să vă îndulciţi [desfătaţi] de iubirea Lui.

— Cum putem şti noi că Dumnezeu ne iubeşte?

— După roade, copilaşi, se cunosc iubirile: când suntem în iubirea lui Dumnezeu, am biruit păcatul, şi în suflet e odihnă şi veselie şi vrem să ne aducem aminte de Dumnezeu în toată vremea, vrem să ne rugăm şi în suflet sunt gânduri bune.

— Cum să ştim ce fel de gânduri viază în noi, şi care din ele sunt bune şi care sunt rele?

— Ca să deosebiţi gândurile bune de cele rele, trebuie să ţineţi mintea voastră curată în Dumnezeu.

— Nu înţelegem, cum putem să ne ţinem mintea în Dumnezeu, când nu L-am văzut pe Dumnezeu şi nu L-am cunoscut, şi ce înseamnă: minte curată?

— Copilaşi, voi să vă gândiţi că Dumnezeu vă vede, chiar dacă voi nu-L vedeţi. Aşa veţi umbla totdeauna înaintea feţei Domnului. Chiar dacă aceasta e o iubire mică, dar dacă păziţi cuvântul meu, ea vă va duce la o mai mare iubire, şi atunci, prin Duhul Sfânt, veţi cunoaşte toţi ceea ce vă spun şi în ceasul acesta nu înţelegeţi.

20

Gânduri, sfaturi și observații ascetice

Gândurile mele m-au frământat ani îndelungați, dar mila Domnului a fost cu mine fără sfârșit. Și dacă Domnul nu m-ar fi povățuit ca un Bun Păstor cu harul Său, vrăjmașii m-ar fi înghițit.

Scriu despre mila Domnului și îmi este ușor să scriu, fiindcă sufletul meu cunoaște pe Domnul prin Duhul Sfânt și știe cât de mult îl iubește El pe om. După mulțimea iubirii și blândeții Lui, El nu-și aduce aminte de păcatele noastre.

Duhul meu dorește nesăturat când să se roage, când să scrie sau să vorbească despre Dumnezeu, dar sufletul meu nu vrea să audă nimic din cele ale lumii.

Dacă vorbești sau scrii despre Dumnezeu, roagă-te și cere de la Domnul să te ajute și să-ți lumineze înțelegerea, și Domnul te va ajuta și povățui. Dacă este în tine o nedumerire, închină-te de trei ori până la pământ și zi: „Milostive Doamne, Tu vezi că sufletul meu e în nedumerire și mi-e frică să nu greșesc. Luminează-mi înțelegerea, Doamne". Și Domnul te va lumina negreșit, căci El este foarte aproape de noi. Dar dacă te îndoiești, nu vei primi ceea ce ceri. Așa a zis Domnul lui Petru: „Pentru ce te-ai îndoit, puțin credinciosule?" [*Mt* 14, 31] atunci când acesta înce-

pea să se scufunde în valuri. Aşa şi sufletul, când se îndoieşte, începe să se scufunde în gândurile cele rele.

„Doamne, dă-ne credinţă neclintită în Tine prin Duhul Sfânt!"

Când cel căruia nu i s-a dat să înveţe pe alţii învaţă totuşi, el întristează pe marele Dumnezeu.

Sunt oameni, şi chiar oameni mari, care atunci când se iveşte o nedumerire, nu se întorc spre Domnul; or atunci trebuie să spună deschis: „Doamne, sunt un om păcătos şi nu înţeleg ce trebuie să fac, dar Tu, Milostive, luminează-mi înţelegerea cum şi ce trebuie să fac!" Domnul Cel Milostiv nu vrea ca sufletul nostru să se cufunde în zăpăceala care vine de la vrăjmaşul şi ne insuflă ce trebuie să facem şi ce nu trebuie să facem.

Când ştim multe, să mulţumim Domnului pentru cunoaşterea dată. Dar numai cunoaşterea singură nu e de ajuns; trebuie să fie în suflet şi roadele Duhului [*Ga* 5, 22] sau măcar un grăunte mic care la vremea lui să crească şi să aducă roadă multă [*In* 12, 24].

Scriu şi îmi este uşor să scriu, pentru că sufletul meu cunoaşte pe Domnul. Dar e mai bine să te rogi fără împrăştiere, pentru că rugăciunea e mai de preţ decât orice. Dar sufletul n-are putere să se roage necontenit cu aceeaşi aprindere, şi de aceea trebuie să i se dea răgaz de odihnă de la osteneala rugăciunii; atunci putem citi, sau cugeta, sau scrie despre Dumnezeu — după cum ne insuflă Domnul.

Bun lucru este a cugeta la legea Domnului ziua şi noaptea. Prin aceasta sufletul îşi găseşte odihna în Dumnezeu şi Domnul îmbrăţişează tot sufletul, şi atunci pentru el nu mai e nimic altceva afară de Dumnezeu.

Când sufletul este în Dumnezeu, el uită cu totul lumea şi atunci sufletul vede pe Dumnezeu. Alteori însă, Domnul mişcă prin harul Său sufletul să se roage pentru toată lumea, şi uneori chiar şi pentru un singur om. Când şi cum vrea Domnul.

Dar ca să vedem tainele lui Dumnezeu, trebuie să cerem necontenit de la Domnul să ne dea duh smerit, şi atunci le vom cunoaşte prin Duhul Sfânt.

Cunoaşte că atunci când o nenorocire loveşte un norod şi sufletul tău plânge pentru el înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu se va milostivi de el. Pentru aceasta, Duhul Sfânt se atinge de suflet şi îi dă rugăciune pentru oameni, ca ei să fie miluiţi. Aşa iubeşte Domnul Cel Milostiv zidirea Sa.

Poate va spune cineva: „Cum să mă rog pentru lumea întreagă, când nu mă pot ruga nici pentru mine însumi?" Dar aşa vorbeşte cine n-a înţeles că Domnul ascultă rugăciunile noastre şi ia aminte la ele.

Roagă-te simplu, ca un copil, şi Domnul va asculta rugăciunea ta, pentru că Domnul nostru este un Părinte atât de milostiv că noi nu putem să înţelegem sau să ne închipuim aceasta, şi numai Duhul Sfânt ne descoperă marea Lui iubire.

Celui ce iubeşte pe cei întristaţi, Domnul îi dă o rugăciune fierbinte pentru oameni. El se roagă cu lacrimi pentru norodul pe care-l iubeşte şi pentru care se întristează, şi această întristare a lui este plăcută lui Dumnezeu.

Domnul îşi alege rugători pentru întreaga lume. Nevoitorului [ascetului] Parfeni din Kiev [secolul XIX], care dorea să ştie ce este „schima cea mare" a monahilor, Maica Domnului i-a spus: „Schimnicul e un rugător pentru întreaga lume".

Domnul vrea să-i mântuiască pe toţi oamenii şi în bunătatea Lui cheamă la El lumea întreagă. Domnul nu ia voinţa de la suflet, ci prin harul Său El o îndreptează spre bine şi o atrage spre iubirea Lui. Când Dumnezeu vrea să miluiască pe cineva, atunci insuflă altora dorinţa de a se ruga pentru acesta şi-i ajută în rugăciunea aceasta. De aceea, trebuie ştiut că atunci când se iveşte dorinţa de a te ruga pentru cineva, e semn că Domnul Însuşi vrea să miluiască acest suflet şi ascultă cu milostivire rugăciunile tale. Nu trebuie însă confundată această dorinţă de a te ruga insuflată de Domnul cu dorinţa iscată de legătura pătimaşă faţă de cel sau cea pentru care te rogi.

Când rugăciunea izvorăşte numai din întristare faţă de cineva aflat în viaţă sau care a murit, ea este liberă de orice legătură pătimaşă. În această rugăciune sufletul se întristează pentru acesta şi se roagă din inimă, iar aceasta e un semn al milei lui Dumnezeu.

Sufletul meu a făcut experienţa şi a văzut o mare milă faţă de mine şi faţă de cei pentru care m-am rugat. Şi am înţeles aşa că atunci când Domnul ne dă întristare pentru cineva şi ne insuflă dorinţa de a ne ruga pentru el, aceasta înseamnă că Domnul vrea să miluiască acel om. De aceea, dacă te întristezi pentru cineva, trebuie să te rogi pentru el, fiindcă atunci Domnul vrea să-l miluiască pentru tine. Tu roagă-te şi Domnul te va asculta şi vei preamări pe Dumnezeu.

Orice mamă când află de copiii ei că sunt în nenorociri suferă greu sau chiar şi moare. Ceva asemănător am încercat şi eu. Un copac doborât şi cu toate crengile tăiate a început să se rostogolească cu repeziciune pe coastă spre un om. Îl vedeam dar, din pricina marii spaime care m-a cuprins, n-am putut să strig: „Repede, fereşte-te!" Inima mi s-a strâns într-un hohot de plâns şi copacul s-a oprit. Omul era un străin pentru mine; nu-l cunoşteam, dar, dacă ar fi fost rudenie cu mine, nu cred că aş mai fi rămas în viaţă.

Rugăciunea celor mândri nu e plăcută Domnului, dar atunci când se întristează sufletul unui om smerit, Domnul îl ascultă negreşit.

Un bătrân ieroschimonah, ce trăia la Muntele Athos, a văzut cum urcau la cer rugăciunile monahilor — şi nu mă mir de aceasta. Acelaşi „bătrân" [„stareţ"], în copilărie, văzând supărarea tatălui său din pricina unei mari secete care ameninţa să nimicească întreaga recoltă de grâne, s-a dus pe un câmp cu cânepă din grădină şi a început să se roage:

„Doamne, Tu eşti bun, Tu ne-ai făcut, ne hrăneşti şi îmbraci. Tu vezi, Doamne, cum se întristează tatăl meu pentru că nu plouă. Fă să cadă ploaie pe pământ."

Şi îndată s-au strâns nori şi a căzut ploaie, şi pământul s-a umplut de apă.

Un alt „bătrân" [„stareţ"] ce trăia pe malul mării, lângă un liman, mi-a povestit următoarele: „Era o noapte întunecată. Limanul era plin de bărci de pescari. S-a pornit însă o furtună, a cărei tărie creştea cu repeziciune. Bărcile au început să se lovească unele de altele. Oamenii încercau să le lege de mal, dar lucrul era cu neputinţă pe întuneric şi pe furtună. Toţi se tulburau. Pescarii strigau cu voce tare şi era groaznic să auzi strigătele înspăimântate ale oamenilor. Am simţit o adâncă durere pentru norod şi m-am rugat cu lacrimi: «Doamne, potoleşte furtuna, linişteşte valurile, ai milă de oamenii Tăi chinuiţi şi scapă-i!»

Şi îndată furtuna a încetat, marea s-a liniştit şi oamenii, liniştindu-se, au mulţumit lui Dumnezeu."

Odinioară, credeam că Domnul face minuni numai la rugăciunile sfinţilor, dar acum am cunoscut că Domnul face minuni şi pentru cel păcătos, de îndată ce sufletul lui se smereşte, fiindcă atunci când omul învaţă smerenia, Domnul ascultă rugăciunile lui.

Mulţi zic din lipsă de experienţă: Cutare sfânt a făcut o minune, dar eu am cunoscut că Duhul Sfânt Care viază în om săvârşeşte minunile. Domnul vrea ca toţi să se mântuiască şi să fie veşnic împreună cu El, şi de aceea ascultă rugăciunile omului păcătos pentru folosul altora sau al celui ce se roagă.

Cu lacrimi Îl rog pe Domnul pentru cei ce îmi cer să mă rog pentru ei: „Doamne, dă-le Duhul Tău Cel Sfânt, ca ei să Te cunoască prin Duhul Sfânt!"

Domnul ne iubeşte fără sfârşit pe noi, păcătoşii, şi dă omului pe Duhul Sfânt, şi prin Duhul Sfânt sufletul cunoaşte pe Domnul şi îşi găseşte fericirea în El, Îi mulţumeşte şi-L iubeşte, şi în marea lui bucurie îi este milă de întreaga lume şi doreşte cu tărie ca toţi oamenii să cunoască pe Dumnezeu, pentru că Domnul Însuşi doreşte aceasta pentru toţi. Însă, într-adevăr, aceasta este cu putinţă numai prin har, chiar şi într-o mică măsură. Dar, fără har, sufletul e asemenea unui dobitoc.

Cât îmi e de milă de oamenii care nu cunosc pe Dumnezeu. Dar noi, creştinii ortodocşi, suntem norocoşi pentru că Îl cunoaştem pe Dumnezeu. Ne-a învăţat Duhul Sfânt. El ne învaţă să-i iubim şi pe vrăjmaşi.

Până când nu cunoaşte mai mult, omul e mulţumit cu puţinul pe care-l are. Seamănă cu un cocoş de la ţară, care trăieşte într-o mică ogradă, vede câţiva oameni şi câteva dobitoace, cunoaşte câteva zeci de găini şi e mulţumit cu viaţa lui, pentru că nu ştie mai mult.

Dar vulturul ce zboară sus în nori, care îmbrăţişează cu privirea-i ageră depărtările, care respiră de departe miresmele pământului, care se desfată de frumuseţea lumii şi cunoaşte multe ţări, mări şi râuri, care vede o mulţime de animale şi de păsări, acest vultur n-ar fi mulţumit dacă ar fi pus într-o mică ogradă laolaltă cu cocoşul.

Tot aşa şi omul, câtă vreme nu cunoaşte mai mult, se mulţumeşte cu puţinul pe care-l are. Astfel, adeseori ţăranul sărac e mulţumit să aibă ceva hrană şi haine de îmbrăcat şi pentru aceasta mulţumeşte lui Dumnezeu. Dar omul învăţat şi cu ştiinţă multă nu se va mulţumi cu o asemenea viaţă şi va căuta spaţii vaste pentru mintea lui.

Tot aşa e şi în viaţa duhovnicească. Cine n-a cunoscut harul Duhului Sfânt, acela se aseamănă cocoşului care nu cunoaşte zborul vulturului în înălţimile cerului, nu înţelege dulcea străpungere a inimii şi iubirea dumnezeiască. Cunoaşte pe Dumnezeu din natură şi din Scriptură; se mulţumeşte cu pravila şi aceasta îl mulţumeşte, ca şi cocoşul care e mulţumit cu soarta sa şi nu se întristează că nu este vultur.

Dar cine a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt, acela se roagă ziua şi noaptea, pentru că harul Sfântului Duh îl atrage să iubească pe Domnul şi dulceaţa iubirii lui Dumnezeu îl ajută să poarte uşor toate întristările pământului, şi sufletul lui tânjeşte neîncetat după Domnul, şi caută totdeauna harul Duhului Sfânt.

Cine vrea să se roage neîncetat, acela trebuie să fie în toate înfrânat şi ascultător „bătrânului" [„stareţului"] pe care-l slujeşte. Trebuie să-i mărturisească şi gândurile, pentru că, prin duhovnicul şi „bătrânul" lui, Domnul îl îndrep-

tează prin harul Său, şi atunci nu va avea gânduri rele împotriva lui. Pentru ascultarea lui sfântă un asemenea om va fi învăţat de har gânduri bune şi va înainta în smerenia lui Hristos. Dar dacă gândeşte: „N-am nevoie să mă sfătuiesc cu cineva" şi lasă ascultarea, va ajunge arţăgos şi nu numai că nu va înainta, dar va pierde şi rugăciunea.

Ca să ţii rugăciunea, trebuie să iubeşti pe oamenii care te ocărăsc şi să te rogi pentru ei, până ce sufletul tău se va fi împăcat cu ei, şi atunci Domnul îţi va da rugăciune neîncetată, pentru că El dă rugăciunea celui ce se roagă pentru vrăjmaşi.

Învăţătorul în rugăciune e Însuşi Domnul, dar cel ce se roagă trebuie să smerească sufletul său. În sufletul celui ce se roagă cum se cuvine e pacea lui Dumnezeu. Inima rugătorului trebuie să fie plină de milă pentru toată făptura. Rugătorul iubeşte pe toţi şi are milă de toţi, pentru că harul Duhului Sfânt l-a învăţat iubirea.

Rugăciunea e un dar al Duhului Sfânt. Demonii se străduiesc din toate puterile lor să depărteze pe om de la aducerea-aminte de Dumnezeu şi de la rugăciune. Dar sufletul care iubeşte pe Domnul tânjeşte după El şi se roagă Lui aşa:

„Sufletul meu tânjeşte după Tine şi cu lacrimi Te caut."

În inima care se roagă rugăciunea ţâşneşte fără nici o constrângere; harul însuşi săvârşeşte rugăciunea din inimă. Tu însă, smereşte-te cât poţi de mult; ţine mintea ta în inimă şi în iad. Cu cât mai mult te vei smeri, cu atât mai multe daruri vei dobândi de la Dumnezeu.

Slavă milostivirii Domnului, că El ne dă nouă, păcătoşilor, să fim în Dumnezeu.

Ca să rămâi în Dumnezeu, mulţumeşte-te cu ce ai, chiar dacă n-ai avea nimic. Fii mulţumit şi mulţumeşte lui Dumnezeu pentru că n-ai nimic. Să-ţi fie de ajuns faptul de a sluji lui Dumnezeu şi El te va aşeza împreună cu sfinţii.

Cine vrea să iubească pe Domnul, acela trebuie să iubească pe vrăjmaşi şi să fie lipsit de răutate; atunci Domnul îţi dă bucuria de a-L slăvi neîncetat, ziua şi noaptea, şi mintea ta va uita lumea şi, dacă întorcându-te în tine însuţi îţi vei aduce aminte din nou de ea, te vei ruga din inimă pentru lume.

Aşa vieţuiau sfinţii, fiindcă Duhul Sfânt învaţă sufletul să se roage pentru oameni.

Duhul Sfânt ne învaţă să iubim pe Dumnezeu, iar iubirea păzeşte poruncile. Domnul a zis: „Cel ce Mă iubeşte păzeşte poruncile Mele" [*In* 14, 15–23]. Dacă Adam ar fi iubit pe Domnul aşa cum L-a iubit Maica Domnului, ar fi păzit porunca Lui. Şi vedem din experienţă că mintea celui ce iubeşte pe Dumnezeu e îndreptată de harul lui Dumnezeu şi vede subţire toate vicleniile vrăjmaşului. Când însă Domnul mângâie sufletul, atunci el nu-i mai vede pe vrăjmaşi, ci vede numai pe Domnul.

Cine ascultă de legea lui Dumnezeu va înţelege cât de bune sunt toate poruncile Domnului. Orice poruncă ai lua, ea îţi aduce bucurie şi veselie. Ia, de pildă, prima poruncă: Să iubeşti pe Dumnezeu. Dacă gândeşti că Dumnezeu ne iubeşte, pentru acest gând ţi se va da pacea. Ia a doua poruncă: Să iubeşti pe aproapele tău. Dacă gândeşti că Domnul îi iubeşte pe oamenii Săi şi că în ei viază Duhul Sfânt, sufletul tău se va desfăta de legea lui Dumnezeu şi vei cu-

geta la ea ziua şi noaptea [*Ps* 1, 2] şi ţi se va da darul deosebirii binelui şi răului.

Când Domnul vrea să mângâie un suflet întristat, îi dă bucurie, lacrimi, străpungerea inimii şi pacea sufletului şi a trupului; şi uneori Se arată pe Sine Însuşi sufletului.

Apostolii au văzut pe Domnul în slavă când S-a schimbat la faţă pe Tabor; dar mai apoi, în timpul pătimirii Lui, au fugit ca nişte laşi. Aşa de neputincios este omul. Într-adevăr, suntem pământ, şi încă pământ păcătos. De aceea a şi zis Domnul: „Fără de Mine nu puteţi face nimic" [*In* 15, 5]. Aşa şi este. Când harul este în noi, suntem într-adevăr smeriţi, suntem înţelegători, ascultători, blânzi şi plăcuţi lui Dumnezeu şi oamenilor; dar când pierdem harul, ne uscăm ca o mlădiţă ruptă dintr-o viţă.

Cine nu iubeşte pe fratele pentru care Însuşi Domnul a murit în mari chinuri, acela s-a tăiat din Viţa care este Domnul [*In* 15, 1]; dar pe cel ce luptă cu păcatul Domnul îl va ajuta.

Uneori omul e atât de neputincios că n-are putere nici să alunge o muscă şi nu poate alunga din suflet gândurile cele rele, dar chiar şi în această neputinţă mila lui Dumnezeu îl păzeşte pe om: gândurile rele pier şi singur Dumnezeu este în suflet, în minte şi peste tot.

Prin el însuşi omul e firav ca o floare a câmpului: toţi o iubesc şi toţi o calcă în picioare.

Aşa e şi omul: uneori e în slavă, alteori în necinste. Dar cine iubeşte pe Dumnezeu, acela Îi mulţumeşte pentru orice întristare şi rămâne liniştit atât în cinstire, cât şi în înjosire.

Socotesc că trebuie să mâncăm atât încât, după ce am mâncat, să mai vrem să ne rugăm; încât duhul să fie întotdeauna aprins şi să năzuiască nesăturat spre Dumnezeu ziua şi noaptea. Trebuie apoi să trăim simplu ca pruncii; atunci harul lui Dumnezeu va fi totdeauna în suflet: pentru iubirea lui, Domnul i-l dă fără a-i cere nimic în schimb şi, cu acest har, sufletul trăieşte ca şi cum ar fi în altă lume, iar iubirea lui Dumnezeu îl atrage atât încât nu mai vrea să se uite la această lume, deşi o iubeşte.

Cum să cunosc dacă Domnul mă iubeşte sau nu?

Iată câteva semne. Dacă te lupţi cu tărie cu păcatul, Domnul te iubeşte. Dacă iubeşti pe vrăjmaşi, eşti şi mai mult iubit de Dumnezeu. Iar dacă-ţi pui sufletul pentru oameni, eşti mult iubit Domnului, Care şi-a pus El Însuşi sufletul pentru noi.

Odinioară nu ştiam ce înseamnă să ai sufletul bolnav, dar acum văd aceasta limpede şi în mine, şi în alţii. Când sufletul se smereşte şi se predă voii lui Dumnezeu, atunci el se face iarăşi sănătos şi este într-o mare odihnă în Dumnezeu, şi din pricina acestei bucurii se roagă ca toţi să cunoască pe Domnul prin Duhul Sfânt Care dă mărturie limpede sufletului de mântuirea lui.

„Domnul din cer a privit peste fiii oamenilor să vadă de este cel ce înţelege sau cel ce-L caută pe Dumnezeu" [*Ps* 13, 2].

Monahul cugetă la legea Domnului ziua şi noaptea; de asemenea, el duce zi şi noapte un război necontenit cu neprietenul. El trebuie să cucerească şapte „întărituri":

Prima întăritură — să-şi taie voia proprie.

A doua întăritură — să se predea ascultării de „bătrânul" [„stareţul"] său.

A treia întăritură — să se usuce pe sine însuşi de dragul lui Dumnezeu.

A patra întăritură — să iubească sărăcia.

A cincea întăritură — să-şi biruie iubirea de sine.

A şasea întăritură — să se smerească.

A şaptea întăritură — să-şi predea sufletul lui Dumnezeu, adică să lase orice lucru pe seama voii lui Dumnezeu.

Să vedem acum ce „decoraţii" pentru biruinţă primeşte monahul de la Domnul încă de pe pământ:

Prima — pacea conştiinţei.

A doua — sufletul şi trupul au pacea care vine de la Domnul.

A treia — sufletul iubeşte pe Domnul şi văzându-L, gândeşte că Domnul ne iubeşte.

A patra — din iubirea lui Dumnezeu sufletul iubeşte pe aproapele lui ca pe sine însuşi.

A cincea — sufletul îşi găseşte odihna în Dumnezeu şi vede măreţia lui Dumnezeu şi mila Lui.

A şasea — sufletul merge pe pământ şi lucrează cu mâinile, dar mintea e în Dumnezeu şi văzându-L, uită pământul, pentru că iubirea lui Dumnezeu atrage sufletul să iubească pe Cel Iubit.

A şaptea — sufletul simte harul lui Dumnezeu în gândurile lui.

A opta — sufletul simte harul în inima lui.

A noua — sufletul simte harul şi în trupul lui.

A zecea — iubirea lui Dumnezeu îi deschide Împărăţia cerurilor şi sufletul cunoaşte prin Duhul Sfânt cum este Domnul nostru.

Pentru cele scrise de mine, vouă, celor ce mă veţi citi, vă cer iertare pentru toate greşelile mele şi vă cer să vă rugaţi pentru mine.

Dar am scris acestea atras de iubirea lui Dumnezeu de care nu mă ştiu sătura. Şed la masă şi tot sufletul meu e

ocupat de Dumnezeu şi nici un gând viclean nu se apropie de mine şi nu-mi împiedică mintea să scriu despre Domnul pe Care-L iubesc. Când scriu un cuvânt, nu ştiu care va fi următorul, ci acesta se naşte în mine şi eu îl scriu. Dar când sfârşesc de scris, gândurile vin din nou şi tulbură mintea mea cea slabă şi neputincioasă, iar atunci plâng Domnului Cel Milostiv şi Domnul mă miluieşte pe mine, zidirea Sa cea căzută.

Gânduri de pe urmă

Cu trupul zac pe pământ, dar duhul meu se avântă să vadă pe Domnul în slavă. Deşi am păcătuit mult, Domnul mi-a dat să-L cunosc prin Duhul Sfânt şi sufletul meu Îl cunoaşte şi ştie cât de nemăsurat de milostiv este şi ce bucurie este în El.

Până n-a cunoscut harul dumnezeiesc, sufletul se teme de moarte. Se teme şi de Dumnezeu, pentru că nu ştie cât de smerit, de blând şi de milostiv este. Şi nimeni nu poate înţelege iubirea lui Hristos, dacă n-a gustat harul Duhului Sfânt.

Fraţii mei preaiubiţi întru Domnul, Domnul Cel Milostiv Însuşi e martor pentru sufletul meu că scriu adevărul. Să ştiţi aceasta, fraţilor, şi nimeni să nu se amăgească: cine nu iubeşte pe fratele nu iubeşte nici pe Dumnezeu. Scriptura vorbeşte precis despre aceasta [*1 In* 4, 20–21], iar noi trebuie să împlinim întocmai acest cuvânt şi atunci vei vedea tu însuţi în sufletul tău mila Domnului care înrobeşte sufletul tău, pentru că dulce este harul Domnului.

Flăcăul îşi caută o mireasă iar fata îşi caută un mire. Aceasta e viaţa pământească, binecuvântată de Dumnezeu.

Dar pentru sufletul pe care şi l-a ales Domnul şi căruia i-a dat să guste dulceaţa iubirii lui Dumnezeu, viaţa pământească nu stă pe acelaşi plan cu iubirea lui Dumnezeu,

ci el se îngrijeşte numai de Dumnezeu şi nu se alipeşte de nimic pământesc. Şi dacă se apropie de el gânduri pământeşti, el nu se desfată în ele, pentru că nu poate iubi cele pământeşti, ci năzuieşte cu toată dorirea sa spre cele cereşti.

Bolnavi, L-au căutat pe Hristos Maica Domnului împreună cu Iosif când Acesta a rămas la Ierusalim discutând în templu cu bătrânii; şi l-au găsit numai după trei zile.

Cât de întristat trebuie să fi fost sufletul Maicii Domnului în acele zile! Ea gândea întru sine: „Unde eşti Fiul meu prea iubit? Unde eşti scumpa mea Lumină? Unde eşti pântecul meu preaiubit?”

Aşa trebuie să caute fiecare suflet pe Fiul lui Dumnezeu şi Fiul Fecioarei, până ce-L va găsi.

Sufletul care a cunoscut iubirea lui Dumnezeu în Duhul Sfânt încearcă în ceasul morţii o anume frică atunci când îngerii îl duc spre Domnul, deoarece, trăind în lume, se ştie vinovat de păcate. Dar când vede pe Domnul, se bucură de Faţa Lui milostivă şi blândă, căci după mulţimea blândeţii şi iubirii Lui, Domnul nu-şi mai aduce aminte de păcatele sale.

De la prima privire spre Domnul, în suflet pătrunde iubirea Domnului, şi de la iubirea lui Dumnezeu şi dulceaţa Duhului Sfânt se preschimbă cu totul.

Părinţii noştri s-au mutat de pe pământ în cer. Ce fac ei acolo sus? Rămân în iubirea lui Dumnezeu şi văd frumuseţea Feţei Lui. Frumuseţea Domnului umple tot sufletul de bucurie şi iubire. Aceeaşi frumuseţe e cunoscută şi pe pământ, dar numai în parte, căci trupul slăbănog nu poate purta iubirea desăvârşită. Pe pământ Domnul dă su-

fletului să o poarte numai pe cât o poate purta şi pe cât va voi să i-o dea mâna darnică a Domnului.

Sufletul meu se apropie de moarte şi doreşte cu tărie să vadă pe Domnul şi să rămână cu El în veci.

Domnul mi-a iertat mulţime de păcate şi mi-a dat să cunosc prin Duhul Sfânt cât de mult iubeşte El pe om.

Cerul întreg se minunează de Întruparea Domnului: cum El, Stăpânul Cel Mare, a venit să ne mântuiască pe noi păcătoşii, şi să ne câştige odihnă veşnică prin pătimirile Sale, şi sufletul meu nu mai vrea să se gândească la nimic pământesc, ci e atras acolo unde e Domnul.

Dragi inimii sunt cuvintele Domnului, când Duhul Sfânt dă sufletului să le înţeleagă. Când Domnul trăia pe pământ, mulţimi de oameni mergeau după El; zile întregi ei nu se puteau dezlipi de Domnul, ci ascultau flămânde dulcile Sale cuvinte.

Sufletul iubeşte pe Domnul şi tot ceea ce-l împiedică să se gândească la Dumnezeu îl întristează. Şi dacă încă de pe pământ sufletul gustă atât de tare dulceaţa Duhului Sfânt, cât de mare va fi atunci desfătarea lui acolo!

„O, Doamne, cum iubeşti zidirea Ta!"

„Privirea Ta liniştită şi blândă sufletul n-o poate uita."

Ziua toată şi noaptea întreagă sufletul meu se îngrijeşte de Tine, Doamne, şi Te caut pe Tine. Duhul Tău mă atrage să Te caut şi amintirea Ta veseleşte mintea mea. Sufletul meu Te-a iubit şi se bucură că Tu eşti Dumnezeul şi Domnul meu, şi până la lacrimi tânjesc după Tine. Chiar dacă totul ar fi frumos în lume, de nimic pământesc nu mă îngrijesc şi sufletul meu doreşte numai pe Domnul.

Sufletul care a cunoscut pe Dumnezeu nu mai poate fi mulţumit cu nimic de pe pământ, ci, ca un prunc care s-a

pierdut de mama sa, se avântă necontenit spre Domnul şi strigă:

„Sufletul meu tânjeşte după Tine şi cu lacrimi Te caut."

Din iubire pentru Domnul sufletul ajunge ca unul ce şi-a pierdut minţile: şade, tace şi nu mai vrea să vorbească; se uită la lume şi n-o doreşte şi nici nu o vede. Şi oamenii nu ştiu că el vede pe Domnul Cel Iubit; sufletul nu mai vrea să se gândească deloc la lumea lăsată în urmă şi uitată, pentru că în ea nu e nici o dulceaţă.

Aşa se întâmplă cu sufletul care a cunoscut dulceaţa Duhului Sfânt.

„Doamne, dă această iubire în toată lumea Ta!"

„Duhule Sfinte, vino şi Te sălăşluieşte în noi, ca toţi cu un glas să slăvim pe Făcătorul nostru, **Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh**. Amin."

Însemnări pe marginea unui catalog de plante de grădină şi flori*

Sufletul blând şi smerit e mai bun decât aceste flori, şi aroma şi parfumul său sunt mai bune şi mai frumoase. Domnul a făcut frumoase aceste flori, dar El iubeşte încă şi mai mult omul şi i-a dat Duhul Sfânt, iar El este mai dulce decât lumea întreagă şi plăcut sufletului.

Dumnezeu a făcut florile pentru om, pentru ca sufletul să proslăvească pe Făcătorul în făpturi şi să-L iubească. Nu trebuie să-L uităm pe Dumnezeu nici măcar pentru o singură secundă din zi şi noapte, pentru că El ne iubeşte. Să-L iubim şi noi din toate puterile noastre şi să-i cerem milostivirea şi puterea de a împlini sfintele Sale porunci.

Iubeşti florile, dar Îl iubeşti pe Domnul şi îi iubeşti oare pe vrăjmaşii care te mâhnesc? Dacă îi iubeşti, atunci eşti un om bun.

* *Notele* grupate aici provin dintr-un catalog de flori de care Cuviosul Siluan s-a servit spre a-şi nota scurte gânduri. Ele au fost publicate pentru prima dată în revista *Vestnik Russkogo Hristianskogo Dvijenia*, nr. 152, 1988, p. 223–227 [n.tr].

Sfinţilor le plăcea să verse lacrimi în faţa lui Dumnezeu, pentru că se veseleau cu duhul; dar se întristează pentru noi, fiindcă trăim rău.

E bine dacă sufletul s-a obişnuit să se roage pentru toată lumea şi să verse lacrimi pentru lumea întreagă. Sunt mulţi asemenea monahi care plâng pentru lumea întreagă: o ştiu şi o cred. Maica Domnului îi iubeşte pe monahii ascultători care se mărturisesc des şi nu primesc gândurile rele. Maica Domnului se întristează foarte atunci când cineva duce o viaţă fără rânduială şi necurată, şi Duhul Sfânt nu va veni în acel suflet. Şi atunci în suflet va fi întristare, urât şi mânie.

Dumnezeu e cunoscut prin Duhul Sfânt şi nu numai cu mintea. Omul nu-L cunoaşte pe Dumnezeu în felul unui dobitoc lipsit de minte. Monahii ştiu cât Îl iubesc ei pe Domnul şi cât îi iubeşte pe monahi Domnul. „Cel ce Mă iubeşte pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu şi-l voi iubi şi Eu" [*In* 14, 21], zice Domnul. „Îi voi slăvi pe cei ce Mă slăvesc" [*1 Rg* 2, 30]. Bun lucru este să fii cu Dumnezeu: sufletul îşi găseşte odihnă în Dumnezeu. Semnul iubirii faţă de Dumnezeu e împlinirea poruncilor Lui. Cel mândru nu poate iubi pe Dumnezeu. Cine iubeşte multa mâncare nu poate iubi pe Dumnezeu cum trebuie. Pentru a iubi pe Dumnezeu e nevoie să te lepezi de tot ce-i pământesc, să nu te alipeşti de nimic, ci să te gândeşti mereu la Dumnezeu, la iubirea Sa şi la dulceaţa Duhului Sfânt.

Ascultarea ne smereşte; postul şi rugăciunea însă dau naştere uneori gândurilor rele care ne fac să postim şi să ne rugăm cu mândrie. Dacă un frate sub ascultare se obiş-

nuieşte să gândească: „Dumnezeu îl îndreptează pe «bătrânul» [«stareţul»] meu", atunci se va mântui uşor pentru ascultare. Pentru cel ce ascultă, totul e virtute, ca şi rugăciunea inimii, care îi este dată pentru ascultare, zdrobirea inimii şi lacrimi. El iubeşte pe Domnul şi se teme să nu-L supere prin vreo încălcare [a poruncilor]; pentru că Domnul Cel Milostiv îi dă gânduri sfinte şi smerite şi el iubeşte lumea întreagă şi înalţă pentru lume rugăciuni cu lacrimi — aşa învaţă harul sufletul pentru ascultare.

Trebuie să gândim: Domnul m-a adus în acest loc şi la acest „bătrân" [„stareţ"]: dă Doamne să ne mântuim. Vrăjmaşul ne întinde multe curse, dar cel care îşi va mărturisi gândurile, acela se va mântui, pentru că părintelui duhovnicesc i se dă Duhul Sfânt pentru mântuirea noastră.

Domnul se face cunoscut ascultătorilor simpli. Regele David era fratele mai mic şi păstor [cf. *1 Rg* 16, 11], şi Domnul l-a iubit pentru blândeţea sa; cei blânzi sunt întotdeauna ascultători. El a scris pentru noi Psaltirea în puterea Duhului Sfânt Care era viu întru el. Şi Prorocul Moise a fost păstor la socrul său [cf. *Iş* 3, 1]: iată ascultarea. Şi Maica Domnului era ascultătoare şi sfinţii Apostoli. Aceasta e calea pe care ne-a arătat-o Însuşi Domnul; să ne ţinem de ea şi vom primi pe pământ roadele Duhului Sfânt.

Cei neascultători sunt chinuiţi de gândurile cele rele; Domnul vrea să ne înveţe să fim ascultători şi să vedem bogata Sa milostivire încă de pe pământ. Mintea noastră va fi mereu ocupată în Dumnezeu, sufletul nostru va fi mereu smerit.

Când eram în lume, oamenii mă lăudau şi eu credeam că sunt bun. Dar când am venit la mănăstire, atunci întradevăr am întâlnit oameni buni — eu nu fac nici cât degetul lor cel mic sau cât un şiret de la încălţămintea lor. Iată cum se poate greşi, cum se poate cădea în mândrie şi rătăci. Oamenii buni strălucesc de bucurie şi veselie, nu ca mine.

Noi trăim după voia noastră şi ne chinuim pe noi înşine. Cine trăieşte după voia lui Dumnezeu e bun, vesel şi are odihnă. Spune-mi, o, Adame, cum să fugi de întristare pe pământ? Nu e mângâiere pe pământ: numai tristeţe care macină sufletul.

Predă-te voii lui Dumnezeu: întristarea se va împuţina şi va fi mai uşoară, pentru că sufletul va fi în Dumnezeu şi va afla în El mângâiere, fiindcă Domnul iubeşte sufletul care s-a predat pe sine voii lui Dumnezeu şi părinţilor.

Sufletul închis în sine nu se deschide părintelui duhovnicesc şi cade în înşelare. Vrea să dobândească cele înalte, dar aceasta este o dorinţă drăcească, spune Cuviosul Serafim [din Sarov]. Trebuie să izgonim patimile din suflet şi din trup şi să fugim de înşelare. Domnul se arată celor simpli şi fără răutate [cf. *Mt* 11, 25] nu numai sfinţilor, dar şi păcătoşilor: iată cum ne iubeşte Domnul.

Trăim în război. Dacă ai căzut în înşelăciune (ispită, păcat, tulburare), fugi degrabă la părintele tău duhovni-

cesc şi povesteşte-i totul, pentru ca să te acopere cu epitrahilul său. Crede că ai fost îndreptat, şi demonul primit de tine pentru greşeala ta s-a dus de la tine. Dacă însă nu te căieşti, nu te vei îndrepta înainte de mormânt. Ei [demonii] intră şi ies din trupul nostru. Dacă omul se mânie, demonul intră în el; dar dacă se smereşte, demonul îl lasă.

Dacă începi să te rogi lui Dumnezeu şi demonul stă împotriva ta şi nu-ţi îngăduie să te închini, smereşte-te şi spune: „Nimeni nu e mai rău decât mine pe pământ”, şi în acel ceas demonul va pieri; ei se tem tare de smerenie, de străpungerea inimii şi de mărturisirea sinceră. Dacă simţi că sunt demoni în tine şi îi auzi vorbind între ei, nu deznădăjdui: ei viază în trupul tău, dar nu în sufletul tău. Smereşte-te, iubeşte postul şi nu bea vodcă şi nici vin. Dacă n-ai ascultat de „bătrânul” [„stareţul”] tău, atunci e un demon în tine: şi aşa pentru fiecare păcat.

Dacă cineva se mărturiseşte nesincer şi îşi face voia proprie, atunci chiar dacă se împărtăşeşte cu Sfintele Taine, demonii viază în trupul său şi îi tulbură mintea. Dacă vrei ca demonii să nu vieze în tine, atunci smereşte-te, fii ascultător şi neagonisitor, îndeplineşte-ţi cu dragoste şi întocmai ascultările şi mărturiseşte-te sincer. Când îmbracă epitrahilul în Duhul Sfânt, părintele duhovnicesc e asemenea Domnului nostru Iisus Hristos şi străluceşte în Duhul Sfânt: iată, când părintele duhovnicesc vorbeşte, Duhul Sfânt alungă păcatul prin cuvintele lui. Părintele duhovnicesc şi preoţii au pe Duhul Sfânt. Un bătrân l-a văzut pe părintele său duhovnicesc în chipul lui Hristos — iată cât de mult ne iubeşte Domnul!

Domnul iubeşte sufletul curajos, pentru că el îşi pune cu tărie nădejdea în Domnul. Trebuie să-l imităm pe Adam în pocăinţă şi în răbdare. Trebuie să-i iubim pe păstori şi să avem evlavie faţă de ei. Dacă nu vedem prin ce har al Sfântului Duh au ajuns ei păstori, e pentru mândria noastră şi pentru că nu ne iubim unii pe alţii.

Sufletului care se căieşte Domnul îi dă, pentru pocăinţă, darul Duhului Sfânt. Sufletul Îl iubeşte pe Dumnezeu şi nimeni nu-l va putea smulge din această iubire. Domnul vrea să-L iubim şi, din iubire pentru el, să ne smerim. Domnul vrea să i ne rugăm simplu ca un copil mamei sale [cf. *Ps* 131, 2]. Dacă suntem mândri, trebuie să cerem de la Dumnezeu smerenie şi Domnul va da celui smerit să vadă cursele vrăjmaşului. Domnul ne iubeşte mult şi ne dă să ştim ceea ce se întâmplă în cer şi cum trăiesc fraţii noştri care au fost înainte de noi şi au bine-plăcut lui Dumnezeu prin smerenia şi iubirea lor. Domnul a arătat raiul sfinţilor smeriţi.

Împărăţia lui Dumnezeu e în noi [cf. *Lc* 17, 21]. Trebuie să cercetăm dacă nu cumva păcatul e viu în noi. Când părintele duhovnicesc spune un cuvânt, păcatul este ars în suflet şi sufletul simte libertatea şi pacea. Şi dacă apoi sufletul face pocăinţă, atunci Domnul îi dă să cunoască bucuria şi veselia în Dumnezeu. Atunci va fi în noi împărăţia lui Dumnezeu.

Sufletul trebuie să se smerească puternic, în fiecare minut, până acolo încât să se smerească chiar şi în somn. Sfinţilor le plăcea să se smerească şi să plângă; şi de aceea Domnul i-a iubit şi le-a dat să-L cunoască. Iubirea de

Dumnezeu se recunoaşte datorită Duhului Sfânt Care este viu în Biserica noastră Ortodoxă.

Dacă am fi fost smeriţi, Domnul ne-ar fi dat să vedem raiul în fiecare zi. Dar cum nu suntem smeriţi, trebuie să luptăm şi să ne războim cu noi înşine: dacă te birui pe tine însuţi, Domnul îţi va da sfântul Său ajutor drept răsplată pentru smerenia şi osteneala ta.

Scrisori către Nadejda Soboleva*

I

Iubitoare de Hristos doamnă Nadejda!

Am primit dolarul de la Dvs. şi mă rog Domnului pentru Dvs. şi pentru fiul vostru Boris. Domnul ne aşteaptă pe noi în cer. Să ne rugăm şi să mulţumim Domnului. El este milostiv. Ne iubeşte mult pe noi, păcătoşii, şi ne aşteaptă la El împreună cu sfinţii Lui. Trebuie să ne smerim pentru Domnul şi atunci îi vom iubi şi pe vrăjmaşi cum ne-a poruncit Domnul [cf. *Mt* 5, 44]. Să îndurăm întristările pentru Dumnezeu [cf. *1 Ptr* 2, 19–20], dar când sufletul Îl va vedea pe Domnul şi pentru iubirea Lui va uita toate întristările, atunci nu ne vom mai putea aduce aminte nici măcar

* Scrisorile Cuviosului Siluan Athonitul către Nadejda Soboleva au fost publicate de arhimandritul Viktor Mamontov în almanahul *Christianos* nr. 1, Riga, 1991.

Nadejda Andreeva Soboleva a fost mamă de familie şi parohiană a bisericii ruse „Sfinţii Trei Ierarhi" din Paris şi colaboratoare a mitropolitului rus de aici Veniamin (1880–1961). Când acesta din urmă a fost numit în 1947 arhiepiscop de Riga, Soboleva l-a urmat în Letonia sovietică, unde a intrat ca monahie în mănăstirea Pinhtiţki, cu numele de maica Siluana, murind aici în 1979. Scrisorile Sfântului Siluan sunt toate din ultimul an de viaţă al Cuviosului, ultima fiind datată cu două luni înainte de sfârşitul său pământesc [n.tr.].

despre fii — atât de plăcut şi de blând este Domnul. Cu lacrimi vă scriu cunoscând iubirea voastră pentru Dumnezeu.

Schimonahul Siluan, păcătosul,
1937

Domnul să vă ajute împreună cu Maica lui Dumnezeu şi toţi sfinţii.

II

Bucură-te, doamnă Nadejda, în Hristos!

Domnul Cel Milostiv iubeşte pe robii Săi şi le îngăduie întristări pe pământ, pentru ca în întristări sufletul să înveţe smerenia şi să se predea voii lui Dumnezeu şi pentru ca în durere sufletul să poată afla acea odihnă despre care Domnul a zis: „Învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre" [*Mt* 11, 29].

Am fost la magazin ca să vă trimit o icoană a Maicii Domnului, dar nu au o asemenea icoană. Rugaţi-vă Maicii Domnului şi Sfântului Mucenic Mina şi ea se va găsi. Nu e nevoie ca să dăm în vileag lucrul, ci să ne încredinţăm voii lui Dumnezeu. Aceasta e încă şi mai bine. Proprietarului icoanei spuneţi-i: Maica Domnului îţi va da în schimb mare milă. Numai să-i mulţumim lui Dumnezeu pentru toate, Domnului şi Maicii lui Dumnezeu... Nu vă despărţiţi de soţ, ci rugaţi-vă să poată muri în pocăinţă. Spuneţi-i că Domnul iubeşte pe păcătoşii care se pocăiesc şi a murit pentru noi în chinuri pe cruce şi ne-a gătit loc în ceruri: „Unde sunt Eu, acolo va fi şi slujitorul Meu, ca să vadă slava Mea" [*In* 12, 26; 17, 24].

Ah, dacă am şti cât de mult ne iubeşte Domnul pe noi păcătoşii şi ne dă Duhul Său! Prin El Îl cunoaştem pe Domnul şi iubirea Lui, dar prin mândria noastră noi pierdem harul Duhului Sfânt. Şi atunci ne chinuie patimi şi

alte rele, dar trebuie să luptăm cu ele, cerând zi şi noapte ajutorul lui Dumnezeu şi al Maicii lui Dumnezeu, şi Domnul ne va ajuta.

Iar dacă nu găsiţi icoana, predaţi-vă voii lui Dumnezeu. Domnul Cel Milostiv ne vede şi ştie de ce avem nevoie [cf. *Mt* 6, 8]. Noi nu-L vedem pe Domnul, dar El ne vede, şi noi trebuie să învăţăm să trăim după voia lui Dumnezeu.

Cu toate că vă scriu despre multe întristări, vă iubesc, dar întristările voastre şi ale mele sunt multe. Eu însumi sunt vinovat pentru că n-am învăţat încă smerenia lui Hristos fără de care pierdem harul Duhului Sfânt, şi atunci sufletul se întristează pentru har. Prin harul lui Hristos sufletul are odihnă chiar şi în durere. Întristările voastre sunt mari. Dar ele sunt trecătoare. Când, după moarte, cineva se învredniceşte să vadă pe Domnul, atunci din pricina iubirii Lui el nu-şi mai aduce aminte de rude. Iată cum e Domnul nostru. Scriu, şi duhul meu se bucură de milostivirea lui Dumnezeu, de slava Lui.

O, Doamne, fă-ne vrednici să Te vedem întru slava frumuseţii Tale celei negrăite.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Duhului Sfânt, pentru cât de mult ne iubeşte Domnul pe noi, păcătoşii! A murit pentru noi pe cruce şi a dat pe Duhul Său cel Sfânt apostolilor, dar noi Îl pierdem. Dar Domnul a dat pocăinţa, şi Domnul Se bucură de păcătosul care se căieşte, spune Sfânta Scriptură [cf. *Lc* 15, 7].

Îl puteţi speria pe soţul Dvs., spunându-i: „Dacă nu te îndrepţi, te părăsesc", dar lui Dumnezeu nu-I place ca tu să-l părăseşti cu adevărat.

Părintele Mefodi vă salută şi vă mulţumeşte pentru bani, pe care şi eu i-am primit. Domnul să te răsplătească.

Sfânt Munte al Athosului, multe minuni vedem petrecându-se întru tine pentru rugăciunile Maicii Domnului. Dar mintea e prea scurtă pentru a le descrie.

S. S.

III

Hristos a înviat, doamnă Nadejda!

Vouă şi fiului vostru Boris, Domnul v-a dat să-L iubiţi din tot sufletul [cf. *Mt* 22, 37]. Domnul a spus: „Cine Mă iubeşte, păzeşte poruncile Mele" [*In* 14, 23]. Dacă veţi păzi poruncile, prin chiar însuşi acest fapt veţi ajuta Biserica. Cuviosul Serafim din Sarov a trăit în pădure şi a ajutat Biserica prin rugăciunea sa şi păzind poruncile Domnului. Tot aşa şi sfinţii din pustie au ajutat Biserica prin rugăciunile lor. Datoria voastră este să-l creşteţi pe fiul vostru şi să-l înfăţişaţi curat lui Hristos; iar când va fi curat, Duhul Sfânt va fi viu întru el şi el va fi un rugător pentru întreaga lume; dacă însă apoi va pierde harul, atunci va plânge ca Adam izgonit din rai. Greu este de descris întristarea lui Adam, dar cine L-a cunoscut pe Domnul şi a pierdut apoi această iubire va înţelege întristarea lui Adam. El striga aşa: „Sufletul meu, Doamne, e întristat pentru Tine, pentru că nu Te văd. Cum aş putea să nu fiu întristat? Privirea ta paşnică şi blândă, Doamne, a atras sufletul meu. Inima mea s-a îndrăgostit de Tine".

Vă sfătuiesc aşa: să şedeţi în casă şi să vă liniştiţi [practicaţi isihia], după puterile voastre. Vă pomenesc înaintea lui Dumnezeu şi vă doresc ca încă de pe pământ să fiţi împreună cu Domnul şi cu Preacurata Sa Maică. Încă şi toţi sfinţii se roagă pentru noi. În Duhul Sfânt ei Îl iubesc pe Domnul şi pe noi, păcătoşii. Şi astfel, Domnul Cel Milostiv le-a dat sfinţilor pe Duhul Sfânt. Ei îl iubesc pe Domnul în Duhul Sfânt şi Domnul îi iubeşte pe ei. Dacă fiul vostru îi iubeşte pe păstori, pe sfinţii episcopi, pe preoţi şi pe monahi, atunci mare este întru el mila lui Dumnezeu. Dacă nu-i iubeşte, atunci va fi un om lumesc. Cât despre poruncile lui Dumnezeu, pentru unii monahi e uşor să le păzească. Vă rog cu smerenie să vă rugaţi pentru mine, să mi se dea să învăţ smerenia lui Hristos, să slăvesc pe Făcătorul şi să-I mulţumesc pentru marea Sa milostivire, pentru că S-a milostivit de mine, păcătosul.

Schimonahul Siluan

Sfântul Munte al Athosului

Părintele Mefodi a spus că, atunci când ajung banii, icoana e gata. 5 dolari cu cheltuielile de expediţie.

IV

Bucură-te, doamnă Nadejda, de cât de mult ne iubeşte Domnul pe noi, păcătoşii.

Am primit dolarul vostru şi l-am dat ca să fiţi pomenită la rugăciune împreună cu numele pe care le-aţi scris în pomelnic. Mătăniile au fost sfinţite cu lemnul de-viaţă-făcătoarei cruci. Eu însumi m-am rugat cu ele. Aş fi vrut să vă trimit unele noi, dar le-aţi preferat pe cele vechi. Spuneţi-i Efimiei, roaba lui Dumnezeu, că e bine să se roage din toată inima pentru soţul ei şi să-i suporte neputinţele. Cred că se va îndrepta. Sufletul meu o iubeşte mult. Scrieţi-mi despre ea, cum a primit sfaturile mele. Domnul să vă lumineze mintea în toate şi rugaţi-vă pentru mine să dobândesc smerenia şi iubirea lui Hristos, şi atunci moartea va fi o milă.

Schimonahul Siluan

Sfânt Munte al Athosului, întru tine vedem multe minuni, mila lui Dumnezeu pentru rugăciunile Maicii lui Dumnezeu!

V

Hristos a înviat!

Doamnă Nadejda, Domnul şi Maica Domnului să mângâie sufletul vostru şi al fiului vostru Boris. Domnul să-i dea îndreptare, dar e nevoie să te predai voii lui Dumne-

zeu şi să trăieşti după voia lui Dumnezeu. De patruzeci de ani sufăr de dureri de cap şi le suport: ştiu că durerile mi-au fost date ca să nu mă mândresc [cf. *2 Co* 12, 7]. Şi am înţeles: ziua şi noaptea trebuie să învăţăm smerenia lui Hristos şi aşa vom afla odihnă [cf. *Mt* 11, 29]. Dacă oamenii ar şti ce e smerenia lui Hristos şi blândeţea şi odihna Lui, atunci ar părăsi cu toţii toată ştiinţa şi ar învăţa blândeţea şi smerenia. Cine are drept învăţător pe Duhul Sfânt, acela doreşte să înveţe ziua şi noaptea smerenia lui Hristos: e tot ce doresc pentru toţi ceilalţi. Pomeniţi-mă şi pe mine în rugăciune, ca să învăţ blândeţea şi smerenia lui Hristos: pe care le doreşte sufletul meu. E darul pe care-l doresc. Cine L-a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt, acela tânjeşte după El ziua şi noaptea: „Pentru ce m-ai părăsit, Doamne? Sufletul tânjeşte după Tine ziua şi noaptea? Şi cum să nu tânjesc după Tine? Privirea Ta liniştită şi blândă a atras sufletul meu şi sunt îndrăgostit de Tine cu toată inima mea". Şi dacă pierde harul, atunci va tânji după el asemenea lui Adam izgonit din rai. Adam plângea: „Doamne, sufletul meu tânjeşte după Tine şi Te caut cu lacrimi". Aşa şi eu cer de la toţi sfintele lor rugăciuni ca să învăţ smerenia lui Hristos şi să nu pierd harul Sfântului Duh. Prin Duhul Sfânt este cunoscut Domnul.

Am primit de la Dvs. 2 dolari. Domnul să vă răsplătească pentru ei. Mănăstirea se roagă pentru voi, mă rog şi eu, păcătosul. La mănăstire nu poţi merge până ce nu este limpede că fiul tău şi-a găsit locul. Domnul primeşte rugăciunile din orice loc şi în orice timp.

Doamnă Nadejda, să-ţi fie gândurile în Dumnezeu şi nădăjduieşte în El. El ne iubeşte mult pe noi, păcătoşii, şi nu vrea să ne jucăm cu gândurile, umblând de la unul la altul fără trebuinţă. Găseşte-ţi odihna în Dumnezeu şi, pentru iubirea lui Dumnezeu, uită tot ce-i pământesc. El Însuşi ne-a spus să-L iubim din tot sufletul şi tot cugetul [cf. *Mt* 22, 37], până la uitarea a ceea ce e pământesc. Şedeţi în casă şi mulţumiţi Domnului din tot sufletul. Cine mulţumeşte lui Dumnezeu pentru întristările sale va avea mai puţine, fiindcă şi-a predat sufletul voii lui Dumnezeu

şi Duhul lui Dumnezeu veseleşte sufletul care-şi pune nădejdea în Dumnezeu. Toţi oamenii ce şi-au pus nădejdea în Dumnezeu află în tot locul odihna în Dumnezeu, pentru că în adâncul sufletului îi veseleşte harul. Dar dacă cineva a pierdut harul, să-l caute din nou prin pocăinţă şi atunci Domnul i-l va da din nou. El ne iubeşte mult. În Evanghelie, El spune: „Mă sui la Tatăl Meu şi la Tatăl vostru, la Dumnezeul Meu şi la Dumnezeul vostru" [*In* 20, 17]. Vedeţi cât de mult ne iubeşte. Aceste cuvinte sunt pline de milă, de iubire şi de îndurare. Trebuie să ne aducem aminte zi şi noapte că Dumnezeu ne iubeşte pe noi, păcătoşii, şi că ne cheamă la El. „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi" [*Mt* 11, 28]. Şi odihnă în Dumnezeu înseamnă a uita tot ceea ce-i pământesc, pentru ca mintea să nu uite iubirea. Chiar dacă mâinile lucrează, sufletul nu-L poate uita pe Dumnezeu, pentru că sufletul e îndrăgostit de El şi Duhul lui Dumnezeu veseleşte sufletul. Sufletul nu se mai teme de întristările pământeşti, ci se teme să nu piardă iubirea lui Dumnezeu, pentru că, atunci când e lipsit de ea, îl încearcă urâtul şi întristarea. Să mulţumim lui Dumnezeu şi Preasfintei Sale Maici care se roagă pentru noi la Dumnezeu. Să-i rugăm şi pe Sfinţi, pentru că în Duhul Sfânt ne iubesc cât şi Domnul. Domnul le dă lor Duhul Sfânt ca să se roage pentru noi, ultimii oameni. Cine e stricat ca mine, e bine să citească mai mult Evanghelia şi să se căiască şi Domnul Cel Milostiv îi va da iertare şi va da pacea sufletului.

Slavă lui Dumnezeu pentru toate.

Schimonahul Siluan, iulie, 1938

Cuprins

*

Editura şi Librăria DEISIS
str. Timotei Popovici, nr. 21, 550164, Sibiu
tel./fax 0269-214272
www.edituradeisis.ro

Difuzare: SC *SUPERGRAPH* SRL
str. Ion Minulescu, nr. 36
031216 Bucureşti, sector 3
tel. 021-3206119, fax 021-3191084

Tiparul executat la *PRINT MULTICOLOR*
str. Bucium, nr. 34, 700265 Iaşi
tel. 0232-211225, 236388
fax 0232-211252

Colecţia Mistica

Seria Spiritualitate răsăriteană

46 de ani de neştiută viaţă monahală în Sfântul Munte au sfârşit prin a face dintr-un simplu ţăran rus poate cea mai remarcabilă figură a spiritualităţii ortodoxe a secolului nostru. În 1987 Biserica Ortodoxă recunoaşte în el un adevărat „dascăl profetic şi apostolic". Descoperite după moarte în chilia sa, însemnările cuprinse în volumul de faţă constituie unul dintre cele mai fascinante documente spirituale ale epocii noastre. Lectură tulburătoare, ele revelează omului modern fantastica aventură interioară a sfinţeniei. Dramatismul iubirii divine, riscurile rugăciunii, ispitele mândriei — tot atâtea jaloane ale unui itinerar spiritual fascinant şi terifiant. Răstignită, inima sfântului atinge în acelaşi timp raiul şi iadul. Ascetul învaţă înălţarea la cer prin pogorârea la iad. Nu orice iad, ci iadul smereniei şi iubirii lui Hristos, singurul în stare să copleşească iadul deznădejdii — experienţa cotidiană a epocii noastre.

ISBN 973-9344-56-9

